88. Keskiviikkona 17 päivänä kesäkuuta 1992

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen käsittelyä eduskunnan lausunnoksi valtioneuvoston selonteosta EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle 2690

Mainittu selonteko
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 95 Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä 2757

2) Hallituksen esitys n:o 89 Pohjoismaiden Investointipankin Baltian maiden yrityksille myönnettävien luottojen valtiontakauksista ..... „

3) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi tullitariffilain liitteenä olevan teollisuustulliluettelon muuttamisesta ..... „

4) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta ..... „

5) Hallituksen esitys n:o 93 vakuutuskassalaiksi ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 2759

6) Hallituksen esitys n:o 94 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain kumoamisesta ..... „

S.

7) Ed. Aittoniemen ym. lakialoite n:o 23 laiksi kansaneläkelain 25 §:n 2 momentin kumoamisesta 2759

8) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 24 laiksi kunnallislain muuttamisesta ..... „

9) Ed. Hautalan ym. lakialoite n:o 25 laiksi Kemijoen yläosan erityissuojelusta. 2760

10) Kertomus eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1989 ovat antaneet aihetta (K 6) 2770

11) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta 43. istuntokaudella 22.4.1991—7.2.1992 (K 9) ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

12) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 Eduskunnan kirjaston kertomuksesta vuodelta 1991 (K 7) ..... „

13) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 Antellin kokoelmien ja rahavarain hoidosta, käytöstä, kartuttamisesta ja hallinnosta 1.1.1989—31.12.1990 annetun kertomuksen johdosta (K 8/1991 vp) ..... „

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu valtioneuvoston päätös tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (VNP 2) ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Astala, Backman, von Bell, Hassi, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Jouppila, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Koski, Lahtinen, P. Leppänen, Lindqvist, Lindroos, Louvo, Morri, Näsi, Pelttari, Rauramo, Renko, Rossi, Räty, Rönnholm, Saapunki, Turunen, Urpilainen ja Vähäkangas.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Hurskainen, Kautto, Karhunen, Renko, Kauppinen, P. Leppänen ja Koski.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Turunen, virkatehtävien vuoksi ed. Isohookana-Asunmaa sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat von Bell, Hassi, Jouppila, Lindqvist, Louvo, Rauramo, Rossi, Saapunki ja Vähäkangas sekä tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Backman, Lindroos ja Rönnholm.

Uusi hallituksen esitys

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan kesäkuun 12 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 91, joka nyt on edustajille jaettu.

Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1991

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime huhtikuun 24 päivältä on eduskunnalle annettu hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1991. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtioneuvoston selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle

Mainittu selonteko
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä istunnossa keskeytettyä ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen käsittelyä eduskunnan lausunnoksi valtioneuvoston selonteosta EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 1) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan selontekomietinnön ulko- ja turvallisuuspoliittinen ponsi edellyttää jäsenyysneuvotteluissa hallituksen pyrkivän ratkaisuun, joka parhaalla mahdollisella tavalla takaa maamme turvallisuuden sekä mahdollistaa puolueettomuuden, joka sisältää, niin kuin olemme sen virallisesti määritelleet, itsenäisen puolustuksen ja sotilaallisen liittoutumattomuuden.

En usko, että meille tärkeää turvallisuuspoliittista tavoitetta voi tai tarvitsee sen kattavammin määritellä. Puolueettomuuden sisällöstä ja merkityksestä voi tietysti kiistellä loputtomiin. Tärkeintä on kuitenkin, että tulevaisuudessakin määrittelemme itse ulkopolitiikkamme lähtökohdat ja pystymme kiihkottomasti tarkastelemaan, mikä on muuttunut ja mikä on pysyvää ja oleellista kansainvälisessä tilanteessa ja Suomen asemassa. Suomen maantieteellinen asema ja historiaan perustuvat kokemukset ovat edelleen kestävä lähtökohta. Suomen päämäärä on edelleen vahvistaa vakautta Pohjois-Euroopassa ja syventää eurooppalaista turvallisuutta lisäävää yhteistyötä erityisesti Etykin kautta. Suomelle hyvä, monipuolinen yhteistyö Venäjän kanssa mukaan lukien kehittyvä lähialueyhteistyö on välttämätöntä sekä ympäristö-, talous- että turvallisuussyistä.

Arvoisa puhemies! Talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa koskevassa mietinnön kohdassa tähdennetään Suomen talouden kuntoon saattamista ehtona osallistumiselle syvenevään talousintegraatioon. Samassa yhteydessä kuitenkin todetaan, että jäsenyys merkitsee talous- ja muun yhteiskuntapolitiikan osalta merkittävää toimivallan siirtoa kansalliselta ylikansalliselle tasolle. Kenellekään ei liene epäselvää, että taloutemme

ei täytä tällä hetkellä eurokuntoisuuden tunnusmerkkejä juuri muilta osin kuin alhaisen inflaation osalta. Itsemme ratkaistavaksi jää, miten saatamme taloutemme eurokuntoon.

Jatkokysymys kuuluukin: Millaisia mahdollisuuksia jäsenyys yhteisössä tarjoaa Suomen kaltaiselle taloudelle säilyttää suhteellinen asemamme? Hallitsevatko EY:ssä suurten talouksien edut niin saumattomasti, että erikoistoiveillemme ja -asemallemme ei jää riittävästi tilaa? Mietinnössä myönnetäänkin nämä epäilyt aiheellisiksi ainakin osittain tunnustamalla, että osallistuminen integraatioon hyödyttää kansallisesti niitä alueita, ryhmiä ja ihmisiä, joilla on parhaat valmiudet hyödyntää rajojen avautumisesta koituvia menestymisen mahdollisuuksia. Ongelmana kuitenkin on, että yhdentymiskehitys samalla myös rajoittaa käytettävissä olevien keinojen valikoimaa kansallisella tasolla, myönnetään mietinnössä. Yksi konkreettinen huolenaihe on mm. kotimaisen huoltovarmuuden säilyttäminen esimerkiksi poikkeusolojen varalle.

EY:n jäsenenä kaksi vuosikymmentä olleiden ja integraatiosta kiistattomasti hyötyneiden tanskalaisten suurin epäilys koski mitä ilmeisimmin pienen kansakunnan sananvaltaa kansallisesti elintärkeissä kysymyksissä. Myös hyvin suurta joukkoa suomalaisia askarruttaa, millaista ymmärtämystä me suomalaiset saisimme erityisasemaamme kohtaan poliittisesti ja ennen muuta taloudellisesti. Suomi on Islannin ohella ulkomaankaupaltaan Euroopan yksipuolisin maa. Nettovientituloista yli puolet tulee puunjalosteista. Metsäteollisuuteen liittyvä metalliteollisuus mukaan lukien osuus noussee lähes kahteen kolmasosaan nettomääräisestä viennin arvosta. Kun ainoa merkittävä luonnonvaramme metsä on tällä hetkellä selvässä vajaakäytössä, taloudellemme on luonnollisesti ensiarvoisen tärkeää, millaisen kohtelun Suomi saa puunjalosteilleen yhteisön sisällä, meneehän metsäviennistämme EY:n alueelle yli 70 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Keskustelut eri Euroopan maiden parlamenttien edustajien kanssa vahvistavat vaistomaista tunnetta siitä, että Maastricht tavallaan merkitsee eräänlaista integraation teoreettista huippua ja että käytännön kehitys tulee etenemään paitsi laajempaan myös väljempään suuntaan. Euroopan unionin sisällä tulee mahdollisesti olemaan erilaisia tasoja ja yhdentymisen asteita. Yhteisössä on pakko myös olla enemmän kulttuurista ymmärtämystä kunkin maan ominaispiirteille ja kansallisille intresseille, jos ne eivät vaaranna koko yhteisön toimivuutta. Koko yhdentymisen filosofiaa tullaan varmasti tarkastelemaan uudelleen, ja ns. subsidiariteettiperiaate tulee varmaan antamaan kansallista välttämätöntä liikkumatilaa ja siirtämään päätösvaltaa alaspäin.

Toinen vaihtoehto, hyvin kiinteän keskitetyn unionin nopea toteuttaminen, merkitsisi väistämättä intressien yhteentörmäystä ja hukkumista suunnattomaan ja varsin jäykkään byrokratiaan. Yhdentyvässä Euroopassa tiukka kytkentä kansakunnan ja valtion välillä tulee löystymään. Valtion valtaa delegoidaan eri suuntiin, eikä kansakunta voi enää yhtä vahvasti tukeutua valtioon. Eräs asiantuntija ulkoasiainvaliokunnassa totesikin, että puolustuspolitiikan eturintama tulevaisuudessa muodostuu kulttuurista. Snellmanilainen kansallisuusaate voi kokea renessanssin uudessa Euroopassa. Keskeistä menestymiselle ovat kansallinen omanarvontunto ja sen pohjalta avautuvat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa.

Uskon, että haluamme yhteistyössä edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja kestävää kehitystä. Suomen on neuvotteluissa tuettava sekä sosiaalisen ulottuvuuden ja sosiaalisten minimiminormien vahvistamista Euroopan yhteisössä että EY:n ympäristöpolitiikan tiukentumista. Emme myöskään saa olla mukana rakentamassa vain hyvinvoinnin muuria peittämään näkyvistä kehitysmaiden tarpeet.

Kansalaisten Euroopan rakennustyö on vasta alkamassa. Kansalaiset eri maissa ovat havahtuneet keskustelemaan ja ottamaan kantaa yhteisen eurooppalaisen tulevaisuuden rakentamiseen. Tanskan jälkeen EY joutuu nyt kuuntelemaan Irlannin ääntä. Tulevaisuus huolestuttaa erityisesti EY:n pieniä jäsenmaita, vaikka ne ovatkin selvästi hyötyneet yhdentymisestä tähän saakka. EY:n sisällä on puolestaan aika voimakkaita paineita heikentää päätöksenteossa pienten jäsenmaiden nyt suhteellisen vahvaa asemaa. Kuitenkin nykyinen tasapaino suurten ja pienten maiden välillä on selvästi ollut EY:n vahvuustekijöitä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi otan esille yhden pienen esimerkin, joka kuvaa mielestäni sekä kulttuuripoliittisia eroja että vaikuttamisen tarvetta, kun uusista säädöksistä päätetään. Huomenna ja ylihuomenna nimittäin päätetään Brysselissä ministerineuvoston istunnossa EY:n tekijänoikeusdirektiivistä. Pohjoismaisen kirjastoväen mielestä sinänsä hyvän direktiivin perusongelma on juuri aineiston lainaamisen rinnastaminen vuokraamiseen. Nimittäin pohjoismaisen

käsityksen mukaan kirjastot ovat osa kulttuuri- ja informaatiopolitiikkaa, eivät ensisijaisesti osa kaupallisia aineistomarkkinoita. Pohjoismainen kokemus on vahvasti osoittanut, että kaupallinen levitys ja kirjastolevitys tukevat toisiaan eivätkä kilpaile keskenään. Varmasti suomalaistenkin lukuharrastus olisi paljon vähäisempää ilman kirjastoja.

Esityksen mukaan sekä vuokraamiseen että lainaamiseen tarvittaisiin tekijän lupa, joka käytännössä hoituisi tekijänoikeusjärjestöjen kautta. Näin direktiivi tekisi aineiston hankinnan kirjastoihin nykyistä paljon hankalammaksi: Syntyisi uusi byrokratia, joka voisi osaltaan estää aineiston hankintaa kirjastoihin. Tämä tapahtuisi samaan aikaan, kun kuitenkin yleislinjana on tavaroiden, palveluiden ja ihmisten liikkuvuuden esteiden alentaminen Euroopassa ja rikas kulttuurin vuorovaikutus ja sen edistäminen.

Tässä asiassa pohjoismaisen kirjastoväen viesti Brysseliin on, että direktiivistä, jota parhaillaan käsitellään, jätettäisiin maininta aineiston lainaamisesta kokonaan pois. Tällöin nykyinen tilanne jäisi voimaan, jossa kirjasto-oikeudet automaattisesti sisältyvät kirjan hintaan.

Kritiikin kohde on myös se, että Pohjoismaiden nykyiset kirjastokorvausjärjestelmät jouduttaisiin avaamaan koko Euroopan kirjailijoille. Kun käännöskirjallisuuden valtavirta on isoilta kielialueilta pienille, virtaisivat kirjastokorvaukset vastaavasti pieniltä isoille. Tämä ei luonnollisestikaan ole linjassa kansallisen kulttuurin tukemisen kanssa. Sivistysvaliokunta on lausunnossaan aivan oikein kiinnittänyt asiaan huomiota. Toivomme, että yhteispohjoismainen työ asian puolesta myös tuottaa tulosta.

Arvoisa puhemies! Suomen edessä on suuria ja syvällisiä muutoksia ensi vuoden alusta toteutuvan Eta-yhteistyön ja myöhemmin mahdollisen EY-täysjäsenyyden kautta. Eduskunnalla ja myös hallituksella on valtava vastuu Suomen kansallisten intressien puolustajina myös muuttuvissa olosuhteissa. Eri valiokunnat ovatkin hyvin yksityiskohtaisesti ja huolellisesti paneutuneet kullakin hallinnonalalla tarvittaviin toimenpiteisiin sekä kansallisen valmistautumisen että itse neuvotteluprosessin kannalta. On välttämätöntä korostaa, että eduskunta hyväksyessään käsiteltävänä olevan mietinnön yhdentymisen vaikutuksista samalla antaa hallitukselle neuvotteluohjeet ja -tavoitteet. Eduskunnan on myös voitava kiinteästi seurata tavoitteiden toteutumista ja neuvottelujen kulkua koko ajan, kuten kaikki valiokunnat ovat lausunnoissaan korostaneet.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ryynänen on hyvin järkevä kansanedustaja, joka tuo keskusteluun aina hyvin perusteltuja näkemyksiä. Mutta juuri siltä pohjalta näenkin, kuinka epärealistisesti me lähestymme tätä kysymystä esimerkiksi puolueettomuuden ja itsellisen puolustuksen kannalta. Meillä ei ole mitään tekemistä sen puolueettomuuden kanssa, jota liturgian tavoin on tuotu esiin viimeiset vuosikymmenet, eikä mitään tekemistä sen itsellisen puolustuksen kanssa, jota keskusta esimeriksi ulkoasiainvaliokunnassa koko ajan painotti tänne papereihin.

On selvä asia, että jos Eurooppa kehittyy siihen suuntaan, mihin se on menossa, niin mitkään kodinturvajoukot eivät riitä puolustamaan Euroopan yhteisön, Euroopan unionin, turvallisuutta sellaisella maantieteellisellä alueella kuin Suomi, jolla on ainoana Euroopan yhteisön maana yhteinen raja Venäjää vastaan. En halua sanoa sitä, että Venäjä olisi ainoa vihollinen ja että se olisi vihollinen, mutta jos historiallisesti katsotaan, niin sehän on kai ainoa ajateltavissa oleva mahdollisuus.

On selvä asia, että sitä ei jätetä suomalaisten kodinturvajoukkojen puolustettavaksi Euroopan yhteisön taholta ja suomalaiset joukot ovat velvolliset puolustusliiton mukaisesti myös puolustamaan Euroopan yhteisön aluetta siellä, mihin ne aikanaan sopimusten mukaisesti määrätään.

Mitä tulee, ed. Ryynänen, metsiin, niin puhutte kauniisti metsistä. Suomalaiset maanviljelijät ovat siinä vaiheessa, kun Euroopan yhteisö syntyy, niin huonossa taloudellisessa tilanteessa, että he odottavat jo satamassa saksalaisia ja ranskalaisia ostajia, jotka tulevat ostamaan polkuhintaan suomalaisia metsiä, kun siirtymäaika on mennyt ohitse.

Ja todella havahtuneisuudesta: Tanska on havahtunut. On havahduttu huomaamaan, mihin Eurooppa on menossa. Havahtuminen tulee tapahtumaan ei myönteiseen suuntaan vaan siihen, että Euroopan yhteisö, Euroopan unioni, kaatuu aikanaan omaan mahdottomuuteensa.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Tämä keskustelu on samanaikaisesti keskustelu kahdesta eri asiasta. Tämä on EY-selonteon palautekeskustelu ja Eta-sopimukseen liittyvä lähetekeskustelu. Jälkimmäinen osa tätä keskustelua,

siis Eta-sopimuksen lähetekeskustelu, on jäänyt nähdäkseni hieman vähäisemmälle osalle. Se johtuu ehkä siitä, että 11 000 sivun kokoinen paketti on tuotu edustajille viime torstaina ja edellytetään, että he tähän tiistaihin mennessä olisivat muodostaneet siitä käsityksensä. Minusta eduskunnan työtavoissa kannattaisi ottaa huomioon myös ihmisen fysiologiset mahdollisuudet.

Keskityn tästä huolimatta nyt jälkimmäiseen osaan eli Eta-sopimukseen ja ainoastaan erääseen yksityiskohtaan siinä.

Me olemme nyt siinä tilanteessa, jossa ei enää voida asettaa neuvottelutavoitteita neuvottelijoille, vaan me voimme asettaa ainoastaan yhden tyyppisiä reunaehtoja sopimuksen hyväksymiselle. Ne reunaehdot liittyvät kotimaiseen lainsäädäntöön. Ne eivät liity enää sopimukseen. Ehdotan, että jokainen ryhmä ennen Eta-sopimuksen valiokuntiin lähettämistä esittää täällä omat reunaehtonsa saatteeksi valiokuntiin ja että jokainen edustaja toimii samoin siitä syystä, että myöhäisemmässä vaiheessa näiden reunaehtojen esittämistä voidaan pitää ajankohdaltaan virheellisenä.

Arvoisa puhemies! Esitän nyt oman reunaehtoni sopimuksen kannattamiselle, ja minulla on kysymys lähinnä yhdestä reunaehdosta. Se on siis kynnyskysymys, jonka olen esittänyt jo paljon aikaisemmin siinä vaiheessa, kun näistä kysymyksistä alettiin ensimmäistä kertaa eduskunnassa keskustella. Se liittyy maanomistukseen.

Maanomistuskysymys on ollut tämän keskustelun alusta lähtien eräs kulmakivi. Se on mukana myös ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä, joka luovutettiin 5.6. ja jossa edellytettiin, että sopimukseen saadaan ehto, että suomalaiset viranomaiset pystyvät rajoittamaan maan käyttöä ja kiinteistöjen myyntiä Suomessa ja vaikuttamaan siihen.

Kun ministeri Salolainen sitten tuli takaisin neuvotteluista, niin hän kertoi, että tästä edellytyksestä ei voitukaan pitää kiinni. Siitä jouduttiin luopumaan siitä syystä, että jos siitä olisi pidetty kiinni, niin sopimusta ei olisi syntynyt. Vastakysymys kuuluu: Entä sitten? Eikö siitä huolimatta olisi pitänyt pitää kiinni eduskunnan asettamista edellytyksistä?

Kun EY-selontekoa käsiteltiin eduskunnassa 16.1.92, niin kysyin EY:n kannattajilta, millä hinnalla he olisivat valmiit myymään koko Suomen, jos Suomi kerran on myytävissä. Toistaiseksi ei ole mitään vastausta tullut, mutta tämä hinta on laskettavissa. Ehdotan, että edustajat itse laskevat sen ja päätyvät samaan melko järkyttävään lopputulokseen, johon minäkin päädyin. Kun te laskette keskimääräisen maan hinnan Suomessa tällä hetkellä ja vertaatte sitä Keski-Euroopan maiden tai EY-maiden yhteiseen bruttokansantuotteeseen, niin tulos on sellainen, että alle prosentin osuus EY-maiden bruttokansantuotteesta uhrattuna 10 vuoden ajan Suomen ostamiseen johtaisi siihen, että koko Suomi olisi myyty näihin maihin, koko Suomen maapinta-ala olisi myyty näihin maihin.

Jos te vertaatte tätä summaa näiden maiden varustelumenoihin, lopputulos on tietysti vitsi siitä syystä, että varustelumenothan on nimenomaan ajateltu sen kysymyksen varalle, että maiden rajoja jouduttaisiin siirtämään. Maiden rajoja voidaan itse asiassa siirtää tällä tavoin huomattavasti pienemmillä rahasummilla kuin Keski-Euroopan maat uhraavat varustelumenoihin. Mitä me teemme torjuntahävittäjillä, jos me myymme maan hernerokalla?

Ehdoton lopputulokseni tästä päättelystä on se, että me tarvitsemme sellaiset suojalait, joista ministeri Salolainen on täällä aikaisemmin puhunut, ennen kuin Eta-sopimus voidaan allekirjoittaa. Suojalait tulevat siis ajankohtaisiksi kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Suojalakien luonne ei voi olla se, että olisi kysymys pelkästään rannoista, vaan pitää olla koko maaperästä kysymys ja kiinteistöistä yleensä. Ei myöskään ole kysymys siitä, että ulkomaalaiset jostain kumman syystä hoitaisivat Suomen ympäristöä huonommin kuin suomalaiset, vaan on kysymys yksinkertaisesti siitä, että tänne tulee lisää väkeä. Ei myöskään voi olla kysymys kansalaisuudesta, vaan on kysymys siitä, kuka hallitsee maaperää, kuka määrää sen käytöstä. Määräävätkö siitä pysyvästi täällä asuvat ihmiset vai muut? Kysymys on luonnonvarojen kohtelusta, rakentamisesta, alueen käytöstä, sen mahdollisesta rajaamisesta jne. Kysymys on siitä, voiko ulkomainen firma ostaa metsäteollisuutta ja parturoida suuren osan Suomesta, voiko ulkomainen firma ostaa henkilökuntaetuna tontteja Suomesta ja tuoda tänne henkilökuntaansa kesälomille tai voivatko yksityiset ihmiset ostaa kesämökkipalstoja Lappia myöten, voiko ulkomainen rakentaja ostaa alueita Suomesta rakentaakseen ne ja voiko ulkomailla asuva rajata täällä alueita sillä tavalla, että täällä asuvat eivät pääse niille käymään. Nämä ovat vain eräitä niistä lukemattomista kysymyksistä, jotka ovat aivan perustavia tämän asian yhteydessä. Ne ovat eräänlaisia megakysymyksiä. Ne on

ratkaistava ennen Eta-sopimuksen allekirjoittamista.

Eduskuntahan on edellyttänyt nyt sitä, että tämä kysymys ratkaistaan. Kun ministeri Salolainen selittää, että sopimukseen täytyy liittyä suojalakeja, niin tämä periaatteessa tyydyttää kyllä minua, mutta minä edellytän, että ne suojalait tulevat. Ellei niitä tule, eduskunnan edellytykset muuttuvat samalla kertaa naurunalaisiksi.

Haluaisin tässä yhteydessä puuttua lisäksi asiaan, josta olen puhunut joskus aikaisemminkin täällä, keskieurooppalaisen ja suomalaisen mentaliteetin eroihin. Nähdäkseni keskieurooppalaisittain katsoen suomalaiset ovat naiiveja, hyväuskoisia, ystävällisyydellä höynäytettäviä, itsetunnoltaan heikkoja ja vanhanaikaisia kunnia- ja rehellisyyskäsityksissään, sopimuksia kirjaimellisesti noudattavia. Kysymys on vähän saman tyyppisestä joukosta kuin Amerikan intiaanit olivat silloin, kun eurooppalaiset tulivat Amerikkaan.

Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että Amerikan siirtolaisuuden varhaisvaiheessa useiden ravintoloiden ovella oli kyltti, jossa sanottiin, että niihin ravintoloihin eivät pääse intiaanit eivätkä suomalaiset. (Ed. Rinne: Eivätkä irlantilaiset kuulemma vielä!) — Joo, mutta irlantilaiset pääsivät joihinkin ravintoloihin, mihin suomalaiset ja intiaanit eivät päässeet. — Suomalaisten ja intiaanien yhtymäkohdat ovat kaikkein lähimpänä toisiaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Entäs islantilaiset?) — Minä en nyt ryhdy kaikkiin näihin välihuutoihin vastailemaan. Tässä menee muuten koko puheenvuoro siihen, kun vastaa kaiken näköisiin typeriin välihuutoihin, herra puhemies. — Minä haluan nyt jatkaa tästä vain sikäli, että yleensä on tapana jälkikäteen ihmetellä ja surkutella, miten tässä nyt näin pääsi käymään. Sen jälkeen kummastellaan sitä, kuinka jokin porukka ollut niin naiivi, että on antanut höynäyttää itseään tällä lailla. Näinhän on puhuttu esimerkiksi juutalaisista, kuinka ne niin pehmeästi antoivat ajaa itsensä saksalaisten keskitysleireille. Jotta tässä nyt ei kävisi näin, jotta ei kävisi sillä tavalla, että meillä olisi vähän saman tyyppinen historia kuin Pohjois-Amerikan intiaaneilla, jotka varmasti ovat monta kertaa surreet sitä, minkä tähden he eivät listineet Mayflowerista Amerikan rannikolle saapuneita pyhiinvaeltajia heti siihen rantaviivalle, heti siihen vesirajaan ja skalpeeranneet niitä siihen, tarvitaan toimia, (Ed. Kekkonen: Se olisi ollut helppo keikka!) — Niin, se olisi ollut helppo keikka, sanoo ed. Kekkonen, ja hän on siinä aivan oikeassa.

Minä haluaisin kysyä nyt, mitä meidän pitäisi tässä yhteydessä, kun me emme kuitenkaan voi skalpeerata tänne tulevia ulkomaalaisia. (Ed. Jaakonsaari: Onko se edustajan toive?) Meidän pitäisi ilmeisesti laatia suojalait Eta-sopimuksen varalle. Se on se, mitä meidän pitäisi tehdä. Muuten me olemme, arvoisa puhemies, 50 vuoden tähtäyksellä sen tyyppisessä tilanteessa, että on eurooppalaisia firmoja, kuten saksalainen Daimler-Benz, hollantilainen Dutch-Shell, englantilainen British Petroleum, joilla kaikilla on liikevaihto suurempi kuin Suomen valtion budjetti, ja ne ostavat tästä luonnonkauniista maasta rantoja ja saaristoja ja ryhtyvät lomauttamaan henkilökuntaansa tänne eräänlaisena henkilökuntaetuna, niin kuin firmat tekevät tällä hetkellä Helsingissä ja lähettävät kelomökeille Lappiin omaa henkilökuntaansa tai saaristoon. (Ed. Helle: Johtajia vain!)

Varoittavana esimerkkinä on nähtävä myös sen tyyppiset alueet kuin Kanarian saaret ja Itävallan vuoristokylät, joissa kaikki perinteiset ammatit ja koko perinteinen ympäristö ovat kadonneet turismin alle. Onko tämä se, mitä halutaan? Halutaanko, että suomalainen pienviljelijä muuttuu keskieurooppalaisen rikkaan lomanviettäjän osa-aikapalvelijaksi? Sekö on se ruusuinen tulevaisuus? (Ed. Kekkonen: Jos siitä tienataan!) — Ei ole tienaamisesta kysymys! Tässä on kysymys jostain muusta kuin rahasta! (Ed. Kekkonen: Tämä oli provokatorinen heitto!) — Niin, minä ymmärrän sen.

Sitten haluaisin kiinnittää teidän huomionne siihen, olemmeko me ajamassa Suomea 50 vuoden tähtäyksellä semmoiseen tilanteeseen, että meillä on laajoja parturoituja alueita, jotka jokin keskieurooppalainen firma ostettuaan jonkin metsäyhtiön ja ostettuaan myös sen maat on parturoinut; onko meillä täyteen rakennettuja rantoja ja kesämökkislummeja Järvi-Suomessa kaikkialla; onko meillä sellaisia aidattuja alueita, joissa lukee kylteissä "Privateigentum", niin että suomalaiset eivät saa mennä sinne; onko tyhjennettyjä kaivoksia. Ja ylipäänsä: mitä merkitystä on esimerkiksi sosiaalilainsäädännöllä silloin, jos tämä peruskysymys ei ole kunnossa?

Tässä on esitetty joitakin hataria vastaväitteitä näkemykseni vastapainoksi. (Ed. Jaakonsaari: Viitteetkin ovat hataria!) Haluan esittää, mitä ovat ne hatarat vastaväitteet.

On puhuttu esimerkiksi siitä, että rantalailla tämä saataisiin hoidetuksi ja että riittäisi, kun

kiellettäisiin rantojen myyminen. Mitä merkitystä on sen jälkeen rantojen myynnin kieltämisellä sellaisille henkilöille, jotka asuvat ulkomailla, jos rantoja ei edes saa rakentaa? Eihän tämän tyyppisessä ajattelussa ole mitään logiikkaa.

Toinen argumentti on se, että kun suomalaiset ovat ostaneet linnoja ja maataloja ulkomailta, niin kaikkien ulkomaalaistenkin pitää saada ostaa Suomesta. Tämä on juuri sitä naiiviutta. Sehän on heidän asiansa hoitaa oma lainsäädäntönsä sillä tavalla, että jos he haluavat, niin he hoitavat sitten samanlaisen lainsäädännön kuin Suomessakin, jossa käsittääkseni pitäisi säätää se, että maanomistus Suomessa edellyttää pitkällistä pysyvää oleskelua maassa.

Sitten on sanottu, että bulvaaneilla tätä voi kyllä kiertää. Melkein kaikista laeista voi sanoa niin. Minusta se argumentti ei ole koskaan pitävä.

Minun oma kantani tästä kysymyksestä riippumatta muiden ryhmätoverieni tai kenenkään muun kannasta tulee olemaan ehdoton, ja se on se, että mikäli tällaisia suojalakeja ei tuoda eikä niitä hyväksytä, niin en tule olemaan Eta-sopimuksen kannalla. Ne on tuotava ennen sopimuksen ratifiointia, sillä jos maanomistuskysymys ei ole kunnossa, niin mitkään Eta-sopimuksen kautta saavutetut edut eivät voi korvata ja kompensoida niitä potentiaalisia haittoja, joita tällaisesta aiheutuu.

Samalla, arvoisa puhemies, yllytän kaikkia muitakin kansanedustajia kannalleni tässä kysymyksessä. En peräänny tästä milliäkään. Maanomistusta sekä luonnonvarojen ja kiinteistöjen omistusta koskeva laki on tuotava eduskuntaan ennen Eta-sopimuksen allekirjoittamista.

Edustajat Hurskainen ja Kautto merkitään läsnä oleviksi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Paloheimo käsitteli varsin laajasti ulkomaalaisen maanomistuksen kysymystä, ja olen ed. Paloheimon kanssa aivan samaa mieltä siitä, että Eta-sopimusneuvotteluissa todella Suomen neuvottelijat luopuivat tästä tavoitteesta, joka silloin eduskunnassa hyvin selkeästi kirjattiin. Aikanaan maa- ja metsätalousvaliokunta käsitellessään EY-jäsenyyskysymystä antoi ulkoasiainvaliokunnalle lausunnon, josta myös löytyy tästä maininta. Pitkälti yhdyn ed. Paloheimoon siinä, että nyt olisi todella hyvä saattaa tämä asia kuntoon tuomalla eduskunnalle laki, jossa sidotaan maan omistaminen Suomessa pysyvään asumiseen. Se on ainoa keino, millä me voimme tämän asian turvata.

Pelkäänpä pahaa vain, että nyt sitten, kun EY-jäsenyysneuvottelut alkavat, me emme tätä asiaa kykene sielläkään nostamaan pöytään. Eta-neuvotteluissa neuvottelijat puolustelivat itseään sillä, että siellä kaikki neuvottelivat yhtaikaa ja silloin ei ollut mahdollista tällaista tavoitetta siellä viedä eteenpäin. Nyt ilmeisesti neuvotellaan sitten Suomen ja EY:n välillä. Nyt pitäisi olla mahdollisuus nostaa tämä esille, mutta meidän pitää, ennen kuin Eta tulee voimaan, tähän säätää juuri se laki, mitä ed. Paloheimo täällä vaati.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo kiistämättä kosketteli hyvin tärkeitä asioita, mutta toisaalta en oikein ymmärrä sitä tapaa, millä hän otti ne esiin. Nämä perustelut pohjautuvat pitkälti ennakkoluuloihin ja alhaisten vaistojen hyväksikäyttöön.

Mutta itse asioista totean, että on ihan paikallaan, että tästä asiasta keskustellaan, ja on paikallaan kyllä se vaatimus, että näistä asioista tulisi saada laki aikaan. Mutta ongelmaksi näen sen, että ainakin tähän asti nimenomaan keskustapuolue on ollut vastaan jatkuvasti sentapaista lainsäädäntöä, jolla voitaisiin näitä asioita hoitaa.

Viittaan vain siihen rantalakiin, jota ed. Paloheimo nähdäkseni hieman aliarvioi ja sen mahdollisuuksia, mutta minusta se on selvä esimerkki siitä, että nimenomaan keskustapuolueen taholta tämäntapaista lainsäädäntöä on jarrutettu ja ehkäisty. On aivan selvää, että jollakin rantalailla ei koko asiakimppua pystytä ratkaisemaan, mutta ilman sen tekemistä tässä maassa on kyllä aikamoinen kaaos. Tilanne on sentapainen, että mm. jokamiehen oikeus, joka on vanha pohjoismainen perinne, menettää merkitystään.

Toisaalta mitä tulee maankäyttöön puuttumiseen, siinä yhteydessä pitää kyllä tarkastaa sitä meillä lainsäädännössä olevaa käsitystä, että on olemassa perusrakentamisoikeus. Sitä käsitystä kyllä pitää muuttaa toisen tyyppiseksi. Tosiasiahan on, että esimerkiksi rantakaavoituslaki on tällä hetkellä rantojen rakentamislaki eikä niiden suojelu- ja säilyttämislaki; tämän sen taustana olisi tullut olla.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omasta mielestäni tässä kysymyksenasettelussa kiireellisintä ja tärkeintä on maankäyttölainsäädännön säätäminen ajan tasalle. Luulen, että on aika vaikea pitkällä tähtäimellä estää ulkomaalaisten maanomistusta sen takia, että koko integraatio perustuu siihen, että kansalaisuuden perusteella ei saa diskriminoida. Voidaan tietysti yrittää saada poikkeuksia Tanskan malliin, että pysyvästi maassa asuvat saavat omistaa esimerkiksi rantamökkejä, mutta meillä on vähän toisen tyyppinen problematiikka. Tanskassa on pulaa mökeistä ja mökkitonteista. Meillä niitä mahdollisia paikkoja on aika paljon. Tanskassa on jo voimassa oleva rantalaki, mutta Suomesta se puuttuu, ja jos keskustapuoluetta on vaikea saada rantalain taakse, niin vielä vaikeampi sitä on saada sellaisen lainsäädännön taakse, että vain maassa pysyvästi asuvat saisivat ostaa maata ja kiinteistöjä.

Myös luonnonsuojeluohjelmien saattaminen ajan tasalle olisi erittäin tärkeää. Nythän hallitus aikoo vähentää luonnonsuojelualueiden ostoon tarkoitettuja määrärahoja, kun niitä tässä yhdentymistilanteessa tarvittaisiin nykyistä enemmän. Luonnonsuojeluhallinnon uudistamista miettinyt työryhmä on halunnut nostaa muutamaksi vuodeksi luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen tarkoitetut rahat 200 miljoonaan markkaan vuodessa, kun nyt niitä ollaan ensi vuoden budjettiin ilmeisesti laskemassa 120 miljoonasta 100 miljoonaan. Tämä on aivan järjetöntä tässä tilanteessa.

Ed. P u h a k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Paloheimon puheenvuoroon liittyen mieleeni tuli semmoinen perusasia, joka liittyy Euroopan yhdentymiseen ja meidän mahdolliseen liittymiseemme Euroopan unioniin, eli kysymys omasta itsemääräämisoikeudestamme, ja se liittyy tietenkin näihin rantalakeihinkin. Minulla on semmoinen näkemys, että me emme lailla ja byrokratialla pysty tätä maata suojaamaan, vaan meidän täytyy nähdä kokonaisuus, mikä tähän liittyy, ennen kaikkea se, että emme todellakaan menetä kansallista itsemääräämisoikeuttamme liittyen rantoihimme ja siihen kaikkeen. Tässä mielessä näkisin, että meidän pitää keskustella näistäkin kysymyksistä paljon syvällisemmin ja nähdä kokonaisuus ja se, mikä on suomalainen itsemääräämisoikeus jatkossa.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo maalaili tilanteita, joihin ehkä ajauduttaisiin, jos ulkomaalaisten maanomistusta ei rajoitettaisi niin Eta-järjestelyn kuin mahdollisen EY-jäsenyydenkään tilanteessa. Alkupuolella puheenvuoroaan ed. Paloheimo mainitsi mahdollisuuden, että ulkomaalaiset yhtiöt omistaisivat suomalaista metsäpohjaa ja parturoisivat sillä olevan metsän tykkänään pois.

Itse asiassa eilen sattui tässä suhteessa hyvin merkittävä ennakkotapaus, tosin ilmoituksella suomalaisen yhtiön taholta. Kemijoki-yhtiön toimitusjohtaja Kivinen ilmoitti radiossa, että yhtiö omistaa 37 prosenttia Vuotoksen alueen maankamarasta ja aikoo parturoida sieltä viimeistä puuta myöten kaikki puut pois tämän kesän aikana. Toisin sanoen suomalainen valtionyhtiö ilmoittaa, että ennen kuin on olemassa mitään allas- tai muuta päätöstä, niin kaikki metsät voi tarkoitushakuisesti parturoida pois. Tarkoitus pyhittää keinot. Tässähän on valmis malli ulkomaalaisille yhtiöille ulkomaalaisomistustilanteessa käyttäytyä täsmälleen samalla tavalla. Kun metsät on hakattu, niin häivytään tästä maasta pois, ja asia on sillä sipuli.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä kesämökkikiinteistöasia on tietysti erittäin mielenkiintoinen. Ed. Puhakka puuttui siihen kansallisena itsemääräämisoikeutena, mutta käytännön tilannehan on se, kuten monessa muussakin asiassa, ettei ole pakko myydä. Kyllä ed. Puhakka ja muut maanomistajat voivat olla myymättä omia kiinteistöjään ulkomaalaisille, jos katsovat, että joku italialainen tai ranskalainen perhe on sellainen, jota he eivät oman maatilansa tai kesämökkikiinteistönsä lähelle halua. Minusta vain tuntuu, että aika moni mielellään ehkä ottaisi juuri jonkun eurooppalaisen.

Kun ajatellaan asiaa myös toisin päin, niin onko Kreikka, Espanja tai Ranska menettänyt itsenäisyyttään sen takia, että suomalaisilla on siellä lomakiinteistöjä? Kuinka paljon ne ovat menettäneet itsemääräämisoikeuttaan sen vuoksi, että suomalaiset ovat voineet ja voivat siellä näitä ostaa ja omistaa?

Käytännön tilanne esimerkiksi Päijänteellä, jonka aika hyvin tunnen, on se, että tällä hetkellä maanomistajat ovat pyytäneet kuntia kaavoittamaan ranta-alueita, koska maatiloilla on kova rahapula, ja olen aivan varma, että huolimatta periaatteesta, jota ed. Puhakka on kovasti varjelemassa, niin kyllä ne maanomistajat ovat ensimmäisiä, jotka ovat myymässä sille, joka eniten

tarjoaa. He odottavat ensi kesää. Tulipa sitten D-markkoina tai Ranskan frangeina, jos rahaa vain tulee, niin maat myydään.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epäilin äsken, että keskustapuolueen taholla ei olla valmiita sentapaiseen lainsäädäntöön, jolla voitaisiin meidän maamme maankäyttöä järkevöittää ja nimenomaan rantojen käyttöä suojata sillä tavalla, että niistä ainakin osa jää koko kansan käyttöön, toisin sanoen jokamiehenoikeuden piiriin, ja että ne jäävät alueet eivät olisi huonoimpia. Ed. Puhakan puheenvuoro vain vahvisti tätä kantaa, koska hän totesi, että näihin asioihin ei lailla sovi puuttua. Mielestäni rantalakikysymys on kyllä selvä osoitus siitä, että keskustapuolueesta ei ole vieläkään sellaista puoluetta tullut, joka katsoisi koko maan etua näissä asioissa.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä väittäisin aivan päinvastaista kuin ed. Skinnari ja ed. Helle siinä mielessä, että meillä keskustapuolueessa luotetaan ihmisten ajattelukykyyn ja siihen, että asioita voidaan harkita myös muulla tavoin, sen sijaan että aina täytyy säätää laki johonkin ja lisätä byrokratiaa.

Toisaalta meillä Suomessa on hyvin laaja jokamiehenoikeus. Rannoillamme ja metsissämme riittää tilaa ihmisille olla, viihtyä ja nauttia luonnosta. Itse olen erityisen luonnonihminen, ja minulle ei ainakaan ole vielä tullut minkäänlaista kieltoa päästä luontoon, jos sinne olen halunnut. Tällä hetkellä en ole myöskään maanomistaja, niin että tässä mielessä voin sen sanoa. Aina on mahdollisuuksia. Liika kiristäminen ja byrokratia, niin uskon, ei ole tulevaisuutemme yhteiskunnan osalta paras mahdollinen vaihtoehto tulevassa kehityksessä.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaan joillekin vastauspuheenvuoron käyttäjille.

Ed. Helle sanoi, että vetosin alhaisiin vaistoihin. Ilmeisesti hän tarkoitti sitä kohtaa, jossa sanoin, että emme voi skalpeerata ulkomaalaisia, kun he tulevat Suomeen. Sattuu olemaan vain sillä tavalla, että eduskunta näyttää kuuntelevan näitä alhaisiin vaistoihin vetoavia puheita huomattavasti tarkkaavaisemmin kuin yleviä puheita, joita olen joskus myöskin yrittänyt pitää. (Naurua)

Sitten ed. Helteelle rantalaista: Ei rantalakiriitä tässä kysymyksessä. Kyllä meidän pitää saada koko maaperää, kiinteistöjä ja luonnonvaroja koskeva lainsäädäntö.

Ed. Hautala ilmeisesti ymmärsi vähän väärin puheenvuoroni. (Ed. Pulliainen: Varmasti!) — Varmasti, sanoo edustajatoveri Pulliainen. — Hän puhui siitä, että ei kansalaisuus voi olla rajoituksena maanomistukselle. En minä sellaista väittänytkään. Minä puhuinkin koko ajan siitä, että maanomistukselle voi olla rajoituksena ainoastaan se, onko henkilö asunut pitemmän ajanjakson Suomessa pysyvästi vai ei. Tämä ilmeisesti ei ole EY:n säännöksiä vastaan.

Lopuksi ed. Skinnarille: Olen täysin samaa mieltä siitä, että kyllä maanomistajat Suomessa maata myyvät, kun hinnoista sovitaan. Ei niin periaatteellista ihmistä löydykään eikä niin periaatteellista tilaa, että jättäisi maan myymättä, kun tarpeeksi hyvää hintaa tarjotaan.

Ed. J. Leppänen: Herra puhemies! Kuten ed. Paloheimo aloitti puheenvuoronsa, puhumme täällä samalla kertaa kahdesta eri asiasta tavallaan, jotka kuitenkin kytkeytyvät toisiinsa, eli UaV:n mietinnöstä, joka on EY-selonteon pohjalta tehty, ja toisaalta on Eta-sopimukseen liittyvä lähetekeskustelu.

Ennen kuin käyn tähän, niin muutama kommentti ed. Sasin eiliseen puheenvuoroon ulkopolitiikasta. Vaikka ed. Sasi ei ole paikalla, rohkenen kuitenkin kommentoida.

Ed. Sasin mukaan Suomen ulkopolitiikan peruspilari eli puolueettomuus on käsitteenä vanhentunut. Henkilökohtaisesti en kyllä allekirjoita tämän kaltaista näköalaa. Vaikka ulkopolitiikan sisältö muuttuu ja on muuttunut ja sen tarvitsee muuttua, niin Suomen kansan syvien rivien sisälle on hyvin pitkälle puolueettomuusnäkökulma aivan kuin mennyt sydämeen. Siksi on minusta hyvin arveluttavaa suhdanteiden mukaan, jotka paljolti myös Euroopasta johtuvat, tällaisten näkökulmien mukaan, muuttaa peruskäsitettä. Ei Suomen ulkopolitiikkaa ja sen sisältöä pidä mennä tarkastelemaan Euroopasta käsin varsinkaan suomalaisten, vaan meidän on itse se määriteltävä Suomesta ja Suomen tarpeista lähtien. Toki muutokseen olisi syytä, ja aika kun muuttuu, myös ulkopolitiikan sisältö muuttuu.

Edelleen ed. Sasi totesi, että vihdoinkin ollaan siirtymässä passiivisesta ulkopolitiikasta aktiiviseen. En tiedä oliko tarkastelujakso lyhyt vai olemmeko todella näin paljon eri mieltä harjoitetusta ulkopolitiikasta maassamme, koska tuo

analyysi mielestäni on väärä. Suomi on saanut maailmalla hyvin paljon tunnustusta ja kiitosta sekä luottamusta juuri aktiivisesta ulkopolitiikasta, jonka peruspilarina on ollut puolueettomuus. Voitaisiin esimerkiksi ottaa Etyk-prosessi, joka parhaillaankin on täällä käynnissä ja vuonna 75 oli ensimmäisen kerran.

Kolmas kommentti. Ed. Sasi eteni puheessaan hieman ristiriitaisesti, kun hän piti Weu:n antamia turvallisuustakuita perusteluina EY:n täysjäsenyydelle ja sitä kautta Weu:hun liittymiselle ja vielä esitti, että pitäisi nopeasti nämä ratkaisut tehdä. Kuitenkin hän aikaisemmin muisteli Ehrensvärdin lausumaa: "Suomalainen seiso omilla jaloillasi äläkä luota vieraan apuun." Politiikassa ristiriita tietysti on normaalia, ja puheessamme ristiriidat ovat normaaleja; tästäkin puheenvuorosta varmaan niitä löytyy. Mutta kun on kyse ulkopolitiikasta, mielestäni on kysymys vakavasta asiasta.

Herra puhemies! Eduskunta on saanut käsiteltäväkseen Eta-sopimuksen ja siihen liittyvän oheismateriaalin, jota on todella paljon ja johon ei ole voinut kuin ihan pintapuolisesti muutamaan sivuun tähän mennessä vielä tutustua. Mutta eduskunnalla ja valiokunnilla on edessään todella mittava työ ensi syksyn aikana, kun tätä sopimusta ja siihen liittyvää materiaalia käsitellään. Sen vuoksi tuntuvat vähän ihmeellisiltä ne puheenvuorot, joissa on tullut esille sellainen ajatus, että nyt käsitellään ikään kuin rutiinia ja tämmöistä pakkopullaa, josta olisi tarkoitus vain päästä mahdollisimman nopeasti eroon. Päähuomio, niin kuin ed. Paloheimo mainitsi, on kiinnittynyt EY-neuvotteluihin, ja varsin vähälle huomiolle on Eta jäänyt.

Nyt vihdoin on aika panostaa Etan sisäänajoon, joka on meille todellisuutta, koska todennäköistä on, että me teemme päätöksen Etaan liittymisestä ensi syksynä. Sillä Etan kautta päästään sisälle ei vain sisämarkkinoille vaan eurooppalaiseen ajattelutapaan ja ajattelumalliin ja käytäntöihin, ja se on hyvin tarpeellista meille, kun hamassa tulevaisuudessa käsittelemme jäsenyysneuvottelun tulosta, menemmekö täysjäseneksi vai emme. Mielestäni on erinomaisen tärkeä asia päästä ajattelemaan samalla tavalla, sillä vain sitä kautta tietää, mitä asiat tarkoittavat ja mitä direktiivit, asetukset jne. tarkoittavat. Itselläni tässä ainakin on hyvin suuri puute vielä.

En sano tätä sen vuoksi, että olisin muuttunut EY-jäsenyyden kannattajaksi, vaan siksi, että voisimme antaa myös kansalaisille tietoa, mitä integraation Eta-vaihe tarkoittaa, eikä tämä tieto ole pahitteeksi meille edustajillekaan. Olen kyllä havainnut keskusteluissa, että vauhdikkaimpienkin EY:n täysjäsenyyden kannattajien todellinen tietämys EY:stä on varsin asenteellista. Toki se on meillä vastustajillakin. Esimerkiksi sopisivat hyvin ennusteet Tanskan kansanäänestyksen tuloksista ennakolta ja toisaalta lopputuloksen tulkinta. Toiset sanovat, että kansanäänestys ei vaikuta mitään, ja vastustajat taas ehkä perusteettomastikin ilakoivat tällä tuloksella.

Herra puhemies! Eta-sopimus voi olla huomattavasti pitempiaikainen järjestely kuin tänä päivänä saatamme olettaa. Siksi meidän on otettava se vakavasti ja aktiivisesti vastaan. Koska Eta on ns. evolutiivinen sopimus, joka mahdollistaa uusien asioiden ottamisen mukaan Eta-sopimuksen kautta integraatiossa, tähänkin puoleen pitäisi mielestäni huomattavasti vakavammin paneutua. Yhdessäkään puheenvuorossa, mitä minä olen kuullut, ei ole paneuduttu evolutiiviseen puoleen syvällisemmin.

Uusia alueita voi olla, jos heitetään ilmaan, vaikka maatalouskin tietyiltä osin, koska siellä on meillä kumppanina Pohjoismaiden yhteistyö, joka on Eftan puitteissa vakiintunut ja tuttu meille. Eta ei estä sitäkään mahdollisuutta. Heitän tämän aivan kuin ilmaan ja tarkasteltavaksi.

On esitetty, että Etassa emme voi vaikuttaa EY:n päätöksiin, mikä teoriassa on varmasti aivan totta. Kuitenkin voimme kysyä: Kuinka paljon enemmän pystymme käytännössä vaikuttamaan mahdollisessa EY:ssä? Vastaus, ilmeisesti paras vastaus, on muistuttaa siitä veteen piirretystä viivasta. Kun Oxfordin yliopiston tutkija William Wales viime viikolla oli täällä seminaarissa, hän käsitteli tätä problematiikkaa pienten maiden vaikutusmahdollisuuksista ja esitti kysymyksen: Miten kauan suuret maat sietävät nykyistä tilannetta, joka on epäsuhteessa suurten maiden tappioksi? Hän edelleen esitti kysymyksen: Mitä vaikuttaa mahdollinen EY:n laajentaminen aikanaan? Kuinka kauan todella suuret maat Euroopan sydämessä sietävät tätä? Hän totesi, että pienet maat eivät voi vaikuttaa kaikkeen, vaan on tarkoin harkittava, missä ja milloin ja miten pyrkii vaikuttamaan. Hän otti pari esimerkkiäkin:

Tanskan me kaikki tunnemme ja tiedämme, kuinka Tanska on hyvin hoitanut yhteydet ja onnistunut hyvin pitkälle niissä tavoitteissa, mitä se on asettanut. Liekö läheisyys siinä yksi tekijä, mutta varmasti toinen tekijä on se, että tanskalaiset ovat järjestelmänkin onnistuneet luomaan erittäin hyväksi. Toisesta laidasta on esimerkki-

nä Kreikka, jonka vaikutusvalta EY:ssä on äärimmäisen vähäinen ja heikko. Tässäkin voitaisiin tietysti omaa kantaa tukien esittää syyksi etäisyys, mutta ei ole varmasti siitä kysymys pääasiassa, vaan asiat on huonosti järjestetty.

Herra puhemies! Eduskunnan on mielestäni nyt keskityttävä tähän ja keskitettävä kaikki tarmonsa käsiteltävään Etaan ja jätettävä selvästi taka-alalle jatkuvasti ylläpidetty, monesti jopa keinotekoinen EY-täysjäsenyyskeskustelu. Toki on koko ajan seurattava, mitä hallitus neuvotteluissa tekee, ja vaadittava hallitusta antamaan tietoa, pidettävä eduskunta ajan tasalla neuvotteluista, mutta painopiste on siirrettävä Etaratkaisun perusteelliseen käsittelyyn.

Herra puhemies! Lopuksi ranta-asiasta. Oli mielenkiintoista kuunnella maanomistukseen ja rantoihin liittyviä asioista. Itse omistan 3 kilometriä puhtaan Kivijärven rantaviivaa. Totean vain, että se tietysti myy, jolla rantaa on.

Edustajat Karhunen ja Renko merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Laurila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona haluan lausua muutaman sanan pienten maiden vaikutusvallasta EY:n jäseninä ja EY:n sisällä. Kun olen saanut asiaan perehtyä sekä EY-maissa että myös itse EY:n komission ja EY:n parlamentin sisällä ja haastatella erilaisia ja eri vaikutustasoilla toimivia henkilöitä, olen tullut vakuuttuneeksi siitä, että maan painoarvo riippuu hyvin paljon siitä, miten se EY-jäsenyytensä ottaa.

Toisin sanoen ne, sanoisinko suoraan, roomalaiskatoliset ja ortodoksiset maat, joissa sääntöjen noudattamisen perinne ei ole sama kuin meillä luterilaisilla — kuten Portugali, varsinkin Italia ja äsken mainittu Kreikka — ovat painoarvoltaan EY:n sisällä asioista päätettäessä puhumassa heikommalla äänellä kuin ne maat, jotka ottavat EY:n direktiivit ja EY:ssä jäsenenä olemisen tosissaan, kuten me luterilaiset varmasti teemme. Silloin ilman muuta puhumme kuunneltavammalla äänellä, jos aikanaan täysjäseninä täytämme jäsenyyden velvoitteet.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. J. Leppänen arvosteli ed. Sasin puheenvuoroa, jossa puolueettomuudesta oikeastaan kokonaan luovuttiin. Minusta arvostelu oli hyvin ristiriitaista ensinnäkin sen takia, että ed. Sasi ja kokoomus ovat kyllä rehellisempiä, koska he ilmoittavat suoraan, että EY-jäsenyyttä ja puolueettomuutta on mahdotonta sovittaa yhteen. Sen sijaan keskusta yrittää tasapainoilla ja väittää, että puolueettomuus ja Euroopan unioni olisivat yhdistettävissä. Kuitenkin, kuten eilen ryhmäpuheenvuorossani totesin, pääministeri Aho sanoi jo tiedonantokeskustelussa, että Suomi hyväksyy Maastrichtin sopimuksen velvoitteet ja on valmis osallistumaan niiden toimeenpanoon. Tällä tavoin Esko Aho jo tuossa puheenvuorossa oli niin rähmällään Brysselin suuntaan kuin olla voi.

Ed. Sasi ja kokoomus haluavat, kuten aina ovat halunneet, Suomen liittyvän yhä tiukemmin länteen ja kiinteästi Natoon ja Weu:n yhteyteen. Se on hyvin paljon imagokysymys. Puhutaan siitä, että Suomen pitää näyttää eurooppalaiselta ja silloin Suomi on houkutteleva investointien kohde, uskottava jne. On totta, että Suomi todellakaan ei näytä tällä hetkellä eurooppalaiselta. Suomi näyttää ensi sijassa amerikkalaiselta, toiseksi ehkä suomalaiselta ja kolmanneksi eurooppalaiselta. Mutta imagon merkitys ja sen korostaminen on kyllä aivan ylimitoitettua. Jos pelkkä EY-jäsenyys toisi imagon ja sitä kautta esimerkiksi investointien kannalta houkuttelevan maan, Kreikka olisi siinä suhteessa menestynyt loistavasti pelkästään EY-jäsenyyden takia, mutta näin ei ole käynyt.

Mitä tulee rantojen omistukseen ja maan myyntiin, niin todellakin, jos oikein isänmaallisia ollaan, niin eihän maata myydä ulkomaalaisille. Ed. Johannes Leppänen näyttää omistavan maata runsaasti. Minä omistan 33 metriä Pohjanlahden rantaa, mutta en myy saksalaisille enkä keskustalaisille.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun ed. J. Leppäsen erittäin hyvän puheenvuoron alkuosaan eli puolueettomuusnäkökulmaan. Mielestäni asiaa ei ole tarpeeksi syvällisesti tarkasteltu. Se on kuitenkin meidän suomalaisten kannalta erittäin tärkeä kysymys. Ei maailma ole niin rauhallinen kuin me ehkä kuvittelemme täällä lintukodossa sen olevan. On monia sellaisia tekijöitä, jotka meidän todella tulee havaita.

Valitettavasti ministeri Salolainen ei ole paikalla, koska haluaisin tässä yhteydessä myös todeta, että Euroopasta tulee viestejä siitä, miksi Suomella ei ole selkeitä vaihtoehtoja ja miksi Suomella ei ole selkeätä itsetuntoa lähdettäessä nyt Euroopan yhteisön neuvotteluihin, vaan

meillä ollaan rähmälleen menossa, suoraan sanoen, ilman omia selkeitä vaihtoehtoja. Niitä nyt todella kaivattaisiin. Toivoisin, että tässäkin talossa niitä lähdettäsi etsimään. (Ed. Wahlström: Pääministeri on rähmällään!)

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Johannes Leppänen ansiokkaassa puheenvuorossaan kiinnitti mielestäni tärkeään kysymykseen huomiota nostaessaan esille Etan evolutiivisen luonteen ja sen asian tärkeyden, että Eta-sopimuksen voimaan saattamiseen pitää kiinnittää nyt erityistä huomiota. Etan rakenne on kieltämättä aika monimutkainen ja monitasoinen. Jotta sopimuksella päästäisiin myönteisiin tuloksiin ja jotta se lähtisi hyvin liikkeelle, tarvitaan riittävästi resursseja sekä Eftan tasolla että kansallisella tasolla. Näinä aikoina käydään keskustelua, pitäisikö Eftan saada käyttöönsä lisäresursseja. Mielestäni asia tulisi tarkkaan harkita tai ainakin tehdä Eftan sisällä sellaisia järjestelyjä, että riittävät resurssit Eta-sopimuksen käyntiin lähtöön turvattaisiin. On mahdollista, ehkä todella välttämätöntäkin, että Eftan resursseja kaiken kaikkiaan lisätään. Sama koskee myös kotimaisia asioita. Tarvitaan sekä yksityisellä sektorilla että myös ulkoasiainhallinnossa riittävät resurssit, jotta tämä tärkeä sopimus saadaan käyntiin parhaalla mahdollisella tavalla.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. J. Leppäsen puheenvuoro oli mielenkiintoinen. Hän kosketteli myös Länsi-Euroopan puolustusliittoa Weu:ta puheenvuorossaan. Luulen, että presidentti Koivisto todetessaan, kuinka raskain saappain kussakin tilanteessa pitää astua, itse asiassa paljasti sen, että suomalaisille ei kerrota tässä ja nyt, mitä jäsenyys Euroopan yhteisössä ja myöhemmin Euroopan unionissa tuo mukanaan. Tässä vaiheessa astutaan vähemmän raskain saappain eikä kerrota koko totuutta. Koko totuus on todella se, että Suomi menettää Maastrichtin velvoitteiden hyväksymisen myötä mm. puolueettomuutensa.

Kun esimerkiksi kokoomuksen taholla vaaditaan Suomen liittämistä Länsi-Euroopan puolustusunionin Weu:n jäseneksi, niin se merkitsee jäsenyyttä selkeässä sotilasliitossa kuten esimerkiksi pääesikunnan päällikkö kenraaliluutnantti Gustav Hägglund on todennut. On aivan selvää, että jäsenyys selkeässä sotilasliitossa merkitsee myös sitä, että Suomi ei ole enää liittoutumaton eikä sotilasliittojen ulkopuolella oleva maa.

Tässä vaiheessa esimerkiksi puolustusvaliokunnalle on annettu se käsitys, että Suomi muka voisi jäädä Weu:n jäsenyyden ulkopuolelle. Tästä syystä puolustusvaliokunta yksimielisesti esitti, että tehtäköön sitten näin. Samalla on suoraan sanottava, että väite siitä, että Suomi voisi pysyä Weu:n ulkopuolella ollessaan Euroopan unionin jäsen, on joko tietämättömyyttä, itsepetosta tai tahallista valhetta. Suomella ei ole EU:n jäsenenä ollessaan mitään muuta vaihtoehtoa kuin olla tarkkailijajäsen tai täysjäsen Länsi-Euroopan puolustusliitossa, ja silloin Suomi menettää liittoutumattomuutensa on sotilasliiton jäsen.

Ed. Miettinen: Herra puhemies! Toivon, että ed. Laakso malttaa odottaa muutaman vuoden, jolloin näemme, minkälaiseksi Weu on kaiken kaikkiaan kehittynyt, ja sen jälkeen on johtopäätösten teon aika, ainakin niin tiukkojen kuin mitä hän pyrkii nyt tekemään.

Herra puhemies! Edustajien työhuoneisiin kannettu Eta-sopimus osoittaa varsin konkreettisella tavalla, mistä integraatioasiassa pohjimmiltaan on kysymys. Työ yhtenäisemmän Euroopan puolesta on varsin arkista. Se on työtä normien ja muiden vapaan liikkuvuuden esteiden poistamiseksi.

Kaiken taustalla on tietenkin ylevät Rooman sopimuksessa hyväksytyt periaatteet. Henkilökohtaisesti haluan kyllä korostaa integraatiokehityksen asiasisältöä ja niitä käytännön seurauksia, mitä Eta-sopimus Suomelle ja suomalaisille aiheuttaa. Maassamme käytävässä integraatiokeskustelussa on edelleen kansalaisten silmin havaittavissa selkeästi tavoitteiden eräänlainen selkiytymättömyys. Kansalaisille on paljolti epäselvää, miksi pyrimme ensin Eta-sopimuksen ja myöhemmin jäsenyyden kautta järjestämään suhteemme EY:n kanssa. Sen johdosta meidän kansanedustajien kontolle lankeaa myös kansanvalistajan rooli, jotta kansalaiskeskustelu pohjautuu vähemmän tunteeseen ja enemmän tosiasioihin. Tähän myös ed. J. Leppänen edellisessä puheenvuorossaan viittasi.

Eräs keskeinen tosiasia on, että Suomi on monia kilpailijamaitaan enemmän riippuvainen ulkomaankaupasta, josta yli 40 prosenttia käydään EY-jäsenmaiden kanssa ja yli 70 prosenttia yhteensä EY- ja Efta-maiden kanssa. Meille on siis elintärkeää pitää huolta siitä, että minkäänlaisia kaupankäyntiä haittaavia esteitä ei synny Suomen ja EY:n välillä.

Eta-sopimuksella on luotu menettelytavat ja

rakenteet sen turvaamiseksi, että Efta-maat pääsevät tasavertaisesti osallistumaan päätöksentekoon sekä riittävästi päätösten valmisteluun ja että tehtyjä päätöksiä ja sopimuksen määräyksiä noudatetaan yli 350 miljoonan ihmisen markkina-alueella kuten ministeri Salolainen eilen mm. korosti.

Toinen Eta-järjestelyjen myötä saavutettava etu on Suomen olosuhteiden saattaminen EY-tasolle. Taloutta koskevaa lainsäädäntöä harmonisoidaan, ja se on mielestäni monessa suhteessa tärkeää meille. Mikäli haluamme ulkomaisten investointien lisääntyvän maassamme, on ulkomaalaisilla sijoittajilla oltava varmuus siitä taloudellisesta kehityksestä ja niistä olosuhteista, jotka Suomessa vallitsevat tulevaisuudessa. Eta-sopimus sekä päätös hakea EY-jäsenyyttä luovat ulkomaisille arvioitsijoille selkeän kuvan siitä, mihin suuntaan Suomea ollaan kehittämässä. Se luo vankan perustan maahamme suuntautuvalle sijoitustoiminnalle. Nimenomaan nykytilanteessa uudet sijoitukset ja uusi pääoma luovat edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle. Tämänhetkinen vaikea taloudellinen tilanteemme johtuu pitkälti juuri rahoitusjärjestelmämme kriisistä.

Vaikka teollisuustuotteidemme kansainvälinen kilpailukyky onkin merkittävästi parantunut ja vienti on elpymässä — toivottavasti Kanadan selluloosatehtaiden toissapäivänä alkanut lakko tätä edelleen vauhdittaa — niin taloudellinen tilanne maassamme ei kuitenkaan tunnu merkittävästi ja nopeasti helpottuvan. Nyt tarvitaankin uutta pääomaa suomalaisille markkinoille. Tässä mielessä integraatioratkaisun lisäksi tarvitaan omassa lainsäädännössämme nopeita toimia mm. ulkomaalaisomistuksen vapauttamiseksi. Näenkin välttämättömänä, että hallitus saattaa loppuun pikaisesti lainsäädännön valmistelut ulkomaalaisomistuksen rajoitusten poistamiseksi ja tuo esityksen siitä eduskunnan syysistuntokauden alkaessa käsittelyyn.

Tässä yhteydessä tulee keskusteluun ja ratkaistavaksi myös jo esiin tullut kysymys rantojen omistuksesta. On painokkaasti yhdyttävä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössään ilmaisemaan kantaan siitä, että Euroopan yhteisön jäsenenä Suomen on pyrittävä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuulliseen hyvinvointiyhteiskunnan kehittämiseen sekä yhteisön että kansallisen tason päätöksenteossa. Perusedellytyksenä on Suomen talouden kuntoon saattaminen ja sopeuttaminen eurooppalaiseen talouspolitiikkaan, sillä vain vahvalla kansantaloudella on riittävästi voimavaroja hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Suomen ja suomalaisten hyvinvoinnin taloudellisten edellytysten varmistaminen yhdentyvässä Euroopassa edellyttää suomalaisten yritysten kilpailuaseman ja kilpailukyvyn turvaamista EY:n sisämarkkinoilla. Tämän tavoitteen saavuttaminen onnistuu parhaiten Suomen ollessa Euroopan yhteisön täysivaltainen ja tasavertainen jäsen, kuten ulkoasiainvaliokunta korostaa.

Erityisen tärkeitä nämä seikat ovat maamme päävientiteollisuudelle: metsäteollisuudelle, minkä johdosta, herra puhemies, puheenvuoroni keskeinen osa meneekin vankasti metsään jatkossa.

Eurooppa on Suomen metsäteollisuudelle korvaamaton markkina-alue. Metsäteollisuus taas on Suomelle korvaamaton vientitulojen hankkija. Huolimatta paljon puhutusta rakennemuutoksesta tai ehkä juuri siksi Suomi elää jatkossakin metsästä. Nettovientituloistamme koostuu edelleenkin yli puolet puusta ja sen jalosteista. Metsäteollisuus on niitä harvoja teollisuudenaloja, joilla meillä on tietoa, taitoa, kokemusta ja kansainvälistä osaamista.

Jatkossakin metsäsektorilla on hyvät mahdollisuudet toimia kestävää kehitystä noudattavan kansantalouden veturina. Valtiovallan tehtävänä on tukea talouspoliittisilla tavoitteilla erityisesti teollisuuden hintakilpailukyvyn parantamista sekä toisaalta turvata integraatioratkaisulla ja järkevillä, riittävän ja kilpailukykyisen energian saantiin liittyvillä päätöksillä metsäsektorin tasavertaiset kilpailuedellytykset keskeisiin kilpailijamaihimme nähden. Tässä suhteessahan hallitus on etenemässä sekä huomenna että muutaman viikon kuluttua.

Arvoisa puhemies! Edelliseen liittyen, tosin mittasuhteiltaan varsin pienenä mutta ajankohtaisena asiana haluan tässä yhteydessä ottaa esille erään yksityiskohdan, nimittäin kysymyksen metsäattaseoiden virkojen perustamisesta tärkeimpiin eurooppalaisiin pisteisiin eli Brysseliin, Bonniin ja Lontooseen; näiden toivon olevan ensi vuoden budjettiesityksessä sisäänkirjoitettuna. Nimittäin metsäalan eri järjestöt ja muutkin ovat esittäneet virkoja sen johdosta, että meille tärkeissä markkinamaissa voitaisiin erikoishenkilöiden, metsäattaseoiden, toimesta antaa mahdollisimman objektiivista tietoa suomalaisesta metsätaloudesta ja -teollisuudesta sekä kokonaisuudessaan luonnonvarojemme kestävästä käytöstä niin tuotantotoiminnassa kuin virkistyskäytössä. Tämä on erityisen tär-

keää sen johdosta, että Suomen metsätaloutta ja -teollisuutta arvosteleva väärä tiedonvälitys on lisääntynyt päämarkkina-alueillamme. Keski-Euroopassa on syntynyt ja synnytetty joukko myyttejä, jotka haittaavat huomattavasti tärkeimmän vientiteollisuutemme toimintaa. On syntymässä tilanne, jossa väärät myytit johtavat ostajamaissa meille epäedullisten normien säätämiseen. Ainoa mahdollisuutemme menestyä jatkossa on perustaa metsäsektorin tuotannon argumentointi tosiasioihin ja siis lisätä objektiivista tiedonvälitystä.

Yleisesti ottaen Suomen metsätaloudella ei ole ongelmia sopeutua EY-jäsenyyteen. Pääsyy tähän on siinä, että metsäpolitiikka ei kuulu Euroopan yhteisössä yhteisesti päätettäviin eli ns. yhteisökompetenssiasioihin. Lähinnä Iso-Britannia, Saksa sekä Tanska ovat maita, jotka ovat halunneet estää yhteisen metsäpolitiikan luomisen. Nämä jäsenmaat ovat katsoneet, että metsätaloudesta ei saisi tehdä maatalouteen tai kalastukseen rinnastettavaa säänneltyä ja tuettua elinkeinoa. En henkilökohtaisesti pidäkään todennäköisenä, että metsäpolitiikka tulisi laajemmin yhteisesti päätettävien asioiden piiriin. Eräät asiantuntijat ovatkin sattuvasti todenneet, että Brysselin direktiivinikkareillekin lienee ylivoimainen tehtävä runnoa Euroopan metsiä Välimeren rannalta Kessiin samaan sabluunaan.

Sen sijaan, herra puhemies, Suomella olisi paljon annettavaa EY:lle ja sen eri jäsenmaille metsäasioissa. On huomattava, että Suomen, Ruotsin ja Itävallan EY-jäsenyys kaksinkertaistaisi yhteisön metsien määrän.

Yhteenvetona totean, ettei Eta-ratkaisulla eikä varsinaisella EY-jäsenyydellä tulisi olemaan merkittävää vaikutusta maamme perusmetsätalouteen. Metsäsektorin kannalta on sen sijaan ensiarvoisen tärkeää, että vuoden 73 Eec-vapaakauppasopimuksella saavutettu tullietu EY-markkinoilla suhteessa Pohjois-Amerikan ja Itä-Euroopan metsäteollisuuteen kyetään säilyttämään sekä kuljetaan tasatahtia myös läheisimmän kilpailijamaamme Ruotsin kanssa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama näkemys Euroopan parlamentin toiminnasta ja yhteydenpidosta siihen. Jo jonkin aikaa sitten ovat eri eduskuntaryhmät ryhtyneet luomaan suhteita Euroopan parlamentin poliittisiin ryhmiin. Pidän tätä kehitystä varsin myönteisenä ja tärkeänä. Eta-tilanteessa ja varsinkin tulevana EY-jäsenmaana on meille tärkeää omata jo ennakkoon hyvät suhteet kollegoihimme europarlamentissa. Parlamentin asema on parantumassa EY:n sisällä, ja varsinkin EY:n ulkosuhteissa sillä on jo nyt merkittävästi valtaa, kuten olemme Eta-sopimuksen hyväksymismenettelynkin osalta havainneet.

Näen eräänä EY:n suurimmista ongelmista tällä hetkellä sen komission ja virkamiesten vallankäytön. Myöskin ministerineuvoston valmistelun ja päätöksenteon tapahtuminen julkisuudelta paljolti piilossa herättää aiheellisia epäluuloja. Onkin perusteltua parantaa kansan valitseman EY-parlamentin asemaa suhteessa komissioon, joka keskustelu ja kädenvääntö onkin jatkuvasti käynnissä.

Kun me olemme nyt hakeneet EY-jäsenyyttä, näen tärkeänä, että meilläkin käynnistyy laaja keskustelu siitä, miten me näemme nk. EY:n demokratiavajeen olemassaolon. Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään laajasti käsitellyt tätä kysymystä ja edellyttänyt selvitettäväksi, millä tavoin järjestetään mm. eduskunnan ja Euroopan parlamentin yhteistoimintamuodot, viitaten tässä yhteydessä Maastrichtissa hyväksyttyyn julistukseen kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa.

Lopuksi, herra puhemies, menemättä liiaksi asioiden edelle haluan todeta, että Lissabonissa pidettävässä huippukokouksessa lähiaikoina tullaan lopullisesti hyväksymään jäsenyyttä hakeneiden maiden EY-parlamenttipaikat. Täten Suomi on saamassa 16 edustajaa laajentuvaan EY-parlamenttiin. Nämä Suomen edustajat tullaan valitsemaan suorilla vaaleilla. Haluankin korostaa valiokunnan tavoin sitä, että hallitus tekee jo nyt perusteellisen selvityksen siitä, miten vaalit Suomessa järjestetään, ottaen huomioon muiden jäsenmaiden nykyiset, toisistaan poikkeavat vaalijärjestelmät ja yhteisön pyrkimyksen vaalilainsäädännön yhdenmukaistamiseen.

Edustajat Kauppinen ja P. Leppänen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ed. Miettisen puheenvuoro sattui hyvin näppärästi ed. Paloheimon äsken käyttämän puheenvuoron jälkeen. Jos ed. Miettisen toiveet ulkomaalaisomistuksen rajoitusten poistamisesta onnistuvat sillä aikataululla, kuin hän äsken edellytti, se merkitsee automaattisesti sitä, että ed. Paloheimo tulee äänestämään niin Eta-järjestelyä koskevaa sopimusta

kuin mahdollisesti tulevaisuudessa EY-jäsenyyttä koskevaa sopimusta vastaan.

Toinen asia, joka tuossa kiinnitti huomiota, oli EY-päätösten noudattamisvelvoite. Tämä on hyvin mielenkiintoista sillä tavalla, että ed. Miettinen perussuomalaisena ja kokoomuslaisena asettui ehdottoman noudattamisvelvoitteen taakse, mutta kun täällä eräitten toisten kokoomuksen kansanedustajien kanssa on mennyt keskustelu tiukoille, niin silloin on vedottu Italiaan ja sanottu, että eiväthän nekään noudata, ei meidänkään tarvitse noudattaa. Elikkä aina riippuu neuvottelutilanteesta, puhuuko kirjoitettua tekstiä edestä vai joutuuko tiukoille käytävässä debatissa.

Kolmanneksi totean, että kun ed. Miettinen käytti sanontaa "ekologisesti vastuullinen kehitys", niin ed. Miettisen esittämällä tavalla sellaisesta ei voi toki puhua lainkaan.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun korvaani kalskahti pari asiaa ed. Miettisen puheenvuorossa.

Ensinnäkin, kun hän puhui Euroopan yhteisön jäsenyyden ongelmattomuudesta, kunhan vain turvataan metsäteollisuudelle kilpailukykyinen energian hinta, minusta se ed. Miettisen sanomana tarkoittaa samaa kuin se, että pitää tarjota halpaa energiaa metsäteollisuudelle, ja siitä seuraa vaatimus ydinvoiman rakentamisesta. Tällä tavoin valitettavasti kytketään yhteen ydinvoiman lisärakentaminen ja Euroopan yhteisön jäsenyys. Ihmettelen, miten ne ihmiset, jotka ydinvoiman lisärakentamista vastustavat, voivat samalla kuitenkin kannattaa Euroopan yhteisön jäsenyyttä. Tällainen kytkentä on ainakin metsäteollisuuden ja sen puolestapuhujien mielestä olemassa.

Toinen asia on sitten, joka myös tuossa puheenvuorossa tuli esiin, yleensä kilpailukyky ja meidän teollisuutemme kunto. Nimittäin siinä on myös asia, joka panee hälytyskellot soimaan ja niin kuin edellinenkin asia tekee minut hyvin kriittiseksi Euroopan yhteisön jäsenyyttä kohtaan. Nimittäin jo Eta-sopimuksen yhteydessä on moneen kertaan todettu, että ensinnäkin meidän finanssipolitiikkamme, valtion budjettipolitiikan, mahdollisuus, joustavuus ja raamit kapenevat, sen ala on yhä pienempi ja yhä vähemmän sillä voidaan vaikuttaa. Toisaalta yhteinen rahapolitiikka johtaa siihen, ettei myöskään rahapolitiikalla voida vaikuttaa talouteen. Jäljelle jää sitten tulopolitiikka. Kaikki selvitykset, mitä tähän mennessä on tehty, viittaavat siihen, että tulopolitiikan joustamismahdollisuus on vain alaspäin. Eli se kaunis toive, mikä Suomen kansalaisilla on, että EY ja Eta alentavat hintoja, alentaa niitä vain sitä kautta, että myös palkat alenevat. Se on eräs peruste, miksi me olemme hyvin kriittisiä EY-jäsenyyteen nähden.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Miettisen puheenvuoroon toteaisin sen, että ed. Miettisellä on kovin ruusunhohtoinen kuva Euroopan unionista ja siihen liittymisestä aivan niin kuin se olisi joku taikalaatikko sillä tavalla, että kun me tähän liitymme, niin meidän ongelmamme on silloin ratkaistu. Minulla itselläni on aivan toinen käsitys eli se, että itse meidän on joka tapauksessa ongelmamme kuitenkin ratkaistava, liittyvät ne työttömyyteen, työllistämiseen, maatalouteen, ympäristöön, mihin tahansa. Ei tämä meitä auta ollenkaan tässä mielessä.

Toisaalta ed. Miettisen puheessa tuotiin erittäin keskeinen asia esille eli tiedottaminen kansalaisille. Kun oletan ja ymmärrän, että joka tapauksessa tästä järjestetään kansanäänestys, tällöin myös tiedottamisen tulee olla tasapuolista. Meillä hyvin vähän tämän päivän tiedotuksessa kerrotaan Maastrichtin sopimuksen todellisesta merkityksestä ja siitä, mitä se meille merkitsee. Myöskään ei täällä salissa eikä tiedotuksessa tuoda esille sitä, mitä Euroopan unioniin liittyminen tulee meille jatkossa maksamaan. Näistä kysymyksistä toivoo todella, että niistä myös tiedotetaan jatkossa.

Metsän merkityksestä totean sen, että tässä kyllä yhdyn ed. Miettiseen siinä, että metsän osalta me olemme todella vahvoja. Meillä on osaamista, tietoa ja taitoa varmasti paljon enemmän tässä suhteessa kuin Keski-Euroopan maissa.

Ed. Miettinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliainen ehkä kuuli tai kuunteli huonosti, sillä kun puhuin ulkomaalaisomistuksen rajoitusten poistamisesta, totesin, että tässä yhteydessä nimenomaan rantojen omistuksen osalta tehdään ratkaisut. En sanonut millä lailla. Itse olen myös sillä kannalla, että joitakin erikoisjärjestelyjä on tehtävä, niin kuin yleinen mielipide näyttää salissa muutoinkin olevan. Tässä suhteessa hän veti väärät johtopäätökset puheenvuorostani.

Ed. Wahlströmille totean, että riittävän ja kohtuuhintaisen energian saanti on perusedelly-

tys meidän tärkeimmän vientiteollisuutemme metsäteollisuuden toiminnalle. Minä sen sijaan en maininnut sanaa ydinvoima, joten tässä suhteessa ed. Wahlström tulkitsi sanomaani. En väitä, että hän olisi tulkinnut kovin väärin omaa henkilökohtaista kantaani ydinvoimaratkaisua kohtaan.

Ed. Puhakalle totean, että en minä minään ruusunhohtoisena taikalaatikkona EY:tä ole näkemässä enkä näin ole puhunutkaan. Meidän on itse todella ratkaistava nämä kysymykset mutta realistiselta pohjalta. Sen johdosta halusin korostaa sitä, että meidän pitää olla samalla viivalla, samassa kilpailuasetelmassa kuin meidän tärkeimmät kilpailijamaamme kuten Ruotsi.

Tiedottamisen osalta me kansanedustajat olemme keskeisiä henkilöitä. Meillä nyt on tietoa, puoli metriä Eta-tietoa ja EY-tietoa sen lisäksi, joten vähemmän tunteella ja enemmän tiedolla meidän on kansalaisia valistettava, kuten korostin varsinaisessa puheenvuorossani.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Valtioneuvoston selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle on saanut eduskunnassa varsin perusteellisen käsittelyn. Tämä on mielestäni ollut välttämätöntä. Valiokuntakäsittelyn pohjalta eduskunta on nyt asettamassa tavoitteita jäsenyysneuvotteluille. Samalla on kuitenkin syytä korostaa, että kyse on lähtötilanteesta. Tilanne voi neuvottelujen kuluessa merkittävästikin muuttua. Viime vuosina muutosten vyöry on ollut mittava. Onkin välttämätöntä, että hallitus pitää neuvottelujen kulusta eduskuntaa ja eduskunnan erikoisvaliokuntia ajan tasalla. EY-jäsenyysneuvotteluille on eduskunnan tarvittaessa voitava asettaa myös uusia tavoitteita ja ehtojakin.

Neuvottelujen kulusta on aktiivisesti jaettava tietoa myös kansalaisille, asia, johon ed. Miettinen myös puuttui. Pidän tärkeänä, että jäsenyydestä virinnyt monipuolinen kansalaiskeskustelu voi jatkua mahdollisimman tuoreen ja eri näkökulmia edustavan tiedon varassa.

Aikanaan neuvottelutulos on alistettava kansanäänestyksessä ratkaistavaksi, kuten ulkoasiainvaliokunta esittää mietinnössään. Suomessa kansanäänestys on neuvoa-antava. Uskon kuitenkin, että kansanäänestystä tullaan lopullisessa päätöksenteossa kunnioittamaan. Kyseessä on sellainen poliittinen aito valinta, jossa kansalainen on yhtä lailla kykenevä päätöksentekoon kuin eduskunnan jäsenkin.

Arvoisa puhemies! Kuluvan vuoden helmikuun 7 päivänä allekirjoitettiin paljon keskustelua synnyttänyt Maastrichtin sopimus, jonka Tanska yllättäen kansanäänestyksellä päätti hylätä. Nyt on irlantilaisten vuoro sanoa sopimuksesta sanansa. Tanskan esimerkki osoittaa, että epävarmuus EY:n tulevasta tilanteesta on lisääntymässä. Toisaalta Tanskan kansanäänestys heijastelee myös sitä, että EY ei itsekään tiedä, miten pitkälle ja millä nopeudella se on yhdistymässä.

Maastrichtin huippukokouksessa päätettiin merkittävästä talouspoliittisen yhteistyön syventämisestä. Siellä hyväksyttiin Euroopan talous- ja rahaliiton perustamista koskeva sopimus. Emu on tarkoitus toteuttaa kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe alkoi jo vuonna 1990, jolloin pääomaliikkeet vapautettiin lopullisesti. Toisessa vaiheessa on tarkoitus tiivistää keskuspankkipolitiikkaa, ja vihdoin vuosituhannen lopulla tavoitteena on siirtyä yhteiseen valuuttaan.

Talous- ja rahaliittoon pääsemisen ehdot ovat tiukat. Ehtoja ovat alhainen inflaatio, rajoitettu julkisen talouden velka ja alijäämä, vakaa korkotaso ja vakaa valuutta. Emun toteutuminen merkitsee sitä, että jäsenmaiden kansallinen liikkumatila rahapolitiikassa ja talousratkaisuissa yleensäkin vähenee. Talous- ja rahaliiton toteutuminen kokonaisuudessaan on kuitenkin vielä monen kiven takana ja kenties ei kaikilta osin toteudu koskaan.

On kuitenkin syytä korostaa, että jo Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen toteutuminen merkitsee Suomen talouspolitiikalle suurta haastetta. Eta rajoittaa meidän päätöstemme liikkumatilaa. Meidän on sopeuduttava EY:ssä harjoitettavaan talouspolitiikkaan ongelmineen ja rajoituksineen joka tapauksessa.

Tässä tilanteessa korostuu tarve taloutemme kuntoon saamiseksi. Sopeutusratkaisut ovat kipeitä mutta välttämättömiä. Korkotaso on saatava alenemaan ja valtiontalouden tasapaino kohenemaan. Talouskuuri on kova koko julkisella sektorilla.

Yhdentymiskehitys tulee merkitsemään Suomessa kiristyvää kilpailua. Tässä tilanteessa tarvitsemme selkeää kansallista selviytymisohjelmaa. Yritystoiminnan edellytyksistä on pidettävä huolta, ja työllisyys on saatava paranemaan. Tarvitsemme sellaista kansallisen talouspolitiikan peruslinjausta, jolla yhdentyvässä Euroopassa kykenemme mahdollisimman hyvin turvaamaan työllisyyden, toimeentulon ja kattavan pohjoismaisen sosiaaliturvan edellytykset.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina olemme voineet havaita, että kansantaloutemme ei ole valmis yhdentyvän Euroopan kilpailulle. Taloutemme on osoittautunut suhdanneherkäksi. Karulla tavalla olemme joutuneet havaitsemaan myös sen, että olemme eläneet yli varojemme.

Maamme teollisuuden tuotantorakennetta on voitava monipuolistaa. Tutkimus- ja tuotekehitysvaroja tulee suunnata ennen muuta pieneen ja keskisuureen yritystoimintaan. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan elvyttämisellä on keskeinen merkitys myös työllisyyspoliittisesti ja maamme alueellisesti tasapainoisen kehityksen kannalta.

Jo Eta-sopimuksen myötä meille avautuvat laajat eurooppalaiset markkinat. Näillä markkinoilla menestymme vain, jos tuotteemme ovat sekä laadun että hinnan osalta kilpailukykyisiä. On tärkeää, että Eta-järjestelyn toteutuksessa onnistumme kansallista etuamme ajatellen mahdollisimman hyvin. Ulkoasiainvaliokunta korostaakin aivan oikein, että Eta-sopimus valmistellaan hyvin ja että toimeenpanoon varataan riittävät resurssit, kuten muun muassa ed. Korkeaoja taannoin korosti.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että hallitus varmistaa EY-neuvotteluissa Suomen kansalliset edut. Valiokunta nostaa kärkiasioiksi koko maan taloudellisen hyvinvoinnin, täystyöllisyyden, sosiaalisen turvallisuuden, kulttuurin omaehtoisuuden, ekologisen vastuullisuuden, maaseudun elinvoimaisuuden ja alueellisen tasapainon.

Mielestäni näistä samoin kuin muista mietinnössä mainituista tavoitteista on neuvotteluissa pidettävä tiukasti kiinni. Ulkopolitiikkamme keskeisenä tavoitteena on Pohjois-Euroopan vakauden ja turvallisuuden ylläpitäminen ja vahvistaminen. Suomen tavoitteena on hyvien ja ystävällisten suhteiden jatkuminen niin Venäjän kuin muiden naapurimaiden kanssa.

Neuvotteluissa on tavoiteltava mahdollisimman suurta aluetukea teollisuutemme rakenteen monipuolistamiseen, alueellisen kehityksen tasapainottamiseen ja pysyvien työpaikkojen aikaansaamiseen. Suomelle tärkeä harvan asutuksen ottaminen huomioon myös EY:n aluetuen kriteerinä on Eta-sopimuksessa erikseen todettu. Tässä suhteessa mahdollinen täysjäsenyys ei merkitsisi asiallista muutosta sovellettaviin säännöksiin. Tehokkaan kansallisen aluepolitiikan harjoittamisen on Suomessa oltava jatkossakin mahdollista.

Maamme harvasta asutuksesta, teollisuutemme rakenteesta sekä pitkistä etäisyyksistä ja vaativista luonnonoloista johtuen kuljetuskustannusten osuus on yritystemme kilpailukyvyn kannalta suuri. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että mahdollisuus kansalliseen kuljetustukeen säilyy.

Neuvottelutavoitteiden joukossa sekä EY:n Itä-Euroopan ohjelma että rajaseutuyhteistyöohjelma on pidettävä tärkeällä sijalla. Näitä ohjelmia pitäisi voida kehittää niin, että EY:n tukea voitaisiin soveltaa Suomen lähialueyhteistyöhankkeisiin.

Arvoisa puhemies! EY-jäsenyyshakemuksesta käydyssä keskustelussa on aiheellisesti korostunut maamme maatalouden ja elintarviketalouden ongelmallinen tilanne. Eta-järjestelyä onkin näiden elinkeinojen näkökulmasta pidetty riittävänä. Suomen tuotanto-olosuhteista johtuvat erot kärjistyvät kasvituotannossa.

Kotieläintaloutemme kilpailukyvyn kannalta keskeistä on rehukustannusten ja muiden tuotantokustannusten alentaminen. Suomalainen elintarviketeollisuus on puolestaan pitkälti riippuvainen oman maamme maataloudesta. Maatalouden kilpailukyvyn turvaavilla toimenpiteillä voidaan turvata myös kotimaiseen raaka-ainetuotantoon perustuvan elintarviketeollisuuden toimintaedellytykset.

Metsäteollisuuden osalta EY on tärkeä markkina-alue. Metsämme ovat uusiutuva luonnonvara, ja on välttämätöntä, että Suomen asema ensikuidun tuottajana voidaan turvata myös yhdentymisen edetessä. Maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen ohella metsät ovat keskeisessä asemassa myös aluepoliittisessa, energiapoliittisessa ja työllisyyspoliittisessa mielessä. Toisaalta on syytä korostaa, että metsien hyödyntäminen onnistuu vain, jos alue- ja maaseutupoliittisin toimenpitein voimme turvata elinvoimaisen ja monipuolisen maaseudun elinkeinorakenteen.

Arvoisa puhemies! Euroopan yhdentyminen sen enempää Eta-sopimuksen kuin mahdollisen EY-jäsenyyden myötä ei ole helppo tie vaurauden ja hyvinvoinnin onnelaan. Tämän suomalaiset ymmärtävät mielestäni tänä päivänä aiempaa paremmin. Päinvastoin jo nyt voimme nähdä, että tulevaan tilanteeseen sopeutuminen on maallemme suuri haaste jo Eta-järjestelynkin osalta. Etualalle nousee taloutemme kuntoon saaminen, kipeästi kaivattava työllisyyden parantaminen ja kansalaisten elämänmyönteisen ja turvallisen olon aikaansaaminen. Samalla on

muistettava, että emme ratkaisuissamme unohda luonnon arvoja, luonnon, joka on maamme kestävää vaurautta ja jonka arvo on noussa. Näissä paineissa, arvoisa puhemies, tarvitsemme mahdollisimman laajaa kansallista yksimielisyyttä ja vahvaa yhteistä tahtoa tavoitteidemme toteuttamiseksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Väistön sinänsä hyvässä puheessa oli aikamoinen liturginen lista menneisyyden kaikuja. Siellä olivat hyvät suhteet ja puolueettomuus ja täystyöllisyys, johon, siis tähän viimeiseen asiaan, kiinnitin huomiota. Ehkä ne ovat tulleet niin oleelliseksi osaksi poliittista sanastoa, ettei niistä missään vaiheessa enää päästä irti.

Työllisyydestä puhuen: miten voi olla, että meillä työllisyys paranee, kun kilpailu tulee kiristymään markkinoiden avauduttua sillä tavalla, että ulkomaiset tuotteet aiheuttavat kilpailua suomalaisilla markkinoilla? Siellä tarvitaan kustannusten osalta merkittävää tehostamista, tapahtuu työvoiman vähenemistä jne. Samanaikaisesti myös maatalous oheiselinkeinoineen sylkee markkinoille ihmisiä, jotka tarvitsevat työtä, jota heille ei voida tarjota.

Suomen työttömyys ei tule tämän jälkeen laskemaan parhaimmillaankaan 250 000:een, se jää 250 000—300 000:n välille parhainakin aikoina. Tähän olen perustanut myös aikaisemman näkemykseni kustannuksista. Suomella on valtavat kustannukset työllisyyspuolella, toisaalta verotulojen väheneminen aiheuttaa sen, että valtiolla ei ole varoja siihen. Meidän täytyy lainata entistä enemmän.

Mitä tulee kansalliseen liikkumatilaan Emun yhteydessä, suomalainen teollisuustuotanto ja vienti ovat haavoittuvia ja kapea-alaisia: puujalat ja metallikeppi. Meillä pitäisi olla välttämättä liikkumavaraa esimerkiksi valuuttakurssien suhteen, joilla korjata joskus tilannetta, koska meillä ei laajamittaisella teollisuudella voi olla sillä tavalla, että toisella menee hyvin ja toisella huonosti. Meillä on kovin epätasaista. Kaiken lisäksi Suomessa niin kauan menee huonosti kuin on 2,5 prosentin inflaatio. Meillä täytyy inflaation lähteä liikkeelle, silloin meillä vasta pystytään joltisestikin toimimaan.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi kiinnitti sinänsä vakavaan asiaan, vaikeaan työttömyyteemme, huomiota oikealla tavalla. Me kaikki tiedämme, että työttömyyden ongelma on pitkäaikainen. Sitä kaikki taloudellisten tutkimuslaitosten tämän hetken ennusteet myös ennakoivat. Toisaalta ulkoasiainvaliokunta on selkeästi asettanut itse neuvottelujen tavoitteeksi täystyöllisyyden saavuttamisen. Minusta se on niin tärkeä tavoite, että siitä ei pidä missään oloissa tavoitteena luopua.

Se, miten saamme taloutemme kuntoon, miten saamme tuotantotoiminnan pyörimään ja miten menestymme tulevan Euroopan kiristyvässä kilpailussa, on paljolti meistä itsestämme ja omista toimenpiteistämme kiinni. Siitä syystä on tärkeää korostaa juuri käsillä olevien talouspoliittisten ratkaisujen tärkeyttä ja myös sitä, miten pystymme omaa kustannusrakennettamme sopeuttamaan, tehostamaan ja tätä kautta parantamaan maamme kilpailukykyä.

Uskon, että tuotantotoimintamme on monipuolistumassa. Ed. Aittoniemi viittasi puujalkoihin ja metallikeppiin. Meillä on hyvin laaja pieni ja keskisuuri yritystoiminta, jonka edellytykset ovat vahvistumassa, kun vain saamme muuten talouttamme kuntoon.

Ed. Laurila: Arvoisa puhemies! Hyvät kuulijat! Keskustelun päästyä tähän vaiheeseen muutama hajakommentti sekä Eta-sopimuksen että mahdollisen EY-täysjäsenyyden osalta.

Kun on puhuttu paljon puolueettomuudesta, liittoutumattomuudesta ja oman alueen puolustamisesta, välillä on tuntunut siltä, että on täysin unohtunut se asia, minkälaiseen Eurooppaan me olemme nyt valmistautumassa ja minkälaiseen Eurooppaan me olemme hakemassa EY-jäsenyyttä. Me olemme hakemassa sitä Euroopassa, jossa olemme tukeutumassa Euroopan ns. vakaaseen osaan ja etsimässä omaa tukeamme ja omaa turvallisuuspoliittista taustaamme tästä osasta. Sikäli kuin oikein ymmärrän, Euroopan se osa, joka ei vielä ole demokratian pelisääntöjen tai markkinatalousjärjestelmän osalta samaa vakautta saavuttanut, on hyvin mielellään pyrkimässä niin pian, kuin nämä vakaudet on saavutettu, myös samaan ns. vakaan Euroopan osaan. Mielestäni tämä on unohtunut, kun olemme keskustelleet käsitteistä puolueettomuus, liittoutumattomuus ja oman alueen puolustaminen.

Tämän vakaan Euroopan, johon minun näkemykseni mukaan Suomenkin tulee EY:n täysjä-

senenä tulevaisuudessa kuulua, periaatteena on ratkaista konfliktit etukäteen siten, että sotilaallisia konflikteja ei syntyisi. Tämä ratkaisumalli, tämä pyrkimys, tämä tavoite on mielestäni monta kertaa tässä keskustelussa unohtunut, kun on puhuttu nimenomaan sotilaallisten konfliktien ratkaisemisesta. Käsittääkseni tavoitteena on juuri se, että Eurooppa mahdollisimman laajasti vakiintuisi ja sotilaallisia konflikteja pystyttäisiin yhteistoimin välttämään. Sen sijaan tietysti täytyy sanoa, että mitä tulee demokratian ja ihmisoikeuksien puolustamiseen, mitä tulee markkinatalousjärjestelmän kehittämiseen, siinä tuskin suomalaiset voivat olla puolueettomiakaan.

Sitten muutama muu huomio.

Olen EY:n täysjäsenyyden kannattajana täsmälleen samaa mieltä EY:n täysjäsenyyden vastustajien kanssa siitä, että Eta-sopimus on mielestäni hyvin tärkeä. Eta-sopimus jo sinänsä suo Suomelle taloudelliset mahdollisuudet, suo sen taloudellisen haasteen, jota me itse voimme joko käyttää hyväksemme tai olla käyttämättä. Siis meistä itsestämme riippuu, minkälaiset mahdollisuudet Eta-sopimus meille suo. Eta-sopimus ei tulevaisuudessa meille riitä sen tähden, että miksi jäisimme päätöksenteon ulkopuolelle, jos meillä on mahdollisuus olla vaikuttamassa niihin päätöksiin, jotka meidän omaan taloudelliseen tulevaan kehitykseemme myös vaikuttavat. Tämähän on moneen kertaan sanottu, mutta ehkä se on syytä vielä kerran toistaa: Eta olkoon välivaihe. Eta on toki erittäin tärkeä, ja sitä pitää todella täysin voimin sen mahdollisuuksia hyväksi käyttäen Suomessakin toteuttaa, mutta koko ajan pitää pyrkiä siihen, että me tulemme olemaan siellä, missä myös päätöksiä tehdään. Kuten täällä on jo todettu, pienten maiden vaikutusmahdollisuudet päätöksiä tehtäessä eivät ole suoraan verrannollisia niiden valtiolliseen kokoon, vaan huomattavasti suurempia.

Muutama sana myös pohjoismaisesta sosiaaliturvastamme.

Eta-sopimus ei ollenkaan eikä myöskään EY-täysjäsenyys vaikuta siihen, minkälaista pohjoismaista sosiaaliturvan tasoa me haluamme pitää yllä tai pystymme pitämään Suomessa yllä. Olen kuitenkin itse täysin vakuuttunut siitä, että mikäli jäämme tulevaisuudessa kokonaan EY-jäsenyyden ulkopuolelle, meidän pohjoismaisen sosiaaliturvamme tason ylläpitäminen tulee olemaan erittäin vaikeaa. Vaihtoehto siltä kannalta katsottuna on huono.

Itse tunnen suurta huolta siitä, että meidän taloudelliset resurssimme antaisivat mahdollisuuden sosiaaliturvan ylläpitämiseen, koska me Pohjoismaissa olemme tottuneet esimerkiksi naisten tasavertaisiin mahdollisuuksiin sekä opiskelussa että työelämässä. Niiden turvaaminen sellaisin sosiaalipolitiikan toimenpitein, jotka tekevät sen käytännössä mahdolliseksi, tulee olemaan tavoitteena tulevaisuudessakin, mutta se kaikki tietysti edellyttää sitä, että taloudellinen turva on vakaalla pohjalla.

Eräästä asiasta varoittaisin hieman tässä vaiheessa eli meitä Pohjoismaita vaatimasta kovin äänekkäästi sosiaaliturvan tason normeja välttämättä samalle tasolle, johon olemme itse tottuneet. Nimittäin tämä keskustelu saattaa synnyttää EY:n sisällä aikanaan keskustelun siitä, että ne, jotka vielä voidaan katsoa siinäkin vaiheessa normien mukaan ns. varakkaiksi maiksi, joutuvat köyhempien maiden sosiaaliturvan maksajiksi. Siksi minusta tätä keskustelua kannattaa käydä niin, että perehtyy taustoihin, perehtyy siihen, mihin se mahdollisesti johtaa, jos me olemme voimakkaasti sitä vaatimassa. Olen toki tukemassa sitä ajatusta, että sosiaaliturvan tasoa koko Euroopassa pyritään nostamaan Pohjoismaiden tasolle, mutta en välttämättä sillä hinnalla, että Suomi tulisi olemaan yhtenä maana muiden maiden sosiaaliturvan tason nostamisen maksajana.

Kansanäänestyksestä keskusteltiin eilen täällä aika paljon. Yhdyn niihin, joiden mielestä Tanskan kansanäänestys ei välttämättä valinnut kahdesta vaihtoehdosta vaan ainoastaan tyrmäsi yhden vaihtoehdon. Olen sitä mieltä, että Tanskan kansanäänestyksessä äänestäjillä ei ollut selkeästi sitä toista vaihtoehtoa edessään, joka ehkä nyt toteutuu, jos kehitys todella menee siten kuin Tanskan kansanäänestys toivoi. Kun meillä aikanaan kansanäänestys järjestetään, niin toivoisin, että informaatio olisi riittävää. Mikä sitten on riittävää, kun ajattelee kymmeniätuhansia sivuja, joihin mekin olemme perehtyneet ja joita olemme syventäneet erilaisilla paikan päällä tapahtuvilla syventävillä opinnoilla? Mutta kuitenkin sen pitäisi olla riittävää kansanäänestyksen toimittamiseen siten, että kansanäänestyksessä voitaisiin valita selvästi kahdesta vaihtoehdosta sitten aikanaan, kun EY-jäsenyysneuvottelut on käyty: Tiedetään selkeästi, mitä EY-jäsenyys tuo tullessaan; mutta tiedetään myös selkeästi, mitä EY-jäsenyyden ulkopuolelle jääminen tuo tullessaan. Ei pelkästään ei tai jaa EY-jäsenyydelle, vaan myös jaa sitten sille tulevaisuudelle,

joka syntyy, mikäli Suomi on Euroopan ulkopuolella, tiukasti sanottuna.

EY:n sisäisestä demokratiavajeesta sen verran, että mikäli läheisyysperiaate toteutuu aiotussa muodossa, se tuo todella kaikki ne asiat päätettäviksi mahdollisimman lähelle ihmistä, jotka niissä elimissä on mahdollisuus päättää. Toisin sanoen minä näen tulevaisuuden sellaisena, että esimerkiksi Suomessa saattaa EY:n täysjäsenyyden myötä kuntatason päätöksenteon arvo nousta huomattavasti. Kaikki ne asiat päätetään kansallisessa parlamentissa, joita muuten ei välttämättä ole päätettävä missään muualla jne. Pidän läheisyysperiaatetta erityisen tärkeänä.

Kun on puhuttu, missä vallan EY:ssä pitäisi olla, niin on aivan selvä, että jos Euroopan parlamentti on vaaleilla valittu, se on demokraattinen elin, mutta jos nimenomaan Euroopan parlamentin päätöksentekoa lisätään, se vetää pois päätöksentekoa kansallisen parlamentin tasolta. Ministerineuvostossa näyttää käyvän niin, että ministerineuvoston jäsenten painoarvo riippuu maasta ja riippuu henkilöstä. Yhden äänen arvo ei siellä aina välttämättä ole yksi ääni, vaan se voi olla henkilön mukaan tai itse sen valtion mukaan enemmän kuin yksi ääni. Yhtä ääntä voidaan kuunnella kahden tai kolmen tai jopa kuuden äänen edestä, jos ääni on oikeanlainen. Kaikkiin näihin asioihin meidän Suomessakin tulee ajoissa paneutua siinä vaiheessa, kun EY-jäsenyysneuvottelut on käyty ja olemme mahdollisesti menossa täysjäseninä sisään.

Haluaisin muistuttaa myös siitä, että Euroopan parlamentin sisällä poliittisten ryhmittymien toiminnalla on varsin suuri ja painokas merkitys, ja siksi kehottaisin meitä kaikkia kansanedustajia nyt jo omissa poliittisissa ryhmissämme selvästi lobbailemaan Suomen puolesta ja Suomen etujen puolesta tapaan, joka jättäisi meidän kansalliset erimielisyytemme syrjään ja jossa voisimme kaikki työskennellä kukin omassa joukossamme sen hyväksi, että Suomen yhteiset edut tulisivat otetuiksi riittävästi huomioon.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin muistuttaa meitä kaikkia suomalaisia siitä, että jos me menemme aikanaan EY:hyn täysjäseninä kaikkien neuvottelujen ja kansanäänestysten ja päätöksentekojen jälkeen, niin sinä päivänä, kun me olemme EY:n täysjäseniä, me tarvitsemme EY:n komissioon, mutta myös komission liepeillä toimiviin eurooppalaisiin järjestöihin runsaasti päteviä, hyviä suomalaisia virkamiehiä. Siihen valmentautumisaika ei koskaan ala liian varhain. Mielestäni se alkaa nyt jo. Me tulemme silloin saamaan sisään 300—350 eri alojen asiantuntijaa, joilta vaaditaan eurooppalaisten kielten taito, mutta ei pelkästään eurooppalaisten kielten taito, vaan eurooppalaisen kulttuurin ymmärtämisen kyky. Tähän kehottaisin suomalaisia nuoria, päteviä ihmisiä valmentautumaan nyt jo ja meitä kaikkia kansanedustajia edesauttamaan sitä toimintaa, joka muokkaisi sitä todellista vallankäyttöä, mitä EY:ssä tullaan aikanaan toteuttamaan, muokkaisi sitä riittävästi jo ajoissa.

Arvoisa puhemies! Olen itse ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä tuon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön takana ja yhdyn siinä esitettyyn, vaikkakin siinä ehkä pari asiaa meni äänestyksin siten, että itse olin äänestyksessä vähemmistönkin puolella. Mutta kokonaisuutena ulkoasiainvaliokunnan mietintö vastaa niitä näkemyksiä, joita omasta puolestani haluan tämän keskustelun yhteydessä esittää.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laurilan puheenvuorossa oli vähän sellaista sävyä, jota on pidettävä vaarallisena suhteessa kansanäänestykseen ja sen vaihtoehtojen luonnehdintaan. On nimittäin varottava sellaista suhtautumista asioihin, jossa hallitus tai eduskunnan enemmistö tai establishment tai ylipäänsä vallanpitäjät ovat pitkän aikaa tehneet suunnitelmia ja valmiit viemään jotain lävitse ja sitten tyrmäävät tällaisten suunnitelmien ja esitysten vastustamiset sillä perusteella, että vastustajilla ei ole yhtä selkeätä vaihtoehtoa. Mistä he olisivat sen voineet tehdä? Kyllä meidän on lähdettävä siitä, että ei-ääni — jota en todellakaan kannata, minä olen kylläkannalla, huomautan tämän — on sinänsä yhtä arvokas ja täytyy kunnioittaa niitä perusteita, joita on.

On totta, että me emme tiedä, mitä ein seuraukset olisivat. Mutta emme me tiedä itse asiassa tarkkaan ottaen, mitkä ovat jaan seuraukset. Uskon, että tämä yhtä lailla oli Tanskassa vaikuttamassa. Ei tiedetty sitä, onko Maastrichtin sopimuksen seurauksena aikanaan kirjaimellisesti yhteinen puolustus, yhteinen sotilaallinen yhteistyö jne., seikka, jota kaikki tanskalaiset eivät pitäneet erityisen toivottavana asiana. On monia muitakin täysin tuntemattomia asioita ja avoimia kysymyksiä, jotka liittyvät Euroopan unionin kehitykseen. Ei meidän tietomme voi olla siitä yhtään sen täsmällisempi kuin einkään seurauksista.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laurila pohdiskeli puheenvuorossaan europarlamentin valtaa ja oli sitä mieltä, niin kuin eilenkin useat puheenvuoron käyttäjät, että jos europarlamentti saa lisää valtaa, niin se vähentää kansallisten parlamenttien vallankäytön mahdollisuuksia. Minusta asiaa kyllä kannattaa pohtia, mutta en ole aivan vakuuttunut tästä tulemasta, koska tosiasiahan on, että jos Suomi liittyy EY:hyn, niin osa nyt kansallista päätösvaltaa vaativista asioista siirtyy sellaisiksi, että ne ovat Euroopan yhteisön päätösvallassa.

Mutta toinen asia on sitten, että jos Euroopan yhteisön sisällä olevaa valtaa parlamentarisoidaan, niin eihän se välttämättä vie kansallisilta parlamenteilta valtaa, joka niiltä on jo aikaisemmin viety. Eli mielestäni kyllä kannattaa pohtia sitä vaihtoehtoa ihan myönteisesti, että europarlamentin valtaa kasvatetaan, mikä lisää omalta osaltaan parlamentarismia ja demokratiaa EY:n oman päätöksenteon suhteen. Minä todella epäilen sitä näkökantaa, että tästä sinänsä seuraisi se, että kansalliset parlamentit menettäisivät valtaa, jonka ne ovat jo aiemmin menettäneet.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Laurilan puheessa oli tietty ristiriita. Hän ei problematisoinut asioita. Hän tuki voimakkaasti Eta-sopimusta, piti sitä hyvin tärkeänä, mutta samalla sanoi, että meidän pitää tukea kaikin tavoin myös Euroopan unioniin liittymistä.

Ensinnäkin käsitykseni on, että Eta-järjestelmästä tulee huomattavasti pitkäaikaisempi kuin nyt kuvitellaan, siitä syystä että Maastrichtin sopimuksessa olevat varsinkin talous- ja rahaunioniin liittyvät asiat ovat jo nyt mutkistuneet ja tulevat mutkistumaan, koska siellä on hyvin pitkälle menevää järjestelyä siihen suuntaan, että kansallinen politiikka yleensäkin tulee hyvin vaikeaksi ja se minimoidaan, myös sosiaalipolitiikka, ei pelkästään raha- ja budjettipolitiikka vaan yleensä kansallisista asioista huolehtiminen.

Mielestäni ristiriita oli siinä, että ed. Laurilan puheessa tuli useassa kohdassa ajatus, että Suomella siitä huolimatta, että me olisimme raha- ja talousunionissa, olisi jonkinlaista kansallista politiikkaa, jota voitaisiin harjoittaa kuten ennenkin. En pysty näkemään tätä. En myöskään pysty näkemään millään, että niin syvässä taloudellisessa riippuvuudessa kuin jokin Emu, jos se toteutuu, voitaisiin edes ajatella, että olisi itsenäistä ulkopolitiikkaa, itsenäistä turvallisuus- tai puolustuspolitiikkaa, koska taloudellinen symbioosi silloin merkitsee sitä, että uhka mihin tahansa osaan tätä järjestelmää on uhka koko järjestelmälle.

Ed. Laurila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän vastata lyhyesti.

Ensinnäkin ed. Tuomiojalle totean, että eivät meidän näkemyksemme kansanäänestyksestä kovin kaukana toisistaan ole. Minä lähdin lähinnä siitä, että vaihtoehtojen epävarmuuden tai varmuuden pitäisi olla kummassakin äänestämisvaihtoehdossa suunnilleen yhtä hyvin selvillä, eli jos me olemme epävarmoja joistakin EY:n täysjäsenyyteen liittyvistä kysymyksiin, silloin täytyy kyllä tiedotustoiminnassa ennen kansanäänestystä selvästi tuoda esiin myös ne epävarmuudet, jotka liittyvät ei-jäsenyyteen, eli informaation tärkeyttä varmasti painotamme molemmat. Vaikka olen kansanäänestyksen kannalla, olen sitä mieltä, että päättäjät eivät pääse kansanäänestyksen selän taakse piiloon, vaan päättäjien pitää ottaa vastuu tulevasta kehityksestä suuntaan tai toiseen eli päätöksenteon vastuuta ei voi vierittää kansanäänestyksen niskoille.

Europarlamentista olen kyllä sitä mieltä, että jos läheisyysperiaate tarkkaan tulkitaan, niin kansallisille parlamenteille voi jäädä enemmän päätettävää, mikäli europarlamentti ei sitä perustellen itselleen vaadi, eli läheisyysperiaate suo mahdollisuuksia sille, että kylläkin komission päätösten osalta veto-oikeutta europarlamentille tulisi lisää, mutta toisaalta kaikki se, mikä ei välttämättä ole Euroopan parlamentin päätettävissä, jätettäisiin kansallisille parlamenteille.

Lopuksi: olen ehdottomasti sitä mieltä, että Suomen pitää olla mukana siinä vaiheessa, kun Euroopan unionia kehitetään, yhtenä aivan täysivertaisena maana; ehdottomasti sitä mieltä, että vain taloudelliset mahdollisuudet luovat meille yleensä mahdollisuuden kansalliseen politiikkaan, ed. Andersson.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Eduskunta on nyt asettamassa tavoitteita jäsenyysneuvotteluihin Euroopan yhteisön kanssa. Tämä on hyvä asia, että kyseessä on tosiaan eduskunta, joka näitä tavoitteita asettaa. Silloin kun hallitus esitti tiedonantonsa eduskunnalle, se itse omaksui kyllä selkeästi sen näkemyksen, että se itse myöskin asettaa neuvottelutavoitteet. Nyt ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään lisäksi määritellyt sen, mitä tarkoittavat nämä mietinnössä esitetyt ehdot ja neuvottelutavoitteet ja miten tulee menetellä silloin, jos näyttää siltä, että näitä

ei neuvotteluissa saavuteta. Tässä tapauksessa hallituksella on paljon suurempi informointi- ja erityisesti mielipiteentiedusteluvelvoite eduskunnan suuntaan, kuin oli Eta-ratkaisusta neuvoteltaessa. Toki neuvottelujen luonne myös vastaavasti oli erilainen.

Kun neuvotellaan EY:n kanssa nykytilanteessa, ollaan itse asiassa seuraamassa sellaista junaa, joka liikkuu nykäyksittäin eteenpäin ja aina silloin tällöin ajaa muuallakin kuin kiskoilla. Toisin sanoen me emme tiedä, mikä on se lopputilanne, mikä on se EY ja mikä on se Suomi, jotka mahdollisesti joskus kohtaavat toisensa niin pitkällä, että saadaan jäsenyyssopimus aikaan. Siitä syystä on aika yllättävää, että jotkut ovat valmiit ottamaan kantaa tähän lopputilanteeseen jo tässä vaiheessa. Jopa neuvottelutaktiikan kannalta minusta tuntuu oudolta, että ensiksi asetetaan runsaslukuisesti tavoitteita ja sitten heti perään sanotaan, että kyllähän me hyväksymme lopputuloksen, vaikka yksikään tavoitteistamme ei menisi läpi. Tätä sivulausetta ei edes tarvitse sanoa, kyllä sen toinen osapuoli myöskin ymmärtää. Mutta otaksun, että joku valaisee minua tämän neuvottelutaktiikan järkevyydestä puheenvuoroni jälkeen, koska täällä ainakin äsken vielä oli henkilöitä, joilla on selvä kanta — tietämättä mihin.

Kun erityisvaliokuntien lausuntoja luettiin ulkoasiainvaliokunnassa, ainakin minulle heräsi kysymys siitä, onko Suomen eduskunta ja sitä kautta Suomen kansa yleensäkään valmis tällaiseen ratkaisuun, jossa pitäisi antaa ja saada suunnilleen yhtä paljon. Valiokunta ja lausunnot nimittäin olivat pelkästään ottamista ja saamista. Vaadittujen poikkeuksien ja erityisjärjestelyjen määrä oli huimaava, itse asiassa aivan käsittämätön. Myös keskustelussa, jota julkisuudessa on käyty, on pyritty selittämään asiat aina parhain päin, ikään kuin me olisimme toisella puolella näissä neuvotteluissa, ja ongelmista on pyritty vaikenemaan.

Riippumatta siitä, mitä mieltä itse olen asiasta, niin eduskunnan kyllä pitäisi pystyä käsittelemään asioita sillä tavalla tasapuolisesti, että kaikki argumentit pyritään tuomaan esiin ja punnitsemaan niiden tosiasiallinen arvo. Olettavasti eräs syy siihen, että Tanskassa kävi niin kuin kävi ja mahdollisesti joissain muissakin Euroopan maissa tulee käymään niin kuin tulee käymään, on siinä, että kun asiat kerrotaan yksipuolisesti, niihin ei koskaan luoteta. Ei kansa usko sellaista, mitä sille väkipakolla uskotellaan, muutenhan olisi poliitikonkin elämä kovin helppoa, erityisesti yksipuoluemaissa. Sitten voidaan myös sanoa, että tällä hetkellä Suomen kansalaisten mielipiteet EY-jäsenyydestä ovat hyvin ohuella maaperällä. Niiden pohjana ei ole sitä tietoa, jolta pohjalta kansanäänestykseen mentäessä joudutaan kannat muodostamaan. Siten sen enempää kannatus kuin vastustuskaan eivät ole vielä kovin vakavasti otettavia.

Ulkoasiainvaliokunta on ottanut runsaasti erilaisia kantoja mietinnössään, ja niiden taustasta ja ympäristöstä muutama kommentti seuraavassa.

Ensinnäkin selvästi voidaan mietinnöstä todeta, että ulkoasiainvaliokunta edelleenkin pitää puolueettomuutta vain välineenä Suomen itsenäisyyden turvaamisessa. Näinhän se on ollut aikaisemminkin. Itse asiassa silloin, kun me olimme Saksan kanssa liitossa tai saimme Saksalta tukea toisen maailmansodan aikana, me emme olleet yhtään puolueettomia, mutta tämä liittoutuminen oli erinomaisen tärkeätä Suomen itsenäisyyden säilymisen kannalta, eikä kukaan ole ymmärtääkseni saanut runsaasti näppylöitä näin jälkikäteen siitä, että Saksan apuun turvauduttiin.

Sen sijaan en ole samaa mieltä niiden edustajien kanssa, joidenka mielestä myös itsenäisyydellä on pelkkä välinearvo, toisin sanoen: että jos itsenäisyydestä maksetaan kyllin paljon, niin se kannattaa myydä pois. Tämä mammonanpalvonta muutenkin on mielestäni ollut suhteetonta sekä näissä integraatiokeskusteluissa että myös suomalaisessa kansalaisten ja yritysten viimevuotisessa käyttäytymisessä.

Ulkoasiainvaliokunta on jättänyt mietinnöstään näkemyksensä, jotka koskevat puolueettomuutta lähialueilla, aivan ilmeisesti siksi, että tämä käsite on hyvin epäselvä ja vaikeasti siten määriteltävissä, että se voisi olla ennalta loogisesti pääteltävissä, mikä olisi ulkopoliittisen doktriinin oleellinen perusedellytys. Toisaalta ulkoasiainvaliokunta on myös osannut välttää sen, että puolueettomuutta käytettäisiin sanan virheellisessä määrityksessä. On nimittäin sekä tässä keskustelussa että myös eräissä hallituksen asiakirjoissa rinnastettu puolueettomuus kannan ottamisesta pidättäytymiseen, ja se ei suinkaan ole sama asia. Se ehkä suomen kielessä hiukan sinnepäin toimii, mutta yrittäkääpä kääntää se jollekin ns. eurooppalaiselle kielelle, niin huomaatte, että kyseessä on kaksi aivan eri käsitettä.

Oman näkemykseni mukaan se optimaalinen ratkaisu, joka joskus ehkä Eurooppaan saadaan, on sellainen puolustusjärjestely, joka perustuu

suunnilleen kaikkien Etyk-maiden yhteiselle puolustusjärjestelylle. Kutsuttakoon sitä vaikka Etyk-puolustusliitoksi. Tällöin voimme todeta, että itse asiassa ei sen jälkeen ole sen enempää puolueettomuutta kuin liittoutuneisuuttakaan, koska ei ole vastapuolta kumpaankaan suuntaan.

Turvallisuuden osalta on vielä selvästi ratkaisematta se ongelma, joka nyt näkyvissä olevaan ratkaisuun sisältyy. Toisaalta siinä menetetään itsenäisen ulkopoliittisen päätöksenteon mahdollisuus, mutta samalla aikaa ei kuitenkaan saada mitään turvallisuuspoliittisia takeita. On hyvin mahdollista, että EY:n tai EU:n kehitys tulee johtamaan siihen, että myös tällaiset takeet ovat samalla kertaa saatavissa, mutta Suomen kannalta toki loogista olisi mieluummin ottaa takeet ensiksi ja sen jälkeen lähteä antamaan valtuuksia Suomen ulkopolitiikan hoidosta jonnekin muualle.

Kolmas probleema, joka joudutaan neuvottelujen kuluessa Suomessa tarkemmin miettimään, on pohjoismaisen hyvinvointivaltion tulevaisuus. Vaikka usein valitetaan Suomessa korkeista veroista ja julkisen talouden korkeasta suhteesta kokonaistalouteen, tämä kuitenkin tarkoittaa lähinnä vain sitä, että valtio kerää varoja, joita se käyttää kollektiivisiin palveluihin, yksilöllisiin palveluihin ja tulonsiirtoihin. Itse järjestelmän pyörittämiseen jäävä raha on vähäinen, ja se on lisäksi vähentynyt selvästi viime vuosien aikana.

EY-jäsenyys selvästi tarkoittaisi näiden varojen keräämismekanismien huomattavaa karsimista, jolloin joutuisimme joko siirtymään keskieurooppalaiseen kevennettyyn sosiaaliturvaan tai sitten järjestämään lainsäädännöllä muutoin aukottomasti ja todennäköisesti kalliimmalla tavalla sen julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan tason, johon olemme tottuneet ja josta ei suurta luopumisen halua ole ollut viime aikoinakaan, vaikka sitä pelkästään lainavaroin on ylläpidetty.

Edelleen odotamme selvästi hallitukselta sen lupaamia selontekoja tai ohjelmia Suomen talousroolista ja siitä, millä tavalla me pystymme järjestämään siirtymäkauden jälkeen niiden suomalaisten teollisuudenalojen aseman, joiden suojatullit poistuvat EY-jäsenyyden myötä, samoin sen, millä tavalla voimme järjestää maataloudesta selvästi vapautuvan työvoiman työllistämisen ja maataloutta tukevien elinkeinojen tulevaisuuden tilanteessa, jossa maatalouden osuus on huomattavasti nykyistä pienempi. Näiden asioiden tulisi olla selvillä siinä vaiheessa, kun lopullista päätöstä jäsenyydestä tehdään.

Tähän liittyy myös se, että samaan aikaan kun hallitus esittää kehityslinjaa, jonka tuloksena olisimme Euroopan rahaunionissa, se itse ei noudata laisinkaan samanlaista politiikkaa, jota tämä rahaunioni sitten Suomelta edellyttäisi. Tämä looginen konflikti tulisi ratkaista mitä pikimmin, ei pelkästään integraatiokehityksen uskottavuuden vaan myös Suomen valtion ja kansantalouden uskottavuuden vuoksi.

Toistaiseksi on jätetty jossain määrin auki vallanjako presidentin, hallituksen ja eduskunnan välillä EY-jäsenyyden vallitessa. Uskoisin, että tältäkin osin kehitys on sikäli voimakkaassa liikkeessä, että tällä hetkellä emme voi välttämättä esittää ratkaisua, joka olisi hyvä ja hyväksyttävissä kolmen vuoden kuluttua, jolloin oletettavasti aikaisintaan eduskunta tästä asiasta päätöksiä tekee.

Tarkoitan tällä sitä, että meillä on menossa yhteiskunnallinen murros, joka ei hyväksy nykyisenlaista asioiden hoitamisen tapaa, ja tässä murroksessa arvostellaan selvästi eduskuntaa siitä, mitä hallitus tekee, ja yksittäiset kansanedustajat hyvin laajalti uskoisivat pystyvänsä parempaan kuin mitä hallitus heillä teettää. Tämän käsittäisin edellyttävän sitä, että hallituksen valtaa pyritään nykyisestään selvästi heikentämään eduskunnan hyväksi. Siis sitä valtaa, jota presidentiltä ollaan poistamassa, ei tulisi siirtää hallitukselle vaan eduskunnalle.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että se tieto, joka tarvitaan lopullisten ratkaisujen tekemiseen, ei ole tällä hetkellä käytettävissä, ja todella toivon, että tämä poliittinen järjestelmämme pystyy sen tiedon tuottamaan ja levittämään siten, että järkeviin ja rationaalisiin ratkaisuihin lopullisesti päästään.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Särkijärvi kiinnitti minusta hyvin tärkeään asiaan huomiota ihmetellessään sitä, kuinka meillä samaan aikaan kun asetetaan aika tiukkoja ja runsaslukuisia neuvottelutavoitteita, annetaan kuitenkin ymmärtää, että nämä neuvottelut ovat ikään kuin jonkinlainen läpihuutojuttu ja tapahtuu mitä tahansa neuvotteluissa, niin me olemme muutaman vuoden sisällä EY:n jäseniä.

Jos ja kun tällä annetaan jonkinlainen viesti todella sille neuvotteluosapuolelle, jonka kanssa näitä neuvotteluja käydään, ja siihen suuntaan, että näitä tavoitteita ikään kuin ei tarkoitettaisi

otettavaksi tosissaan, se johtaa siihen, että neuvotteluosapuoli torjuu nämä tavoitteet. Ne henkilöt, jotka ilmeisesti haluavat Suomen nopeasti jäseneksi, tekevät omalle tavoitteelleen karhunpalveluksen, sillä olen aivan vakuuttunut siitä, että ellei näissä neuvotteluissa hyvin onnistuta ja voida saavuttaa sellaista tulosta, joka neuvottelutavoitteet hyvässä määrin toteuttaa, ei neuvottelutulos ole koskaan hyväksyttävissä.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Ensinnäkin totean olevani samaa mieltä kuin ed. Särkijärvi äsken, että tasavallan presidentiltä siirrettävän vallan pitäisi tulla nimenomaan eduskuntaan eikä valtioneuvostolle. Tämä asia on tietysti meidän kansanedustajien itsemme käsissä. Tuntuu vain aina siltä, että jokaiselle eduskunnalle tuottaa vaikeuksia näinkin heikkojen hallitusten aikana tämä asia hoitaa sillä tavoin kuin kansanedustuslaitokselle olisi tärkeätä.

Sitä kuvaa ehkä myös hyvin terminologinen sotkeminen. Kun maanantaina päätettiin siitä, että Suomi, sen eduskunta, siirtyy enemmistödemokratiaan eli enemmistö eduskunnassa yhä enemmän päättää asioista eikä ole mahdollista 67 kansanedustajan käyttää noin vuoden vetooikeutta, niin julkisuudessakin tämä tuotiin esille siten, että Suomi on siirtynyt enemmistöparlamentarismiin, ihan niin kuin ei aikaisemmin olisi vaadittu sitä, että hallituksen pitää nauttia eduskunnan enemmistön luottamusta. Enemmistöparlamentarismiahan meillä on toteutettu kyllä jo aikaisemmin ja nyt ollaan siirtymässä enemmistödemokratiaan.

Oma sanomani, jos tässä nyt niin voi todeta ja voihan, on se, että meillä EY:n neljästä vapaudesta yhdestä on jo pystytty nauttimaan tosin aika huonoin tuloksin eli pääomien liikkumisen vapaudesta. Kun viime vuosikymmenen lopulla tehtiin mahdolliseksi se, että pääomat saivat maasta liikkua ja tulla tänne, elinkeinoelämä käytti hulvattomasti mahdollisuutta hyväkseen ja otti velkaa nopeaan tahtiin. Jo vuoden 88 lopussa ulkomainen bruttovelka oli runsaat 250 miljardia. Valtion budjetti oli silloin 140 miljardia ja kuntien 140 miljardia. Kun tällainen rahamäärä tänne tulvahti, ei ole ihmekään, että paikallispankitkin ilmoittivat, että tulkaa hakemaan meiltä taskut täyteen taskurahaa.

Nyt bruttovelka on jo lähes 400 miljardia ja nettovelkakin noin 200 miljardia. Tämä on se suurin ongelmamme. Nyt kun SKOPia, muita pankkeja ja elinkeinoelämää joudutaan tukemaan, miljardi per viikko aika usein tulee juuri elinkeinoelämän tukemisesta. SKOPillekin menee 16 viikkoa ja muille pankeille 8 viikkoa. Kun samaan aikaan tuloverotus laskee 10 miljardilla, pitäisi 10 viikkoa jostain saada. Elinkeinoelämän velkaantuminen on meidän suuri ongelmamme ja osoittaa vain niitä vaaroja, joita Euroopan sinänsä myönteinen yhdentyminen tuo.

Suomestahan käytettiin 1980-luvun lopun huumassa nimitystä Euroopan Japani, mutta silloin jo valmistauduttiin, tosin vähän leikkimielellä, siihenkin, että Suomesta saattaisi tulla Euroopan Turkki. Nyt me olemme kyllä enemmän muistuttamassa Euroopan Turkkia, tässä vaiheessa kylläkin onneksi vielä kysymysmerkillä.

Suuri vahinko suunnattomassa velkaantumisessa ulkomaille on se, että elinkeinoelämän velkarahoilla ei ole panostettu suomalaiseen osaamiseen, luovuteen ja iskukykyisyyteen Länsi-Euroopan kovasti kilpailuilla markkinoilla, ei myöskään Japanin tai Yhdysvaltojen markkinoilla.

Euroopan yhteisöä on pidetty monissa puheenvuoroissa, tosin vähemmistössä, nimenomaan uhkana. Itse näen sen mahdollisuutena. Suomen kuten Länsi-Euroopankin suurin uhka on maapallon räjähdysmäinen väestönkasvu, suunnattomat ympäristötuhot ja niiden kustantaminen. Nälänhädän ja sairauksien vuoksi on alkanut ja jatkuu suunnaton väestömuutto maailman köyhiltä alueilta erityisesti Länsi-Europpaan. Ulkomaalaista työvoimaa runsaasti ottaneet Länsi-Euroopan valtiot alkavat nyt panna siirtolaisportteja kiinni, paine mm. Suomeen tulee kasvamaan.

Euroopan yhdentymisestä riippumatta Suomen ongelma viisumi- ja työlupapakosta huolimatta tulevat olemaan Venäjä ja Baltian maat. Ulkomaalaisten määrän kasvu Suomessa noin 20 000:sta 40 000:een parissa vuodessa on jo osoittanut sen; näistä lisäulkomaalaisista noin 10 000 on entisen Neuvostoliiton alueelta. Tämä suuntaus varmasti tulee jatkumaan. Miten näitä alueita pystytään auttamaan koulutuksen, uuden teknologian ja muiden toimenpiteiden avulla, jotta väestömuutto Suomeen muodostuisi mahdollisimman vähäiseksi? Tämä on tärkeä kysymys niin Suomelle kuin Euroopan talousalueelle ja Euroopan yhteisölle.

Siirtolaispaineen kanssa Suomi joutuu olemaan valitettavan yksin riippumatta pohjoismaisesta yhteistyöstä tai Länsi-Euroopan taloudellisesta yhdentymisestä. Me olemme lukujemme kanssa kuitenkin niin vähän ulkomaalaista

ottanut maa, että meidän on vaikea saada ongelmatilanteissakaan sympatiaa tai tukea siihen, että voisimme valitettavasti menetellä kovin reippaalla tavalla puolustaessamme sitä, että tänne pitäisi tulla mahdollisimman vähän ulkomaalaisia, niin kuin monet kansalaiset toivovat. Kukaan ei meitä tule auttamaan tai puolustamaan, vaan meidän on itse ratkaistava siirtolaisongelmat.

Monissa puheenvuoroissa on Euroopan yhdentymiseen suhtauduttu kuin ikuisuuteen. Kuitenkaan maapallolla ei yleensä ole mitään aivan uutta eikä mitään aivan ikuista. Noin 2 000 vuotta sitten perustettiin Rooman imperiumi ja se kesti noin 200 vuotta. Roomasta käsin hallittiin suurempaa aluetta kuin Euroopan talousalue on tällä hetkellä. Kommunistijohtoiseen Neuvostoliittoon uskottiin kuin ikuisuuteen, mutta se on nyt samaan aikaan hajonnut, kun Länsi-Eurooppa on yhdentymässä, eli Euroopassa on tapahtumassa kaksi aivan erilaista kehityssuuntaa. On mielenkiintoista nähdä vaikka parinsadan vuoden kuluessa, kumpi vaihtoehto on ollut onnellisempi.

Ulkopolitiikassa ja turvallisuuspolitiikassa Suomen on kuitenkin edelleen otettava huomioon Venäjä ja Pietarin alue, jotka ovat edelleen samassa paikassa riippumatta Eta-ratkaisusta ja EY-jäsenhakemuksen jättämisestä. Tämähän on Suomen näkökulmasta se tavallaan ikuinen totuus, jota valtioneuvos Danielson-Kalmari opetti Juho Kusti Paasikivelle ja jota tämä on opettanut välittömästi tai välillisesti seuraajilleen ja Suomen kansalle presidenttinä. Tässäkin asiassa Suomen on oltava kansallisesti itsekäs ja omaa etuaan katsovat, sillä viime kädessä me joudumme aina yksin ratkaisemaan suhteemme Venäjään ja Länsi-Eurooppaan. Siinäkään kriisitilanteessa ei kukaan muu voi meidän asiastamme päättää kuin me itse.

Monet ovat epäilleet eivätkä tietysti ihan aiheetta, miten Suomen ja suomalaisten tulee käymään Euroopan taloudellisessa yhdentymisessä. Nouseeko elintaso vai eikö ja miten Euroopalle yleensä käy? Mutta siinä arvostelijoiden kanssa olen samaa mieltä, että Länsi-Euroopan taloudellinen yhdentyminen on erittäin itsekäs tavoite. Entinen Itä-Saksa huomioon ottaen Euroopan yhteisön piirissä lienee tällä hetkellä noin 60 miljoonaa köyhää kunkin jäsenmaan minimitoimeentulon mittarilla katsottuna, siis erittäin paljon köyhiä ihmisiä. Silti maailman laajuisesti Eurooppa ja eurooppalaiset ovat maapallon keskimääräisesti hyvinvoiva osa. Etaratkaisu ja EY:n laajentaminen tavoittelevat vielä parempaa hyvinvointia meille eurooppalaisille. Voidaan kysyä, kenen kustannuksella. Kuka katsoo maapallon kokonaisuutta samaan aikaan, kun me täällä olemme Afrikkaan ja moniin muihin alueisiin katsottuna hyvinvoiva osa? Miten muille käy, kun me järjestämme asioita, jotta me voisimme vielä paremmin ja vielä paksummin, jos voisi tällaista ilmaisua käyttää? Muun maapallon syvenevät ongelmat eivät voi olla vaikuttamatta myös Länsi-Euroopan menestymiseen.

Toisaalta EY-kaupasta vain noin 1 prosentin Suomi voi asiansa hyvin hoitamalla pärjätä aina riippumatta Länsi-Euroopan taloudellisista suhdanteista. Toinen on tilanne Saksan, Ranskan ja Britannian osalta. Jos Eurooppa ja muu maailma eivät vedä, niin niillä on vaikeuksia, mutta jos Suomi pystyisi nostamaan oman kauppansa EY-maiden kanssa nykyisestä noin 1 prosentista noin 2 prosenttiin, ei sitä Euroopan talousalueella edes huomattaisi, mutta Suomelle sillä olisi ratkaiseva merkitys. Eikä tämä ole mikään mahdoton tavoite.

Suomen kaltaisessa markkinatalousmaassa elinkeinoelämän menestys on kuitenkin viime kädessä yksin yritysjohdon ja sen henkilöstön käsissä. Euroopan yhdentymisellä ja Suomen valtion kuten myös kuntien toimenpiteillä voidaan luoda puitteita yrityselämän menestymiselle, mutta itse menestymistä ei voida näillä toimenpiteillä ratkaista. Jos se olisi hallinnollinen päätös, eduskunnan kannattaisi ensi yönä tapahtuvassa äänestyksessä päättää, että nyt suomalaiset yritykset alkavat menestyä. Neuvostoliitossahan tätä kokeiltiin, mutta todettiin, ettei se yksin hallinnollisella päätöksellä menesty. Sama asia on myös, kun uskotaan siihen, että yhtiöittämällä kunnallishallinto tai valtion yrityksiä samoista virkamiehistä tulee hallinnollisella päätöksellä bisnesmiehiä. En tiedä, kuinka paljon parempi bisnesmies esimerkiksi pääjohtaja Pekka Vennamo on, kun hän nyt on yritysyhteisön johtaja, sen sijaan että olisi vanhanaikainen pääjohtaja.

Osana Länsi-Euroopan taloudellista yhteenliittymää Suomesta on myös enemmän hyötyä Venäjälle ja Baltian maille. Suomalainen elinkeinoelämä mutta myös valtiovalta on laiminlyönyt perehtymisen ja opiskelun koskien uudenlaista Venäjän yritysmaailmaa ongelmineen. Nyt kun Euroopan yhteisö ja sen jäsenmaat tarvitsisivat todellista asiantuntemusta Venäjän ongelmien helpottamiseksi, Suomessa tätä asiantuntemusta

ei ole sillä tavoin saatavissa kuin suomalaiset itse uskovat ja Länsi-Euroopassa luullaan. Suomessa tämä on perustunut delegaatioihin tai yksittäisiin henkilösuhteisiin erityisesti entisen kommunistisen puolueen johtoon ja sen elimiin, mutta venäläisen kansan ja venäläisen yritystoiminnan tunteminen suomalaisille on yhtä vierasta kuin Euroopassa yleensäkin.

On ollut surullista, että esimerkiksi dokumenttiohjelmat Venäjän nykyisestä tilanteesta ja Baltian tilanteesta Suomen televisiossa usein ovat muiden eurooppalaisten televisioyhtiöiden tekemiä ja muiden eurooppalaisten asiantuntijoiden arvioimia sen sijaan, että ne olisivat suomalaisten tekemiä. Sellaista asiantuntemusta meillä ei ole. Asiaan kyllä nopeasti pitäisi puuttua, koska meillä olisi hyvät mahdollisuudet pitää itseämme ajan tasalla, paremmat mahdollisuudet kuin monilla muilla.

Ei EY-jäsenhakemuksen jättäminen eikä Etaratkaisu tuo sinänsä välitöntä apua Suomen lähes 400 000 työttömälle ja työttömyyseläkkeellä olevalle. Pienen kansan näkökulmasta erityisenä ongelmana on se, että työttömistä noin 100 000 on alle 30-vuotiaita. Suomalainen mielikuvitus elinkeinoelämän elvyttämiseen ja kansainväliseen bisnekseen on hyvin kapea-alaista. Tässä mielessä huoli 100 000:sta alle 30-vuotiaasta on ihan samanlainen kuin 60-luvun lopussa, jolloin noin 100 000 suomalaista pakkasi laukkunsa ja muutti Ruotsiin. Nyt on vaarana se, että ainakin nuorista työttömistä parhain ja kielitaitoisin osa pyrkii Länsi-Euroopan ja muiden maiden työmarkkinoille.

Me osaamme Suomessa kesäaikana järjestää kansainvälisestikin korkeatasoisia kulttuuritapahtumia, mutta Suomen osuus kansainvälisen musiikin, elokuvan, kirjallisuuden tai muun kulttuurin tekijänoikeuksista on hävettävän vähäinen. Suomen osuutta kansainvälisessä viihdebisneksessä kuvastaa hyvin menestyksemme euroviisuissa verrattuna Ruotsiin. Suomen tekijänoikeudet bruttokansantuotteesta ovat 2,9 prosenttia ja Ruotsissa 6,6 prosenttia. Me emme elä sillä, että me soitamme ja laulamme toisillemme, mutta me emme myöskään elä pienenä kansana yksinomaan sillä, että me teemme tavaroita toisillemme. Pohjolan merkittävin huonekaluviejä ei ole suinkaan Suomi vaan se on Tanska. Sekin kuvastaa hyvin tilannetta.

Luulisi, että näin porvarienemmistöisen eduskunnan puhdas porvarihallitus pystyisi ideoimaan suomalaista bisnestä vaikeassakin tilanteessa, mutta toisin on käynyt. Nykyinen hallitus on enemmänkin askaroinut maatalouden ongelmien kanssa kuin panostanut suomalaisen tuotteen tai suomalaisten patenttien ja rekisterien sekä tekijänoikeuksien edistämiseen kansainvälisillä markkinoilla. Luovuus ja uudet ideat puuttuvat hallitukselta, mutta niin ne näyttävät puuttuvan myös suomalaiselta elinkeinoelämältä. Onneksi on poikkeuksia, mutta ne ovat harvassa.

Herra puhemies! Henkilöstön irtisanomisiin ja lomautuksiin ei paljon mielikuvitusta tarvita. Samoin hallituksen on helppoa leikata suomalaista sosiaali- ja terveysturvaa. Mutta vaikeampaa näyttää porvarihallitukselle olevan saada esimerkiksi suomalainen lääketeollisuus parempaan eurokuntoon, jotta Suomen lääkekulutus ei olisi yhä enemmän ulkomaisten lääkkeiden ja lääketeollisuuden varassa. Tällä hetkellähän tilanne on: 50 prosenttia ulkomaalaisia ja 50 prosenttia suomalaisia lääkkeitä. Myös lääkevientiä Eurooppaan ja muuallekin maailmaan voitaisiin Suomessa edistää. Tällä tavoin kertyneitä varoja voitaisiin käyttää keskitasoisen hyvinvointimme ylläpitämiseen, sillä käytännössä hyvinvoiva kansa on tärkeä kilpailuvaltti.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hieman ed. Skinnarin puheen sävy yllätti, kun ottaa huomioon, että hänen puolueensa on varsin kritiikittömästi suhtautunut EY-hakemukseen. Nyt kritiikki tulee vähän jälkijättöisenä. Olisin odottanut, että tällaista keskustelua olisi käyty jo aikaisemmin, silloin kun keskusta viritti kriittistä keskustelua. Olisimme varmaankin saaneet vieläkin yksimielisemmän ja paremman mietinnön eduskunnasta ulos. No, joka tapauksessa mietintö on hyvä.

Ed. Skinnari tunsi huolta nimenomaan työttömyydestä ja nuorisotyöttömyydestä, joka uhkaa Euroopan yhdentyessä. Odottaisin, että käytännön toimenpiteillä ed. Skinnarin taho ja ayliike huomioisivat myös sen ja mukautuisivat pelisääntöihin paremmin kuin tähän asti. Viimesyksyinen tupo-sopimus oli karmea esimerkki siitä, että tämä ryhmä voi jättää jopa omat jäsenensä työttömäksi, saati sitten muistaa nuoria.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olin, tosin positiivisesti, yllättynyt euromyönteisen ed. Skinnarin synkästä yksinpuhelusta. Se merkitsee sitä, että järjen ääni ehkä alkaa kaikua laajemmaltikin kuin SMP:n ja vasemmiston piirissä.

Kun hän puhui neljästä vapaudesta, niin pääomien vapaa liikkuminen on ehkä jo osoittanut negatiivisuutensa ja näillä muillakin alueilla tulee olemaan sama merkitys. Tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuminen luo Suomessa ulkopuolelta tulevan kilpailutilanteen, joka merkitsee sitä, että me emme hetken kuluttua tee tavaroita edes toisillemme, niin kuin ed. Skinnari sanoi tähän saakka tehdyn. Toisin sanoen ulkomainen kilpailu tulee viemään suomalaiselta kotimarkkinateollisuudelta pois siivet. Se merkitsee jatkuvasti kasvavaa työttömyyttä, ehkä hintojen laskua. Saattaa olla hyvä. Mutta mitä väliä sillä on, kun halpojakaan tavaroita ei pian pystytä ostamaan?

Neljäs eli ihmisten ja työvoiman vapaa liikkuminen: Kun katsoo mm. Eta-sopimusta, niin tänne tulee ulkomaalainen ja Ruotsinkin malliin ollaan muutama kuukausi töissä ja sen jälkeen aletaan syödä suomalaista perusturvaa, sitä mitä on jäljellä. Ei näistä neljästä vapaudesta näillä systeemeillä löydä mitään, mikä olisi absoluuttisen edullista Suomelle. Etaa toki kannatamme, mutta jos puhun EY:stä, ainoa hyöty on se, että meidän omat tuotteemme eivät jää tullimuurin taakse vaan pääsevät yhtävertaisina kilpailemaan Euroopan markkinoilla.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnari antoi ymmärtää, että Euroopan yhdentyminen on nollasummapeli ja Euroopan hyöty pois jostakin muusta. Mutta niinhän ei ole, vaan yhdentyminen poistaa hyödyttömiä toimintoja, esimerkiksi tyhjän rekan ajamista takaisin, kun se vie toiseen suuntaan jotakin ja vastaavia, sekä sellaisten tuotteiden pieniä muuttamisvaatimuksia, joita on tehty vain siitä syystä, että eri maissa on vähän erilaiset normit. Se helpottaa nimenomaan suomalaisten mahdollisuuksia, kun ei tarvitse joka maahan erikseen tehdä pieniä muutoksia tuotteisiin vaan sama kelpaa joka paikkaan.

En myöskään oikein hyväksy suomalaisten yritysten arvostelua, että ei olisi saatu länsivientiä aikaan. Elektroniikkapuolella länsivienti kasvoi viime vuonnakin useilla aloilla kymmeniä prosentteja ja on täysin kompensoinut poisjääneen viennin idän suuntaan. Elektroniikkaviennin osuus suhteessa Suomeen tuotaviin elektroniikkatavaroihin on jatkuvasti kasvanut hyvää vauhtia. Vaikka tuonti on kasvanut, niin vienti on kasvanut vielä enemmän. Kyllä tässä on aivan hyvät mahdollisuudet. Siihen, että ei ole pidemmälle päästy, on syynä mm. punamultahallitusten hyvin niukka suhtautuminen tutkimus- ja tuotekehitysrahoihin. Valtionosuushan oli pitkään vain puoli prosenttia bruttokansantuotteesta, kun se muissa maissa oli lähelle puoltatoista. Nyt me sentään olemme päässeet siihen, että valtio satsaa lähes prosentin bruttokansantuotteesta tutkimukseen ja tuotekehitykseen, mutta sekin on vielä huomattavasti vähemmän kuin muissa maissa. Kun siihen pannaan lisää rahaa, niin kyllä tilanne paranee.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen suurin piirtein pari vuotta samanlaista puheenvuoroa käyttänyt, ainoastaan jonkin verran muotoillut sitä toisin. Enkä nyt kysynyt sitä, missä on elinkeinoelämän toni nieminen eli missä ovat ne ihmiset, jotka ovat valmentaneet itsensä sellaiseen kuntoon, että Euroopassa pärjättäisiin, ja joita kehtaisi näyttää euromarkkinoilla. Meillä on elinkeinoelämän johtopaikoilla vain entisiä matti nykäsiä, joilla ei edes ole saavutuksia Länsi-Euroopan markkinoilla vaan enemmänkin nykyisen Venäjän markkinoilla, jos ovat jonkinlaisia mitaleita sieltä saaneet. Bisnes on jopa meidän sosiaali- ja terveysturvamme näkökulmasta se, mikä tämän maan pystyy tästä tilanteesta nostamaan. Eivät meillä palkat ja sosiaaliturva keskitasoisina ole mikään este, vaan ongelma on se, että me emme kahdeksassa tunnissa pysty tekemään mielikuvitusrikkaita, haluttuja tuotteita eikä suomalaisten tuotteitten taso ja laatu ole sellainen, että me pärjäisimme Keski-Euroopassa verrattuna esimerkiksi Ruotsiin. Meillä on jonkin verran samanlaisia ongelmia kuin Unkarilla, Puolalla ja Tshekkoslovakialla, koska niilläkin on ollut ja vielä suurempi Neuvostoliiton-kauppa kuin meillä oli.

Minä olen kuitenkin koko ajan ollut sitä mieltä ja olen edelleenkin, että emme me Ivyn ja Baltian varaan voi jäädä, vaan meidän pitää lähteä Länsi-Euroopan markkinoille kilpailemaan, panostaa siihen ja uskoa, että me pärjäämme. Siinä toiminnassa mielestäni hallitus, vaikka onkin niin porvarienemmistöinen, ei ole ymmärtänyt, mitä pitäisi tehdä. Eivät tässä pelkästään vanhanaikaiset delegaatiot, ministerit ja vuorineuvokset riitä, vaan pitäisi todella panostaa näihin kysymyksiin ja myös elinkeinoelämän itse rapautuneita organisaatioitaan panna sellaiseen kuntoon, että me pärjäisimme.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnarilla on erikoi-

nen tapa projisoida meidän heikkouksiamme johonkin muualle, minne ei voi vaikuttaa. Kun hän arvostelee elinkeinoelämää, niin hän kuvittelee, että pitäisi syntyä uusia messiaita tai uusia tähtiä, jotka panisivat asiat kuntoon. (Ed. O. Ojala: Ei olisi pahitteeksi!) Asia on vähän sama kuin silloin, kun te häviätte vaaleissa ja toivotte, että kansa pitäisi vaihtaa, tai sanotte, että tulos ei olisi oikea. Kyllä kai se, että Euroopassa yleensä pärjätään, tarkoittaa sitä, että meidän pitää pelata samoilla pelisäännöillä. Yhtä tyhmiä tai yhtä viisaita yrittäjät ja yritysjohtajat ovat muuallakin, mutta heillä monessa paikassa on paremmat olosuhteet kustannustasoltaan tai yhteistyöilmapiiriltään. Sitä erityisesti toivoisin, että sosialidemokraatit ja teidän kauttanne ayliike mukautuisivat tilanteeseen niin, että pelisäännöt ja kustannustaso olisivat suurin piirtein samanlaiset kuin kilpailijamaissa.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ongelma nyt ei ole mikään puoluepoliittinen ongelma, vaan kyllä se, mitä sanoin, perustuu keskusteluihin yritysjohtajien kanssa, erityisesti sellaisten kanssa, jotka itse hoitivat asiansa 80-luvulla. Heitä ottaa tällä hetkellä päähän se, että on suuria tai pienempiä yrityksiä, joita tuetaan niin kuin kansalaisia sosiaalitoimiston toimeentulotuella. Siis on syntynyt ihan käsittämätön tilanne, että meillä on hyvin voivia yrityksiä tai pääomasukuja, jos niin voidaan sanoa, jotka samalla tavoin ottavat valtion budjetista rahaa ja oikeastaan ihan samansuuruisia summiakin jo kuin meillä menee toimeentulotukeen. Heitä täytyy nyt tukea sen takia, että he eivät hoitaneet asioitaan sellaiseen järjestykseen 80-luvulla kuin olisi pitänyt. Tämä on se perusongelma.

Ymmärrän niitä yrittäjiä, jotka ovat velkarahalla laittaneet yrityksensä sellaiseen kuntoon kuin piti. Ei heillä ole mitään ongelmia. Ei heillä ole ongelmia palkkauksen eikä sosiaaliturvan kanssa, vaan he pystyvät hoitamaan asiansa ja tekemään tavaroitaan, koska ne ovat oikeassa hinta — laatu-suhteessa siihen nähden, mitä Keski-Euroopassa kysytään.

Tässä mielessä asia ei ole puoluepoliittinen, vaan itsenäisen kansan yksi perusehto. Siinä mielessä olen koettanut saada aikaan hallituksen jäsenille, jos heitä on sattunut joskus olemaan paikalla, huonoa omaatuntoa siitä, että meidän pitäisi tähän panostaa. Olen hallituksen kokoonpanoakin arvostellut ja ihmetellyt, miksi siellä pitää tässä tilanteessa olla joku kehitysyhteistyöministeri, kun sekin pitäisi käyttää ulkomaankaupan ja viennin edistämiseen ja tukemiseen.

Ed. L a x : Herr talman! Tidtabellen har inte gjort det möjligt för utrikesutskottet att närmare dryfta följderna av folkomröstningen i Danmark. Följderna kan bli mycket allvarliga också för Finlands förhållande till EG och de kommande underhandlingarna om hur vi skall reglera vårt förhållande till EG. Jag skall gå litet närmare in på det här, i synnerhet som det har hörts ganska aningslösa uttalanden från regeringens sida, både från statsministerns och utrikeshandelsministerns sida.

En annan fråga som jag också skall gå in på berör vår rättskultur. Finlands rättsordning är en oskiljaktig del av den skandinaviska och det kommer den att vara också i det fall att vi lyckas bli medlemmar i EG. Alla finländska jurister vet att man kan inte bli jurist i det här landet och sköta juridiken i Finland, om man inte känner till de skandinaviska ländernas rättsutveckling. Därför kommer det att vara viktigt att vi fortfarande kan svenska i det här landet, om vi skall kunna klara den egna och den internationella juridiken i omvälvningarnas Europa.

Herra puhemies! Ymmärrettävistä syistä ulkoasiainvaliokunnalle ei ole jäänyt mahdollisuutta tarkemmin pohtia Tanskan kansanäänestyksen mahdollisia vaikutuksia yhdentymiskehityksen jatkoon. Hallituksen taholta asiaa sen sijaan on kommentoitu näkyvästi ainakin pääministeri Esko Ahon ja ulkomaankauppaministeri Pertti Salolaisen toimesta. Molempien ministerien lausunnoissa on mielestäni perusteettomasti vähätelty tanskalaisten ottaman kannan merkitystä. Syntyneessä epäselvässä tilanteessa olisi syytä varoa turhan optimismin levittämistä Suomen mahdollisuuksista päästä nopeasti Euroopan yhteisön jäseneksi. Paljon viisaampaa olisi varautua siihen, että Suomen jäsenyyden toteutuminen valitettavasti nyt saattaa siirtyä tuonnemmaksi.

Oli presidentti François Mitterrandin ja liittokansleri Helmut Kohlin tahto toteuttaa Maastrichtin päätösten mukainen unioni kuinka kova tahansa, niin olisi kuitenkin ennenkuulumatonta, että tilanteessa, jolloin Rooman sopimuksen muutos ehdottomasti vaatii yksimielisyyttä, lähdettäisiin muuttamaan sitä piittaamatta jonkin jäsenmaan käsityksistä. Mitä voimakkaammin suuret EY-jäsenet mahdollisesti pyrkisivät jyräämään taikka syrjäyttämään Tanskan

kansan ilmaiseman tahdon, sitä väkevämmin ne osoittaisivat, että tanskalaisten enemmistön tuntemat epäilykset olivat sittenkin oikeutettuja. Tanskan ilmiön laajenemisen todennäköisyys näin vain kasvaisi.

Ed. Jörn Donner totesi aivan oikein ruotsalaisen eduskuntaryhmän puheenvuorossa, että meidän suomalaisten taloudenpidon epäuskottavuus ulkomaailman silmissä on pahin ongelmamme tällä hetkellä. Ei ole ihmeellistä, jos myös maamme ulkopuolella kummastellaan, miten hallitus kaksi kertaa viiden kuukauden kuluessa on voinut ajautua pakkodevalvaatioon tai sen partaalle.

Selkeitä linjanvetoja siitä, mitä julkisia toimintoja tulee karsia ja mitä tulee tehostaa, ei ole vieläkään hallituksen toimesta saatu syntymään. Kansalaisille ei liioin ole tehty selväksi selvällä suomen kielellä, että olemme joka tapauksessa tuntuvan elintason laskun edessä, halusimme tai emme. Hallituksen tehtävänä on tehdä selväksi, että paluu aikaisempaan elintasoon vaatii, että me suomalaiset määrätietoisesti hankimme itsellemme runsaasti uusia tietoja ja taitoja. Yhteiset ponnistuksemme on viime kädessä saatava palvelemaan vientimme nostamista puolella eli noin 50 miljardilla markalla vuodessa ja vieläpä sillä tavalla, että viennistä syntyy vähintään 10 miljardin markan vuotuinen ylijäämä tuontiin verrattuna. Tässä haasteita Suomen kansalle kerrassaan.

Ellei hallitus onnistu muutamassa kuukaudessa saamaan ay-liikkeen, puolueiden ja kansan tukea edellä mainitsemieni muutosprosessien käynnistämiselle, ylikorkea korkokantamme ajaa meidät umpikujaan. Silloin on pakosta edessä täyskäännös talouspolitiikassa, jotta kansamme toimeentulon perusta, yritystoiminta, ja sen myötä sosiaaliturvajärjestelmämme voitaisiin pelastaa romahdukselta. Ainoaksi vaihtoehdoksi tuossa tilanteessa jäisi luopuminen inflaation vastaisesta politiikasta ja kiinteistä valuuttakursseista.

Entä miten tämä sopisi yhteen EY-jäsenyyspyrkimystemme kanssa? Erittäin huonosti tietysti, mutta myöskään Euroopan yhteisön etujen mukaista ei ole eikä voikaan olla, että taloutemme perusrakenteet luhistuvat. Tanskan kansanäänestyksen luoma tilanne saattaa kuitenkin tarjota hallitukselle takaportin. Mikäli se johtaa siihen, että Euroopan yhteisön uusien jäsenten ottaminen lykkääntyy pitkäksi aikaa, olisi varsin luonnollista luopua Euroopan talousunionin edellyttämästä, nykyolosuhteisiimme huonosti sopivasta ylikireästä talouspolitiikasta. Miksi Suomen tulisi yksipuolisesti takertua Euroopan yhteisön ylivoimaisiin talouslääkkeisiin tilanteessa, jolloin EY-jäsenyydestä saatava hyöty työntyy hamaan tulevaisuuteen?

Syksyllä toki tiedämme enemmän Maastrichtin päätösten toteutumismahdollisuuksista ja uusien jäsenanomusten käsittelyjärjestyksestä. Olisi kuitenkin viisasta etukäteen varautua pahan varalle eli siihen, että jäsenanomusten käsittely menee takalukkoon pitkäksi aikaa.

Tuo mainitsemani paha vaihtoehto olisi kohtalokas myös maataloutemme kannalta. Euroopan yhteisön valtavien elintarvikemarkkinoiden tarjoamien uusien mahdollisuuksien pois jääminen tekisi maataloutemme uudelleen suuntaamisen ja erikoistumisen monessa suhteessa tyhjäksi. Hallituksen tulisikin sen vuoksi varautua selvittämään, olisiko joillakin erikoisjärjestelyillä mahdollista taata suomalaisille pääsy noille elintarvikemarkkinoille jo ennen kuin täysjäsenyys joskus myöhemmin toteutuu.

Lakivaliokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa haluan kiinnittää huomiota ulkoasiainvaliokunnan mietinnön sivulla 26 käsiteltyyn tuomiovallan käyttöön liittyvään seikkaan. Tekstissä on sanatarkasti lainattu lakivaliokunnan yksimielisesti hyväksymää tekstiä, jossa peräänkuulutetaan valtiosääntöoikeudellista asiantuntijaselvitystä. Lainauksesta on kuitenkin jäänyt pois muutama rivi, jossa selvityksen tarkoitus on määritelty. Luulin ensin, että kysymyksessä oli painovirheen luonteinen työtapaturma, mutta ed. Ensio Laineen käyttämä puheenvuoro paljasti hämmästyksekseni, ettei näin ollutkaan.

Lakivaliokuntaa askarrutti ja askarruttaa edelleen EY-jäsenyyden tuoma normihierarkian vinoutuminen lakien perustuslainmukaisuuden tutkimisen osalta. Sen vuoksi lakivaliokunta nimenomaan edellytti selvitettävän, onko meillä mahdollisesti EY-jäsenyyden toteutuessa tarve järjestää lakien säätämisjärjestyksen ja perustuslainmukaisuuden tutkiminen uudella tavalla. Ed. Antero Kekkoselle haluaisin tässä huomauttaa, että tämä näkökohta sai kannatusta myös sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa. Myös ed. Sauli Niinistö on kiinnittänyt huomiota ongelmaan. Hän esittääkin ponsilausumaa, jotta tuo tärkeä asia tulisi selvitetyksi. Ilmoitan etukäteen, että aion kannattaa hänen ehdotustaan.

EY-jäsenyyden ympärillä käydyssä keskustelussa on eri yhteyksissä esitetty epäilyksiä tuomarinvallan liiallisesta lisääntymisestä. Itse pi-

dän näitä pelkoja maallikoiden keskuudessa ymmärrettävinä, mutta vahvasti liioiteltuina. On toki selvää, että lainkäyttäjä maassamme joutuu uusien haasteiden eteen ja joutuu hankkimaan itselleen uusia valmiuksia ja kansainvälisesti pätevien juristien tarve korostuu meillä entisestään.

Tähän liittyen haluan myös muistuttaa, että Suomen oikeusjärjestelmä on erottamaton osa skandinaavista oikeuskulttuuria. Tämä merkitsee samalla, että skandinaavisen oikeuskehityksen seuraaminen on välttämätöntä jo yksistään kotosuomalaisen oikeushoidon kannalta. Tämä asia on itsestäänselvä jokaiselle suomalaiselle juristille, mutta jokseenkin tuntematon suurelle yleisölle.

Suomessa on samasta syystä mahdotonta suorittaa lakimiehen pätevyyden antava oikeustieteellinen tutkinto ymmärtämättä ruotsin kieltä. Itse jouduin lukemaan myös norjalaista ja tanskalaista kirjallisuutta runsaan ruotsinkielisen aineiston ohella, kun aikoinaan suoritin tuon tutkinnon.

Jokainen kansainvälisiä asioita hoitanut lakimies tietää, että menestymisen perusedellytys on oman maansa oikeusjärjestelmän hyvä tuntemus. Puhun tässä omasta kokemuksestani. Olen itse hoitanut yhtiöiden perustamisia, lakkauttamisia taikka uudelleenjärjestämisiä kutakuinkin kaikissa maissa Suomen ja Marokon välillä sekä Suomen ja Pohjois-Amerikan välillä. Tiedän sen vuoksi, että pohjoismainen oikeuskulttuuri poikkeaa angloamerikkalaisesta samoin kuin mannereurooppalaisestakin eikä Suomen liittyminen Euroopan yhteisöön muuta tätä miksikään.

Jo edellä mainitsemistani syistä hallituksella on vankat perusteet pönkittää ruotsin kielen asemaa kouluissamme annettavassa opetuksessa. Näin on aivan siitä riippumatta, nouseeko Ruotsi ajan oloon Euroopan yhteisössä johtavaksi Pohjoismaaksi, ja siitä, vahvistuuko skandinaavisten kielten asema Euroopan yhteisössä, kun aikanaan kaikki Pohjoismaat ovat liittyneet yhteisöön.

Herra puhemies! Suomen suhteiden järjestäminen Euroopan yhteisöön on kansakuntamme kannalta kohtalonkysymys. Sen vuoksi on tärkeää, että laaja kansalaismielipide hyväksyy tehtävät ratkaisut. Tässä mielessä neuvoa-antava kansanäänestys saattaa olla paikallaan ennen kuin lopullisesti ratkaistaan, liittyykö maamme yhteisön täysjäseneksi. Asia on kuitenkin monitahoinen, enkä ole vielä täysin vakuuttunut siitä, että kansanäänestyksen kautta saadaan vastaus siihen kysymykseen, johon vastausta kaivataan. Omalta osaltani en ole vielä tässä vaiheessa valmis ratkaisemaan suhtautumistani tähän kysymykseen enkä edes näe mitään tarvetta kiiruhtaa asioiden edelle. Maailma ehtii vielä muuttua paljon, ennen kuin mahdolliseen kansanäänestykseen tarvitsee ottaa kantaa.

Herr talman! Det har föreslagits att det skall förrättas en folkomröstning i landet innan det slutliga beslutet fattas om ett eventuellt medlemskap. Saken har många sidor. Visst är det viktigt att en bred folkopinion stöder ett beslut om medlemskap, men jag är för egen del åtminstone inte ännu beredd att svara ja på frågan om det skall vara med en folkomröstning som den opinionen skall mätas. Det är onödigt att föregå sakernas utveckling. Om några år blir det aktuellt att ta ställning till saken. Då ser världen förmodligen mycket annorlunda ut än i dag och jag väntar med mitt besked i frågan till dess.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti ed. Laxin asiallisen puheenvuoron johdosta lähinnä kansanäänestyskysymyksestä siltä osin, että tuntuu hieman oudolta, jos sama eduskunta jättää hakemuksen ja tekee päätöksen liittymisestä ilman kansanäänestystä, koska eduskuntavaaleja ei ole käyty nimenomaan sitä silmälläpitäen, että valittava eduskunta tekee päätöksen hakemisesta ja myös päätöksen mahdollisesta liittymisestä. Minun mielestäni järkevää olisi joka tapauksessa se, että eri eduskunta tekisi päätöksen liittymisestä sen jälkeen, kun neuvottelut on käyty. Kansalaisilla pitää joka tapauksessa olla mahdollisuus vaikuttaa asioihin sillä tavoin, että he ovat tietoisia siitä, mitä päätöksiä eduskunta tekee.

Ed. Lax (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan vain ed. Vistbackalle muistuttaa, mitä olin muuten sanomassa puheenvuorossanikin, että minusta on tässä vaiheessa erityisen epävarmaa, miten ylipäätänsä Suomen jäsenyyskysymys etenee. Me olemme varmasti jo loppuvuodesta paljon viisaampia siinä, ja minä itse pahoin pelkään, että ehdimme pitää ainakin yhdet eduskuntavaalit, ennen kuin asia tulee ratkaisuun.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Olen useaan otteeseen parin viime vuoden aikana tässäkin salissa todennut, että EY-jäsenyys tulee merkitsemään dramaattista muutosta suomalaisessa oikeusjärjestelmässä ja että tuo dramaatti-

nen muutos väistämättä heijastuu myös suomalaiseen poliittiseen järjestelmään. EY-selonteko osoittaa, että näin tulee käymään.

Tässä tilanteessa kannattaa esittää yksi kiteytetty kysymys, ja se on se, minkälaisen arvon me Suomessa annamme omille perustuslaeillemme. Nimittäin EY-jäsenyyden myötä me annamme EY:n oikeusjärjestykselle, EY-oikeudelle, erittäin suuren arvon. Me annamme sille niin suuren arvon, että me sitoudumme siihen, että jos Suomessa on tullut säädettyä EY-oikeuden kanssa ristiriidassa oleva laki, EY-tuomioistuin saa soveltaa suoraan EY-oikeutta, siis mitätöidä sen suomalaisen eduskunnan ratkaisun, joka on ristiriidassa EY:n käsitysten kanssa. EY-tuomioistuin voi suoran oikeusvaikutuksen periaatteen vuoksi soveltaa suomalaiseen asiaan suoraan EY-oikeutta, olipa suomalainen laki minkä sisältöinen tahansa, kunhan se vain on ristiriidassa EY-lain kanssa. Tämä on peruslähtökohta.

Miten tämä liittyy suomalaisten perustuslakien kunnioittamiseen? Se liittyy sillä tavalla, että Suomessa ei ole mahdollisuutta kontrolloida tämän talon työtä sillä tavalla, että jos täältä sattuu lipsahtamaan ulos laki, joka on Suomen valtiosäännön kanssa ristiriidassa, siihen voisi joku vedota. Se on suorastaan perustuslaissa kielletty. Siis Suomen kansalainen ei voi perätä perustuslakiin kirjoitettuja perusoikeuksiaan, jos on tullut säädettyä laki, joka on ristiriidassa noiden perusoikeuksien kanssa, ja tämän mahdollisuuden kieltää häneltä Suomen perustuslaki. Kuinka näin hassu tilanne voi olla olemassa? Se johtuu ainoastaan ja vain siitä, että Suomessa kenties eräänä ainoana länsieurooppalaisena oikeusvaltiona ei ole hyväksytty lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrollia missään muodossa.

Vuonna 1974 työnsä saattoi loppuun valtiosääntökomitea, joka täysin yksimielisesti katsoi, että meidän oikeusjärjestelmässämme on erittäin vakava puute, kun tätä jälkikontrollia ei ole olemassa. Parlamentaarinen komitea oli asiasta liikuttavan yksimielinen. Sen perustelut olivat vedenpitävät jo silloin vuonna 1974. Pitää saada lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrolli aikaiseksi. Miksei sitä sitten ole saatu näiden 18 vuoden aikana? Se johtuu kai etupäässä siitä, että komitea ei koskaan löytänyt oikeata keinoa. Siitä komitea oli erimielinen.

Lakivaliokunnan puheenjohtaja Henrik Lax jo totesi, että lakivaliokunnassa kiinnitettiin tähän seikkaan EY-selonteon johdosta annetussa mietinnössä vakavaa huomiota eikä todella aiheetta. Ehkä myös perustuslakivaliokunnan olisi tullut tämä seikka tässä yhteydessä huomata. Lakivaliokunta totesikin, että EY-jäsenyyshakemusta varten on tehtävä valtio-oikeudellinen asiantuntijaselvitys, jolloin on kiinnitettävä huomiota lakien perustuslainmukaisuuden tutkimisessa tapahtuvaan normihierarkian vinoutumiseen ja selvitettävä, onko meillä tarvetta järjestää uudelleen lakien säätämisjärjestyksen ja perustuslainmukaisuuden tutkiminen. Ehkä sanonta ei ole kovin onnistunut. Ei se ainakaan helposti aukea, mutta kuvailin äsken, mistä on kysymys, siitä, voiko Suomen kansalainen vedota suoraan perustuslakiin silloin, kun hän hakee perustuslakiin kirjoitettuja perusoikeuksiaan, joista niin paljon puhutaan.

On jokseenkin hämmästyttävää, että ulkoasiainvaliokunta poisti lakivaliokunnan esityksen. Kysymys ei ollut ulkoasiainvaliokunnassa vahingosta vaan tietämäni mukaan tietoisesta ratkaisusta. Jos nyt ulkoasiainvaliokunnan mietintö sellaisenaan tulee siunatuksi, minä luulen, että se tarkoittaa lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrollin hautaamista, sen seikan hautaamista, josta vuodesta 74 asti on oltu kuitenkin aika lailla yksimielisiä Suomessa.

Vuoden 74 jälkeen on päädytty etenkin viimeaikaisten tapahtumien vuoksi aivan uuteen tilanteeseen. Viime viikolla säädetty lepäämäänjättämissäännöstön kumoaminen johtaa väistämättä siihen, että perustuslakivaliokunta saa täysistunnon sijaan tulkinnoillaan tosiasiallisen oikeuden käyttää yhden kolmasosan määrävähemmistöä tai olla sitä käyttämättä. Tässä salissa oltiin viime viikolla harvinaisen yksimielisiä siitä, että tuo tulkintaoikeus on huomattavan laaja, ja kaiken lisäksi yksimielisiä myös siitä, että tulkittavaa tulee ja sitä tulee todella paljon. Kansalaisten perusturva, josta myös on puhuttu paljon, on siis tuollaisen tulkinnan varassa, sen varassa, miten perustuslakivaliokunta tulkitsee, tarvitaanko määrävähemmistöä vai ei, aika pitkälti senkin varassa.

Entäpä jos sitten kävisi niin, että perustuslakivaliokunta viisaudessaan erehtyisi — kaikki ovat erehtyväisiä — tai kävisi niin kuin viime viikolla ainakin ed. Koskinen totesi, että jokin hallitus katsoisi asiakseen runtata perustuslakivaliokunnan jäseniä tulkitsemaan asiaa tietyllä tavalla tai olemaan sitä tulkitsematta? Näinkin väitetään käyneen ja epäilemättä onkin käynyt.

Mitä tämä merkitsee yksityisen kansalaisen kannalta? Se tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että hänen perusoikeutensa jäävät tällaisen prosessin

varaan ja harteille. Jos moitittava prosessi tapahtuu, siihen on yksityinen kansalainen sidottu huolimatta siitä, että hän selvästi osaa lukea Suomen hallitusmuotoa, valtiopäiväjärjestystä tai muuta perustuslakia, jossa hänelle onkin taattu jokin oikeus. Se on vain tullut syrjäytetyksi tavallisella lailla. Se on täysin mahdollista.

Liittyminen EY:hyn muuttaa myös tilannetta. EY:n tuomioistuin on jossakin määrin lieventänyt tulkintaansa siitä, että EY-oikeus aina ja kaikissa tapauksissa ohittaa kansallisen lainsäädännön, mm. valtiosäännön. Jos kysymys on perusoikeuksista, on kansallisille perustuslakitasoisille perusoikeussäännöksille annettu merkitystä, vaikka ne olisivat ristiriidassa EY-oikeuden kanssa.

Mitä tästä sitten seuraa? Siitä saattaisi seurata esimerkiksi se, että Suomen kansalainen voisi vedota Suomen perustuslain tasoiseen perusoikeuteen EY-säännöksiä vastaan. Mutta Suomessa hän ei voi vedota ristiriitaisen lain ollessa kysymyksessä samaan suomalaiseen perustuslakiin. Minä näen tässä aika suuren ristiriidan.

EY-tuomioistuin on itsessään selkeästi valtiosääntötuomioistuin. Se käyttää meidän lainsäädäntöömme täsmälleen sitä jälkikontrollia, jota Suomessa on maan sisäisesti yritetty saada aikaiseksi vuodesta 74 lähtien. Täälläkin on moneen kertaan esitetty, että lakien perustuslainmukaisuuden tutkinta on parasta pitää ainoastaan ja vain poliitikkojen käsissä. En ota siihen kantaa. Mutta siitä olen vakuuttunut, että niin kauan kuin jälkikontrollia ei ole olemassa, tilanne on oikeusturvaa vaarantava ja täysin vastoin esimerkiksi niitä oikeusperiaatteita, joita EY:ssä kunnioitetaan.

Ajatuksenjuoksu, jota kuvailin, sekoaa myös täysin silloin, kun samat henkilöt, jotka näin väittävät, ovat kuitenkin valmiit liittyessään EY:hyn luovuttamaan EY-tuomioistuimelle, ulkomaiselle tuomioistuimelle, sen oikeuden, jota he suuresti pelkäävät luovuttaa osaksikaan suomalaiselle tuomioistuimelle. Minusta siinä on aikamoinen ristiriita.

Vallitsee tietynlainen kuilu Suomen ja niiden maiden oikeuskulttuurin välillä, joissa lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrolli on olemassa. Suomessa aika harvoin kuulee kenenkään kadunmiehen perustavan oikeuksiaan Suomen perustuslakiin. Sen sijaan muualla on aika tavanomaista, että kaikessa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja yksittäistapauksissa tavalliset ihmiset argumentoivat asioitaan lähtien liikkeelle maan perustuslaeista. Esimerkiksi Yhdysvaltojen aborttikeskustelu on varsin tyypillistä tämän kaltaista keskustelua. Molemmat rintamalinjat hakevat keskusteluun oikeutuksen Yhdysvaltain perustuslaista.

Suomessa ei kuule vetoamista perustuslakiin. Mistä tämä johtuu? Ilmeisesti se johtuu siitä, että suomalaiset eivät koe perustuslakien turvaa heille tarkoitetuksi, eikä se ole mikään ihme, koska perustuslakien mukaan siihen turvaan ei voi vedota enää jälkikäteen. Eräällä tavalla perustuslain merkitys siis katoaa, jos samasta asiasta on tullut säädetyksi tavallinen laki. Kun tavallista lakia ei voi enää jälkikäteen missään suhteessa ohittaa, perustuslain kirjain katoaa sieltä takaa pois.

Arvoisa puhemies! Olen jättänyt asiassa sen ponnen jonka lakivaliokunta jo mietintöönsä kirjoitti. Ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään valiokunnan mietinnön eduskunta edellyttää, että hallitus laadituttaa valtiooikeudellisen asiantuntijaselvityksen, jossa on erikseen kiinnitettävä huomiota EY-jäsenyyden aiheuttaman normihierarkian vinoutumisen vaikutuksiin sekä selvitettävä lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrollin tarve."

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ed. Niinistön puheenvuoroon tulee erityisesti siltä osin kuin se koski perustuslainmukaisuuden jälkikontrollin tarvetta, josta hän on perustelulausumankin jättänyt, se on tavattoman tärkeä asia. Erityisesti se on tärkeä sen takia, että todella tällä viikolla olemme hyväksyneet valtiosääntöuudistuksen, jolla siirrymme enemmistöparlamentarismiin.

Se, että ulkoasiainvaliokunnassa on asiaa koskeva lausuma lakivaliokunnan mietinnön osalta poistettu, nähdäkseni lähtee pitkälti siitä, että ilmeisesti perustuslakivaliokunnan etu on se, ettei tämän tyyppistä järjestelmää luotaisi. Itse kahdeksan vuotta perustuslakivaliokunnan jäsenenä olleena olen vahvasti sitä mieltä, että Suomessa pitää selvittää ja nopeasti, miten voisimme järjestää ns. perustuslakituomioistuinjärjestelmän. En pidä välttämättä täysin hyvänä sitä, että poliittinen päätöksentekotaho tutkii lakien perustuslainmukaisuutta. Se saisi olla tuomioistuinjärjestelmä, jolloin se olisi myös riippumaton, huomattavasti riippumattomampi kuin tämän päivän perustuslakivaliokunta on. Kahdeksan vuoden kokemuksella voin todeta, että ei ole kovin epätavanomaista, että hallituksen suunnalta tulee viestejä, että tietyllä tavalla perustuslakeja pitää tulkita, jot-

ta päästään siihen lopputulokseen, joka on ollut hallituksen tarkoitus.

Minusta olisi oikein, että ed. Niinistön ponsi hyväksyttäisiin, mutta jos tiedän oikein, ilmeisesti hallitusryhmät kuitenkaan eivät ole sitä hyväksymässä. Asia sinänsä on tavattoman tärkeä.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielelläni tuen ed. Niinistön ajattelua sen takia, että itse ajattelen myös niin, että valtiosääntötuomioistuin olisi varsin tarpeellinen myös Suomessa. Itse olen jonkin verran perehtynyt Saksan liittotasavallan valtiosääntötuomioistuimeen ja siihen oikeuskäytäntöön, joka heiltä löytyy. Se osoittaa selvästi, että perusoikeudet saavat vasta silloin jotakin konkreettista sisältöä, jos niihin voidaan menestyksellisesti vedota. Näkisin myös sen aspektin, joka tosin tuli myös ed. Niinistön puheessa esille, että kysymys ei ole pelkästään lakien perustuslainmukaisuuden tulkinnasta vaan myös siitä, että joissakin tapauksissa perusoikeudet voivat olla keskenään ristiriitatilanteessa. Silloin joudutaan suorittamaan intressipunnintoja, mikä sinänsä absoluuttinen perusoikeus joutuu väistymään jonkin toisen perusoikeuden edessä.

Otan havainnollisen esimerkin, joka on mielessäni, siellä paljon keskusteltu tapaus, missä oli toisaalta kysymys perusoikeudesta sananvapauteen. Lehti halusi kirjoittaa erään julman rikollisen menneisyydestä sen jälkeen, kun jo kymmenen vuotta oli kulunut rikoksista ja murhista. Silloin syytetty vetosi myös perusoikeuteensa saada sovitettuaan tekonsa palata takaisin yhteiskuntaan ja sosiaaliseen toipumiseen. Silloin lehti tiukasti vaati ja myös televisiossa vaadittiin tämän artikkelin julkaisemista, mutta siinä yksittäistapauksessa henkilön oikeus palata takaisin yhteiskuntaan sai painokkaamman suojan kuin tiedottamisen vapaus.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnassa oli esillä ed. Niinistön esille ottama asia. Kyllä se ihan harkittu päätös oli, että sitä ei tähän yhteyteen otettu. On tärkeää, että tässä yhteydessä puhutaan nimenomaan niistä asioista, jotka suoranaisesti liittyvät mahdollisen EY-jäsenyyden seurauksiin. Mutta mahdollinen perustuslakituomioistuin on kokonaan toisen tyyppinen asia. Näyttää siltä, että sillä ajetaankin ihan toisen tyyppisiä asioita, jotka eivät ole suoranaisesti yhdentymiseen kytköksissä.

Kun ed. Niinistö kovin synkin värein maalaili niitä epäkohtia, jotka liittyvät tähänastiseen käytäntöön, tai paremminkin sitä, mitä saattaa eteen tulla, olisi paremminkin odottanut, että hän olisi halunnut kertoa esimerkkejä, miten huonosti tähänastinen käytäntö on toiminut ja minkälaisia epäkohtia siitä on seurannut. En havainnut, että hänellä olisi siitä ollut esittää mitään konkreettisia epäkohtia, enkä ole ylipäänsä havainnut, että tässä suhteessa olisi tässä talossa tai sen ulkopuolella havaittu suurempia epäkohtia, joten olisin hyvin varovainen, ennen kuin lähtisin tällaisia edes ponsimuodossa tässä vaiheessa hyväksymään.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen ulkoasiainvaliokunnassa vastustanut lakivaliokunnan näkemysten poistamista. Siellä oli eräs henkilö sanelemassa näitä asioita sillä tavalla kuin niiden hänen mielestään piti olla. (Ed. Tuomioja: Kuka saneli?) — Kyllä siellä on oltu sanelemassa. — (Ed. Tuomioja: Höpö höpö!) Ed. Niinistö ei ottanut kantaa siihen, pitäisikö olla tuomioistuintyyppinen vai nykyisen perustuslakivaliokunnan tyyppinen poliittinen päätöksentekoelin. Ehdottomasti valtiosääntötuomioistuin, se herättää myös kansalaisten piirissä luottamusta vaikeissa tulkinta-asioissa, joita tulevaisuudessa varmasti esimerkiksi lepäämäänjättämissäännöstön muutosten kautta perusturvan kysymyksissä tulee olemaan.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni oli erittäin hyvä, että ed. Niinistö otti näinkin laaja-alaisesti esille lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrollin tarpeen lähinnä sen johdosta, että kun lukee asiakirjoja, jotka liittyvät EY-selontekoon, kyllä siellä kieltämättä jää sellainen aukko olemaan ainakin minun mielessäni, että tällaista tarvitaan. Mielestäni se, mitä ed. S-L. Anttila totesi perustuslakivaliokunnan toiminnasta, oli totta. Itse viitisen vuotta sen jäsenenä olleena voin tässä yhteydessä yhtyä pitkälle ed. S-L. Anttilan näkemyksiin nimenomaan tämän asian suhteen.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toki tässä askarruttaa se, että toisaalta perustuslaki kuitenkin sanoo, että eduskunta on korkein lakia säätävä elin Suomessa. Pohjimmiltaanhan ed. Niinistön ajatus pitää sisällään sen, että eduskunnan yläpuolelle asetettaisiin jokin elin, joka käyttäisi vielä mittavampaa valtaa.

Itse kaipailin myös esimerkkejä perustuslakivaliokunnan tulkinnoista kuten ed. Tuomiojakin. Itselläni on kovin lyhyt, vasta tämän vaalikauden mittainen kokemus valiokunnan työskentelystä. Ed. Vistbackalle totean, että tältä vaalikaudelta ei ainakaan löydy esimerkkejä sellaisesta moitittavasta menettelystä, jossa perustuslakivaliokunta olisi syyllistynyt ikään kuin poliittiseen tulkintaan. (Ed. Vistbacka: Työllisyyslain yhteydessä!) Otetaan esimerkiksi vaikka parin lain palauttaminen viime viikolta. Minusta se osoittaa aika konkreettisella tavalla, miten itsenäisesti perustuslakivaliokunta kykeni kuitenkin tässäkin tilanteessa työskentelemään.

Toisaalta pohdituttaa myös se, onko ed. Niinistö aivan vakuuttunut, että tällainen tuomioistuin olisi ilman muuta riippumattomampi ja objektiivisempi kuin perustuslakivaliokunta tänä päivänä on. Ne kokemukset, mitä on vaikkapa EY-tuomioistuimesta Euroopassa, ovat sen kaltaisia, että kritiikkiä on esiintynyt nimenomaan tuomarivaltaisuudesta. Sen takia ehkä ed. Niinistön olisi syytä vielä täsmentää sitä, mitä hän jälkikontrollilla todella tarkoittaa, tuomioistuinta vai esimerkiksi sitä, että jälkikontrollivelvollisuus annettaisiin perustuslakivaliokunnalle.

Mitä tulee, herra puhemies, oikeuskulttuurimuutokseen, minusta siinä asiassa lakivaliokunta kuten myös perustuslakivaliokunta ovat kiinnittäneet hyvin tärkeällä tavalla huomiota siihen muutokseen ja myös siitä seuraavaan koulutustarpeeseen. On aivan välttämätöntä, että hallitus pyrkii toimenpiteillään edistämään kulttuurin ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suora vastaus ensin ed. M. Laukkasen kysymykseen: En ole missään yhteydessä esittämässä valtiosääntötuomioistuinta tai perustuslakituomioistuinta, vaan lakien perustuslainmukaisuuden jälkikontrollia. On olemassa muita malleja. On olemassa mm. malli, jossa perustuslakivaliokunta suorittaa jälkikontrollin hankittuaan esimerkiksi lausuntoja. Lausuntoja se tänä päivänä hankkii asiantuntijoilta, joilla ei ole kovin suurta asiantuntijavastuuta. Jos lausunto hankittaisiin olemassa olevilta tuomioistuimilta, tilanne olisi ehkä jopa parempi siinä suhteessa. Kysymys on jälkikontrollista, jota mm. sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa tässä asiassa tunnuttiin kaipaavan.

Edelleen ed. Tuomioja kaipasi konneksiteettia tähän asiaan. Sehän on aivan ilmeinen. Nimittäin kun me nyt korotamme EY-oikeuden, EY-tuomioistuimen, siihen asemaan, että siellä voi tuomioistuin sormeilla suomalaista lainsäädäntöä miten tahtoo sikäläisten sääntöjen mukaan, niin me tietoisesti haluamme painaa suomalaisen perustuslain arvoa, ellemme me sitä täällä korota samaan arvoon eli anna sitä mahdollisuutta, että Suomen kansalainen voi Suomessa vedota Suomen perustuslakiin, jos on tullut säädettyä laki, joka on sen kanssa ristiriidassa. Tämähän on aivan selvä yhteys. Oikeutta ollaan luovuttamassa nimenomaan EY-tuomioistuimelle ja vain sille.

Edelleen ed. Tuomioja kaipasi joitakin esimerkkejä. En tiedä, mistä esimerkkejä. Tässä on se esimerkki. Tämähän on ongelma. Suomen kansalainen ei koskaan voi vedota Suomen perustuslakiin yksittäistapauksessaan, jos samasta asiasta on jo säädetty laki. Hänelle vastataan, että perustuslain mukaan ei ole oikeutta vedota perustuslakiin, koska laki sanoo näin, tavallinen laki. Eikö tämä ole täysin ristiriitainen tilanne?

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tuomiojan logiikka ontuu pahasti kahdella tavalla. Hän sanoi, että ulkoasiainvaliokunnan mietintöön otetaan vain asioita, jotka välittömästi vaikuttavat suhteeseen Euroopan yhteisöön. Ulkoasiainvaliokunta on kuitenkin mietintöönsä ottanut sanatarkasti lakivaliokunnan ehdottamaa tekstiä, jossa peräänkuulutetaan selvitystä, mutta on jättänyt pois selvityksen kohteen määrityksen.

Toisessakin suhteessa logiikka ontuu: Ilmeisesti on niin, että ed. Tuomiojalla ei ole suurta kannatusta omassakaan ryhmässä, kun hän puhui niin kuin äsken puhui. Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa yhdyttiin nimenomaan tähän ajatukseen.

Ed. M. Laukkaselle haluaisin muistuttaa, että tuomiovallan ja lainsäädäntövallan välillä on ero. Suomessa korkein lainsäädäntövalta on suotu eduskunnalle ja tuomiovalta yleensä varattu tuomioistuimille. Tässä tapauksessa näin ei ole.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuorona ed. M. Laukkasen puheenvuoroon ja haluan todeta, etten suinkaan epäile tämänhetkistä perustuslakivaliokuntaa taikka sen toimintaa. Puhuin vastauspuheenvuorossani niistä ko-

kemuksista, joita itselläni on. Yhden esimerkin nyt ainakin muistan, ja se on se, että perustuslakivaliokunnan tehtävä useimmiten on tutkia lain säätämisjärjestystä. Silloin on monta kertaa kysymys siitä, onko kyseessä verolaki vai ei. Muun muassa kun siellä kelamaksua aikanaan tutkittiin ja selviteltiin, niin silloin nimenomaan hallituksen suunnalta tuli toive, että siitä pitäisi saada verolaki, koska sille tulee tietty säätämisjärjestys silloin ja sen saa vuoden lakina eduskunnassa läpi. Tämä vain yhtenä esimerkkinä.

Minusta ed. Niinistö viimeisessä vastauspuheenvuorossaan erittäin hyvin perusteli sen, mikä tämä asia on nimenomaan yksittäisen kansalaisen ja perustuslain näkökulmasta.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vielä vastannut, kun ed. Tuomioja kyseli ongelmia tai murheita. Sanoisin, että ei niitä paljon ole, kun käytännössä ei paljon perusoikeuksiin todellakaan vedota eivätkä ne elä suomalaisessa oikeusjärjestelmässä mitenkään vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi Saksan liittotasavallassa. Toisaalta haluaisin vielä sanoa, että tuomioistuimen etu olisi, että se kykenisi ehdottomasti ammattitaitoisemmin ja taitavammin ratkaisemaan todella vaikeita intressiristiriitatilanteita ja punnintatilanteita, joissa eri perusoikeudet ovat vastakkain. Eikä se minusta olisi vieras ilmiö tuomioistuimelle siinäkään mielessä, että korkein oikeuskin nykyään saattaa soveltaa esimerkiksi Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksesta johtuen tiettyjä ratkaisuja, jotka ikään kuin syrjäyttävät suomalaista lainsäädäntöä. Minusta tämä on aivan oikein. Aivan vastaavalla tavalla olisi oikein, että valtiosääntötuomioistuin joissakin tapauksissa toteaisi, että tällainen lainsäädäntö joutuu väistymään ottaen huomioon perustuslakiin kirjatut perusoikeudet.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustelua käytiin jo eilen tässä salissa. Silloin mm. ministeri Pokka oli paikalla. Siltä osin hän tuntui olevan sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron kanssa samaa mieltä, että tämä asia kaipaa kyllä selvityksen ennen kaikkea siksi, että muuttuvat olosuhteet saattavat vaikuttaa tilanteeseen merkittävästikin. Sen pidemmälle ei pidä myöskään sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorosta tehdä sinänsä johtopäätöksiä. Siinä pohdittiin todella selvityksen tarvetta ja muotoa, jolla jälkikontrolli ehkä voitaisiin jatkossa tehdä.

Sinänsä perustuslain ståhlbergilainen mallihan on toiminut hyvin tässä maassa niissä olosuhteissa, jotka tähän saakka ovat Suomessa vallinneet, ja se kannattaa kyllä ottaa huomioon, kun pohditaan tulevaisuutta. Jos ei löydy merkittäviä vaatimuksia toisenlaiseen perusmalliin ja ratkaisuihin, niin ei niitä silloin myöskään kannata tehdä.

Sanoin jo eilen, että on sitten hiukan eri asia, onko ed. Niinistön käsittelyyn tuleva ponsi se tapa, jolla prosessia lähdettäisiin käynnistämään. Siltä osin voi olla tarpeellista harkita joitakin muita mahdollisia parempia käynnistystapoja.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! EY tuomioistuin ei tutki Suomen perustuslakien noudattamista näissä EY-normeissa. Sikäli tämä on hiukan harhaanjohtunutta keskustelua. Mutta toki näitä ongelmia ilmenee juuri normihierarkian sekoittumisen kautta, että EY tuomioistuin kuitenkin voisi todeta, että Suomessa ihan meidän normistomme mukaisesti säädetyt säännökset eivät soveltuisikaan sitten EY:n sopimusjärjestelmään ja sitä kautta jouduttaisiin meillä mahdollisesti muuttamaan normeja.

Oleellistahan tässä olisi se, että EY-maissa ilmennyt tuomarivaltiokehitys pystyttäisiin torjumaan. Sen vuoksi tarvitaan selvityksiä, ja niiden pitäisi minun nähdäkseni olla kylläkin parlamentaarisia pohjaltaan, joten välttämättä tämä ed. Niinistön asiantuntijaselvitysten korostaminen ei ole oikea linja. Tietysti pohjaksi tarvitaan hyvinkin tarkkaa juridista tutkimusta. Mutta sitten linjanvedon, minkälaisiin ratkaisuihin me pyrimme, jotta sekä tuomarivaltio-ongelmilta että säännösten keskinäiseltä ristiriitaisuudelta kansainvälisellä tasolla vältyttäisiin, pitää olla poliittisissa parlamentaarisissa käsissä.

Suora vetoaminen perusoikeuksiin tuomioistuimissa ihan kansallisella tasolla edellyttää jo näiden kysymysten selvittelyä, mutta toki EY-kehitys vielä lisää tuon selvitystyön tarvetta.

Tuossa ed. Niinistön esittämässä muodossa ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maassa on voimia, jotka pyrkivät politisoimaan tuomioistuinlaitoksen ja asettamaan eduskunnan yläpuolelle valtiosääntötuomioistuimen. Enkä voinut mitään sille, että näin tai paremminkin kuulin ed. Niinistön varsi-

naisesta puheenvuorosta myös tällaisen pyrkimyksen. Nyt kun hän haluaa siitä irtisanoutua, niin mielelläni noteeraan tämän, ja se helpottaa ehkä asiassa eteenpäinpääsyä.

Vieläkään en ole saanut yhtään esimerkkiä siitä, minkälaisia epäkohtia tähänastiseen käytäntöön Suomessa olisi liittynyt. Kysymys siitä, mitenkä mahdollisesti EY-tuomioistuin muuttaa tilannetta, on tietenkin uusi, mutta ei siitä tuomiovallasta, joka tulee siirtymään EY-jäsenyyden myötä EY-tuomioistuimelle, ole pieninkään osa palautettavissa Suomeen millään uudella tuomioistuin- tai perustuslakienmukaisuuden tutkimisjärjestelmällä. Se on ja pysyy. Yhtä lailla on mahdollista, että EY:n tuomioistuimen päätökset voivat joissain kohdissa tällaisenkin uuden elimen täällä tekemät päätökset sivuuttaa. Sille me emme voi mitään. Tämä asia ei ole tällä korjattavissa.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Niinistön edellinen vastauspuheenvuoro hieman täsmensi. Ehkä hän todellakin tällä täsmennyksellään otti hieman takaisin aikaisempaa ehdotustaan. Kysymys nyt lienee ed. Niinistön kohdalla siitä, että todellakin tarkoitatte ennen muuta perustuslain toteutumisen jälkikontrollia ettekä niinkään vaatinut valtiosääntötuomioistuimen instituution perustamista, josta seuraisi minunkin mielestäni sen tyyppisiä ongelmia, joihin ed. Tuomioja kiinnitti huomiota. Tosin aika monet edustajat ovat suoraan vaatineet tällaisen valtiosääntötuomioistuimen aikaansaamista, edustajat Aittoniemi, Vistbacka, V. Laukkanen jne.

Mutta ed. Kalliomäelle vain totean havainnon siitä, että perustuslakivaliokunnan roolihan on nyt muuttumassa. Se on juuri näin. Nimenomaan valtiopäiväjärjestyksen pysyvän muutoksen myötä on selvää, että perustuslakivaliokunnalle tulee tavattoman suuri rooli lakisääteisen perusturvan käsitteen tulkinnan osalta. Saman tyyppisiä tehtäviä tulee varmasti myös sen jälkeen, kun perusoikeusuudistus tähän maahan saadaan.

Tässä mielessä minusta on aivan selvää, että jos ed. Niinistön täsmennys nyt tarkoittaa asian yksiselitteistä selvittämistä eikä uuden tuomioistuimen aikaansaannista tämän selvityksen kannalla toki voi olla. Mutta, herra puhemies, haluan korostaa myös sitä, että tässä selvitystyössä olisi todella tärkeätä selvittää myös, mitä EY-oikeuskulttuurin tulo käytännössä suomalaiselle oikeuskäytännölle merkitsee. Sen vuoksi perustuslakivaliokunta katsookin, että hallituksen tulisi valmistaa kotimaisilla kielillä valikoima EY-tuomioistuimen sellaisista ratkaisuista, joilla on yleistä ennakkopäätösarvoa. Olen hyvin vakuuttunut, että tällaisen tarve on hyvin pian.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eivät nyt edustajat Kalliomäki ja oikeastaan Tuomiojakaan onnistu olemaan eri mieltä kanssani. Minä aivan saman esityksen tein, joka on sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa ja joka on myöskin tuossa ponnessa. Minusta tässä vaiheessa on aivan liian aikaista puhua siitä, millä tavalla jälkikontrolli toimisi, jos suhtaudutaan kielteisesti koko jälkikontrollimahdollisuuteen. Ensin se pitäisi selvittää, ja siihen tässä tähdätään.

Toteaisin ed. Tuomiojalle, joka tuntui edelleen valittavan konneksiteetin puutetta, että onhan UaV:kin pitänyt tarpeellisena, että suoritetaan "valtiosääntöoikeudellinen asiantuntijaselvitys". Mutta UaV sen jälkeen nimenomaan poisti jatkolauseen, jossa sanottiin "silloin olisi kiinnitettävä huomiota lakien perustuslainmukaisuuden tutkimiseen". Eli me puhumme samasta asiasta kuin ulkoasiainvaliokunta, mutta on vaara, että kun ulkoasiainvaliokunta nimenomaan tempaisi pois muutoin siteeraamastaan lakivaliokunnan lauseesta erään osan, siitä vedetään johtopäätös, ettei sitä olekaan tarkoitus tutkia tuossa yhteydessä, vaikka se on näin oleellinen asia. Kyllä tilanne on ehdottomasti niin, että kun yksittäiselle kansalaiselle syntyy epäilys, että hänellä on perustuslain mukaan tämä oikeus, mutta tuo laki vie sen häneltä, puuttuu mahdollisuus asian tutkimiseen. Häneltä on kielletty mahdollisuus vedota perustuslakiin, perustuslain säännökseen. Eikö se ole todella ristiriitainen tilanne? Kun jälkikontrollia ei ole, sitä ei saa kukaan tehdä. Se on kielletty.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on jälleen kerran puhuttu ja puhutaan vielä jonkin aikaa sekä EY:n puolesta että sitä vastaan. Kannanotot näyttävät olevan tietenkin sen mukaisia, mikä käsitys puhujalla aina itse kullakin on EY:stä.

Täällä käytetyistä puheenvuoroista on myös käynyt ilmi se, että hallitus ei ole vieläkään käännättänyt Maastrichtin asiakirjoja suomeksi, vaikka aikaa kyllä olisi ollut. Kuten ed. Laine täällä eilen illalla totesi, perustuslakivaliokunta oli jo kirjannut tiukan yksimielisen kantansa ko. asiakirjojen suomentamisesta. Silloin kuitenkin

valiokunnan jäsenille ilmoitettiin, että hallitus tulee käännättämään kyseisen päätösasiakirjan mitä pikimmin. Näin ei ole ilmeisesti tapahtunut vieläkään. Ainakaan allekirjoittanut ei ole saanut suomenkielistä versiota.

Kaikesta tästä huolimatta pääministeri on jo ennättänyt viestittää, että Suomi on valmis hyväksymään kaikki EY:n aikaisemmat päätökset ja myös Maastrichtin asiakirjat. Eikö tämä ilmoitus ole jo täysin kritiikitöntä suhtautumista EY:hyn? Luulisi, että edes pääministeri suhtautuisi tämän tyylisissä asioissa hieman varauksellisesti, kun kyse on sentään käsitykseni mukaan jopa Suomen itsenäisyydestä, osasta päätäntä- ja toimeenpanovaltaa.

Arvoisa puhemies! Lukuisissa kansalaiskirjeissä, joita myös itse olen saanut ko. asian johdosta, on puututtu juuri tuohon itsenäisyyskäsitteeseen. Perustuslain mukaanhan valta on kansalla eikä missään Brysselissä vielä ainakaan toistaiseksi. Toisaalta on tullut mieleen mainittujen kirjeiden perusteella myös se vala, joka tuli tehtyä aikoinaan varusmiespalveluksen aikana. Jossain valan kohdassa mm. luvattiin olla Suomen valtakunnan luotettava ja uskollinen kansalainen. Siellähän luvattiin myös palvella maata rehellisesti sekä parhaan kyvyn mukaan etsiä ja edistää sen hyötyä ja parasta. Valassahan luvattiin myös kaikkialla ja kaikissa tilanteissa rauhan ja sodan aikana puolustaa isänmaan koskemattomuutta, sen laillista yhteiskuntajärjestystä sekä laillista esivaltaa. Lisäksi luvattiin: "Jos havaitsen tai saan tietää jotakin olevan tekeillä laillisen esivallan kukistamiseksi tai maan yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseksi, tahdon sen viipymättä viranomaisille ilmoittaa."

Arvoisa puhemies! Tuon valan perusteella voi pohtia, onko mahdollinen EY-jäsenyys sopusoinnussa kyseisen valan kanssa. Itse näkisin, että mikäli emme muuta perustuslakejamme ennen mahdollisen EY-jäsenyyden voimaantuloa, silloin olemme todellisten ristiriitatilanteiden edessä. Jo hallitusmuotomme 1 § on mielenkiintoinen. Sen mukaanhan Suomi on täysivaltainen tasavalta, EY-sopimuksen jälkeen näin ei enää olisi. Näin myös oikeusministeri Pokka totesi perustuslakivaliokunnassa, kun hän oli kuultavana. Sopimuksen jälkeen me luovuttaisimme osan perustuslakiemme mukaan Suomen kansalle kuuluvasta valtiovallasta EY:hyn tai paremminkin EU:n ylikansallisille päätöselimille.

Arvoisa puhemies! Valan velvoituksin onkin ilmoitettava näin julkisesti eduskunnan pöytäkirjaan merkittäväksi, että käsitykseni mukaan nyt Suomessa on tekeillä Ahon hallituksen toimesta hanke maan yhteiskuntajärjestyksen ja suvereniteetin kumoamiseksi tai ainakin osittain kumoamiseksi. Lainsäädäntötyön osalta EY-komission puheenjohtajan Delorsin ilmoituksen mukaan se siirtyisi 80-prosenttisesti Brysseliin. Tästä on esitetty erilaisia vertauksia riippuen tietysti siitä, kuinka ohjeellisesti jo sitä ennen on Brysselistä tuleva ohjaus otettu onkeen. Tämän seurauksena Suomen eduskunnasta tulisi ns. kumileimasin, joka ei pystyisi täyttämään lainkaan omaa päätöksentekotahtoaan vaan olisi Brysselin tahdon mukaisesti työskentelevä sätkynukke.

Eduskunnan ja puolueiden tärkeimmäksi tehtäväksi tulisi nimenomaan tämän lainsäädäntövallan osalta ns. lobbailu, jolloin pyrittäisiin vaikuttamaan lakien sisältöön mahdollisimman paljon jo niiden valmisteluvaiheessa. Paljonko suomalaisilla olisi sitten vaikutusmahdollisuuksia, on pelkän arvailun varassa.

Käsitykseni mukaan jokainen maa pyrkii saamaan mm. lakien sisältöön EY:n puitteissa niin paljon omaa maata hyödyttäviä näkökohtia kuin mahdollista. Tästä seuraa luonnollisesti se, että pienen Suomen vaikutusmahdollisuudet ovat minimaaliset. Lisäksi on otettava huomioon, että EY:n päätöksenteossa on hyvin vähän asioita, joissa vaaditaan täydellistä yksimielisyyttä. Yleensä päätökset tehdään enemmistöpäätöksillä, ja päätöksentekoa ollaan lisäksi ohjaamassa yhä enemmän määräenemmistökäytännön suuntaan, eli määrävähemmistöstä tullaan ilmeisesti aikaa myöten käytännössä luopumaan kokonaan.

Kuten edellä jo totesin, pääministeri on ilmoittanut hyväksyvän kantansa Maastrichtin sopimukseen. Se ilmoitus oli mielestäni hätiköity. Kyseinen sopimus luo yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan käsitteen ja periaatteen. Ne mainitaan tosin jo Rooman sopimuksessakin. Niistä muodostuu Euroopan unionin ns. yksi pilari, jota rakennetaan omien aikataulujen, tavoitteiden ja menettelytapojen mukaisesti talous- ja rahaunionia ja sisäistä turvallisuutta koskevien kahden muun pilarin rinnalla. Tämä tosiseikka todetaan mm. selonteon liiteasiakirjoissa. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksissä itsenäinen päätöksentekomme vähenisi ja ylikansallinen kontrolli ja käskyvalta lisääntyisivät huomattavasti. Tästä herääkin kysymys siitä, tuleeko Suomen lähes ehdoitta antaa pois suurilla uhrauksilla aikaansaatu ja säilytetty itsenäisyytemme pel-

kästään luvassa olevien mahdollisten talouspoliittisten hyötynäkökohtien takia.

Nämä mahdolliset hyötynäkökohdatkin ovat sangen epävarmoja, ainakin silloin jos vertaillaan asioita kokonaisvaltaisesti. Uskon, että ainakin veteraanien keskuudessa herättää suurta katkeruutta ja hämmennystä mahdollisen EY:n tai oikeammin EU:n tuoma itsenäisyytemme heikentäminen. Tämä on ollut selvästi havaittavissa ainakin niistä yleisön osastokirjoituksista, jotka ovat silmiini sattuneet.

Arvoisa puhemies! Mahdollinen EY-sopimus muuttaisi maataloutemme rakennetta totaalisesti. Viljan viljely loppuisi Suomesta lähes kokonaan, liha- ja maitotuotanto siirtyisivät enenevässä määrin Etelä-Suomeen, ja sen kautta maaseutu muualla Suomessa autioituisi entisestään. Sen seurauksena myös palvelut tietenkin häviäisivät entisestään haja-asutusalueilta. Maataloudesta ja siihen liittyvästä yritystoiminnasta vapautuisi suuri joukko ihmisiä, joiden tulevaisuus mitä todennäköisimmin olisi kortiston kautta tuleva elanto. Mielestäni on täyttä hurskastelua vakuutella maatalousväestölle, että EY ei tulisi vaikeuttamaan heidän tulevaisuuttaan, niin selvä asia mielestäni on, vaikka esimerkiksi maatalousministeri ja pääministeri viime viikonvaihteessa ainakin lehtitietojen mukaan tällaisia vakuutteluja esittivätkin.

Arvoisa puhemies! Nyt kun Eta-sopimus ollaan saamassa sovituksi, niin se minun mielestäni riittäköön meille ainakin toistaiseksi, vaikka sopimukseen ei olekaan saatu juuri mitään eduskunnan edellyttämistä ns. reunaehdoista. Etasopimuskin vie tietenkin meiltä osan itsenäisyydestämme, mutta hyötynäkökohdat huomioiden se voitaneen hyväksyä.

EY:n taikka EU:n vaikutuksista meillä ei ole riittävästi tietoa. On huomioitava myös se, mikä täällä on jo useaan kertaan todettu, että vaikka Tanska on ollut jo useita vuosikymmeniä EY:n jäsenenä, niin kansalaiset hylkäsivät kansanäänestyksessä Maastrichtin sopimuksen. Luulisin tämän herättävän edes jonkinlaisia epävarmuustekijöitä, mutta EY:n kannattajat eivät halua ottaa huomioon mitään jäsenyyteen liittyviä kielteisiä tekijöitä. Toivonkin, että ns. Tanskantauti leviäisi tässä suhteessa nopeasti ja voimakkaana myös Suomessa. (Ed. S-L. Anttila: On se levinnyt Norjaan ja Ruotsiin jo ainakin!)

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella kannatan ed. Aittoniemen eilen ryhmäpuheenvuoron yhteydessä tekemää ehdotusta, jossa todetaan mm., että "EY-jäsenyys on maan edun vastaista" ja "eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän välittömiin toimenpiteisiin jo jätetystä anomuksesta luopumiseksi."

Arvoisa puhemies! Haluan lisäksi kannattaa ed. Niinistön tekemää perustelulausumaehdotusta, koska itse näen, että tässä tilanteessa eduskunnan on edellytettävä nimenomaan sitä, että hallitus teettää valtio-oikeudellisen asiantuntijaselvityksen siitä, millä tavoin perustuslainmukaisuuden jälkikontrolli pystytään hoitamaan tässä maassa ja mitä mahdollisia ristiriitoja ja ongelmia mahdollisen EY-jäsenyyden jälkeen nimenomaan tämän suhteen tulee.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Vistbackalle ja erityisesti siitä ponsilausumaehdotuksesta, jota hän kannatti ja jossa lähdetään siitä, että Suomen pitäisi vetää nyt jätetty EY-jäsenyyshakemus takaisin.

Vaikka olen itsekin vastustanut EY:tä enkä vieläkään ole valmis sitä jäsenyyttä hyväksymään, niin minusta Suomen uskottavuuden kannalta, ajatellen meidän ulkomaista uskottavuuttamme, tällainen vaihtoehto on tässä vaiheessa poissuljettu. Kyllä me nyt olemme johtuen juuri siitä, että eduskunta on sen päätöksen maaliskuussa tehnyt, sillä tiellä, että hakemus pitää loppuun katsoa. Minusta se on realiteetti ja tässä vaiheessa puhuminen siitä, että hakemus vedetään pois, olisi Suomen uskottavuuden kannalta erittäin huono vaihtoehto.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin lyhyesti todeta, että minun mielestäni on parempi vetää pois tässä vaiheessa kuin niin, että 3—5 vuotta neuvotellaan ja sen jälkeen todetaan, että tästä ei tullut mitään. Säästetään rahoja tässäkin suhteessa.

Ed. Lipponen: Herra puhemies! Eta on Suomelle välttämätön mutta tuo jättimäinen sopimus antaa hyvän näytteen siitä, mitä Etaan tyytyminen merkitsisi Suomelle ja suomalaiselle demokratialle. Eduskunta on kyllä ottanut kantaa neuvottelutavoitteisiin Eta-neuvotteluissa ja Suomi on neuvotellut, mutta Eta-sopimuksessa ja kaikessa tulevassa Eta-lainsäädännössä joudumme kuitenkin hyväksymään sen, mitä EY:ssä on säädetty ja säädetään. Suomen itsenäistä päätöksentekovaltaa luovutetaan Brysseliin saamatta tilalle päätösvaltaa Brysselissä. Kuitenkin täällä jatkuvasti puhutaan siitä, kuinka jäsenyys merkitsisi luopumista itsenäisyydes-

tä. Erään EY:n asiantuntijan mukaan ainakin noin 90 prosenttia Etassa hyväksyttävästä lainsäädännöstä, direktiiveistä, on EY:n direktiivien mukaisia ja jokin pienempi osa voi olla erityisesti Etaa varten tehty.

Väite, että Eta antaa 80-prosenttisesti EY-jäsenyyden taloudelliset edut, tätähän meillä jatkuvasti jauhetaan, on sekä virheellinen että harhaanjohtava. EY:n ulkopuolella Suomi joutuu jatkuvasti maksamaan ylimääräistä hintaa korkeampana korkona ja kaupan ylimääräisinä esteinä. Suomi pysyy maatalouksineen suljettuna taloutena, jota erilaiset palkansaaja-veronmaksajan kustannuksella elävät painostusryhmät hallitsevat.

On hyvä palauttaa mieliin, ketkä riemastuivat viime vuoden elokuun tapahtumista Moskovassa: Keijo Korhonen ja saamieni tietojen mukaan kulissien takaiset idänkaupan vuorineuvokset. Haluaisin kysyä Suomen itsenäisyysseuralta professoreineen: Tähänkö pyritään, takaisin "vanhaan hyvään aikaan"?

Tanskan kansanäänestyksen tulosta on jo ehditty juhlia poliittisen ja taloudellisen unionin tai, näitä termejä tullaan varmasti vielä oikaisemaan, liiton loppuna tai ainakin kuoliniskuna Pohjoismaiden EY-jäsenyyspyrkimyksille. Jos takaisku tarvittiin, oli hyvä, että se tuli nyt ja juuri Tanskassa.

EY:n menestyksen salaisuus on ollut integraatioprosessin johdonmukaisessa mutta pragmaattisessa, käytännönläheisessä, etenemisessä. Sisämarkkinoiden toteuttaminen, joka nyt on menossa, noudattaa integraation logiikkaa, ja siitä seuraa yhtä loogisesti sekä taloudellisen että poliittisen unionin välttämättömyys.

Minä ihmettelen erityisesti työväenliikkeen piiristä tässä salissa tulevia käsityksiä, joissa nähdään unioni tai liitto huonona asiana. Onko sitten niin, että vasemmistoliitto haluaisi täysin antautua markkinavoimille ja hylätä ne mahdollisuudet, joita yhteisö tai liitto tarjoaa markkinavoimien hallitsemiseksi? Kaiken aikaa esimerkiksi vasemmistoliiton taholta esitetään vaatimuksia siitä, mitä kaikkea hyvää EY:n pitäisi tehdä tai miten sitä pitäisi parantaa, jotta voitaisiin hallita esimerkiksi ympäristöongelmia.

Tietenkään näitä kysymyksiä ei ratkaista pelkän logiikan voimalla. Tässä onkin kysymys siitä, että liian rautainen kartesiolainen logiikka voi kostautua. Integraatioprosessi taantuu, jos yritetään yhdellä kertaa liikaa.

Muuten tätä keskustelua ne meistä, jotka ovat aikanaan jo keskustelleet, ovat käyneet jo kauan sitten, joten jätän omaan arvoonsa ne puheenvuorot, joita täällä on esitetty siitä, että on kritiikittömästi oltu menossa EY:hyn. Ne puheet todella voidaan jättää omaan arvoonsa. Niitä ovat esittäneet ne, jotka olivat kieltämässä koko keskustelua aikoinaan tästä asiasta, ja nyt sitten ihmetellään, että voi tulla vaikeuksia tässä prosessissa. Niitä voi todella tulla. (Ed. S-L. Anttila: Kuka on kieltänyt?)

EY:ssä on nyt pakko ei Tanskan vaan suurempien maiden kuten Englannin ja Saksan takia antaa käytännön sisältöä ns. subsidiariteettiperiaatteelle eli siis läheisyyden tai toissijaisuuden periaatteelle. Direktiivibyrokratiaa on aktiivisesti purettava, eivät riitä pelkät lausunnot, ja annettava niin jäsenvaltioiden kuin niiden alueiden ja kuntien päättää asioista, ellei niitä aivan välttämättä ole vietävä yhteisön tasolle. Siis ei mitään hanhenmunanväridirektiivejä enää koskaan.

Uusien jäsenten hyväksyminen Euroopan yhteisöön tai liittoon näyttää lykkäytyvän optimistisesta tammikuun 1 päivästä 1995. EY:ssä, etenkin europarlamentissa ja eteläisissä jäsenmaissa, halutaan panna sisäiset asiat kuntoon ennen kuin otetaan uusia jäseniä sekoittamaan ympyröitä. Tältä näyttää. Toisaalta ei ole mahdotonta sekään, että EY:ssä halutaan Tanskan kansanäänestyksen jälkeen joka suhteessa näyttää, että yhteisön dynamiikka toimii. Uudet jäsenet Eftamaista voisivat antaa EY:lle sopivan piristysruiskeen.

Valiokuntamietintöjä lukiessa ja tasavallan yleistä menoa seuratessa jää ihmettelemään, onko Suomi todella menossa EY:n jäseneksi, puuttuu selkeä näkemys ja tavoitteenasettelu. Ei Tanska vaikuta Suomen pyrkimykseen EY:n jäseneksi. Se voi vaikuttaa niihin olosuhteisiin, joissa pyritään. Nämä asiat on erotettava toisistaan.

Ulkopoliittisesti Suomi hakee EY:n jäsenyydellä vakautta Euroopan muutoksessa ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan asemaansa. Jäsenyys edellyttää sitoutumista Maastrichtin sopimuksen artikloihin ja sopimuksen tavoitteisiin yhteisen puolustuksen kehittämistä myöten. Puolueettomuuspolitiikka ei perinteisessä mielessä ole enää mahdollista Euroopan liitossa. Tämä ei tule selkeästi esiin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Meillä spekuloidaan mm. sillä, että Irlannilla on jokin erityinen asema EY:ssä, mutta Irlannin asema ei ole Suomea ja muita Efta-puolueettomia varten.

Pyrkimys puolueettomuuteen lähialueilla mahdollisesti syntyvissä konflikteissa on hyväk-

syttävä, jos sillä tarkoitetaan, että Suomi haluaa välttää ajautumista konfliktiin Venäjän kanssa. Jäsenyysneuvotteluissa on lähdettävä siitä, että jatkuvuus tässä suhteessa säilyy Suomen ulkopolitiikassa, siis elintärkeiden kansallisten etujen osalta.

Suomelta ei voi edellyttää suurempaa riskinottoa kuin muilta jäsenmailta. EY ei ainakaan nykyisellään kykene antamaan Suomelle sotilaallisia turvallisuustakeita, joten Suomi joutuu ensi sijassa itse vastaamaan omasta puolustuksestaan. Toisaalta luulisi EY:n etujen mukaista olevan, että Pohjois-Euroopan tilanne säilyy vakaana niin kuin se on ollut lähes koko sodanjälkeisen ajan. Suomen puolustusvalmiudella on oma roolinsa tämän vakauden ylläpitäjänä.

EY:n puolustusulottuvuutta kehitetään, ja mikäli Suomi aikoo jäseneksi, on hyvissä ajoin valmistauduttava osallistumaan myös yhteiseen puolustuspolitiikkaan. Suomen ei tule antaa EY:lle avointa valtakirjaa lähettää poikiamme ja tyttäriämme kaikenlaisiin erämaainterventioihin, mutta Suomi voisi hyvin osallistua ja aktiivisesti tarjota kokemuksiaan erilaisiin rauhanturva- ja humanitaarisiin operaatioihin. Hyökkääjää vastaan Suomikin joutuisi antamaan oman panoksensa yhteisön puolustukseen, myös lähialueilla.

Olisi odottanut, että ulkoasiain- ja ainakin puolustusvaliokunta olisivat kiinnittäneet huomiota Suomen puolustusvalmiuden kehittämistarpeisiin uudessa Euroopassa. Euroopan liitossa tai sen ulkopuolella Suomen on huolehdittava puolustuksestaan ja otettava huomioon sotilaallisen uhkakuvan muutokset, varsinkin erittäin tulivoimaisten ja nopeasti liikuteltavien erikois- ja ammattijoukkojen kehittäminen suurvalloissa. Hävittäjähankinta on Suomen puolustuksen uskottavuudelle välttämätön ja tyyppiratkaisu varmaankin perusteltu. Aseostot DDR:n jäämistöstä varmistavat sen, että myös maavoimien kehittäminen jatkuu.

UaV:n mietinnössä puhutan muodikkaasti Euroopan "turvallisuusarkkitehtuurista", mikä antaa vaikutelman, että Euroopassa ollaan tekemässä tai pitäisi rakentaa valmis talo, jossa jokaisella organisaatiolla on tietty paikkansa. Käytännössä olemme tekemisissä erilaisten organisaatioiden verkoston kanssa. Se toimii joustavasti tilanteen vaatimusten mukaan. On turha pelätä esimerkiksi Etykin ja Nacc:n "päällekkäisyyttä", jos Nacc kykenee hoitamaan tiettyjä asioita kuten tae-sopimuksen toteuttamisen ikään kuin valmiiksi Etykiä varten.

Pohjois-Atlantin liiton yhteistyöneuvostoa ei ole perustettu Suomen tapaisia maita varten. Emme tarvitse mitään sellaista suhdetta tähän neuvostoon, joka antaa vaikutelman, että Suomi on Itä-Euroopan maa ja tarvitsee Naton erityistä holhousta, ed. Sasi ja kokoomus. Natossa ei ilmeisesti ymmärretty Suomen diplomaattista tietoyhteyden rakentamispyrkimystä kaikkine hienouksineen. Ilmeisesti Naton pääsihteeri näki hyvän tilaisuuden ja teki Suomelle niin sanotusti vanhanaikaisen, kun Suomi dramaattisesti hyväksyttiin tarkkailijaksi neuvoston kokoukseen. Vastaisuudessa Suomen tulee hoitaa tällaiset toimenpiteet nimenomaan Nacc:n suhteen, mikäli mahdollista, yhdessä muiden puolueettomien maiden kanssa.

Olisi aika panna länteen päin nöyristelylle nyt muutenkin rajat. Näyttää siltä, että Suomesta käsin aktiivisesti ruokitaan länteen käsitystä, että Suomi on äskettäin vapautunut niin kuin Itä-Euroopan maat ja nauttii nyt täysin rinnoin uudesta asemastaan. (Ed. Laine: Ollaan rähmällään!) Eräässä suuressa saksalaisessa lehdessä kirjoitettiin, että Suomi ei aikaisemmin saanut ostaa aseita mistään muualta kuin Neuvostoliitosta, mutta nyt on Suomi vapautunut ja nyt ostetaan muualtakin. Ei tosin huomattu, että mm. DDR:n jäämistöstä. Sama lehti, kuinka ollakaan, mainostaa erästä reipasta ministeriä, joka on tämän vapauden Suomeen tuonut. On aivan yhdentekevää, kumarretaanko vai niiataanko, hallituksen on aika ryhdistäytyä ulkopolitiikassa. (Ed. Seppänen: Talouspolitiikassa ja sosiaalipolitiikassa ja koulutuspolitiikassa!) — Tähän tullaan!

EY:n jäsenyys antaa mahdollisuuden päästä alhaisempiin korkoihin ja hintoihin, parempaan investointiympäristöön sekä korkeampaan työllisyyteen. Niihin päästään vain sitoutumalla selkeästi avoimeen talouteen ja inflaation vastaiseen politiikkaan. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä ei löydy tällaista sitoutumista. Alhainen inflaatio, hallittu julkinen velka, suhteellisen alhainen korkotaso ja vahva valuutta ovat tavoitteita, jotka voivat toteutua vain pitkäjänteisellä, määrätietoisella talouspolitiikalla. Sellaisesta ei ole riittävää näyttöä. Täällähän ed. Lax sen jo myönsi.

Suomessa on lopultakin päätettävä, halutaanko luoda sellainen vakaa talousympäristö, jossa terve rakennemuutos voi toteutua pienten ja keskisuurten yritysten monipuolisen kehityksen kautta. Se edellyttää ennen muuta valtiontalouden tasapainottamista säästöjen kautta. Sosiali-

demokraattien talousohjelmassa esitetään selkeitä säästötavoitteita. Niidenkin yli tarvitaan säästöjä myös sosiaali- ja koulusektorilla, mutta ei siten, että palkansaajien ponnistuksilla aikaansaadut järjestelmät romutetaan tai luodaan lisää koulutuksellista eriarvoisuutta.

Palkkahillintä on välttämätön edellytys työllisyyden paranemiselle. Avaimet ovat nyt hallituksen käsissä. Käyttämällä kaikki mahdollisuudet hintojen ja tuloverojen alentamiseen voidaan jatkaa nollalinjaa. Se edellyttäisi elintarvikkeiden rajasuojan välitöntä alentamista ja muita toimia elintarvikkeiden hintojen alentamiseksi. Asiaan on Metalliliiton puheenjohtaja Per-Erik Lundh kiinnittänyt huomiota. Siinä on ammattiyhdistysliikkeen ojennettu käsi, mutta hallitus ei näytä siihen tarttuvan.

Uudesta kilpailulaista huolimatta monopolit rehottavat niin kuin ennenkin. Viimeksi sokerilain yhteydessä nähtiin, että eduskunnan ylivoimainen enemmistö on rähmällään kuluttajaveronmaksajaa riistävien monopolien ja protektionististen eturyhmien edessä. Nykyisen hallituksen ja eduskunnan voimin käytävät EY-neuvottelut voivat johtaa siihen, että suomalaiset tulevat hylkäämään jäsenyyden. Jos kansalaiset eivät saa välittömästi tuntea jäsenyyden etuja alhaisempina hintoina ja korkoina, ei sopimusta kannatakaan hyväksyä.

Tässä hallitus ja eduskunta vahtivat kuitenkin yksipuolisesti yhden alhaisen tuottavuuden elinkeinon ja sen piirissä tukiaisten varassa elävän väestön etuja, niitäkin vastuuttomalla tavalla. (Ed. Kalliomäki: Eduskunnan enemmistö!) Kymmenen tai viidentoista vuoden siirtymäaikojen vaatiminen ei ole huolestuttavinta siksi, että sellaiset eivät mene läpi neuvotteluissa, vaan sen takia, että ne osoittavat, ettei vaatijoilla ole aikomustakaan sopeutua EY:n jäsenyyteen. Alhaisen tuottavuuden aloja ja niitä pönkittäviä tukiaisia halutaan ylläpitää, niin kuin mikään ei olisi muuttunut. EY:ssä ei tunneta yksittäisen jäsenmaan omavaraisuustavoitetta maataloustuotteissa. Tämän sanoi ed. Pulliainen jo aikaisemmin. Kotimaiset tukiaiset on paras unohtaa, puhumattakaan kotimaisen energian nimissä pystytettävistä uusista tukiaisjärjestelmistä.

Herra puhemies! Jos työttömyys on vielä vuosikymmenen lopussa korkealla, 10 prosentin tasolla, pannaan sekin EY:n syyksi, vaikka syyt olisivat kotimaisessa politiikassa. Työttömyyden ongelma on ratkaistava sekä kotimaisin että yhteisön toimin. Talous- ja rahaunionin kriteereihin on lisättävä myös työllisyys, ei kuitenkaan sillä tavalla automaattisesti kuin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Jos työllisyys heikkenee jossakin jäsenmaassa, edellyttää yhteisön ylimääräisen tuen saaminen kyseiseltä maalta talouspolitiikan korjausta eli alistamista ja alistumista yhteisön jonkin asteiseen holhoukseen.

Suomi on peruuttamattomasti joutunut mukaan eurooppalaiseen integraatiokehitykseen, mutta johtopäätökset ovat tekemättä. Euroopan yhteisöön ollaan sekä ulko- että talouspoliittisesti menossa kaksin kortein. Sellaisesta linjasta ei hyvä seuraa. Suomi tarvitsee uuden hallituksen, jonka politiikka nojaa palkansaaja-veronmaksajan ja kuluttajan etuihin. Ne ovat Suomen etuja.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lipponen oli ainakin eräässä asiassa mielestäni hyvin oikeassa puhuessaan Nacc:sta ja siitä, että Suomella ei ole mitään perusteita rakentaa yhteyksiä Pohjois-Atlantin liiton sopimusjärjestelmään.

Mutta halusin kommentoida hänen hieman arveluttavaa tapaansa jälleen niputtaa EY-kriittiset tai EY:n vastustajat samaan nippuun mainitsemiensa viime kesänä Venäjän vallankaappausta suosineiden kanssa. Nimittäin vasemmistoliitto oli ensimmäinen puolue tässä maassa, joka tuomitsi vallankaappauksen. Tällä tavalla varjon heittäminen vasemmistoliiton ylle sen takia, että me vastustamme EY:tä, ja sen kytkeminen asiaan on todella aika härskiä.

Mitä tulee siihen, että me haluaisimme antautua markkinavoimille, niin siitä ei suinkaan ole kysymys. Me emme ole antautuneet markkinavoimille, mutta meistä näyttää, että yhä vaikeampi on vastustaa markkinavoimia EY:ssä ja yhä vaikeampi on rakentaa sellaisia suojaverkkoja, jotka erityisesti sopisivat suomalaiseen yhteiskuntaan ja talouteen, kun Brysselistä käsin määritellään tavoitteet.

Ymmärrän, että ed. Lipponen on hyvin selvillä vaikeasta ja monimutkaisesta byrokratiasta, joka EY:ssä on. Mutta ihmettelen, miksi hän luottaa siihen, että sitä voitaisiin yhtäkkiä muuttaa.

Lopuksi: on valmistauduttava yhteiseen puolustuspolitiikkaan sanoi ed. Lipponen, mutta ei pidä osallistua mihinkään erämaainventioihin vaan pelkästään rauhan turvaamiseen ja muu-

hun vastaavaan. Miten ed. Lipponen luulee, että me voisimme valita, mihin me osallistumme? Jos me olemme yhteisessä liitossa, me osallistumme silloin kaikkeen. Siellä tehdään päätöksiä, joista ei erivapauksia anneta.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lipponen kiinnitti huomiota samaan asiaan, josta eilen mainitsin puheenvuorossani, eli Suomen ja Nacc:n suhteeseen juuri siltä kannalta, että tarvitseeko Suomi kaikista puolueettomista maista jonkin erityissuhteen Nacc:hen. Olen samaa mieltä, että asiassa meneteltiin sillä tavalla kömpelösti, että kun tiedossa oli, että kaikki Euroopan puolueettomat maat, myös Itävalta, Ruotsi ja Sveitsi, ovat tietysti kiinnostuneita siitä, mitä Nacc:issa tapahtuu, ja varsinkin siitä, millä tavalla sen toiminnot menevät päällekkäin Etykin toimintojen kanssa, niin olisi ollut aivan järkevää ja tarkoituksenmukaista rakentaa jonkinlainen yhteinen tarkkailijastatus tai -asema näille maille Nacc:ssa. Suomen oma erillinen päätös — tai kuka päätöksen sitten tekikin, Nato vai Suomi — korosti oudolla tavalla jonkinlaista Suomen erityisintressiä, jota mielestäni tässä mielessä ei ole olemassa.

On valitettavaa, että puolueettomien maiden yhteistyö on tällä tasolla. Suomen pitäisi mielestäni tehdä enemmän sen suhteen, sillä sama ilmiöhän oli nähtävissä Eta-neuvotteluissa ja tulee varmasti olemaan nähtävissä EY-neuvotteluissakin. Solidaarisuus toisten maiden neuvottelutavoitteita kohtaan ei välttämättä ole kovin suuri. Tässäkin mielessä ehkä yhteistyötä tässä maaryhmässä pitäisi nyt tiivistää.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olin puuttumassa ed. Lipposen huomautukseen Nacc:sta. Hän aivan oikein sanoi saman asian, mitä minä korostin ryhmäpuheenvuorossa, että Suomella ei tarvitse olla tällaisia suhteita ainoana puolueettomana maana Naton yhteistyöneuvostoon, jossa jäseninä ovat entisen kylmän sodan sotilasliittoihin kuuluneet valtiot. Kun Suomi on tähän saakka ollut niin huolestunut siitä, että kyllähän meidät tunnustetaan puolueettomaksi maaksi, niin tämä siirto: huomioitsija-asema Nacc:ssa ainoana puolueettomana maana, heittää Suomeen varjon. Ei olisi uskonut, että nykyinen hallitus toimii näin typerästi! Eli jos tällaisessa asiassa tehdään jotakin päätöksiä ja ratkaisuja ja halutaan tietoja, jotka toki ovat tärkeitä, niin täytyisi olla yhteistyössä muiden puolueettomien maiden kanssa. Eli se kuva, minkä Suomi on nyt antanut hakiessaan ja päästessään kiireen vilkkaa huomioitsijaksi Nacc:hen, on sellainen, että me emme olisikaan puolueeton maa vaan entinen Varsovan liiton ja idän etuvartiomaa, joka on syytäkin ottaa tietyllä tavalla Naton valvontaan, kuten ed. Lipponen puheenvuorossaan sanoi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Wahlström kiinnitti huomiota siihen ed. Lipposen puheenvuoron osaan, jossa tämä toisaalta vaati koko koukun nielaisemista ja toisaalta ilmoitti, että pitää kuitenkin päästä valikoimaan, mitä koukussa on tullut nielaistua. Tässä suhteessa ed. Lipposen puheenvuorossa olisi ollut vielä viimeistelyn varaa.

Erityisesti pyysin vastauspuheenvuoron sen johdosta, että minulle palautui erittäin elävästi mieleen ed. Lipposen kanssa Helsingin Sanomien yleisönosastossa käymämme vastakirjoittelu pari vuotta sitten. Silloin ed. Lipponen ilmoitti, että sellainen aika ei ole näköpiirissä, jolloin EY:stä olisi kehittyvä yhteisö, jolla on yhteinen puolustuspolitiikka. Nyt ed. Lipponen ilmoitti moneen kertaan puhujakorokkeelta, että näin on todella tapahtunut: Yhteinen puolustuspolitiikka on kehittymässä, ja siihen pitää Suomen selvästi reagoida. Hänen mielipiteensä oli, että myönteisesti. Minun mielipiteeni tietysti on päinvastainen.

Ed. Lipponen kiinnitti huomiota siihen, että hallituksen pitäisi ryhdistäytyä ulkopolitiikassa. Olen tässä suhteessa ed. Lipposen kanssa aivan samaa mieltä. Siis valtiolla täytyy olla selvä ulkopoliittinen linja, jota noudatetaan. Nykyisellä hallituksella ei siinä suhteessa ole yhtään mitään tarjottavaa.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EY:n kehitystä arvioitaessa ei pidä liioitella eikä myöskään vähätellä ja tämä koskee myös puolustusulottuvuutta. Ei ole näköpiirissä sotilasliitto-EY:tä. On olemassa Nato, ja se hoitaa näitä tehtäviä. Mutta on näköpiirissä asteittainen kehitys EY:ssä puolustusyhteistyön suuntaan, mihin pitää reagoida realistisesti.

Nyt Suomi neuvotellessaan jäsenyydestä neuvottelee omasta asemastaan tilanteessa, jossa Maastrichtin nojalla ei edellytetä meiltä osallistumista mihinkään yhteiseen puolustukseen tai Weu:n jäsenyyttä tai tämän kaltaista. Näitä neuvotteluja on käytävä, ed. Wahlström, lähtien siitä, että Suomella niin kuin muillakin EY:n

nykyisillä tai tulevilla jäsenillä on oikeus huolehtia omista elintärkeistä kansallisista eduistaan. Näin tekevät nyt kaikki EY:n jäsenmaat. Palautan mieliin, että ulkoasiainvaliokuntaan saadun tiedon mukaan presidentti Mitterrand mm. on sanonut pääministerille, että Ranska tässä suhteessa ymmärtää Suomen politiikkaa. Eli sitä meidän on haettava aivan rauhallisesti ja maltillisesti, ei yhtään enempää eikä vähempää.

Tietysti me joudumme osallistumaan EY:n yhteiseen ulkopolitiikkaan ja aikaa myöten myös yhteiseen puolustukseen. Mutta on parempi, että me siinäkin olemme aktiivisia ja esitämme sitä, mikä on myönteistä: meidän kokemustamme rauhanturvatoiminnassa ja muussa, sekä vedämme rajan siihen, mihin meitä ei millään tavalla voida kohtuudella vaatia eli siis juuri tällaisiin eräämaainterventioihin tai siihen, että jälleen taisteltaisiin viimeiseen suomalaiseen inhaa itää vastaan.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Lipposen näkemyksiin siitä, ettei EY:hyn meneminen todellakaan vie meidän itsenäisyyttämme, niin kuin ed. Vistbacka traagisin sävyin kertoi, ja edelleen siihen näkemykseen, jonka ed. Lipponen toi esiin, että Eta on jo tässä vaiheessa melkein tarpeeton välivaihe, koska siellä meillä ei ole minkäänlaista vaikutusvaltaa, ainoastaan velvoitteet. EY:ssä jäsenenä ollessamme saamme erittäin moneen toimielimeen edustajamme. Erityisen tärkeä on komissaarin tehtävä. Siihen meillä varmasti löytyy sopivia henkilöitä. Muistan Holkerin veronkevennyshallituksen aikaisen valtiovarainministerin puheita tässä salissa esimerkiksi, jolloin hän sai monen mielen kääntymään. Muun muassa ed. Seppänen joutui niska punaisena poistumaan tästä salista jäätyään toiseksi. Kyllä siellä on hyvin suuri merkitys yhdelläkin virkamiehellä eli komissaarilla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämä sana Nacc on saanut liian suuren arvon näissä keskusteluissa. Mitä merkitystä sillä on, jos joku suurlähettiläs on Norjassa istumassa jossakin kokouksessa vähän aikaa, kun kuitenkin hetken kuluttua tällä systeemillä, minkä perään te täällä huudatte, olemme Naton sotilasliiton jäseniä käytännössä. Ei pidä olla noin herkkäuskoinen. Mummot kyselevät kaduilla, mikä se sellainen naksi on, onko se paha asia vai mitä se on. Vähän samanlainen kuin Punaisessa viivassa solisaliratti. Siihenhän kiinnitettiin valtavasti huomiota, mikä se sellainen solisaliratti on. Se on tietty, mikä onnettomuus siitä on tosin tullut, mutta Nacc:ssa ei ole mitään onnettomuutta.

Mutta minun tarkoitukseni oli oikeastaan täydentää eilistä ryhmäpuheenvuoroa, jossa esitin, että Suomen saamatta jäämät verot, ylimääräiset työllistämiskustannukset ja maksut Euroopan yhteisöön tulevat merkitsemään tulevaisuudessa tämän päivän tasolla laskettuna 70 miljardin markan summaa. Ja koska Suomen talous ei tule elpymään tulevien vuosien aikana, minä kysyin, mistä näitä rahoja otetaan. Minulle vastattiin silloin, että tulee suuret maksut siitä suunnasta, niin kuin Amerikan pakettia Euroopan yhteisön suunnasta, suuria suorituksia Suomeen.

Tämä ei pidä kyllä paikkaansa. Nimittäin kustannusjako Euroopassa tulee muuttumaan lähivuosien aikana. Saksan maksuosuudet tulevat vähenemään ainakin siitä syystä, että 94 alusta Itä-Saksa suunnattomine vaatimuksineen tulee Euroopan yhteisön avustusrahastojen kohteeksi. Tämä kaivo on sellainen, että siihen menee kaikki se, mitä Euroopan yhteisössä on varaa maksaa. Toisin sanoen me olemme nettomaksajia. 70:tä miljardia markkaa ei täytetä millään maksulla sen paremmin maatalouden tuen kuin aluetukienkaan suhteen. Tämä on totuus.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on lyhyen ajan kuluessa ollut tilaisuus seurata kahta opettavaista tapahtumaa, jotka ovat ainakin hetkeksi raikastaneet ilmaa Eurooppa-hurmoksen savuverhon sumentamassa mielipideilmastossa. Näistä uusia mahdollisuuksia ihmisten ehdoilla etenevään kansainvälistymiseen antaa tieto siitä, että Tanskan kansalaisten enemmistö ei nielaissut puoluejohtajien täkyä Euroopan unionin ihanuudesta, ja tämä tulos saattaa toistua pian myös Irlannissa ja Isossa-Britanniassa.

Suomessa sen sijaan näyttää jatkuvan kansalaisista piittaamaton tapa hoitaa yhteisiä asioita. Hallituksen pääministerin johdolla harrastama vähättely tanskalaisten EY-yhteistyön tiivistämistavoitteita koskeville epäilyille ja uskomaton nöyristelevä kritiikittömyys Maastrichtin tuloksiin muutoinkin osoittaa mielestäni pelottavaa kuilua vallan keskiössä olevien ja kansalaisten välillä.

Suomen joutuminen taitamattoman ulkopoliittisen valmistelun ja diplomaattisen hölmöilyn seurauksena ja ulkoministeri Väyrysen eilisistä

selittelyistä huolimatta asiallisesti vahingossa Nacc:n tarkkailijajäseneksi on puolestaan terveellinen varoitus hätäilyn vaaroista ja tietysti myös Naton geopolitiikasta, jossa Suomelle on varattu etuvartijan rooli. Kuten aiemminkin on todettu, on uskomatonta, että asian kannalta keskeiset vaikuttajat eivät tunnu tietävän, mistä oikeastaan on sovittu.

Mutta kunniattomistakin teoista voi ottaa opiksi. Näiden kahden tapahtuman, Tanskan kansanäänestyksen ja Nacc:n episodin, merkitys on ennen kaikkea siinä, että tulevissa Eurooppalinjauksissa tarvitaan nöyristelyn sijasta tervettä itseluottamusta, kabinettipolitikoinnin ja ulkopoliittisen salailun sijasta elävää yhteistyötä päättäjien ja kansalaisten välillä sekä hyväuskoisuuden sijasta jatkuvaa epäilyä miesten maailman pelisääntöjä ja toimintatapoja kohtaan.

Tanskalaiset ovat aidosti huolissaan Euroopan yhdentymiskehityksen vauhdista ja suunnasta. Äänestystulos on protesti EY:n päätöksentekokoneiston harvainvaltaa ja epädemokraattisuutta vastaan. Tanska pelkää, että EY on muuttumassa kansalaisten Euroopan sijasta Saksan tai Ranskan Euroopaksi, suurvaltaintressien ohjaamaksi koneistoksi, jossa pienillä kansoilla on vain myötäelämisen oikeus. Kuten tammikuun ja maaliskuun EY-keskusteluissa kuvasin, tällainen tulevaisuuden kuva on mahdollinen ja todennäköinen.

Suomelle ja suomalaisille on elintärkeää, että me emme anna blankovaltakirjaa sellaisen kehityksen puolesta, jota vastaan laajat kansalaisryhmät useissa nykyisissä EY-maissa toimivat. Siksi EY:n vaatimus siitä, että Suomen jäsenyysehtona on sitoutuminen Maastrichtin jo tehtyihin ja myös tuleviin päätöksiin, ei ole maamme etujen mukaista.

Nacc-sekoilu ei oleellinen ensisijaisesti lopputuloksen vuoksi, vaikka en toki ole varma senkään viisaudesta. Tapahtumaketju on paljastanut murheellisella tavalla ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksentekojärjestelmämme hataruuden nyt, kun UM ei enää työllistä itseään ensisijaisesti Neuvostoliitto-suhteidemme liturgian ylipappina ja kuvioluistelijana. Minä en luota tällä tavalla toimivan päätöksentekojärjestelmän kykyyn huolehtia kansallisten etujemme ja kansalaisille tärkeiden tavoitteiden toteuttamisesta tulevissa EY-jäsenyysneuvotteluissa.

Arvoisa rouva puhemies! Tanskan vaalitulos ja Nacc-sekoilu korostavat avoimuuden tärkeyttä Eurooppa-politiikan muotoilussa. Neuvottelutavoitteiden jatkovalmistelussa eduskunnan roolin pitää olla koko ajan keskeinen, ei vain alussa ja vasta sen jälkeen, kun kaikki oleellinen on jo myyty.

Yhdyn ed. Pulliaisen eduskuntaryhmämme puheenvuorossa korostamaan periaatteeseen, jonka mukaan hallituksen on tuotava neuvoteltavat asiat eduskunnan integraatiovaliokunnan tietoon jo ennen kuin ne viedään kansainvälisiin neuvottelupöytiin. Hallituksen on vastattava valiokuntien lausunnoissa esitettyihin neuvottelutavoitteisiin ja ilmaistava selkeästi kantansa niihin. Eduskunnalla tulee olla prosessin aikana mahdollisuus tarkentaa jo asetettuja tavoitteita tai asettaa uusia, mikäli kansainvälinen tilanne tai omat kansalliset etumme niin vaativat.

Eurooppa-keskustelun uskottavuuden kannalta on välttämätöntä, että eri eduskuntaryhmien lupaukset tukea neuvoa-antavan kansanäänestyksen järjestämistä EY-neuvottelutuloksesta lunastetaan mahdollisimman pian selkeänä päätöksenä.

Kokoomuksen ja eräissä muissakin puheenvuoroissa on eilen ja tänään oltu valmiita hautaamaan Suomen puolueettomuus ulkopolitiikan peruslinjauksena. Samaan lopputulokseen johtaa joidenkin keskustapoliitikkojen verbaalinen akrobatia, jossa Orwellin tapaan sanojen merkitystä muuttamalla uskotellaan, että puolueettomuus on mahdollista Naton kyljessäkin. Olen toista mieltä. Mikään toiminnan perusta ei ole tietenkään ikuinen, jos toimintaympäristön muuttuminen edellyttää uutta suhtautumistapaa. Itä — länsi-vastakkainolon lientyminen ei ole kuitenkaan sellainen muutos, joka olisi tehnyt tarpeettomaksi tai vahingolliseksi puolueettomuuspolitiikan harjoittamisen. Puolueettomuus ei ole suhdannepolitiikkaa eikä vain sodanjälkeisen geopoliittisen asemamme synnyttämä selviytymisoppi. Se on tervettä turvallisuuspolitiikkaa myös monimutkaistuvien valtiosuhteiden Euroopassa ja polarisoituvassa maailmassa. Epäilen vahvasti, että nämä kansalliset tavoitteet ja jäsenyys Maastrichtissa hahmotellussa Euroopan unionissa olisivat yhteensovitettavissa.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta asia on muotoiltu hyvin puolustusvaliokunnan EY-lausunnossa: Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella selvänä, "ettei puolueettomuuspolitiikan harjoittaminen perinteisessä mielessä ole Suomelle EU:n jäsenenä mahdollista. — — Valiokunta pitää mahdollisena, että kyetäkseen vielä tällöinkin määrittelemään itsensä puolueettomaksi maaksi Suomi voisi EU:n jäsenenä jou-

tua tinkimään jopa puolueettomuuden ytimeksi tässä vaiheessa toteamistaan näkökohdista".

"Suomen puolueettomuuden turvaaminen myös tulevassa integraatiokehityksessä on maamme kansallisen edun mukaista. Valiokunta edellyttää, että jäsenyysneuvotteluissa varmistetaan Suomen oikeus sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja itsenäiseen puolustukseen senkin jälkeen, kun Euroopan unioni tekee puolustusulottuvuutensa konkretisoimiseksi vaadittavat päätökset."

En pidä jäsenyyttä Länsi-Euroopan unionissa Suomen turvallisuuspoliittisen aseman kannalta tarkoituksenmukaisena. "Suomen tulee mahdollisissa EU:n jäsenneuvotteluissa tavoitella ensisijaisesti sellaista tilannetta, jossa se voi jäädä Weu:n ulkopuolelle." Näin siis totesi puolustusvaliokunta. Nacc-sekoilu osoittaa, että turvallisuuspolitiikkamme perustan nakertaminen on jo alkanut eivätkä puolustusvaliokunnan tavoitteet näytä toteutuvan.

Arvoisa rouva puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö ja sen pohjana olevat valiokuntalausunnot eivät ole saaneet minua vakuuttumaan siitä, että Suomen tulevaisuus pitäisi ankkuroida EY-jäsenyyteen. Kun jäsenhakemus kuitenkin on jätetty, pidän tärkeänä eduskuntaryhmämme tapaan, että Suomi rakentaa neuvottelustrategiansa valiokuntamietinnöissä esitettyjen tavoitteiden perustalle ja pitää eduskunnan koko prosessin ajan tietoisena siitä, miten näille tavoitteille on käymässä, ja myös kuulee eduskuntaa tilanteen niin vaatiessa. Neuvottelutulos on tuotava kansanäänestykseen, jonka järjestämisestä on päätettävä mahdollisimman pian.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö hallituksen selonteosta EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle tarkastelee varsin monipuolisesti mahdollisen EY-jäsenyytemme seurauksia. Koska mietinnön yleissävy on jäänyt, kuten hallituksen selonteonkin, EY:hyn liittymisen haittoja aliarvioivaksi, se on saanut liitteekseen lukuisia sekä ulkoasiainvaliokunnan että lausuntovaliokutien jäsenten eriäviä mielipiteitä. Näissä eriävissä mielipiteissä puututaan moniin keskeisiin EY:n mukanaan tuomiin haittoihin.

Samalla kun EY-selonteko on palautettu valiokunnasta eduskunnan käsittelyyn, esillä on Eta-esityksen valiokuntaan lähettäminen. Hallitus suhtautuu kuitenkin taas kerran varsin ylimielisesti eduskuntaan. Jokainen muistamme, kuinka kansanedustajien huoneisiin jaettiin vasta viime perjantaina tuhansia sivuja Eta-esityksiä, joihin jätettiin aikaa tutustua vain viikonloppu. Käytävälle EY-keskustelulle tärkeän Maastrichtin sopimuksen suomalaista käännöstä ei hallitus ole vieläkään pystynyt toimittamaan meidän kansanedustajien käyttöön. Hallitus on ilmeisesti sitä mieltä, että mitä vähemmän me edustajat pääsemme perehtymään asioihin, sitä helpompaa hallituksen on runnoa asioita läpi.

SMP:n edustajat ovat täällä puheenvuoroissaan ja kannanotoissaan kiinnittäneet huomiota mm. EY-jäsenyyden Suomen eduskunnan suvereenisia oikeuksia rajoittaviin seikkoihin kauppa-, talous- ja rahapolitiikassa, työllisyyspolitiikassa, liikennepolitiikassa sekä sosiaaliturvan ja terveydenhuollon aloilla. Samoin SMP:n taholta on viitattu EY-jäsenyyden tuomiin vakaviin ongelmiin maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. SMP:n edustajat ovat vastalauseessaan perustellusti esittäneet, että Suomen tulisi luopua EY-jäsenyyden hakemisesta maamme ja sen kansalaisten perusetujen vastaisena. Myös puolueena SMP:n kanta on kaiken aikaa ollut kielteinen EY:n täysjäsenyydelle.

Toteutuessaan EY-jäsenyys merkitsisi suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteiden radikaalia muutosprosessia. Näin tapahtuisi erityisesti suomalaisen maatalouden ja koko maaseudun kohdalla. Suomalainen vapaa talonpoika siirtyisi historiaan, ja arviolta 200 000—300 000 uutta maaseudun työtöntä olisi vuosikymmenen loppuun mennessä vaeltanut työttömyyskortistoihin. Nykyiselle hallitukselle ei puoli miljoonaa tämän päivän työttömyyden uhria näytä riittävän.

On vaikea nähdä, kuinka EY:hyn liittymällä koko Suomi voitaisiin pitää asuttuna ja maanviljelys edes auttavasti elinkelpoisena. Maaseudun ja sen syrjäkylien laajamittainen autioituminen olisi väistämättä edessä. Näin tulee tapahtumaan, vaikka hallitus on selonteossaan ja myöhemmin antamassaan EY-tiedonannossa ilmoittanut pyrkivänsä laajoilla kansallisilla tukitoimilla turvaamaan maanviljelijöille siirtymäkaudeksi mahdollisimman korkean tuotannon tason. Hallituksen pyrkimyksillä, aikomuksilla ja lupauksilla ei juurikaan ole merkitystä, koska EY ei aio maatalouden kohdalla suostua arktista maataloutta koskeviin poikkeuksiin. Vain Suomen maatalouden EY-normistoon siirtymäkauden pituudesta EY on valmis neuvottelemaan, mutta ei pysyvistä poikkeuksista. Pysyviä poikkeuksia ei EY tule uusille jäsenilleen hyväksymään muillakaan aloilla.

Työllisyyspolitiikkaa EY-jäsenyyden kannalta tarkasteltaessa työasiainvaliokunta kiinnitti ulkoasiainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa moneen tärkeään seikkaan huomiota, joista jäsenyyden seurauksena voi muodostua ongelmallisia maallemme. Siirtymävaiheessa, toteaa valiokunta, tulee Suomesta katoamaan merkittävä määrä työpaikkoja, joiden takaisin saaminen voi olla ylivoimaisen vaikeaa. Elintarviketeollisuutemme tulee olemaan yksi vaikeimmista työllisyysaloista tuontisuojan poistuessa. Valiokunnan mietinnössä todetaan myös maamme oman työvoima-, talous- ja suhdannepolitiikan harjoittamisen tulevan vaikeaksi EY-jäsenyyden myötä. Samoin käynee solidaarisen palkkapolitiikan ja tasa-arvokehityksen. Myös aluepolitiikkaamme tultaisiin jatkossa ohjaamaan Brysselistä käsin. Lisäksi on olemassa Irlannin tavoin vaara, että korkeasti koulutettu ammattitaitoinen työvoima siirtyy kotimaasta ulkomaille. Näin siis totesi työasiainvaliokunta lausunnossaan.

Työasiainvaliokunta ei toteamistaan monista kielteisistä EY:n vaikutuksista huolimatta kuitenkaan rohjennut esittää kielteistä kantaa Suomen EY-jäsenyydelle. SMP:n valiokuntaedustaja Lea Mäkipää joutui sen yksin tekemään eriävässä mielipiteessään.

Liikennepoliittisesti EY:hyn meneminen ei merkitse mitään sellaisia etuja, joita ei saavuteta jo Eta-sopimuksen kautta. Sosiaalipolitiikan alalla jää nähtäväksi, pitävätkö Suomessa alan asiantuntijoiden julkisuudessa esittämät väitteet paikkansa, joiden mukaan kukin EY-maa saa itse ratkaista sosiaalietuisuuksiensa ja sosiaaliturvansa tason, kunhan yhteisestä minimitasosta vain pidetään kiinni.

Yksi EY-jäsenyyden mukanaan tuomista vakavista ongelmista on maamme eduskuntalaitoksen lainsäätäjän roolin näivettyminen. Ennusteiden mukaan tulevina vuosina, siis ainakin, kun Suomikin mahdollisesti on EY:n jäsen, noin 80 prosenttia jäsenmaiden kaikesta taloudellisesta ja myös sosiaalisesta lainsäädännöstä laaditaan EY-lainsäädäntöelinten toimesta. Käskyt tulisivat Brysselistä, Suomen eduskunta olisi pelkkä bulvaani. Olemmeko me vapaan Suomen vapaat kansanedustajat valmiita hyväksymään tällaisen sopimuksen?

EY-tiedonantoäänestys eduskunnassa maaliskuussa valitettavasti osoitti, että kansanedustajien suuri enemmistö on valmis uhraamaan Suomen itsenäisyyden EY:n alttarille. SMP:n eduskuntaryhmä oli yhtä edustajaa lukuun ottamatta jyrkästi EY-jäsenhakemusta vastaan. SMP on myös vaatinut ennen Suomen lopullista EY-ratkaisua sitovan kansanäänestyksen järjestämistä maassamme Tanskan malliin. Hallitushan on ilmoittanut, että sen tarkoitus on järjestää asiasta vain neuvoa-antava kansanäänestys.

Liittyminen Euroopan yhteisöön sen jälkeen, kun EY on Maastrichtin sopimuksella muuttumassa taloudellisesta liitosta yhä poliittisemmaksi liitoksi eli Euroopan unioniksi, tuo mukanaan suuria, ellei peräti ylipääsemättömiä vaikeuksia pitää kiinni Suomen perinteisestä puolueettomuuspoliittisesta linjasta, vaikka hallitus on kannanotoissaan tätä vakuutellut. Jo nyt on käynyt selväksi, että mahdollisuudet EY:n jäsenenä pysyttäytyä erossa EY:n piirissä harjoitettavasta sotilaallisesta yhteistyöstä ovat varsin vähäiset, koska EY-maiden sotilaallinen yhteistyöjärjestö Weu eli Länsi-Euroopan unioni liitetään askel askeleelta osaksi EY:tä. Näin ollen puheet maamme puolueettomuuden säilymisestä EY-jäsenyydestä huolimatta eivät ole realistisia. Samoin hallituksen propagoimat uudet ulko- ja turvallisuuspoliittiset termit Suomen liittoutumattomuudesta, itsenäisestä puolustuksesta ja puolueettomuudesta lähialueillamme eivät ole kovin vakuuttavia maalle, josta EY:n lisäksi on aivan ilmeisesti tulossa sotilaallista yhteistyötä harjoittavan Länsi-Euroopan unionin Weu:n jäsen.

Suomen pyrkimys puolueettomuuspolitiikan harjoittamiseen menetti lisää uskottavuuttaan, kun maamme ulkopoliittinen johto vei Suomen joko tieten tahtoen tai vahingossa, kuten on myös väitetty, Länsi-Euroopan puolustusliiton Naton ja entisten itäblokin maiden kanssa muodostetun Naton yhteisjärjestön Nacc:n tarkkailijaksi. Kun kerran ulkopoliittinen linjamme on näin selvästi irrottautunut puolueettomuudesta, eikö olisi reilumpaa hallituksenkin taholta selvästi tämä todeta eikä pitää väkisin kiinni linjasta, jota EY:hyn pyrittäessä ei voida toteuttaa? Eihän Ruotsikaan enää puhu puolueettomuudestaan.

SMP vastustaa jo edellä esittämistäni vakavista haitoista johtuen Suomen viemistä EY:n täysjäseneksi. Mielestämme solmittu Eta-sopimus turvaa aivan riittävästi maamme taloudelliset edut Euroopassa. Eta-sopimus ei talouspoliittisilta vaikutuksiltaan eroa suuresti EY:ssä harjoitettavasta talouspolitiikasta, mutta siihen ei sisälly sellaisia maamme itsenäistä päätösvaltaa rajoittavia ulko- ja turvallisuuspoliittisia sidonnaisuuksia kuin EY-täysjäsenyys toisi. Tärkeää

Eta-sopimuksessa on myös se, että maatalous on jätetty kokonaan sopimuksen ulkopuolelle.

Miksi Suomella on niin kiire EY-junaan, vaikka meillä on jo valmiiksi neuvoteltu ja nyt jo allekirjoitettu Eta-sopimus tulossa? Muistettakoon, että Suomi on aikoinaan Efta-jäsenyytensä ja Eec-vapaakauppasopimuksensa solmiessaan harjoittanut varsin varovaista kauppaliittoumapolitiikkaa mutta ulkomaankauppaetunsa pitkälle tälläkin tavoin turvaten. Varovaisuus erityisesti liittoumien suhteen oli Suomen puolueettoman ulkopolitiikan takavuosien tavaramerkki. Miksi siis nyt on niin kiire luopua tästä?

Arvoisa puhemies! Eta-sopimus on kaikkine asiakirjoineen mammuttisopimus, jonka todellinen merkitys paljastuu vasta sen jälkeen, kun sopimuksen kaikkia kohtia aletaan soveltaa käytännössä. Eta-sopimuksen meille keskeisin merkitys on siinä, että voimme olla mukana Efta- ja EY-maiden kanssa tasa-arvoisena kilpailemassa tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääomien vapaan liikkumisen sallimalla Euroopan jättimarkkinoilla ilman meille kohtalokasta syrjintää ja ulkopuolella oloa.

Arvoisa puhemies! Ed. Sulo Aittoniemi esitti puheenvuorossaan perustelulausuman, jota ed. Vistbacka on kannattanut ja johon myös omalta osaltani haluan lopuksi yhtyä.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Ees i den form som man har avtalat om passar Finland bra som kanal till EG-marknaden. Men med tanke på den strävan som finns i andra Efta-länder att bli medlemmar i EG har Ees en osäker framtid. Det är därför naturligt att även vårt land försöker förhandla sig till medlemskap i EG.

Utrikesutskottet konstaterar att det i detta skede inte är klokt eller ens möjligt att ställa upp villkorslösa förhandlingsmålsättningar för ett medlemskap i EG. Den bedömningen är väl nog riktig med tanke på hur oklar tidtabellen för förhandlingarna är, inte minst efter omröstningen i Danmark och den svårbedömda utveckling som pågår i vårt land och i Europa. Pessimistiska bedömare frågar sig rentav om ett medlemskap kan nås på 1990-talet.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että tässä vaiheessa ei ole viisasta tai edes mahdollistakaan asettaa ehdottomia neuvottelutavoitteita jäsenyydelle. Tämä arvio onkin oikea ottaen huomioon neuvotteluaikataulun epävarmuuden varsinkin Tanskan kansanäänestyksen jälkeen ja vaikeuden ennustaa niin maamme kuin Euroopankin kehitystä. Tästä huolimatta useimmat valiokuntien kannanotoista lienevät voimassa sekä jäsenyyttä koskevien neuvottelutavoitteiden että kansallisten toimenpiteiden osalta. Ulkoasiainvaliokunnan kannanottoa ei kuitenkaan tule käsittää siten, että neuvottelijat olisivat saaneet valtuudet olla piittaamatta muiden valiokuntien lausunnoista.

Panen tyytyväisenä merkille, että ulkoasiainvaliokunta korostaa aktiivisen aluepolitiikan harjoittamista jatkossa. Sen ja riittävän pitkän siirtymäajan, vähintään kymmenen vuoden, turvaamisella maataloudelle, puutarha- ja kasvihuoneviljelylle maaseutu tulee voida pitää elinvoimaisena kaikilla alueilla. Tämä on kansallinen etu, jonka tulee olla ohjeena neuvottelijoille. Jo nyt alueiden tulee pyrkiä yhteistyöhön niin lähialueillaan kuin yli maan rajojenkin. Yhdessä saavutetaan suurempi tehokkuus, monipuolisuus ja suuremmat markkinat.

Utgångspunkten för social- och hälsovården bör vara bibehållande av grunderna för den nordiska modellen och den nordiska standarden. Inre nationella hot mot socialskyddet utgör en dålig ekonomisk utveckling och en stor arbetslöshet samt politiska värderingar. Ett nytt yttre hot blir den socialpolitik som drivs i konkurrerande EG-länder. Finland bör medverka till en höjd miniminivå för socialskyddet i EG-länderna och förhindrande av social dumping som konkurrensmedel.

Vi skall inte blunda för risken att den nya handelsmarknaden och den ökande varuproduktionen sker på miljöns och den fattiga världens bekostnad. Mera uppmärksamhet bör därför ägnas åt hur integrationen skall kunna förenas med en hållbar utveckling.

Alldeles som utrikesutskottet påpekar bör vårt land deklarera stöd för en hög nivå för miljöskyddet och utverka rätt till strängare nationella bestämmelser i vissa avseenden.

Som jag ser det bör ett villkorslöst mål vara att Finland kan säga nej till andra länders kärnavtal, någonting som också utrikesutskottet understryker.

Oberoende av hur förhandlingarna framskrider bör de nordiska länderna granska strukturerna för sitt samarbete och åstadkomma en effektivare organisation. Det finns behov av en nordisk politik inom flera sektorer i ett integrerat Europa. Tanken på ett gemensamt kontor i Bryssel, som förs fram av utskottet, förtjänar stöd.

Arvoisa puhemies! Kuulun niihin, joiden mielestä tanskalaisten äänestystulos Euroopan unionista voi muodostua monessakin mielessä arvokkaaksi yhteistyön tiivistyessä Euroopassa. Tulos oli merkkinä siitä, että EY:n pääarkkitehdit sortuivat yksinkertaistuksiin innossaan valaa EY-maat samaan muottiin ja että poliitikot yksittäisissä maissa kiirehtivät liian nopeasti.

Historialla on muutenkin melkoisesti kerrottava epäonnistuneista yhdentymispyrkimyksistä Euroopassa, mitä seikkaa ei voi sivuuttaa. On syytä nähdä, miten kirjava Eurooppa on edelleen kansojen, kulttuurien ja kansallisten pyrkimysten osalta. Miten erilaisia EY-maat ovatkaan monivuotisesta yhteistyöstä huolimatta? Myös jatkossa on oltava mahdollisuus itsemääräämisoikeuteen ja kansallisiin erityispiirteisiin ja -pyrkimyksiin. Nämä on otettava huomioon EY:lle ja Euroopan unionille asetettavissa tavoitteissa.

Som medlem i EG skulle vårt land fullvärdigt kunna medverka i beredningen och fattandet av beslut i motsats till vad som gäller i Ees. Men beslutsprocessen lämnar ändå mycket övrigt att önska i EG. Utrikesutskottets påpekande om organisatoriska åtgärder både i EG och här hemma för att åstadkomma större offentlighet och mera demokrati är synnerligen viktiga påpekanden.

De nordiska länderna bör med kraft driva på att den så kallade subsidiaritetsprincipen eller närhetsprincipen blir gällande för var beslut fattas så att många beslut fortfarande skall fattas på nationell eller varför inte regional nivå.

Omröstningsresultatet i Danmark bör ses som en allvarlig påminnelse om vad nonchalans mot medborgarna kan leda till. Regeringen och folketinget i Danmark har tydligen tagit för lätt på behovet av klarläggande information och diskussion i offentligheten om Maastricht-avtalet och dess målsättningar.

En växande reaktion i Sverige mot medlemskap bottnar igen i att den förra regeringen rusade i väg utan att skaffa medborgarnas fullmakter.

Något mer omfattande har behandlingen varit i vårt land, speciellt i riksdagen, utan att vi för den skull alldeles övertygande kan bevisa vad ett medlemskap skulle betyda i olika avseenden eller hur vårt välfärdssamhälle kan upprätthållas, om Finland ställer sig på sidan om EG.

Arvoisa puhemies! Tanskan kansanäänestystulosta on pidettävä vakavana muistutuksena siitä, mihin kansalaismielipiteestä piittaamattomuus voi johtaa. Tanskan hallitus ja kansankäräjät ovat ilmeisesti suhtautuneet liian kevyesti selkeyttävään informaatioon ja julkisen keskustelun tarpeeseen Maastrichtin sopimuksesta ja sen tavoitteista.

Ruotsissa jäsenyyden vastaisten reaktioiden voimistuminen perustuu puolestaan siihen, että edellinen hallitus kiirehti asiassa hankkimatta valtuuksia kansalaisilta.

Asian käsittely maassamme, erityisesti eduskunnassa, on ollut jonkin verran laajempaa, vaikka emme aivan vakuuttavasti pystykään osoittamaan, mitä jäsenyys eri suhteissa merkitsisi tai miten hyvinvointiyhteiskuntamme voitaisiin pitää pystyssä, jos Suomi jättäytyy EY:n ulkopuolelle.

Integraatiokysymys on niin suuri ja vaativa asia, että sitä tulee käsitellä kansalaismielipidettä kunnioittaen. Ihmisille on annettava kunnolliset mahdollisuudet muodostaa käsitys siitä, mikä vaihtoehto on maamme kannalta hyödyllisin. Tämä lisää yhteisymmärrystä ja ainakin voi estää hallituksen ja eduskunnan tappion tulevassa kansanäänestyksessä. Suomen kansaa ei voida vaihtaa, kansan valitsemat poliitikot kylläkin. Tämä on hyvä muistaa.

Integrationsfrågan är så stor och krävande att den bör behandlas med respekt för folkopinionerna. Allmänheten måste ges rejäla möjligheter att bilda sig en uppfattning om vilket alternativ som gagnar vårt land bäst. Det ökar möjligheten till förståelse och undvikande av ett eventuellt nederlag för regering och riksdag i en kommande folkomröstning på samma sätt som skedde i Danmark. Det kan vara skäl att minnas att det finländska folket inte kan bytas, men nog dess politiker om folket så vill.

Ed. Koski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nordman varmaan muistaa, kun eduskunta asetti reunaehtoja Eta-neuvotteluille. Nyt tiedämme lopputuloksen, miten suomalaisten reunaehdoille on käynyt, niitähän ei mennyt neuvotteluissa yhtään lävitse. Nähtävästi EY-neuvotteluissa tulee jatkossa käymään samalla tavoin. Ei meidän äänemme siellä suuressa myllyssä tule kuulumaan. Kun eduskunta aikoinaan äänesti muodollisesti EY-hakemuk-

sesta, siitähän eduskunta ei äänestänyt, vaan sisäpolitiikasta ja sen suunnasta, kun Aho pääministerinä pakotti keskustan edustajat ruotuun. Jos samassa yhteydessä olisi äänestetty tässä salissa, mennäänkö Naton jäseneksi, epäilen, että sataa kansanedustajaa ei olisi löytynyt tästä salista. Ei olisi löytynyt sellaista pääministeriä, joka olisi pakottanut kansanedustajat vastoin perustuslakia äänestämään Naton jäsenyyden puolesta.

Nyt ovat niin pääministeri kuin muutkin ministerit puhuneet jatkuvasti siitä, että me voimme olla puolueeton maa jatkossa. Nyt tiedämme, mihin meitä ollaan pala palalta hivuttamassa eli Naton jäsenyyteen, joka on uhka EY:lle. On yllättävää, että kun EY:stä on tarkoitus rakentaa vahva Eurooppa, niin nyt mennään sellaisen sotilasliittoutuman jäseneksi, joka uhkaa meitä tulevina vuosina eurooppalaisina. Näinhän tässä tulee käymään. Se ottaa vallan vaikka aseilla. Siellähän ei katsota muuta kuin sitä, kenellä on vahva aseistus. Se on USA:lla ollut ikuisesti, ja nyt kun on saatu Itä-Euroopan maat hajotettua, luonnollisesti tästä seuraa, että USA on meille uhka tulevina vuosina.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Nordman viittasi Tanskan kansanäänestykseen, ja ymmärsin, että hän tarkoitti sitä, että Tanskassa kansa äänesti tavallaan hallitusta vastaan ja äänesti vastaan sen takia, että poliitikot olivat kiirehtineet asiassa. Minä myös yhdyn tähän. Nyt Suomessa meidän hallituksemme on päättänyt, että järjestetään kansanäänestys ja pitkälti oppositio on myös tähän yhtynyt. Toisin sanoen tulemme todennäköisesti järjestämään kansanäänestyksen. Tietenkin toivomme kaikki, että Suomessa kansa ottaisi kantaa liittymiseen eikä äänestäisi hallitusta eikä poliitikkoja vastaan. Sen takia pidän erittäin valitettavana, että niin eilen kuin tänäänkin on pantu kyseenalaiseksi, pystyykö kansa tällaisessa asiassa asiallisesti ottamaan kantaa EY-liittymiseen. Eilen kahden suuren puolueen edustajat panivat tämän kyseenalaiseksi, ja tänä päivänä myös eräs hallituspuolueen edustaja pani kansanäänestyksen kyseenalaiseksi.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Kallis viittasi eilen käytettyihin puheenvuoroihin, niin täytyy nyt todeta, että kyllä meillä sosialidemokraateilla on aivan yksiselitteisen kirkas näkemys siitä, että kansanäänestykseen on tämä asia alistettava. Mutta luonnollisesti on paikallaan, että keskustelussa tuodaan esille erilaisia näkökohtia ja ongelmia, joita kansanäänestysmenettelyyn, jollaista Suomessa ei kovin usein ole käytetty, väistämättä liittyy ja korostetaan sitä, että vaihtoehtojen kaikkine seuraamuksineen täytyy olla hyvin tiedossa, jotta kansanäänestyksestä saataisiin varteenotettava tulos. Joka tapauksessa minusta on selvää, että vaikka kansanäänestys on neuvoa-antava, koska muunlaista ei Suomen lainsäädäntö tunne, niin hyvissä ajoin on tehtävä sellaiset pelisäännöt selväksi, että jos vähintään puolet äänioikeutetuista osallistuu tällaiseen äänestykseen, äänestyksen tulosta tullaan kunnioittamaan, vaikka se olisi ryhmien tai puolueiden täällä ottamien kantojenkin vastainen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kallis totesi, että Tanskassa kansa äänesti hallitusta, siis politiikkaa, vastaan, ja toivoi, että näin ei tapahtuisi Suomessa. Juuri näin tulee tapahtumaan Suomessakin, koska Suomen hallitus väen väkisin on vääntämässä tosiasiat ja realiteetit unohtaen Suomea Euroopan yhteisön ja Euroopan unionin jäseneksi. Kansa tulee äänestämään Suomessa hallitusta vastaan, jos tämä hallitus silloin enää on vallassa, ei todennäköisesti. (Ed. Kekkonen: Minkä puolesta?) Mutta on nyt miten hyvänsä, niin kansa tulee ainakin osaksi äänestämään hallitusta vastaan, tietysti asian substanssista myös. Ja siinä äänestyksessä saavat siipeensä myös sosialidemokraatit ja vihreät, vaikka he eivät olisi hallituksessakaan, virheellisen politiikkansa vuoksi.

Ed. V. L a u k k a n e n: Arvoisa puhemies! Nyt kun on edetty jo siihen pisteeseen, että jäsenhakemus on jätetty, minusta olisi tavattoman tärkeää, että uudestaan palattaisiin peruskysymykseen, miksi Suomi oikeastaan haluaa Euroopan yhteisön jäseneksi. (Ed. P. Leppänen: Haluaa Naton jäseneksi!) Jäsenyyshakemuksen jättämisen yhtenä perusteena oli hallituksella se, että Etan pysyvyys oli ikään kuin uhanalainen ja todettiin, että Eta uhkaa jäädä väliaikaiseksi. Minusta tämä perustelu on äärimmäisen heikko tällä hetkellä, kun koko Eta tuskin on päässyt vielä käynnistymään eivätkä sisämarkkinatkaan ole vielä käynnistyneet. Ehkä painavin peruste sille, että tässä ei ole kysymys väliaikaisesta ratkaisusta, on se, että Eta-sopimus sisältää nimenomaisen artiklan, jossa todetaan, että tämä sopimus ei ole esteenä sille, että jokin Efta-

maa siirtyy EY:n jäseneksi. Näin ollen Eta sisämarkkinoina säilyttää saman ulottuvuuden ja alueen täysin siitä riippumatta, montako maata sinne tulee Efta-maiden puolelta ja montako EY:n jäsenmaana.

Kysymys siitä, miksi todella pitäisi liittyä EY:hyn, on tavattoman tärkeä, koska Eta ja EY ovat luonteeltaan aivan erilaisia. Kauan on todella uskottu siihen, että sama peruste kuin Etalle kävisi myös EY:lle eli se, että taloudellisesti olisi jotenkin kannattavaa liittyä EY:n jäsenmaaksi. Olen vakuuttunut siitä, että kannattavuus alkaa olla yhä huterammalla pohjalla, koska Eta yksinään käytännössä riittää turvaamaan taloudelliset intressimme ja se turvaa meidät monilta kielteisiltä ja taloudellisesti haitallisilta vaikutuksilta.

Ei voi muuta kuin toistaa sen perusajatuksen, että jäsenmaksut Euroopan yhteisön jäsenenä ja kaikki muut maksut johtavat siihen, että Suomi joutuisi maksamaan nettona vuodessa jopa 5 miljardia markkaa, eikä tässä tarvitse ottaa edes vielä Delors 2:n vaikutusta, joka nostaisi huomattavasti jäsenmaksuja. 5 000 miljoonaa markkaa on suunnilleen sama raha kuin 13 miljoonaa markkaa joka ikinen päivä vuodessa. Sillä saataisiin noin 50 asuntoa joka päivä pyhät arjet 360 päivänä vuodessa. (Ed. Tuomioja: Tai 20 torjuntahävittäjää!) Se on suunnattoman suuri summa. — Aivan sama millä esimerkillä sitä kuvaamme. — Mutta tämä rahasumma on niin valtava, että ne, jotka ovat viemässä Suomea EY:hyn, ovat nähdäkseni velvollisia jotenkin uskottavalla tavalla näyttämään, että EY olisi edes taloudellisesti kannattava. Täytyy nimittäin muistaa, että aina kun ollaan menossa johonkin uuteen sopimukseen, on selvää, että ne, jotka tukevat sopimuksen allekirjoittamista, ovat velvollisia näyttämään toteen, mikäli he väittävät, että sopimus olisi Suomen etujen mukainen. (Ed. Aittoniemi: Kantajan asema!) Sen tulee olla Suomen etujen mukainen kokonaisarvostelun pohjalta, ja siinä olisi syytä nähdä vaivaa, koska tähän asti ei ole mitään uskottavaa selvitystä tehty.

Jotta etujen ja haittojen vertailu olisi mahdollista, olisi myös todella tärkeätä kiinnittää huomiota niihin todellisiin menetyksiin, jotka Suomi kohtaa, ja ennen kaikkea tulisi neuvotteluissa todella vahvistaa ne seikat, joista Suomi ei yksinkertaisesti ole valmis luopumaan. Mielestäni neuvottelut pitäisi käydä vielä siinä järjestyksessä, että ne seikat, jotka ovat Suomelle keskeisimpiä ja ehdottomimpia, pitäisi käsitellä ensimmäiseksi, jotta voitaisiin ehkä jo hyvissä ajoin todeta, ettei ole edellytyksiä EY-jäsenyydelle. Tarkoitan tällä ennen kaikkea puolustuspolitiikkaamme eli ulkopolitiikkamme ja toisaalta myös lainsäädäntövallan siirtymistä Brysseliin.

Jos vielä ajatellaan Suomen vaikutusmahdollisuuksien menettämistä, niin on selvää, että on eräitä alueita, joilla erityisesti Suomi ei käytännössä pääsisi vaikuttamaan tehtäviin päätöksiin. Näitä alueita ovat tietysti ulkopolitiikka, puolustuspolitiikka sekä raha- ja talouspolitiikka. On selvää, että tällaisilla alueilla politiikan pitää olla johdonmukaista eikä sitä voida torpedoida yhden pienen maan tai useammankaan pienen maan toimesta. Suomi olisi näin ollen sidottu siihen politiikkaan, mitä harjoitettaisiin, myös niissä tapauksissa, joissa se olisi Suomelle epäedullista.

Mitä tulee Suomen puolueettomuuteen, niin minusta jo nyt on aivan riidatonta Maastrichtin sopimuksen perusteella, että Suomi ei voi pysyä puolueettomana maana. Tätä perinteistä puolueettomuutta, jota Suomi on harjoittanut, ei voida korvata niillä ajatuksilla, joiden mukaan Suomi jatkossakin vain puolustaisi omia rajojaan ja olisi sotilaallisesti liittoutumaton. Tällainen ajattelu ei kerta kaikkiaan sovi Maastrichtin sopimuksen sanamuotoon, koska siellä todetaan yksiselitteisellä tavalla, että jokaisen jäsenvaltion tulee aktiivisesti ja lojaalisesti yhteisen solidaarisuuden hengessä tukea ulkopolitiikkaa ja myös varauksettomasti tehdä näin. Siellä ei siis sallita minkäänlaisia varauksia.

Toisaalta on muistettava, että kun Euroopan unionin yksiselitteinen tehtävä on poistaa sisäiset rajat Euroopan unionin alueelta, niin esimerkiksi Suomen ja Venäjän raja ei ole enää sen jälkeen vain Suomen raja vaan se on myös Euroopan unionin raja. Pidän selvänä, että Euroopan unionilla on oikeutetut intressit tässä suhteessa sellaiseen puolustuspolitiikkaan, joka turvaa tämän rajan kaikissa konfliktitilanteissakin. (Ed. Aittoniemi: Oikein!) Tällaisessa tilanteessa olisi lähes huvittavaa mennä kertomaan Brysseliin, että Suomi yksin taistelee tämän rajan kanssa, pysyy sitten pystyssä tai kaatuu. (Ed. Aittoniemi: Kodinturvajoukot aseisiin!) Tällaisilla alueilla, mitkä edelläkin luettelen, Suomi on todellakin sidottu näihin päätöksiin, vaikka ne olisivat Suomelle epäedullisia.

Yhtä lailla toisaalta täällä on väitetty ja ed. Lipponenkin sanoi, että Suomi ei osallistuisi joihinkin eksoottisissa maissa tapahtuviin interventioihin, mutta tämäkin olisi merkillistä, kun ei olisi olemassa muuta kuin yksi yhtenäinen

ulkopolitiikka Euroopan unionissa. Vaikeaa on sitten selittää, kuinka ei ole siinä osallisena. Itse asiassa se olisi mahdotonta.

Mitä tulee demokratiavajeeseen, niin täällä on käyty aika paljon keskustelua siitä. Ensinnäkin haluaisin toistaa väitteeni siitä, että ei ole oikeastaan täsmällistä puhua demokratiavajeesta, vaan pitäisi puhua sen puuttumisesta kokonaisuudessaan. Nyt on esitetty ja itsekin viime viikonloppuna olin eräässä kansainvälisessä seminaarissa, jossa esitettiin EY-tahon puolelta, että tämä demokratian vaje, mitä termiä he käyttävät, korjattaisiin siten, että lisättäisiin parlamentille lainsäädäntövaltaa. Lähtökohtahan tällä hetkellä on se, että parlamentilla ei yksinkertaisesti ole minkäänlaista lainsäädäntövaltaa. Voi tietysti oikeutetusti kysyä, että mikäli EY:n vakavana tavoitteena olisi lisätä parlamentille lainsäädäntövaltaa, niin miksi se ei sitä tehnyt jo esimerkiksi Maastrichtin sopimuksella. Näinhän ei ole tapahtunut. Mutta aivan yhtä oikeutettu on kysymys siitä, olisiko ylipäätänsä pienten valtioiden edun mukaista lisätä parlamentin valtaa. Minusta tähän kysymykseen on vastattava kielteisesti. Suomi tulisi saamaan 15 tai 16 edustajaa parlamenttiin, jonka kokonaislukumäärä kulkisi 550:n paikkeilla, ehkä jonkin verran ylikin Saksan laajentumisen takia. Tämä siis tarkoittaisi sitä, että Suomi olisi edustettuna tuossa parlamentissa alle 3 prosentin edustuksella. (Ed. Aittoniemi: Yksi suomalainen vastaa kymmentä venäläistä!) Mitä enemmän parlamentilla olisi todellista päätöksentekovaltaa, sen häviävän pienemmäksi tulisi Suomen vaikuttamismahdollisuus. On muistettava, että tietysti Suomessakin täällä kotoisessa eduskunnassa 3 prosentilla ei pitkälle pötkitä, mutta siinä on se ero, että kaikki edustajat ajattelevat yksinomaan Suomen etua. (Ed. Kekkonen: Oletteko varma?) Mutta Euroopan parlamentissa tilanne on aivan toinen, koska siellä jokainen ryhmä ja jokaisen maan edustajat ajattelevat ennen kaikkea oman maansa etua, ja näin ollen Suomen etua edustaisi puhtaasti vain tämä vajaat 3 prosenttia. Tämä olisi kyllä katastrofaalinen lopputulos. Sen takia olen vakuuttunut siitä, että tällaiseen kehitykseen ei pitäisi mennä. Mutta lopputulos on se, että tätä tilannetta ei ylipäätänsä voida korjata. Jos parlamentin valtaa lisätään, niin demokratiavaje ei suinkaan parane. Mutta ellei sitä lisätä, niin sen demokratian puuttuminen on voimassa oleva tosiasia.

Haluaisin vielä lyhyesti puhua lainsäädäntövallan laajenemisesta, koska siitä on paljon kiistelty. Kaikki viittaa todellakin siihen, että tämän unionin kansalaisuudesta johtuva lainsäädäntövallan laajeneminen on väistämätön tosiasia. Siitä on osoituksena Maastrichtin sopimuksessa esimerkiksi maininta viisumipolitiikasta. Tulevaisuudessa Suomella ei olisi siinä sanansijaa, kun Brysselissä päätettäisiin, mitkä maat tarvitsevat viisumin päästäkseen Euroopan unionin alueelle. Vastaavasti pakolaispolitiikka olisi yksinomaan Brysselin käsissä niin kuin Maastrichtin sopimus edellyttää. Eurooppalaisen poliisin luominen osaltaan tukee sitä, että myös sääntelyt poliisin toimivallasta ja kaikesta tällaisesta yhä enemmän yhtenäistetään. Silloin täällä loppuisivat kokonaisuudessaan ne keskustelut, mitkä esimerkiksi hiljan on käyty poliisin toimivallasta ja sen rajoista ja keinoista. Silloin 3 prosenttia Euroopan parlamentista eli 15—16 suomalaista lausuisivat oman mielipiteensä siellä voimakkaasti, hienoin sanakääntein, mutta häviäisivät sitten äänestyksessä enemmistölle varsin kirkkaasti.

Mitä vielä tulee tähän välivaiheeseen, jolloin neuvotteluja käydään, niin olisi tavattoman tärkeää, että puolueet vielä hieman vetäytyisivät asemistaan, miksei kaikkikin puolueet, mutta varsinkin ne puolueet, jotka nopeasti ottivat oman kantansa puoluejohdon avulla. Nyt olisi tärkeätä nöyrästi myöntää, että yhä enemmän tulee sellaisia seikkoja, jotka puoltavat uudelleenarviointia, ei pelkästään Tanskan takia vaan myös esimerkiksi siksi, että Saksan liittotasavallassakin, yllättävää kyllä, tavallinen kansa vastustaa varsin jyrkästi niitä kehityspiirteitä, jotka sisältyvät Maastrichtin sopimukseen. Yli 80 prosenttia saksalaisista ei ole valmiita luopumaan Saksan markasta, ja kuitenkin se on väistämätön tosiasia, jos Maastrichtin sopimus hyväksytään Saksassa.

Tämä koskisi väistämättä myös Suomea. Valtava määrä ihmisiä ymmärtää, että rahalla on jotakin muutakin arvoa kuin vain vaihtovälineenä, minä ecukin tietysti hyvin kävisi. Jo Vanhassa ja suuressa kirjassakin sanottiin: "Maksakaa verot sille, kenen kuva kolikosta näkyy." Tässä on enemmän liittymäkohtia, eikä ole kysymys pelkästään vaihdannasta, vaan eräässä mielessä siitä, mihin valtaa siirretään. Toisaalta Saksassa on myös nyt joukko johtavia kansantaloustieteen asiantuntijoita, yli 40 professoria ja muuta asiantuntijaa, antanut varsin murskaavan lausunnon koko rahaliitosta ja tuominnut sen. Tämä on tähänastisista vastoinkäymisistä Saksassa ylivoimaisesti vakavin.

Me Suomessa liian helposti jotenkin katsomme, että ne, jotka vastustavat EY-jäsenyyttä, elävät taakse jäänyttä aikaa, ja ne, jotka puoltavat sitä, ovat jotenkin moderneja. Näin ei suinkaan ole. Täytyy muistaa, että täällä kun jäsenhakemus jätettiin, Maastrichtin sopimusta tuskin monikaan kansanedustaja oli edes nähnyt, saatikka sitten lukenut. Kuitenkin kun oli näin tavattoman tärkeästä asiasta kysymys, olisi ollut varsin kohtuullista, että jäsenyyttä puoltavat henkilöt olisivat huolellisesti perehtyneet Maastrichtin sopimukseen.

Tanskassa on puhuttu siitä, että siellä on vastustettu politiikkoja, mutta täytyy muistaa, että myös Tanskan kansalaisten tietoisuus Maastrichtin sopimuksen sisällöstä on ollut varmasti monin tavoin paljon parempaa luokkaa kuin täällä monien suomalaisten päättäjien.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen kiinnitti huomiota siihen, millä tavoin esimerkiksi toimii Euroopan unionissa ulkopoliittinen ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ja sitten toisaalta viisumi- ja pakolaisyhteistyö. Mutta häneltä jäi nyt huomaamatta, että nämä yhteistyöalueet Maastrichtin sopimuksen mukaan — joka nyt sinänsä on nulliteetti, koska sitä ei ole Tanskassa hyväksytty, niin että turha sitä on lukea, luetaan sitten se seuraava sopimus — kuuluvat valtioiden välisen yhteistyön ja ministerineuvoston piiriin eivätkä siihen alaan, jossa Euroopan parlamentti esimerkiksi voisi tehdä päätöksiä. Tämä edustaa sen kaltaista yhteistyölinjaa, jota uskoisin, että nimenomaan Pohjoismaiden, jos ne kaikki EY:hyn päätyvät, tulisi jatkossakin puoltaa.

Eräs englantilainen korkea virkamies toivotti suomalaiset tervetulleiksi EY:hyn lähtien siitä, että he uskovat suomalaisten olevan suuria kreikkalaisen arkkitehtuurin ystäviä elikkä juuri tällaisen erillisen valtioiden välisen yhteistyöpilarin kannattajia enemmän kuin tällaisen federaalisen Euroopan. On tärkeätä, että me tulemme todellakin pohtimaan asiaa ja keskustelemaan näistä EY:n sisäisistä tulevaisuuden linjavalinnoista, mutta sen me voimme tehdä vasta silloin, jos me olemme myös EY:n jäseniä. Silloin meillä on myöskin mahdollisuus vaikuttaa. Nyt olemme siinä tilanteessa, että meidän pääministerimme joutuu ilmoittamaan, että kyllä me hyväksymme mitä vain, kunhan vain tietäisimme, mitä EY on ensin pystynyt itse päättämään.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen aloitti puheenvuoronsa sillä, että Eta-sopimuksen toteutumisen varmistuminen ei olisi ollut vahva peruste EY-hakemuksen jättämiselle. Mutta kyllä on todettava, että se sillä hetkellä oli tosi vahva peruste. Nyt kun hakemus on jätetty ja Etakin on toteutunut, niin sehän tarkoittaa sitä, että meille jää hyvää aikaa katsoa, minkälainen rooli integraatiokehityksessä meille on paras. Ei Tanskan kansanäänestyksen tuloksen pitäisi muuta kuin rohkaista meitä edelleen keskustelemaan yhtä avoimesti kuin koko talvi on keskusteltu. Verrattuna esimerkiksi Ruotsin tapaan jättää hakemus tämä on varmasti paljon viisaampi.

Toinen asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, oli Saksassa noussut vastustus ja siellä nämä 40 talousasiantuntijaa. Minusta ed. Laukkasen on hieman hankalaa vedota siihen, koska heidän perusteensahan on se, että Saksan ei pitäisi lähteä mukaan, koska Saksan kustannuksella muut hyötyisivät. Jos me uskoisimme näin, meidänhän pitäisi kilvan olla menossa tähän, että me pääsisimme hyötymään yhteisön kehityksestä Saksan kustannuksella.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tuomioja totesi, että se Maastrichtin sopimus, johon ed. V. Laukkanen viittasi, on nulliteetti. Näin tietenkin pitäisi olla, koska ennen Tanskan äänestystä annettiin ymmärtää ja sanottiin ihan selvästi, että mikäli kaikki jäsenmaat Maastrichtin sopimusta eivät hyväksy, se raukeaa. Mutta nyt äänestyksen jälkeen, niin kuin ed. Tuomioja varmasti tietää, johtavat EY:n poliitikot totesivat kylmän rauhallisesti, että pyyhitään Tanskan nimi siitä sopimuksesta pois ja jatketaan ihan entisin ehdoin. Aivan viime päivinä EY:n Andreasen on todennut, että voidaan mahdollisesti ryhtyä uusiin neuvotteluihin, mutta en ole huomannut, että tämä olisi saanut vastakaikua oikeastaan miltään suunnalta.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritin puheessani vain hahmottaa sitä kehitystä, mikä liittyy Euroopan unionin yhä syvenemiseen, ja perustelin sitä juuri sillä, että Euroopan unionin kansalaisuus johtaa väistämättä siihen.

Ed. Tuomioja, eivät nämä ole sellaisia alueita eivätkä mitkään muutkaan alueet, jotka jäisivät saman sisältöisen lainsäädännön ulkopuolelle

tulevaisuudessa. Asiantuntijat lakivaliokunnassa aika yksiselitteisellä tavalla vahvistivat, että ei ole olemassa sellaista lainsäädännön alaa, joka voitaisiin sulkea tämän kehityksen ulkopuolelle. He jopa mainitsivat esimerkkinä, että Euroopan yhteisön sisällä on jo mietitty yhtenäisen eurooppalaisen siviililakikirjan luomista.

Jos kerran henkilö haluaa ja voi asua vapaasti Espanjassa, Suomessa tai Saksassa, hän myös johdonmukaisesti haluaa, että periaatteessa kaikki häntä koskeva lainsäädäntö, oli se sitten huoneenvuokralakia tai rattijuopumusta tai mitä muuta tahansa, olisi yhtenevä, aivan samalla tavalla esimerkiksi perheoikeudelliset säännökset. Tämä unionin kansalaisuuden käsite avaa oven sellaiselle syvenevälle liitolle, ettei kukaan voi vastustaa sitä, kun ottaa huomioon, että uusi jäsenvaltio, joka liittyy Euroopan yhteisön jäseneksi, sitoutuu siihen, että hyväksyy alkuperäisen tavoitteen, joka on aina syvenevä liitto. Tätä vain halusin kuvata, eikä silloin kannata keskustella siitä, että vaikka Maastrichtin sopimus vain toteaa, että nämä ovat "matters of common interest" eli yhteisen intressin asioita, ne ovat niitä asioita, jotka lähitulevaisuudessa siirtyvät Brysselin yksinomaiseen päätäntävaltaan.

Ed. Kauppinen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä käydyssä keskustelussa on paljolti toistettu aiemmin kuultuja niin hyvässä kuin pahassakin ja kuultu realismia. Mutta pahinta, mitä minusta on ollut, on se, että on herätetty pelkoja itsenäisyyden menettämisestä ja muista asioista vailla analyyttistä asioiden pohdiskelua. Jos täällä me emme pysty analysoimaan keskustelua, niin kuinka me voisimme ajatella, että kansanäänestys voitaisiin suorittaa asialliselta pohjalta?

Olen sitä mieltä, että EY-jäsenyys on niin laaja ja tulevaisuuteen vahvasti vaikuttava asia, että sen ratkaisemiseksi tarvitaan paljon tosiasiallista tietoa, vaihtoehtoisiakin ratkaisumalleja ja niistä keskustelemista. Millään ei voida ajatella, että voisimme tarjota kansalaisille kaiken tarvittavan EY-tiedon oikean arvioinnin lähtökohdaksi. Näin ollen näiltä perusteilta minä vastustan kansanäänestystä, koska kansalle ei kuitenkaan ole mahdollisuuksia antaa kaikkea sitä tietoa, vaikka kuinka haluaisimme, mikä vaikuttaisi tosiasiallisesti oikean ratkaisun tekemiseen. Minusta kansalle vastuun siirtäminen tässä tilanteessa on kansanedustajien eli poliittisten päättäjien vastuunpakoilua.

Arvoisa puhemies! Joudumme myös punnitsemaan, mitä merkitsisi, jos jäisimme EY-jäsenyyden ulkopuolelle. Minä näen asian eräänä osana koko kansainvälistä kehitystä, joka on ollut viimeisen kolmen vuoden aikana todella suurta ja ennalta-arvaamatontakin, tosin myönteisessä mielessä.

Kehittyneiden maiden kansainvälinen solidaarisuus ja yhteistyö tulee nähdäkseni lisääntymään. Jos haluamme eristäytyä suomalaisina, sekin on meidän ratkaisumme, jonka seuraukset joudumme itse kantamaan. Maapallon historialliset tilanteet ovat muuttuneet kautta aikojen kuvastaen aikansa ihmisten maailmankäsitystä. Me emme mielestäni voi jäädä kehityksen ulkopuolelle. Meidän on syytä avautua yhä enemmän kansainväliseen yhteistyöhön, jolla voidaan parhaiten turvata Euroopan rauhanomaisen kehityksen jatkuminen ja samoin koko maapallon olemassaolon oikeutus.

Tulevaisuudessa nähdäkseni yhteistyö tiivistyy Euroopan, USA:n ja Japanin kesken varsin voimakkaasti. Miksi näin? Se vaatii katsetta koko maapallon todellisiin uhkatekijöihin. Ympäristöuhkat ovat kaikille yhteiset globaalisella tasolla. Niiden hoitaminen vaatii voimakasta yhteistyötä, jotta maapallomme olisi elämiskelvollinen kaikille luomakunnan olennoille ja kasveille tulevaisuudessakin. Tässä suhteessa alikehittyneet maat tarvitsevat laajamittaista tukea, johon vain laajalla yhteisellä kansainvälisellä rintamalla pystytään.

Mitä taas puolueettomuus-käsitteeseen tulee, meidän on syytä huomioida todelliset uhkatekijät tulevien 10 ja 20:kin vuoden kuluessa. Ne ovat mielestäni Aasia ja musliminusko kiihkomielisine toimintoineen. Kautta maailmanhistorian verisimmät sodat on käyty uskon varjolla, ja niin tulee edelleenkin olemaan. Tässä suhteessa historia varmasti toistaa itseään. Tämä on tavallaan osoitettu Neuvostoliiton hajoamisen seurauksina ja Jugoslavian sisäisenä sotatilana. Silloin kun vahvimpina vihamielisyyden ylläpitäjinä ovat kiihkousko ja kostonkierre, ei ratkaisua ole helpolla löydettävissä järkevin perustein. Näin ollen Euroopan, Venäjä mukaan lukien, tärkein turvallisuuspoliittinen riski on musliminusko.

Toinen tosiasia on Aasian ylikansoittuminen. Siellä asuu jo nyt yli puolet maapallon väestöstä ja väki vain lisääntyy kiihtyvällä nopeudella huolimatta toisen suuntaisista kansainvälisistäkin ponnisteluista. Aasiassa tulee olemaan ravinnon ja tilan puute todellisena ongelmana, minkä kaikki Euroopan maat joutuvat huomioimaan,

halusivatpa ne tai eivät. Siellä on aikapommi, joka tikittää yhä kiihtyvällä nopeudella.

Ottaen huomioon Venäjän maantieteellisen aseman lienee itsestäänselvää, että edellä mainitut uhkat koskettavat erityisen suuresti juuri heitä, venäläisiä. Selviytyäkseen tilanteesta Venäjä tarvitsee muun Euroopan tukea. Ensisijaista on saada Venäjällä talouselämä kuntoon niin, että heidän kehityksensä tapahtuisi rauhanomaisesti. Ongelma on kuitenkin Euroopan voimavarojen vähäisyys Venäjän massiivisuuteen ja siellä olevien ympäristötuhojen ja talousongelmien vaikeuteen nähden. Todella auttamisen mahdollistamiseksi tehokkaasti tarvitaan myös USA:n ja Japaninkin panostusta taloudellisesti varsin suurissa mittakaavoissa tulevina vuosina. Voidaan kysyä, millä ehdoilla kansainvälistä apua voitaisiin mahdollisesti antaa niin mittavasti kuin tarve olisi.

Toisaalta entisen Neuvostoliiton alueella on varsin paljon epäkuranttia varustelua, joka kuitenkin on vaarallista joutuessaan vääriin käsiin. Näitä ovat keskipitkän ja pitkän kantaman ohjukset ydinvarauksineen. Kansainvälisesti voisi olettaa olevan hyvin tärkeää saada ne turvalliseen valvontaan. Tämä selittää mielestäni Venäjän ja Naton yhteistyön kehittymisen. Silloin on aivan turhaa keskustella, olemmeko Nacc:n huomioitsijoita, tarkkailijoita vai jäseniä tai missä järjestyksessä päätökset ovat tulleet.

Toisaalta SDP:n ja vasemmistoliiton taholta tullut ryöpytys hallitukseen päin päätöksenteosta ihmetyttää, koska ulkopolitiikka on presidenttimme käsissä. Onko SDP:n keskusteluyhteys presidenttiin päin kunnossa vai onko tämän keskustelun ylläpito vain julkisuusteatteria? Jos se on julkisuusteatteria, niin asia on liian vakava teatraalisen toiminnan pohjaksi.

Arvoisa puhemies! Miten voidaan saada varmuus valvonnan kansainvälisestä pitävyydestä? Siten, että kyseiset varustukselliset uhkat ovat kansainvälisessä omistuksessa ja kansainvälisessä sotilaallisessa valvonnassa yhteistyöllä. Se edellyttää kiinteätä yhteistyötä Venäjän ja Naton välillä. Miten tässä tilanteessa nykyisen puolueettomuus-käsitteemme laita on? Olemmeko siinä tilanteessa eurooppalaisen, mukaan lukien Venäjä, ja yhdysvaltalaisen koalition vastapuoli eli vastaan itäistä naapuriamme? Ketä vastaan meidän tulisi puolustautua? Kysymyksiä voidaan esittää paljonkin edellä olevan ajattelun pohjalta.

Meiltä, jotka päättäjiksi kutsumme itseämme, tulisi voida vaatia laajojakin näköaloja ja pohdiskelua tulevaisuudesta. Jos joudumme aina vain tilanteeseen, jossa toimimme kuin palokunta pahinta paloa sammuttaen, niin kuin sisäisessä tilanteessamme olemme pitkälti tehneet, lainsäädännössäkin tässä eduskuntatyössä, emme voi kuvitella maatamme eli Suomea tulevaisuudessa muuttuvan maailman kehittyneenä osana, joten Euroopan unionin käsitteellä on ennenaikaista pelotella. Weu:n ulkopuolelle jäämisellekään ei ole perusteluita.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Pyysin eilen jo puheenvuoron, mutta kuunneltuani illan täällä käytettyjä puheenvuoroja tänä aamuna peruutin sen. Peruutin sen, kun muistelin sitä puoluetoverini Rinteen usein siteeraamaa Lauri Viidan runonpätkää, joka on näin kuuluva: "Avaruuden puhki, musta mylly huhki. Mitä lienee jauhanut, kun mitään ei oo varissut?" Ei todellakaan monista puheenvuoroista huolimatta, johtuen kai siitä, että aiheesta on jo aikanaan ennen valiokuntaan lähettämistä keskusteltu ja toistuvasti samoja asioita on tullut esiin.

Tänään kuitenkin tuli esiin eräitä näkökohtia. Nimenomaan torajyvä löytyi ed. Vistbackan puheenvuorosta, ja taas ed. Niinistön pontta pitäisin erittäin hyvänä jyvänä ja tulen sitä aikanaan kannattamaan.

Ed. Vistbacka totesi puheenvuorossaan, että viime sotiemme veteraanit ovat useissa yhteyksissä todenneet, että jos Suomi menee Euroopan yhteisöön täysjäseneksi, niin he ovat aikanaan taistelleet turhaan ja itsenäisyys on menetetty. Minä olen myös kuullut muutamilta veteraaneilta heidän tilaisuuksissaan vastaavan kannanoton ja olen vastannut, että asia on taivaallisen tarkkaan täysin päinvastoin. Jos emme mene EY:n jäseneksi, niin he ovat taistelleet turhaan. Nyt tietysti voidaan sanoa perustelut, ja minusta siinä on historialliset perustelut varsin hyvin.

Suomi ei ole itse saanut määrätä asemaansa paljoakaan tähän mennessä. Ruotsin vallan alla olimme satoja vuosia. Tilsitissä 1800-luvun alussa Napoleon ja Aleksanteri I sopivat siitä, että mm. Suomi kuuluu Venäjän hegemonian piiriin, ja aivan pian Aleksanteri I myös Suomen otti, ja venäläiset pitivät meitä vallassaan toistasataa vuotta. Sen jälkeen oli pieni hengähdysaika, mutta 1930-luvun lopulla Hitler ja Stalin renkiensä Molotovin ja Ribbentropin myötä jälleen päättivät meidän puolestamme, että me kuulumme Venäjän etupiiriin reunavaltiona, jossa tulee olla venäläinen hegemonia. Venäjä yritti tätä

Neuvostoliiton nimikkeellä, mutta Suomi pani vastaan, Baltian maat eivät.

Jos nyt emme todellakaan mene, kun meillä on täysi valta valita, EY:n jäseneksi, niin nousevan suurmahdin Venäjän johtomiehet toteavat 10—20 vuoden kuluttua, että 1990-luvun alussa olisitte saanut vapaasti päättää, oletteko nk. länsimaa vai oletteko Venäjän etupiiriin kuuluva vasallivaltio. (Ed. Aittoniemi: Saksan maakunta!) Kyllä tämä pitää täysin paikkansa.

Tästä onkin hyvä siirtyä eräisiin ulkopolitiikan ja turvallisuuspolitiikan näkemyksiin.

Usein näinä päivinä kuulee mainintoja, että Paasikiven — Kekkosen ulkopolitiikka on romukoppaan pantava, ja hyvinkin pitkälle meneviä siihen liittyviä näkemyksiä tuodaan esiin. Kuitenkin olen sitä mieltä, että keskeiset periaatteet Paasikivi — Kekkosen linjasta ovat edelleen voimassa ja tulevat jatkuvasti olemaan. He puhuivat maantieteen tärkeydestä ulkopolitiikasta, ja taisi olla Kekkonen, joka totesi, että "valitse ystävät läheltä ja viholliset kaukaa".

Samat neuvot pätevät edelleen. Venäjä on mahtava naapuri, olkoon siellä kommunistinen tai kapitalistinen talousjärjestelmä, olkoon siellä tsaristinen santarmijärjestelmä tai kommunistinen komentovaltio. Tällä hetkellä Venäjän karhu on tietyllä tavalla savijaloilla, mutta ei monta vuosikymmentä varmasti tarvitse odottaa, kun se on maailman mahtavin valtio ja me olemme sen lähinaapurissa. Elämme karhun kainalossa.

Turvallisuuspolitiikan osalta olisin ainoastaan tuonut esiin kriikkiä puolustusministerimme toiminnoista. Olen ihmetellyt, miksi ulkopoliittinen johtomme, lähinnä tasavallan presidentti juuri, ei ole osoittanut — ainakaan julkisesti ei ole tiedossa — vakavampia moitteita puolustusministerille, joka on toiminut taitamattomasti. Puolustusministerin toimesta esitellään asetuksia, jotka rikkovat eduskunnan lainsäädäntövaltaa. Edelleen puolustusministerin tieten ja toimesta pyydetään hävittäjähankintoihin liittolaisalennusta. Vielä voidaan sekin todeta, että puolustusministerin taholta on tuotu esiin ajatus, että Ruotsi ja Suomi aivan niin kuin Ruotsi-Suomi aikanaan muodostaisivat puolustuksellisen yhteisön. Olen ollut neljännesvuosisadan kunnanvirastossa johtavassa tehtävässä. Jos vastaavan kaltaisia taitamattomuusvirheitä, tietysti sillä tasolla erilaisia, olisi tapahtunut, julkinen huomautus olisi ollut vähin reaktio näihin toimintoihin.

Seuraavaksi tuon esiin näkökohdan, jota ed. Lipponen jossain määrin kosketteli, nimittäin sen, että tällä hetkellähän EY muodostuu Tanskaa lukuunottamatta Keski- ja Etelä-Euroopan maista ja niiden tavat, lainsäädäntö ja kulttuuri sävyttävät direktiivejä ja muita päätöksiä. Paljonkaan ei ole tuotu esiin sitä näkemystä, että kun Suomi ja muut Pohjoismaat menevät jäseniksi, niillä on hyvin paljon annettavaa ja myös pystyvät vaikuttamaan tuleviin säännöksiin ja jopa rakenteisiin.

Pohjoismaat ovat monessa suhteessa mallimaita joita varmasti tullaan sellaisina myös käyttämään, kunhan keski- ja eteläeurooppalaiset oppivat tuntemaan asioitamme. Suurvalloissa kuten Saksassa ja Ranskassa ei olla paljoakaan kiinnostuneita muiden ja pienten maiden sisäisistä asioista, mutta kun EY:n kautta pääsemme niitä kertomaan, varmasti on vaikutus positiivinen. Asukasmäärien vähäisyys ei ole tässä esteenä. Meillä on annettavaa paljon sosiaali-, terveys- ja opetustoimen puolella. Yksilönvapauden osalta, vähemmistöjen kohtelussa ja monilla muilla aloilla sittenkin meillä on demokratia viety huomattavasti pidemmälle kuin keskisessä Euroopassa Etelä-Euroopasta puhumattakaan.

Mainitsen yhtenä hyvänä esimerkkinä kunnallishallinnon, joka on Suomessa yli 100 vuotta vanhaa. Se on lähidemokratiaa parhaimmillan. EY-asiakirjoissa vilahtelee vähän väliä sana "aluehallinto", ja se on juuri nostettu tärkeäksi sen vuoksi, että aluehallinto on Keski- ja Etelä-Euroopassa huomattavasti vanhempi ja pidemmälle menevämpi kuin meillä, missä sitä ei periaatteessa ole ollenkaan. Meillä sen sijaan paikallishallinto on maailman huippuluokkaa eli juuri kunnallishallinto.

Suomen keskusta on ottanut esiin aluehallinnon EY-sanastosta ja jossain määrin markkinoinut ajatusta, että EY pakottaa meidät muodostamaan maakuntaitsehallinnon: vaalit ja maakuntavirastot virkamiehineen sekä mahdollisesti jopa maakunnan verotusoikeus. Monilta tahoilta asiantuntijoilta on nimenomaan kuultu, että EY ei pakota meitä demokraattisen aluehallinnon muodostamiseen, vaan että nimenomaan kuntien yhteistoiminta, mm. kuntayhtymät, jotka tulevassa laissa tulevat mahdollisiksi, kattavat ne vaatimukset, mitä aluehallinnolta EY:n määräyksissä vaaditaan. Mainittakoon esimerkkinä, että Ranskasta ei ole meille mitään omaksuttavaa kunnallishallinnon osalta. Siellä on yksi henkilö, joka päättää kunnan asioista, ja myös tehtäväpiiri on hyvin kapea.

Kansanäänestyksestä olisin tässä varsinaisessa puheenvuorossanikin jotain todennut, vaikka

yhden repliikin olen asiasta käyttänyt. Yhdyn ed. Paasion näkemykseen siitä, että käyty keskustelu on kääntynyt sellaiseksi, että se aivan kuin antaisi ymmärtää, että kansanäänestys olisi jonkinlainen valtioelin. Tosiasiassa referendum Suomessa on nimenomaan neuvoa-antava kansanäänestys. Eduskunta ei ole velvollinen sen tulosta välttämättä noudattamaan. Tässä yhteydessä kiirehdin toteamaan, että olen ehdottomasti sitä mieltä, että neuvoa-antava kansanäänestys suoritetaan EY:n jäsenyydestä. (Ed. Laakso: Pitäisikö sen olla sitova?) Mutta niin kuin ed. Tuomioja äsken mainitsi, on myös tuotava esiin ne kielteiset puolet, mitä neuvoa-antavassa ja sitovassakin kansanäänestyksessä on.

Joku jo sanoi, että kansanedustajillakin on työtä perehtyessään EY-asiakirjoihin. Miten on, jos viidelle miljoonalle suomalaiselle nuo pinot, jotka meidän työhuoneissamme ovat, toimitetaan, jotta varmasti olisi kaikki tarpeellinen tieto?

Edelleen, kansanäänestys antaa mahdollisuuden erilaiseen manipulaatioon. Pinonpolttajat tai, korjaan, vainovalkeiden polttajat saavat vettä myllyynsä. He kulkevat pitkin pitäjiä, ja osin keskustajohtoinen televisio seuraa perässä kuuntelemassa hirvivillapaitaisäntien vuodatuksia.

Edelleen yhdyn siihen, kuka äskettäin juuri totesikaan, että kansan selän taakse menon ja vastuunpakoilun piirre sisältyy kansanäänestykseen.

Vielä yksi seikka: Kansaa ei saa tehdä missään tilanteessa naurunalaiseksi. Niin on tapahtumassa veljeskansamme Ruotsin osalta, jossa aikanaan tehtiin referendumin pohjalta päätös, että ydinvoimalaitokset suljetaan ja uusia ei rakenneta. (Ed. Kekkonen: Entäs keskustan EY-päätös?) Nyt joutuu parlamentti Ruotsissa tekemään kansan vastaisen päätöksen, ja se vasta on kansan naurunalaiseksi tekemistä ja pilkkaamista.

Ed. Niinistön ponteen: Kannatan sitä, niin kuin jo totesin, että lakien perustuslainmukaisuuden seurantaan jokin instrumentti saataisiin. Kannatan nimenomaan sen vuoksi, että ed. Niinistö myöhemmissä puheenvuoroissaan tavallaan luopui tuomioistuinvaihtoehdosta eli esitti muitakin vaihtoehtoja ja nimenomaan sen, että tämän talon sisällä olisi kontrollielin.

Tällä puolella salia ei ole koskaan erityisesti rakastettu erityistuomioistuimia. Suomen työväenliikkeellä on niistä karvaita kokemuksia. Usein on myös niin, että vaikka tuomioistuimista puhuttaessa puhutaan niiden puolueettomuudesta, niin kyllä siitäkin erilaisia käsityksiä voidaan esittää, kun tiedetään ne rekrytointi- ja ylennyssysteemit, mitkä meidän tuomioistuinlaitoksessamme on. Minusta on tärkeää, että kontrollielimestä nimenomaan tässä salissa päätetään, tämän talon puitteissa. Vox populihan on vox Dei.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kaksi myönteistä ja yksi kielteinen kommentti ed. Vähänäkin mielipiteisiin.

On todella niin, että propagandistinen puhe, että veteraanit olisivat taistelleet turhaan, on kyllä täysin väärä. Kyllähän ennen kaikkea sotien tulos oli se, että meillä säilyi länsimainen elämänmuoto ja valtiojärjestys sekä länsimainen elintaso. Olivathan esimerkiksi Tshekkoslovakia, Unkari ja Puola itsenäisiä, jopa useimpien länsimaiden, Suomenkin, tunnustamia, mutta kun ne jäivät blokin tuolle puolen, niin niiden kohtalo oli tuo. Lisäksi sodan tuloksena saavutimme sen, että meillä on valinnan vapaus aivan niin kuin hakemuksen jättämisen jälkeen, minkälaiseksi tulevan kehityksen haluamme.

Erittäin myönteistä oli myös ed. Vähänäkin puheessa se, että hän antoi arvoa Paasikiven — Kekkosen linjalle. Mutta on samaan hengenvetoon todettava, että ensimmäiset kritiikit tätä linjaa kohtaan taisivat tulla aika paljon sosialidemokraattien taholta ja tulivat tietysti aika paljon kokoomuksenkin taholta. Minä korostan, että perusajatukset — geografia, historian opetus ja pienen ja suuren valtion suhteet — ovat edelleen voimassa niin kuin Paasikivenkin aikana. Pienen maan on oltava viisas, ja ulkopolitiikassa tarvitaan jatkuvuutta. Sen takia puolueettomuusaiheen esillä pitäminen on jatkuvasti tärkeää.

Sen sijaan ehdottomasti eri mieltä täytyy olla ed. Vähänäkin kanssa maakuntahallintoasiasta. Nimittäin ei se ole byrokratian rakentamista eikä se pelkällä kuntayhtymämallilla ratkea. Meillähän on valtiollista aluehallintoa, ja ennen kaikkea sen hajauttamista pitää jatkaa ja sen pitämistä maakunnissa. Sen pohjalle maakuntahallinto pitäisi rakentaa ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomi menettää EY-jäsenyy-

den ja Euroopan unionin yhteydessä itsenäisyytensä, mihin johtanut prosessi alkoi aikanaan Pohjanmaalta, kun Pohjanmaan miehet paljain käsin ottivat venäläisiltä pois aseet ja siitä alettiin vyöryttämään. Itsenäisyyttä puolustettiin 1939—1945 verisesti ankarin uhrauksin ja sitä on sen jälkeen rakennettu jälleen kukoistavaksi yhteiskunnaksi, jonka Ahon hallitus nyt on tuhonnut. Tämä on se itsenäisyys, jonka Suomi tulee menettämään. Näin ollen veteraanien ajattelu on aivan oikeaa. Se on heidän näkemyksensä, jota ed. Kemppaisen ei kannata missään tapauksessa väheksyä.

Sen jälkeen haluan palata ed. Vähänäkin puheeseen. Hän sanoi, ettei Suomi ollut saanut itse määrätä pitkiin aikoihin. Tosi on. Kymmeniä vuosia olemme olleet Venäjän joko enemmän tai vähemmän näkyvässä määräysvallassa. Nyt kansainvälisten tapahtumien kautta meille on tullut tietynlainen vapaus: ajattelun, politiikan vapaus. Tästä juuri on kyse, arvoisa ed. Vähänäkki: Minkä vuoksi, kun me olemme juuri päässeet verkosta, meidän täytyy rynnätä toiseen katiskaan suin päin välittömästi emmekä voi olla edes muutamaa vuotta itsenäisinä ja itse asioistamme määräävinä? Siinä teidän, ed. Vähänäkki, näkemyksenne olivat täysin ristiriidassa totuuden ja loogisen ajattelun kanssa. Teidän täytyy heti sännätä Euroopan yhteisön jäseneksi ja Suur-Saksan maakunnaksi, kun on päästy Venäjän vallan alta.

Lisäksi totean, että puolustusministeri Rehn on ainoa ministeri, jota minä arvostan. Hän on tehnyt hyviä päätöksiä. Hän on osannut ne tehdä. Hän on ostanut Suomen puolustusvoimille halpaa kalustoa, aivan niin kuin aloitteissani olen toivonutkin. Kun hän ostaa Venäjältä vielä nämä sata Sukhoi-konetta, että saadaan ne siltä puolelta tänne, niin olen melkein vaikka valmis luopumaan presidenttiehdokkuudestani hänen hyväkseen.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ne veteraanit, jotka ovat ed. Vähänäkille tulleet sanomaan, että heidän työnsä on mennyt hukkaan, jos Suomi liittyy EY:n jäseneksi, ovat olleet ihan oikeassa. Minä olen samalla kannalla kuin he ovat olleet ja he ovat varmasti vieläkin. On aivan selvää, että Suomella ei ole täyttä suvereniteettiä, jos meidän korkein päätösvaltamme siirretään Brysseliin ja jos me joudumme luovuttamaan puolueettomuutemme, keskuspankkimme, rahamme sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme. Eipä meillä tämän jälkeen paljon mitään olekaan jäljellä itsenäisyydestä.

Olen samaa mieltä kuin ed. Vähänäkki siitä, että Suomessa ovat kunnat hoitaneet hyvin asiansa. Meillä on vahvat ja hyvin organisoidut kunnat. Mutta jos Suomi lähtee EY:n täysjäseneksi, kunnat ovat auttamattomasti liian pieniä yksiköitä tekemään yhteistyötä EY:n alueiden kanssa. Kun hallintovaliokunta vieraili Strasbourgissa ja tapasimme mm. Euroopan neuvoston alan kaksi eksperttiä, he olivat sitä mieltä, että Suomeen pitäisi järjestää jonkinlainen välihallinto, maakuntahallinto. He olivat myös sitä mieltä, että viisi aluetta riittäisi, mutta ei missään nimessä 19:ää, niin kuin tällä hetkellä Suomeen on suunniteltu.

Neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä olen samaa mieltä. Mutta en toki kannata sitä, että kansalaisille lähetetään yhtä suuret pinkat paperia kuin meille on lähetetty, vaan tiivistä asiatietoa ja ennen kaikkea tasapuolista tietoa niin, että myös EY-kriittiset kannanotot tulisivat näkyviin. Nythän vain VEY-liike on hoitanut kritiikin puolta, ja se on valtiolta saanut liian vähän avustusta.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pettymyksekseni huomaan, että ed. Aittoniemi poistui juuri salista. Kun ed. Aittoniemi ilmoitti olevansa valmis jopa luopumaan presidenttiehdokkuudesta, sen tietysti hyvin suurella mielenkiinnolla panin merkille, vallankin sen jälkeen, kun olen kuullut hänen julkisesti ilmoittaneen, että hän on Suomen vastaus Zhirinovskille. Minusta hänen ajatuksillaan olisi saattanut nousta hyvin mielenkiintoinen pohdiskelu siitä, millainen on Suomen vastaus Zhirinovskille siinä tilanteessa, jossa, ed. Kemppainen, me olemme valitsemassa tietämme Euroopassa.

Kun te, ed. Kemppainen, puhuitte geografiasta, historiasta sekä pienen ja suuren maan suhteen huomioimisesta, niin kaikki tämä on aivan oikein. Mutta jos te sosialisoitte sen Paasikiven — Kekkosen linjaan vain, niin siinä te teette kyllä historialle erittäin suurta vääryyttä. Kyllähän sellainen ajattelu lähtee Snellmanista. Sitä on harjoittanut Danielson-Kalmari ja työväenliikkeen piirissä Yrjö Mäkelin on aivan keskeinen pohdiskelija tällaisissa asioissa. Minusta ei kannattaisi historiaa oikaista ihan loputtoman

paljon, vaikka se tässä keskustelussa onkin ollut aika mielenkiintoista kansanhuvia näinä kahtena päivänä.

Mitä tulee kansanäänestykseen, niin en malta mitenkään olla esittämättä ed. Vähänäkin puheen perusteella yhtä pikku esimerkkiä kansanäänestyksestä ja kansanäänestyksen siitä ulottuvuudesta, että ihmisiä ikään kuin pidetään pilkkana. Kyllä se prosessi, jonka Suomen keskusta kävi läpi suhteessa EY:hyn — antoi ihmisten äänestää ja päätti toisin — lähenteli ihmisten naurunalaiseksi tekemistä. Jos olisin keskustalainen maanviljelijä, olisin tavattoman pettynyt.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän näin on, että pienellä maalla ei ole täyttä suvereniteettia, ei ollut sodan jälkeen Paasikiven aikana eikä ole varmasti nytkään. Vielä pahemmin me sen menetämme, jos emme ole yhteistyössä muiden valtavirtojen kanssa. Todettakoon heti aluksi, että en minä ole EY:n ehdoton kannattaja enkä puolustaja. Kehitys, tämä keskustelu ja kansanäänestykseen meneminen sen näyttäköön. En aio mennä kansan selän taakse, vaan aion siinä vaiheessa kertoa mielipiteeni.

Historian huomioon ottamisesta: Jos ei kaikkia historian positiivisia nimiä ehdi kertoa yhdessä puheenvuorossa, niin ei se sitä tarkoita, etten olisi tarkoittanut, että näiden kahden, Paasikiven ja Kekkosen, ajatteluun ei olisi nimenomaan tämän vaikuttanut. Mutta nyt ollaan tavallaan mustamaalaamassa sitä aikaa. Ed. Aittoniemikin viimeisessä puheenvuorossaan, johon vastauspuheenvuoron pyysin, sanoi, että me olimme Neuvostoliiton talutusnuorassa. Jos noin koetaan, jätetään hyväksymättä se tosiasia, että sinä aikana me nostimme elintasomme eurooppalaiseen huippuun, ohi Benelux-maiden, Englannin ja Ranskan, ja olemme edelleen sillä tasolla.

Tätä tarkoittaa se, että pienen maan pitää osata valita suhtautumisensa nyt Brysseliin ja aikaisemmin Moskovaan, ja sen takia pitää viisaasti valita ilman tunteita.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkosen vastauspuheenvuoron johdosta toteaisin, että ensinnäkin keskusta oli ainoa puolue Suomessa tässä EY-asiassa, joka nimenomaan käynnisti asiasta keskustelun kentän kanssa. (Ed. O. Ojala: Ei pidä paikkaansa, ed. Anttila!) Sosialidemokraatit käsittääkseni tekivät päätöksen hakea Suomen EY-jäsenyyttä jo ennen kuin keskustelu kentällä käynnistyi. Jos oikein tiedän, niin mm. teidän jäsenistönne keskuudessa on tehty kysely, ja se kysely ilmeisesti, jos tietoni ovat oikeat, osoitti sen, että teidänkin kentällämme erittäin suuri joukko vastustaa. Te pistitte tämän kyselyn ilmeisesti haudaten kaappiin, koska sillä ei ollut minkäänlaista julkisuusarvoa.

Siinä myönnän avoimesti, ed. Kekkonen, että tavallaan hallituksen suunnalla ehkä tehtiin virhe, että asiasta tehtiin eduskunnassa luottamuslausekysymys. Mutta sen sijaan esimerkiksi keskustan puoluevaltuuskunnan kokouksessa selkeästi äänestettiin EY:tä vastaan ja EY:n puolesta ja mielipiteet kartoitettiin. En muista niitä lukuja ulkoa, mutta erittäin iso osa keskustan kansanedustajia oli silloin EY-jäsenyyttä vastaan. Eli ei tämä kuva niin irvokas ole kuin ed. Kekkonen vastauspuheenvuorossaan antoi ymmärtää. Keskustan kentällä toimittiin demokraattisesti. Ihmiset saivat tietoja ja saivat muodostaa kantansa ainoana, kun verrataan, miten menettelivät kokoomus ja sosialidemokraatit.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ed. S-L. Anttila vähän läheisimmissä asioissa kuin edeltäjät historian suhteen veti mutkat suoriksi. Muistin virkistämiseksi, ed. Anttila, Suomen sosialidemokraattinen puolue perusti alkuvuodesta 1988 integraatiotyöryhmän, jota ryhtyi vetämään Ulf Sundqvist, nykyinen puolueemme puheenjohtaja. Tämä integraatiotyöryhmä tuotti aineistoa meidän perusjärjestöillemme, meidän peruskannattajakunnallemme tuosta vuodesta lähtien. Me emme näin vakavissa asioissa toimi ikään kuin sirkusteltoissa toimitaan. Ei voi muuttaa sitä tosiasiaa, että me olemme käyneet erittäin syvällisen, hyvin vähän huutokauppamaisen keskustelun siitä, mitä integraatio merkitsee Suomelle yleensä ja sen palkansaajille aivan erityisesti.

Kyselyn osalta, josta ed. Anttila puhui, siis sellaisen kyselyn, jossa hän tietää olevan niin, että sosialidemokraatit vastustaisivat EY:tä, hän puhuu nyt kyllä asiasta, josta minä en ole kuullut mitään. Luulen, että jos tällainen kysely olisi ollut, se olisi myös tullut julkisuuteen ja luulenpa, että ihan isoin otsikoinkin. Mutta kuten sanottu meidän poliittiseen toimintakulttuuriimme eivät kuulu sellaisissa asioissa suuret otsikot, sellainen rähinöinti ja sellainen huutokauppameininki kuin eräiden muiden puolueiden.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Sirkka-Liisa Anttila antoi ymmärtää, että keskustapuolue olisi ollut jotenkin ainoa puolue tässä maassa, joka on hoitanut demokraattisesti mahdollisen EY-jäsenyyden käsittelyä omassa puoluekentässään, niin se ei todellakaan pidä paikkaansa. En nyt kommentoi sosialidemokraatteja, miten olette menetelleet, se on teidän oma asianne, mutta korostan sitä, että vasemmistoliitto on käynyt hyvin avoimen keskustelun kentällä, me olemme suorittaneet jäsenkyselyn.

Muistutan ed. Anttilalle, että me todellakin olemme myös toteuttaneet jäsenten tahtoa eli olemme pitäytyneet jäsenten tahdossa emmekä kuten keskustapuolueessa tapahtuu, että kun johdossa oli henkilöt, jotka halusivat toisenlaisen ratkaisun, niin he kävelivät jäsenkuntansa ylitse. Myönnän, että myös meillä vasemmistoliitossa osa johtoa oli sitä mieltä, että olisi tullut suhtautua positiivisesti jäsenhakemuksen jättämiseen, mutta vasemmistoliitossa ei sentään onnistu se, että muutama johtohenkilö kävelee koko kentän ylitse.

Totta kai meillä edelleenkin puolueessa on erilaisia näkemyksiä tässä asiassa. Mutta korostan sitä, että kun täällä todettiin, että demokraattista käsittelyä ei muualla olisi ollut, niin se ei pidä paikkaansa.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on irvokasta, että sosialidemokraattien taholta arvostellaan meidän päätöksentekomenettelyämme. Päätöksenteko tapahtui täysin demokraattisesti. Ne päättävät elimet, jotka sääntöjen mukaan olivat velvollisia asiasta päättämään, tekivät päätöksen normaalissa järjestyksessä. (Ed. Laakso: Vastoin jäsenistön kantaa!) — Ei ole vastoin jäsenistön kantaa, kun he edustavat puoluekokousten välillä meidän jäsenistöämme. — Se, mitä tapahtui sillä välillä, oli puhdasta mielipiteen kartoitusta ja muokkausta. Tämä, mistä te teette päätelmiä, oli jäsenkysely, joka ei millään tavalla mitannut päättävien elinten päätöksentekoa.

Kyllä tällä on ero kuin yöllä ja päivällä, kun te pienessä piirissä, pienessä kabinetissa sosialidemokraatit teitte työryhmissänne päätöksen, kun prosessi oli meillä koko ajan avoin muidenkin kansalaisten kuin meidän jäsentemme mielipiteille ja sen jälkeen päätös tehtiin.

On syytä korostaa, että myös neuvoa-antava kansanäänestyshän tuli EY-kysymyksessä nimenomaan keskustan vaatimuksesta. Sitä vastustivat siinä vaiheessa, kun se esitettiin, juuri isot puolueet täällä. Nyt on onneksi se vaatimus mennyt läpi.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ensinnäkin myönnettävä, että kaikilla puolueilla on sisäinen prosessi tämän EY-asian osalta varmasti vielä kesken. Kuinka se voisi olla mitään muuta, kun me olemme vajaan vuoden sisällä sellaisessa tilanteessa, että olemme nyt vasta itse asiassa pääsemässä sisälle siihen, mitä EY-jäsenyys saattaa merkitä? Tämä prosessi tulee jatkumaan vielä monta vuotta, ja minusta meidän kaikkien kannattaa suhtautua niin yleiseen keskusteluun kuin myöskin omaan keskusteluun aika lailla nöyrästi eikä kenelläkään ole varaa pröystäillä siitä, kuinka hyvin ja seikkaperäisesti tämä asia on selvitetty.

Mutta ed. Kemppaisen puheenvuoron johdosta tuli kyllä mieleen, kun hän näin täysin nonshaleeraa heidän oman puolueensa sisäisen kyselyn, mikä hänellä tietysti on täysi oikeus tehdä, sehän oli vain neuvoa-antava kysely, niin ennakoiko se myöskin suhtautumista neuvoa-antavaan kansanäänestykseen? Tilannehan on täysin saman kaltainen. Kun hän perustelee, että päätäntävalta kuului puoluekokousedustajille, niinhän se kuuluu meille kansanedustajillekin.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa ed. Tuomioja aika lailla sanoi sen, mitä olin ajatellut vastata ed. Kemppaiselle. Ei tietenkään kuulu meille muille, mikä on teidän päätöksentekotapanne. Te toimitte täsmälleen oman puoluekulttuurinne mukaisesti. Mutta sallinette kumminkin pikku ihmettelyn siitä, että te teette hyvin näyttävän, mittavan kyselyn, jonka tuloksella ei ole mitään merkitystä sitten, kun teidän ne päättävät elimenne, joita te kovasti mainostitte, oman päätöksensä tekevät.

Mitä tulee yleisesti ottaen tähän koko prosessiin, aivan niin kuin ed. Tuomioja antoi ymmärtää, prosessi elää, on auki, ja olisi tietysti aika kohtalokasta, jos sulkisimme silmämme ja korvamme paitsi tosiasioilta myöskin muilta yhteiskuntaryhmiltä, sellaisiltakin jotka edustavat aivan toisenlaista kantaa.

Mutta toistan vielä sen, että ei todellakaan meille ulkopuolisille kuulu, miten keskusta omaa kannattajakuntaansa huijaa.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi tämä ensimmäinen

puheenvuoro, ed. Kekkonen? Kun se kerran ei teille kuulu, miksi sitten tuon sävyinen puheenvuoro? Kyllä kai me olemme käyneet avoimemmin kuin mikään muu puolue tämän keskustelun ja tehneet päätökset sen jälkeen. Minä olen samaa mieltä kuin ed. Tuomioja, että on toki nöyrästi suhtauduttava tähän keskusteluun, jota joka puolueessa käydään. Mutta tämä on varmasti hyvä esimerkki teille muille puolueille, miten sitä pitää käydä.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella pettynyt tämän keskustelun tasoon, kun täällä nyt ruvettiin kinaamaan siitä, mikä puolue on parhaiten hoitanut jäsenkyselynsä ja minkälaisessa laajuudessa.

Minusta kannattaa olla enemmänkin huolissaan siitä, mikä merkitys neuvoa-antavalla kansanäänestyksellä on. Olen kovasti pettynyt siitä, että kun Lohjalla suoritettiin kansanäänestys tiehankkeesta, ja muistaakseni yli 70 prosenttia kuntalaisista oli sitä mieltä, että tiettyä tiehanketta, muistaakseni kaaritietä, ei tulisi rakentaa, siitä huolimatta kaupunginhallitus on tehnyt päätöksen, jonka mukaan tie rakennetaan juuri niin. Olen kovasti pahoillani siitä, että Lohjalla kansanäänestyksellä ei ollut tämän enempää merkitystä. Jos samalla tavalla käy myös Suomessa toimitettavalle kansanäänestykselle EY-jäsenyydestä, olen todella pahoillani. Toivoisin, että meilläkin harkittaisiin mieluumminkin sitä vaihtoehtoa, että kansanäänestyksen tulisi olla sitova niin kuin Tanskassakin. Ehkä sillä sitten olisi enemmän merkitystä myös poliittisille päättäjille.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sellainen sananlasku on olemassa, että niin metsä vastaa kuin sinne huudetaan. Olematta nyt mukana ihan koko keskustelussa niin kieltämättä ed. Kemppaisen näkökulma, joka kielii sitä, että kun meidän puolueemme, keskusta, on parhaiten ja avoimimmin jne. asian prosessoinut ja hoitanut, niin miksi te muut sitten vastaatte meille näin, ei kai voi herättää muuta kuin tietynlaisen vastareaktion, jos joku julistautuu parhaimmaksi ja kauneimmaksi.

Ed. Tuomiojan näkökulma siitä, että kyseessä on prosessi, jota on käytävä ja jossa varmasti joka puolue on vähän eri vaiheissaan, on hyvin viisas näkökulma, ja se antaa mahdollisuuden keskittyä todella enemmän asiasisältöön, mistä ed. Laakkonenkin tuntui olevan huolissaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan kanta vastaa kansan kantaa, jos kansanedustajat ovat aktiivisesti yhteydessä äänestäjiinsä ja toteuttavat näkemyksensä oman ja kansalaisten näkemysten mukaisesti. Mutta kysymys on siitä, että kun Aho on päättänyt, että Euroopan yhteisöön mennään, niin sinne mennään. Te teette sen mukaan, mitä Aho sanoo, taikka sitten Aho nousee, niin kuin aikaisemmin olen sanonut, pystyyn ja kalpenee hieman ja rykäisee ja sanoo, että minä teen tästä sitten omat johtopäätökseni, jolloin kaikki kansanedustajat keskustassa sanovat: "Älkää nyt, Aho, mihinkään vielä lähtekö, kyllä se tästä järjestyy." Siinä on sitten kansanäänestys. Harvainvalta runttaa teidät, ja te ette vastaakaan siitä, mistä kansan edustajina teidän pitäisi vastata.

Toisaalta, jos kansa äänestää, monta kertaa se ei ole tietoinen asian todellisesta laidasta. Heidän tietonsa on manipulaatioiden varassa. Kansanäänestyksessä on tietysti tämä vaikeus.

Mitä tulee keskustan informaatioon omalle porukalleen, te lähditte kentille Pohjanmaalle, ja lehdistökin sanoi, että saa nähdä, pystyykö keskusta junttaamaan äänestäjäkuntansa EY:lle myönteiseksi. Kaikki seurasivat jännittyneenä, kun keskusta lähti junttausmatkoille. Väyrynen oli suurena sankarina edessä ja Aho, ja kävitte junttaamassa porukkaa ja olette varmasti saaneetkin. Mutta tuollainen väkivaltainen junttaus merkitsee sitä, että se on kuin kuviin työntäisi kätensä, se palaa pikkuhiljaa takaisinpäin. Seuraavissa kannanotoissa, siellä missä te äänestytitte seurojentaloilla, se on aivan toinen kuin oli silloin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Malm: Herr talman, herra puhemies! Den senaste tidens utveckling inom EG ställer en hel del frågetecken inför gemenskapens framtid och framtiden i Europa överhuvudtaget.

Utvecklingen gör att det i dag finns ännu större orsaker, som jag ser det, att utan medlemskap invänta konsekvenserna av det som sker ute i vår världsdel. Vi har på kommande ett Eesavtal som gör det möjligt för oss att samarbeta och leva i Europa, vi har tillträde till EG-marknaden och det kan enligt mitt sätt att se vara tillräckligt för tillfället.

Men eftersom en medlemsansökan lämnats in till EG är det nödvändigt att föra förhandlingar som ger vårt land och vårt folk maximal utdelning om vi blir antagna till medlemmar och om Finland besluter sig för att gå in i den europeiska gemenskapen eller kantänka den europeiska unionen.

Detta gäller också samhällsområden som kan vara svåra med beaktande av den situation som redan i dag finns inom EG. Regionerna, landsbygden och lantbruket är områden som måste ägnas uppmärksamhet när förhandlingarna skall föras.

Utrikesutskottet uppmärksamgör regionalpolitiken på ett utmärkt sätt. Vårt lands geografiska läge och de stora avstånden till marknaderna i Europa och i vårt land gör det nödvändigt med en aktiv regionalpolitik. Vi måste kunna kräva EG-stöd och vi måste satsa nationellt för att skapa förutsättningar för näringsliv och service också ute i glesbygden. Om vi blir medlemmar i EG blir det en viktig uppgift att göra gemenskapen intresserad av våra regioner. På samma sätt som det under senare år satsats på olika utvecklingsregioner inom den nuvarande gemenskapen, till exempel i Portugal, bör också vi kunna kräva likadana satsningar.

I en situation där näringslivet i regionerna utsätts för en hänsynslös konkurrens utan att kunna få stöd i någon form kommer utkomstmöjligheterna att minska och befolkningen att glesna. Vi måste få EG att förstå att det krävs ytterligare satsningar om regionerna i vårt land skall kunna hållas befolkade.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää erinomaisella tavalla huomiota aluepolitiikkaan. Maamme maantieteellinen asema ja suuret etäisyydet Euroopan ja oman maamme markkinoihin tekevät aktiivisen aluepolitiikan välttämättömäksi. Meidän on voitava vaatia EY:ltä tukea ja meidän on tehtävä kansallisia panostuksia elinkeinoelämän ja palvelujen edellytysten luomiseksi myös hajaasutusalueilla. Jos meistä tulee EY:n jäseniä, merkittävä tehtävä on saada yhteisö kiinnostuneeksi meidän alueistamme. Samoin kuin viime vuosina on panostettu nykyisen yhteisön eri kehitysalueisiin meidän on myös voitava vaatia vastaavanlaisia panostuksia.

Tilanteessa, jossa alueiden elinkeinoelämä joutuu alttiiksi häikäilemättömälle kilpailulle saamatta minkäänlaista tukea, toimeentulomahdollisuudet tulevat vähenemään ja väestö harvenemaan. Meidän on saatava EY ymmärtämään panostuksen välttämättömyys, jotta maamme alueet voitaisiin pitää asuttuina.

Det räcker dock inte med att vi inväntar ett eventuellt medlemskap. Redan nu måste vi skapa förutsättningar för näringslivet att möta den öppna marknaden, som ett medlemskap innebär. I en ekonomiskt svår tid är resurserna begränsade. Vi måste dock satsa på det näringsliv som producerar och satsa så att det har möjlighet också i regionerna.

I dag förs det en intensiv diskussion i vårt lands regering om den så kallade landskapsförvaltningen. Det är många som ser landskapsförvaltningen som en räddande ängel då det gäller regionernas möjligheter i ett framtida Europa. Jag tror att det är att undervärdera den kommande utvecklingen om man tror att man genom små lokalförvaltningar skall kunna möta den problematik som uppstår kring och i regionerna vid den europeiska integrationen. Man hänvisar ofta till att det är regionernas Europa som kommer att ha en framtid. Jag tror också att det är regionernas Europa som har framtiden, men då talar man inte om små landskap som till exempel tre landskap i Vasa län. Det kommer att handla om betydligt större livskraftigare områden. Jag förmodar att det kommer att handla om regioner som hela Finland, som Mittnorden, varför inte hela Norden i det här sammanhanget. Jag tror att det skulle finnas skäl att se över de planer man har då det gäller landskapsförvaltningen och tänka om just med tanke på det framtida Europa.

För det finländska lantbruket kommer en eventuell anpassning till EG att vara synnerligen svår, men det är inte bara svårt för lantbruket och lantbrukarbefolkningen utan det har också konsekvenser just för regionerna, för landsbygden. Klimatologiska, strukturella och kostnadsmässiga faktorer gör det svårt för oss att konkurrera på en öppen EG-marknad. Det är klart att vi på sikt kan åtgärda de strukturella problem vi har, vi kan också på sikt åtgärda de höga kostnaderna i vårt land. Klimatet kommer vi inte att kunna göra någonting åt och därför kommer vi att ha varaktiga och bestående problem just för lantbrukets del.

Det är uppenbart att lantbruket skulle klara sig bäst med enbart ett Ees-avtal. Det är med det som vi borde leva åtminstone en tid framöver, inte minst med tanke på den inhemska livsmedelsförsörjningen och tryggheten i det dagliga brödet. Det kommer att krävas avsevärda tillmö-

tesgåenden från EG:s sida om det skall vara möjligt att upprätthålla livsmedelsproduktionen i vårt land vid ett medlemskap.

Utskottets betänkande återspeglar rätt bra de problem vi har. Samtidigt har utskottet pekat på väsentliga åtgärder som måste vidtas från vår egen sida och på tillmötesgåenden som vi förväntar oss av EG. Vi kan inte räkna med att vi skall kunna ställa villkor till EG, varken då det gäller lantbruket eller då det gäller andra frågeställningar i samband med ett medlemskap. Men vi har rätt att kräva att EG också ger oss det stöd som man ger andra regioner inom EG, därtill måste vi själva fylla på för att klara av utvecklingen och framför allt klara av den inhemska livsmedelsförsörjningen.

I förhandlingarna med EG måste målet vara ett bibehållande av en produktion som i stort motsvarar den inhemska konsumtionen. Den öppnare marknaden gör det ofrånkomligt med import, men det skall inte heller vara omöjligt med export av motsvarande mängder. Att vi skulle ges möjligheter till någon större överproduktion som EG skulle betala kan vi knappast räkna med. Jag tror inte att vi i det här sammanhanget kan se det relevant att jämföra oss med Danmark och Danmarks situation, när landet för tjugo år sedan blev medlem av EG. Då hade vi ett underskott av livsmedel inom EG och det var naturligt att Danmark som ett högt producerande land, ett effektivt lantbruksland, också gavs tillstånd att producera över den inhemska konsumtionen. Däremot hoppas vi att vi nationellt har beredskap att ge resurser som möjliggör en tillräckligt hög produktion när EG-stödet inte räcker till. För oss i Österbotten är det oerhört viktigt att man också ger samma möjligheter till växthusnäringen och grönsaksodlingen. Den har betydelse för regionen, men den har också en avsevärd betydelse för hela vårt land.

Suomen maataloudelle mahdollinen sopeutuminen EY:hyn muodostuu erityisen vaikeaksi. Ilmastolliset, rakenteelliset ja kustannustekijät tekevät kilpailun avoimilla EY-markkinoilla vaikeaksi. Ilmeistä on, että maatalous selviäisi parhaiten Eta-sopimuksen avulla. EY:ltä vaaditaan huomattavaa lähentymistä, jotta jäsenyystilanteessa elintarviketuotannon ylläpitäminen olisi meille mahdollista.

Valiokunnan mietintö heijastelee hyvin maamme ongelmia. Samalla valiokunta on korostanut omalta puoleltamme tarvittavia toimenpiteitä ja EY:n puolelta meidän odottamaamme lähentymistä. Tavoitteena EY:n kanssa käytävissä neuvotteluissa on oltava pitkälti kotimaista kulutusta vastaavan tuotannon ylläpitäminen. Avoimemmat markkinat tekevät tuonnin väistämättömäksi, mutta myöskään vastaavin määrin viennin ei tule olla mahdotonta. Voimme tuskin laskea sen varaan, että saisimme mahdollisuuden suurehkoon ylituotantoon, jonka EY sitten maksaisi. Sen sijaan toivon, että meillä on kansalliset mahdollisuudet antaa resurssit, jotka mahdollistavat riittävän korkean tuotannon silloin, kun EY-tuki ei riitä.

För anpassningen till EG är det mer än nödvändigt att vi får en tillräckligt lång övergångstid. För att komma ner till en prisnivå på produkterna som gör det möjligt att konkurrera med EG-länderna måste vår kostnadsnivå radikalt sänkas. Den kostnadssänkningen kan knappast ske separat från det som sker i samhället i övrigt och vi kan inte sänka priserna på produkterna utan att få stöd på samma sätt som EG-länderna över lag. Processen kräver tid för att vi inte skall få en utslagning av lantbruket som på sikt riskerar vår livsmedelsförsörjning.

En anpassning av vår livsmedelsproduktion till ett integrerat Europa kan inte ske genom formella beslut. Den kräver resurser och den kräver hänsyn till både människor och regioner. Jag hoppas att EG-ivrarna har insett det här och har beredskap att satsa utgående från att vi skall producera i stort sett det vi konsumerar.

I den här salen, både i går och i dag, har man allmänt diskuterat nödvändigheten och behovet av en folkomröstning. Jag tycker det är att undervärdera folks uppfattningar och folks förmåga att sätta sig in i problemen om man ifrågasätter just en folkomröstning. Jag tror att den enskilda människan genom en folkomröstning, eller genom vetskapen om en folkomröstning, också sätter sig in i problemen och har förmåga att avgöra om man är för eller emot utgående från de fakta som finns till förfogande. Visserligen kan man konstatera att det ständigt sker förändringar, att det sker snabba förändringar, men jag tror att folk lika väl som riksdagsmän har möjlighet att sätta sig in i de här problemen. Jag är för en folkomröstning och jag tycker att en folkomröstning också trots att den är rådgivande på lång sikt skall binda också beslutsfattarna.

Sedan till sist tror jag också som rdm. Nyby i går att samarbetet i Norden är oerhört väsentligt just inför en EG-diskussion. Det är viktigt, eller

skulle vara viktigt, att vi tillsammans i de nordiska länderna kunde föra de här förhandlingarna med EG. Dessvärre har vi haft en utveckling det senaste halvåret som har tytt på att enskilda nordiska länder har ett större intresse av att diskutera separat och den vägen försöka nå maximalt resultat än att tillsammans försöka få ut det som för hela Norden skulle vara det mest givande och ge bästa utdelning åt de nordiska folken.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Valtakunnan hierarkian kakkonen, eduskunnan puhemies Ilkka Suominen arvosteli äskettäin Suomen ulkopoliittiseen uussanastoon tuotuja käsitteitä. Ahon hallituksen käyttöön ottamat määreet, jotka voimme lukea nyt EY-selonteosta, kuten itsenäinen puolustus, puolueettomuus lähialueilla ja liittoutumattomuus, eivät hallituksen tavalla ymmärrettyinä kelpaa puhemies Suomiselle.

Presidentti Mauno Koivisto huomautti Suomisen puheen jälkeen sarkastisesti, että Suominen ilmeisesti arvosteli erityisesti Ruotsia, koska Ruotsin hallitus käytti näitä määreitä ennen Suomen hallitusta. Totta onkin, että nämä uudet käsitteet ovat tuontitavaraa Ruotsista, josta Suomen hallitus ja ulkopoliittinen johto ne ovat kopioineet.

Presidentin mukaan nyt on kyse siitä, kuinka raskailla saappailla nykyisessä tilanteessa on syytä kulkea. Tämä on hyvin mielenkiintoinen ajatus. Itse asiassa tämä ajatus pitää sisällään sen, että tässä tilanteessa ei ole syytä kertoa kansalle, mitä Maastrichtin sopimuksen velvoitteet Suomelle aiheuttavat. Ei ole syytä kulkea niin raskailla saappailla tässä ja nyt, että yksiselitteisesti Suomisen tapaan todettaisiin, että itsenäinen puolustus ei ole mahdollista, kun Suomi on Euroopan unionin jäsen, puolueettomuus lähialueella ei tule kysymykseen, kun Suomi on Euroopan unionin jäsen, ja Suomi ei ole liittoutumaton, kun Suomi on Euroopan unionin jäsen. Tätä Koiviston lausumaa on tulkittu siten, että hänenkin mielestään Suominen on arvostelussaan suurin piirtein oikeassa mutta nykytilanteessa ei vielä ole soveliasta kutsua asioita niiden oikeilla nimillä.

Ahon hallitus on presidentti Koiviston myötävaikutuksella typistänyt vielä jokin aika sitten arvoon arvaamattomaan kohotetun perinteisen puolueettomuuspolitiikan itsenäiseksi puolustukseksi ja liittoutumattomuudeksi. Itsenäisellä puolustuksella sanotaan tarkoitettavan sitä, että Suomi itse pitää huolta oman alueensa puolustamisesta kaikissa tilanteissa ja ylläpitää tämän edellyttämää puolustuskykyä. Muun muassa hävittäjähankintoja on perusteltu itsenäisen puolustuksen ylläpidon välttämättömyydellä.

Puhemies Suomisen mukaan ehdoton itsenäinen puolustus nykyoloissa on sekä mahdotonta että täysin ristiriitainen niiden pyrkimysten kanssa, jotka Suomella ja Ruotsilla on suhteessa Euroopan yhteisöön. Kokoomuksen entisen puheenjohtajan mielestä Suomen puolustusdoktriinin ainoa kestävä peruste on itsenäisen puolustuskyvyn ylläpitäminen, mutta ehdottomasti myös sen hyväksyminen, että demokraattinen maailma puolustaa arvojaan yhdessä. Demokraattisella maailmalla Suominen arvattavasti tarkoittaa erityisesti Pohjois-Atlantin sotilasliiton Naton jäsenmaita.

Ahon hallitus on kieltäytynyt selvittämästä, miten itsenäinen puolustus olisi sopusoinnussa Euroopan unioniksi muuttuvan Euroopan yhteisön ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten velvoitteiden kanssa. Tätä selvitystä ei ole tehty. Tästä syystä voimme sanoa, että esimerkiksi nyt käsittelyssä oleva eduskunnan EY-selonteko on puutteellinen, koska myöskään selonteossa ei tätä seikkaa käsitellä.

Tosin maaliskuussa EY-tiedonannon yhteydessä pääministeri Esko Aho ilmoitti yksikantaan Suomen hyväksyvän Maastrichtin sopimuksen velvoitteet Euroopan unionin yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, puolustusulottuvuuden kehittämisestä ja Länsi-Euroopan puolustusliiton Weu:n roolista. Tämä kannanotto ei syntynyt Ahon yksityisajattelun tuloksena. Tämän kannanoton synnyttämisessä oli mukana koko Suomen ulkopoliittinen johto, myös presidentti Mauno Koivisto.

Suomen ulkopoliittinen johto ja hallitus ovat antaneet toisin sanoen EY-jäsenanomukseen liittyen ilmoituksen siitä, että Suomi hyväksyy Maastrichtin sopimuksen velvoitteet. Näin siitä huolimatta, että eduskunta ei ole käsitellyt Maastrichtin sopimusta, eduskunnalle ei ole edes jaettu Maastrichtin sopimusta, Maastrichtin sopimusta ei ole edes suomennettu toistaiseksi. Mutta tästä huolimatta, vaikka luulen, että hallituksen jäsenetkään eivät ole lukeneet Maastrichtin sopimusta, hallitus ilmoittaa hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen velvoitteet ja kuten Esko Aho täsmensi: ”velvoitteet, jotka koskevat Euroopan unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, puolustusulottuvuuden kehittymistä ja Länsi-Euroopan puolustusliiton Weu:n roolia”.

Eduskunta on syrjäytetty täydellisesti tässä kysymyksessä. Itse asiassa juuri tähän Tanskan kansa otti kantaa. Tanskan kansahan ei hyväksynyt Maastrichtin sopimusta ja äänesti sopimuksen velvoitteita vastaan, jotka Suomen hallitus ilman, että eduskunta on asiaa käsitellyt, on ilmoittanut hyväksyvänsä.

Ahon mukaan Suomi on myös valmis osallistumaan Maastrichtin velvoitteiden toimeenpanoon. Vielä tammikuussa eduskunnan käsitellessä hallituksen EY-selontekoa Aho sanoi Suomella olevan muutostarpeita EY:n säännöstön suhteen mm. turvallisuuspolitiikassa. Vielä tammikuussa pääministeri piti pulmallisena osallistumista EY:n pakotteisiin ja sotilaallisiin väliintuloihin sekä Suomen suhdetta Länsi-Euroopan puolustusliittoon Weu:hun. Tammikuussa nämä asiat olivat vielä pulmallisia. Maaliskuussa Esko Aho ilmoitti, että Suomi on valmis hyväksymään Maastrichtin sopimuksen velvoitteet näiltäkin osin.

Askel askeleelta saappaiden paino on siis kasvanut. Tammikuussa saappaat olivat kevyemmät kuin ne olivat maaliskuussa. Itse asiassa nyt käydyssä keskustelussa saappaiden paino on jälleen kasvanut. Tässä keskustelussa on käytetty puheenvuoroja — sanottakoon nyt suoraan: hyvin asiantuntemattomia puheenvuoroja — esimerkiksi Länsi-Euroopan puolustusliitosta Weu:sta, puheenvuoroja, joissa on nähty Suomen tuleva suhde Weu:hun ongelmattomaksi tietämättä edes, mitä velvoitteita Weu:n tarkkailijajäsenyys tai jäsenyys Suomelle toisi mukanaan.

Suomisen mielestä Ahon hallituksen käyttöön ottama termi "puolueettomuus lähialueilla" on syntynyt hieman liian nopealla harkinnalla. Suominen kysyikin, määritteleekö Suomi kantansa sen mukaisesti, mitä lähempänä meitä mahdollinen uhkatekijä on. Onko niin, että tuomitsemme ihmisoikeuksien loukkaukset mahdollisesti Kiinassa ja Etelä-Afrikassa, mutta mikäli näemme sellaisia tapahtuvan lähialueillamme, käännämme selkämme ja toteamme, että emme ota kantaa? Näin kerrottiin Suomen lehdistössä Suomisen sanoneen. Itse asiassa Suominen Tukholmassa pitämässään puheessa viittasi tässä yhteydessä mm. venäläisen vähemmistön oikeuksiin Baltian maissa. Yksikään suomalainen lehti ei täsmentänyt tätä puheen kohtaa tällä tavalla.

Olennaista kuitenkin on se, että Suominen ei puolustanut perinteiseen puolueettomuuspolitiikkaan palaamista arvostellessaan termiä "puolueettomuus lähialueilla", vaan hän on valmis luopumaan puolueettomuuden rippeistäkin. Hänen mielestään puolueettomuus lähialueilla sen paremmin kuin itsenäinen puolustuskaan eivät sovi yhteen sen kanssa, että Suomi on liittymässä Euroopan unioniksi muuttuvaksi Euroopan yhteisöön.

Samasta syystä Suominen arvostelee myös liittoutumattomuus-käsitettä. Suomisen mielestä on vaikea nähdä, missä liittoutumattomuus päättyy ja liittoutuminen alkaa. Se on vähintäänkin kuin myrskyiseen veteen piirretty viiva, hän totesi. Jos Suomi on Euroopan unionin täysivaltainen jäsen, hän sanoi, ja unioni kehittyy siihen suuntaan, että turvallisuustekijät yhä enemmän koetaan yhteisiksi ja niitä ollaan valmiit yhteisesti puolustamaan, olemmeko me silloin liitossa vai emme, hän kysyi.

Asiantuntijat ovat suurin piirtein yhtä mieltä siitä, että Euroopan unioni on tyypillinen turvallisuuspoliittinen liitto eikä sen jäsenmaa voi olla käsitteellisesti sen paremmin puolueeton kuin liittoutumatonkaan.

Tässä yhteydessä on paikallaan muutama sana Suomen suhteesta Länsi-Euroopan puolustusunioniin Weu:hun. Eduskunnan puolustusvaliokuntahan katsoi yksimielisessä kannanotossaan, ettei Suomen pitäisi liittyä Länsi-Euroopan puolustusliittoon sen paremmin jäseneksi kuin tarkkailijajäseneksikään. Puolustusvaliokunta päätyi tähän yksimieliseen toteamukseen sen takia, että puolustusvaliokunnan kuulemat asiantuntijat, varsinkin asiantuntijat, jotka tulevat ulkoministeriöstä ja puolustusministeriöstä, väittävät, että Suomella on myös mahdollisuus ja optio tilanteessa, jossa Suomi on EU:n jäsen, pysytellä Länsi-Euroopan puolustusliiton ulkopuolella.

Itse sanon aivan suoraan, että kyse on joko tahallisesta harhaanjohtamisesta tai itsepetoksesta. Vaikka puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajana olen ollutkin esittämässä sitä, että puolustusvaliokunta kirjaa kannanottoonsa sen, että Suomen pitäisi pysytellä Euroopan unionin jäsenenäkin tämän selkeän sotilasliiton Weu:n ulkopuolella, niin ymmärrän, että mikäli Suomi liittyy Euroopan unioniin, tällaista mahdollisuutta Suomella ei ole. Tässä suhteessa saappaiden paino on kasvamassa. Kun vielä jokin aika sitten hallituksen asiantuntijat, ulkoministeriön asiantuntijat ja puolustusministeriön asiantuntijat ykskantaan väittivät Suomella olevan mahdollisuuden pysytellä Weu:n jäsenyyden ja tarkkailijajäsenyydenkin ulkopuolella mahdollisen EU:n jäsenyyden jälkeenkin, niin tällä hetkellä

valtaosa asiantuntijoista jo avoimesti on valmis myöntämään sen, että Suomella on oikeastaan vain kaksi mahdollisuutta: olla tarkkailijajäsen tai täysjäsen.

Pääesikunnan päällikkö, kenraaliluutnantti Gustav Hägglund totesi omassa asiantuntijalausunnossaan, jonka hän myös julkisti, että Weu on selkeä sotilasliitto ja Suomen jäsenyys tällaisessa selkeässä sotilasliitossa veisi pohjan pois liittoutumattomuudelta. Parhaillaan ulkoministeriössä kaavaillaan Suomelle jonkinlaista tarkkailijan asemaa Länsi-Euroopan puolustusliitossa Weu:ssa, ei tarkkailijajäsenyyttä, jäsenyydestä puhumattakaan, vaan jonkin kaltaista huomioitsijan tai tarkkailijan asemaa. Tätä perustellaan välttämättömyydellä saada informaatiota Länsi-Euroopan puolustusliiton nopeasta kehityksestä. On aivan totta, että Länsi-Euroopan puolustusliitto kehittyy nyt varsin nopeasti ja ottaa itselleen tehtäviä, joiden tuloksena tästä aikaisemmin vain paperilla olleesta sotilasliitosta on muodostumassa myös käytännössä selkeä sotilasliitto mahdollisesti omine armeijoineen.

Suomelle on toki välttämätöntä saada informaatiota siitä, mitä Länsi-Euroopan puolustusliitossa tapahtuu. Pelkään vain, että se farssimainen käsittely, joka oli luonteenomaista Suomelle sen hakiessa huomioitsijan asemaa Pohjois-Atlantin sotilasliiton yhteistyöneuvostossa Nacc:ssa, saattaa toistua, kun Suomi nyt hamuaa tarkkailijan tai huomioitsijan asemaa Länsi-Euroopan puolustusliitossa Weu:ssa. Toivottavaa olisi, että Suomi tässä suhteessa pitäisi päätöksenteon omissa käsissään eikä jättäisi sitä esimerkiksi Weu:n päättäville elimille, niin kuin tehtiin Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvoston osalta. Suomihan jätti tässä yhteydessä päätöksenteon Naton ulkoministerikokoukselle, joka sitten teki päätöksen Suomen puolesta, päätöksen, josta edelleenkin on epäselvyyttä, minkälainen sen sisältö loppujen lopuksi on.

Olen siis sitä mieltä, että on joko itsepetosta tai tietoista harhaanjohtamista väittää, että Suomi Euroopan unionin jäsenenä voisi olla puolueeton, voisi olla liittoutumaton, voisi pysyä sotilasliittojen ulkopuolella, voisi harjoittaa lähialueillaan puolueettomuutta ja säilyttää itsenäisen puolustuksen. Todettakoon, että aivan viime aikoina "itsenäinen puolustus" on oltu vääntämässä muotoon "itsenäinen puolustuskyky". Sitä mukaa kuin ymmärrys esimerkiksi puolustusministeriössä lisääntyy siitä, että "itsenäinen puolustus" Euroopan unionissa on mahdottomuus, niin "itsenäinen puolustus" jätetään terminä syrjään ja sitä ollaan nyt korvaamassa "itsenäisellä puolustuskyvyllä". On tietenkin kaksi aivan eri asiaa puhua itsenäisestä puolustuksesta ja itsenäisestä puolustuskyvystä. Itsenäinen puolustus pitää sisällään myös sen turvallisuuspoliittisen ja sotilasstrategisen viitekehyksen, josta Suomi itsenäisesti tekisi päätökset. Sen sijaan itsenäinen puolustuskyky tarkoittaa vain puolustuksen materiaalista perustaa.

Väitän, että kulissien takana jo parhaillaan valmistellaan sellaista päätöstä, jonka tuloksena Suomi varsin pian avaa suhteensa Länsi-Euroopan puolustusliittoon Weu:hun tavoitteena mahdollisimman aikaisessa vaiheessa mahdollisen EU-jäsenyyden myötä liittyä myös tämän järjestön tarkkailijajäseneksi tai täysivaltaiseksi jäseneksi.

Todettakoon, että Weu:ssa parhaillaan keskustellaan siitä, mikä on tarkkailijajäsenyys. Weu:ssa ei ole vielä selvitetty sitä juridista pohjaa ja niitä velvoitteita, jotka tarkkailijajäsenten pitäisi omaksua. Tästä huolimatta jo oikealta laidalta esitetään vaatimus Suomen liittymisestä ei vain tarkkailijajäseneksi vaan jäseneksi tähän selkeään sotilasliittoon.

Weu kehittyy tällä hetkellä nopeasti sellaiseksi selkeäksi sotilasliitoksi, jolla on myös omaa kapasiteettia. Samanaikaisesti Weu:n ja Naton yhteistoiminta tiivistyy. Nämä kaksi järjestöä hahmottelevat yhdessä yhteistä, koko Länsi-Euroopalle tarkoitettua turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Tästä syystä on perusteetonta ja virheellistä väittää, että vasta vuonna 1996 näissä kysymyksissä tehtäisiin uusia päätöksiä. Päätöksiä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa syntyy itse asiassa lähestulkoon päivittäin sekä Natossa että Länsi-Euroopan puolustusliitossa, sellaisia päätöksiä, jotka koskevat niitä kaikkein olennaisimpia kysymyksiä, jotka liittyvät myös Suomen EY-jäsenhakemukseen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laakso osui varmasti aika oikeaan siinä, että puolustus- ja jopa sotilaspoliittisesti tapahtuu päätöksentekoa päivittäin. Ehkä yksi hyvin merkittävä asia jäi vähälle huomiolle ed. Laakson äskeisessä puheenvuorossa, ja se on se, että minä henkilökohtaisesti pidän ehkä kaikkein voimakkaimpana signaalina tähän suuntaan sitä, että Saksa ja Ranska päättivät muodostaa 40 000 miehen euroarmeijan, joka on varsinainen iskujoukko, nucleus, jo sille, että tämä kehitys nopeasti etenee. Toiset tulevat siihen mukaan sitä mukaa kuin Saksa ja

Ranska sanelevat toisille suunnan, mihin ollaan menossa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliaisen huomio oli aivan oikea. Toteaisin sen, että Länsi-Euroopan puolustusliitossa Weu:ssa on useitakin erilaisia optioita siitä, miten tälle järjestölle kehitetään oma armeija. Yksi optio, yksi mahdollisuus, on juuri se, minkä rakentaminen nyt on alkanut jo olemassa olevan saksalais-ranskalaisen prikaatin muuttamisena Weu:n omaksi armeijaksi.

Todettakoon, että mukana eivät ole vain Saksa ja Ranska. Myös Belgia on ilmaissut tukensa tälle hankkeelle ja ilmoittanut valmiutensa osallistua tämän Weu:n ytimeksi kaavaillun nopean iskukyvyn joukon rakentamiseen. Myös Espanjan hallitus on ilmaissut tukensa tälle hankkeelle. Tiettävästi aivan lähiaikoina myös eräät muut Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltiot tulevat antamaan tälle hankkeelle tukensa. Tämä on ensimmäinen optio.

Toinen optio on se, että Naton iskujoukkoja, joita parhaillaan luodaan, käytettäisiin Weu:n omina joukkoina. Näin siksi, että Natolla peruskirjansa mukaan on tiettyjä rajoituksia käyttää omia joukkojaan esimerkiksi Euroopan rajojen ulkopuolella. Mutta jos nämä Naton joukot alistettaisiin Weu:n päätöksentekoon, silloin näitä joukkoja voitaisiin käyttää myös Euroopan ulkopuolella.

Tällä hetkellä Weu:ssa esimerkiksi käsitellään Pohjois-Afrikassa olevaa ns. uhkaa ja katsotaan, että Naton nopean reaktion iskukyvyn joukkoja voitaisiin Weu:n päätöksellä käyttää mm. Pohjois-Afrikassa ja myös Lähi-idän alueella. Meillä on nyt tällä hetkellä vaara, että me olemme joutumassa mukaan tällaiseen.

Todettakoon, että Maastrichtin kokouksen päätöksiä tehtäessä Italia teki esityksen siitä, että Maastrichtin sopimuksen jäsenvaltioissa asevelvollisuus voitaisiin suorittaa missä tahansa jäsenmaassa. Tätä esitystä ei hylätty. Se on edelleenkin käsittelyssä. Sitä ei myöskään hyväksytty.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Ed. Laakso käytti minunkin mielestäni hyvin ansiokkaan ja pohtivan analyyttisen puheenvuoron Suomen asemasta Weu-kehityksessä, ja mielelläni siihen ajatuksenjuoksuun yhdyn. Ei ehkä kaikkiin uhkakuviin voi yhtyä, joita ed. Laakso teki johtopäätöksinä.

Kun hän totesi, että Maastrichtin sopimusta ei ole suomennettu, niin haluaisin siitä todeta, että jo kevättalvella eräs suomalainen aikakausilehti julkaisi kyllä tätä sopimustekstiä suomennettuna, käsittääkseni hyvin asiantuntevan henkilön suomentamana. Se ei ole tietenkään virallinen käännös. Arvelen, että ed. Laakso tarkoitti juuri sitä, että virallista käännöstä ei ole täällä käytettävissä.

Herra puhemies! Tämä aihe ja tämä keskustelu ovat sen verran historiallisia, että rohkenen vielä liittyä puhujien joukkoon, vaikka täällä on hyvin laajasti asiaa käsitelty. Itse keskityn puheenvuorossani muutamiin aiheisiin, jotka ovat mielestäni jääneet vähemmälle. Perinteille uskollisena puhun vähän alkoholipolitiikasta, arvopolitiikasta muutenkin ja lyhyesti eräitä sosiaaliturvaan liittyviä kommentteja.

Sen johdosta, että tämä aihe on todella historiallinen, haluaisin hieman lainata historiaa. Tämä lainaus on professori Yrjö Blomstedtin esitelmästä Suomen itsenäisyyden 70-vuotisjuhlassa tässä salissa 21.5.1987, johon juhlaan meistä monet saivat osallistua. Professori Blomstedt kertoi, miten Suomen ensimmäisen yksikamarisen eduskunnan ensimmäisessä täysistunnossa, liekö tasan 85 vuotta sitten, tuon eduskunnan ikäpuhemies, lappilainen maanviljelijä, silloisen Oulun läänin pohjoisen vaalipiirin kansanedustaja, suomalaisen puolueen edustaja Iisakki Hoikka tulkitsi itsenäiseksi julistautuneen kansakunnan tuntoja. Hoikka sanoi: "Hetki tälläinen on suuri merkkitapaus maamme aikakirjoissa ja monet ja valtavat tunteet täyttävät sen johdosta kansalaisten mielet. — — kuinka ristiriitaisia vivahduksia pinnalla ilmeneekin, pohjaltaan kaikkialla tarkotusperä on sama."

Tämän tarkoitusperän ilmaisi myöhemmin Oskari Tokoi Vaasan läänin Kannuksesta, nykyisen pääministerin kotikaupungista, edustajaksi valittu renki ja toimittaja senaatin toimivallan laajentamista koskevan lain lähetekeskustelussa näin: "Suomen kansan ja Suomen eduskunnan tarkoitus on Suomen itsenäisyyden ja vapauden saavuttaminen."

Kun korkein valtiovalta oli päätetty antaa Suomen eduskunnalle, kehotti Kannuksen naapurissa Kälviällä syntynyt, mutta Hämeestä eduskuntaan valittu opettaja Lucina Hagman puhemiestä, että tämä kehottaisi edustajia eläköönhuutoon Suomen uudelle vapaudelle.

Nämä historian tapahtumat kuvaavat siis tilannetta, jossa Suomen kansa sai itsenäisyyden, itsemääräämisoikeuden, miten sitä nyt halutaan nimittää. Professori Blomstedt päätti tuon juh-

laesitelmänsä toteamukseen: "Tie itsenäisyyteen oli pitkä, kivikkoinen, mutkikas ja kaita. Kulku oli vaivalloista, joskus kuin eksyksissä haparoimista."

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa nyt on mielestäni samoja piirteitä: eksyksissä haparoimisen, vaivalloisen etenemisen piirteitä. Olen kuunnellut niitä puhujia tarkasti, jotka ovat puhuneet Suomen itsenäisyyden menettämisestä. Ed. Aittoniemi, joka on täällä ahkerasti taas paikalla, mm. on puhunut. Pelkään itsekin sitä, että tätä vaivalloisesti saavutettua itsenäisyyttä olemme me, tämän historiallisen tilanteen suomalaiset kansanedustajat, nyt luovuttamassa pois.

Näiden päivien keskustelusta ei voi sanoa kuten ikäpuhemies Hoikka aikanaan, että "monet valtavat tunteet täyttävät kansalaisten mielet". Aika on erilainen. Keskustelukulttuuri on erilainen. Ero on myös siinä, että tarkoitusperäkään ei ole kaikilla sama, niin kuin oli silloin. Aivan selvästi keskustelun perusteella voi todeta, että osa meistä haluaakin siirtää suomalaista päätösvaltaa maan rajojen ulkopuolelle. Osa meistä pitää kiinni siitä, että ei ole syytä luottaa "vieraan apuun". Kyynikot lainaavat näissä keskusteluissa mielellään brittipoliitikko Michael Heseltinen lausuntoa: "Saharassa yksin vaeltaja on täysin riippumaton muista mutta myös vailla kaikkea vaikutusvaltaa."

Olen kuunnellut mielenkiinnolla myöskin keskustelua kansanäänestyksen problematiikasta. On käynyt esille, että puolue jota edustan, Suomen keskusta, on voimakkaasti ajanut kansanäänestystä, ja ymmärrän sen, että niin on tehty. Mutta ymmärrän myös niitä äänenpainoja, joita esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja ed. Paasio sekä ulkomaankauppaministeri Salolainen tämän keskustelun aluksi kansanäänestyksen problematiikasta toivat esille. Kun nykyään niin paljon vannotaan kansanäänestyksen nimiin, helposti unohdetaan, ettei sekään ole ongelmaton vallankäytön muoto. Oikeastaan se on kansanvallan kaikkein alkeellisin muoto. Se on paluuta käräjäkiville, torikokouksiin, huutoäänestyksiin. Edustuksellinen demokratia, jota eduskuntakin edustaa, on sitä paljon kehittyneempi päätöksentekotapa. Kannatan toki sitä, että näin isossa asiassa kysytään kansan mielipidettä. Kannatan myös sitä, että kansanäänestyksen tulosta pidetään neuvoa-antavana, kuten perustuslaissa se määritelläänkin ja että varsinaisen päätöksen tekevät kansan valitsemat päättäjät perustuslain hengessä vapaina kansanedustajina, joita sitoo vain oikeus ja totuus.

Tässä keskustelussa on tullut esille myös perustuslakituomioistuimen tarve tai tarpeettomuus. Siinä yhteydessä on korostettu eduskunnan asemaa Suomen ylimpänä päätöksentekoelimenä. Näinhän on kirjan mukaan, jos käyttäisi tässä talossa tuttua sanontaa. Pidän kuitenkin tätä korostusta, niin oikea ja tarpeellinen kuin se onkin, myös vähän epärehellisenä nykykäytäntöön verrattuna. Emme me ole kaikki valitettavasti perustuslain sanonnan mukaisia vapaita kansanedustajia. Kun en voi kertoa esimerkkejä muista, niin kerron itsestäni. Aivan äskettäin muutama päivä sitten olen kokenut täällä eduskunnassa sen, että kun ilmoitin ryhmälleni toimivani sen mukaan, minkä tunnen ja tiedän oikeaksi, tässä salissa minun selkäni taakse ilmestyi suuri savolaismies, joka sanoi, miten ed. Alarannan on äänestettävä. Pidän tällaista menettelyä hyvin ongelmallisena, varsinkin kun se tapahtuu tässä salissa eduskunnan täysistunnon aikana. Minua auttoi tietysti vanha sanonta, jonka mukaan silloin kun savolaiset puhuvat, vastuu on kuulijalla.

Nyt käsiteltävän olevan asiakokonaisuuden kannalta näissä ongelmissa on tietysti se hyvä puoli, jos sitä nyt voi hyväksi nimittää, mutta ehkä sellainen lohduttava puoli, että kun eduskunta on jo käytännössä luovuttanut valtaansa muualle, mm. hyvin paljon hallitukselle, menetykset eduskunnan vallan suhteen tässä tilanteessa eivät ole niin suuret kuin ne voisivat olla.

Herra puhemies! Eurooppalaisen yhteistyön arvoista puhui kansanedustaja Eeva Kuuskoski keskustan ryhmäpuheenvuorossa, josta lyhyt lainaus: "Uuden Euroopan perustana on oltava aito vuorovaikutuksen, yhteistyön ja lähimmäisenrakkauden henki." Mielelläni kannatan tätä, näitä arvoja ja sitä, että Suomi tässä yhdentymiskehityksessä, jolle me emme mitään mahda, voisi näitä arvoja edustaa Euroopassa.

Kulttuuri- ja arvopuolesta on aika vähän keskusteltu. Muistan erään ed. Vuoriston puheenvuoron, jossa hän pohti syvällisesti, niin kuin hänen tapansa onkin, näitä arvokysymyksiä. Siitä on jo kauan aikaa, ja ed. Vuoristokin on ehtinyt muuttaa mielipiteitään EY-kehitykseen sen puheen jälkeen. Tämä arvoalue olisi tärkeätä käsitellä siksi, että se on meille ja muulle Euroopalle yhteinen. Jos on paljon erottavia tekijöitä, niin on toki tässä asiassa paljon yhteistä. Meistähän monet arvostavat esimerkiksi ns. luterilaista työnteon etiikkaa, josta suomalaiset ja monet muutkin eurooppa-

laiset, saksalaiset esimerkiksi, ovat maailmalla tunnettuja.

Itse olen ollut aina ja edelleenkin olen hyvin kriittinen tätä EY-asiaa kohtaan ja varsinkin EY-jäsenyyttä kohtaan. Hakemuksen jättämisen puolesta olen täällä äänestänyt, kun tuo äänestys oli ns. luottamuslauseäänestys. Olen kuitenkin eri tilanteissa, joissa tähän on kantaa joutunut ottamaan, todennut kannattavani Suomen yhteistyötä muun Euroopan kanssa enemmän kuin Suomen yhteistyötä esimerkiksi USA:n kanssa juuri kulttuuritaustasta johtuen. Amerikkalaistyylinen huoleton elämän tyyli, sen kertakäyttöja sarjakuvakulttuuri ovat tuoneet meillekin Suomeen sellaisia vaikutuksia, joita ei olisi toivonut tänne koskaan tulevan. Toivonkin, että tähän kulttuuripuoleen ja sen yhteiseen taustaan kiinnitetään eduskunnassakin jatkossa enemmän huomiota.

Alkoholipolitiikka on jäänyt tällä kertaa hyvin vähällä huomiolle tässä mietinnössä. Mahtaako johtua eduskunnan valiokuntien työnjaon muutoksesta? Itselläni on se kuva, tämä on todella vain kuva, en ehtinyt tarkistaa tätä asiakirjoista, että silloin kun eduskunnan talousvaliokunta pohti alkoholi- ja päihdepolitiikkaa, asia sai enemmän huomiota. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalla on niin paljon asioita, että ymmärtää tietysti sen, että kaikkeen ei mielenkiinto riitä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon sivulla 6 on päihde- ja tupakkapolitiikasta lyhyt kappale, jossa korostetaan sitä, että tätä asiaa pitäisi lähestyä sosiaali- ja terveyspoliittisena kysymyksenä ja että alkoholipolitiikan edelleen on koskettava alkoholin tuotantoa, kauppaa ja käyttöä sekä alkoholista aiheutuvia haittoja ja että Suomen alkoholipolitiikkaan tulee sisältyä soveliaat tavat alkoholin vähittäismyynnin säätelyyn, laittoman tuotannon ja kaupan pysyttämiseen mahdollisimman alhaisena sekä erilaisen valistustoiminnan jatkuminen ja mainonnan kieltäminen. Alkoholin hinnalla on merkitystä sen kulutuksen tasoon. Alkoholin hinta- ja veropolitiikan keskeisenä pyrkimyksenä tulee olla alkoholihaittojen vähentämisen.

Mutta mitään tästä aiheesta ei ole päässyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnön siihen osaan, jossa käsitellään sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, ja se on mielestäni valitettavaa. Toivon vain tässä, että tähän aihepiiriin voitaisiin jatkossa kiinnittää enemmän huomiota. Tästä yhdentymiskehityksestä seuraa tiettyjä ongelmia suomalaiseen alkoholipolitiikkaan.

Sosiaalipolitiikassa ongelma on se, että meidän sosiaaliturvamme on erilainen rakenteeltaan verrattuna eurooppalaiseen sosiaaliturvaan, joka perustuu pääsääntöisesti työntekoon, ja meillä työnteon ohella mm. kansalaisuuteen. Sehän tarkoittaa sitä, että meidän lainsäädäntömme turvaa sosiaaliturvan myös sellaisille henkilöille, jotka eivät ole pystyneet sitä työllään hankkimaan. Kun ns. lobbaus on eurooppalainen tapa vaikuttaa asioihin, tehdä politiikkaa, näen suureksi vaaraksi sen, että juuri heikkojen ihmisten ääni jää kuulumatta eikä pääse vaikuttamaan eurooppalaiseen päätöksentekoon.

Siksi, herra puhemies, toivon lopuksi, että myös tämän arvon, heikkojen kuulemisen ja huomioonottamisen arvon, Suomi voisi antaa muulle Euroopalle.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, täyttääkö tämä vastauspuheenvuoron tunnusmerkit, mutta haluan todeta erään asian. Ed. Alaranta kertoi täällä, miten Iisakki Hoikka aikanaan — en muista, miten hän ilmensi asiaa, mutta joka tapauksessa ylevässä hengessä — silloin riemuitsi silloisesta itsenäisyydestä, ja joku Hämeenlinnan seudulta oleva kansanedustaja kehotti eläköönhuutoon. Jos seuraa tätä keskustelua nyt täällä, tässä on selvä masentuneisuuden leima, tietämättömyyden ja epävarmuuden leima siitä huolimatta, että EY-jäsenyyttä kannattavat yrittävät kovasti puolustaa näkemystään. Minä uskoisin, että jos joku Hämeenlinnan seudulta oleva kansanedustaja täällä kehottaisi eläköönhuutoon Euroopan yhteisölle, niin saattaisi tulla kovinkin käheä kähinä tässä salissa, mikä merkitsee juuri sitä, että nyt ollaan menossa eri suuntaan kuin itsenäisyyteen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurella mielenkiinnolla kuuntelin ed. Alarannan puheenvuoron, ja minusta erityisesti alkuosa, jossa oli paitsi historiallista valotusta Suomen itsenäisyyden alkuajoilta myös filosofista arvopohdiskelua oli minusta erittäin antoisa, ja siitä kiitokset ed. Alarannalle.

Voin myös yhtyä hänen näkemykseensä siitä huolesta, mitä on syytä kantaa nimenomaan suomalaisen ja pohjoismaisen sosiaaliturvajärjestelmän tulevaisuuden osalta. Juuri tämä keskeinen pelko myös itselläni on, että heikkojen ääni ei välttämättä ole se, mikä tulee Euroopan

yhteisössä kuulumaan, ja tuskin siellä vammaisilla ja muutoin syrjäytyneillä tarpeeksi lobbaajia riittää.

Ymmärrän myös, että ed. Alaranta kantoi kovasti huolta siitä, että hänen tärkeänä pitämiään asioita ei ehkä riittävästi korostettu sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnossa, mutta toteaisin kuitenkin siltä osin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta päätyi myös ratkaisuun, että emme toista kaikkea, mitä aikoinaan, siis vuonna 90, sosiaalivaliokunnan ja talousvaliokunnan lausunnoissa on sanottu silloin, kun on asetettu tavoitteita nimenomaan Eta-neuvotteluihin. Katsottiin, että ne ovat pääosin edelleen voimassa ja ajankohtaisia myös, mitä tulee EY-jäsenyyden hakemiseen ja EY-pohdiskeluun, eli tältä osin täytyy ottaa myös huomioon, että viittaus täällä lausunnossa todella on.

Ed. Laakkonen: Arvoisa herra puhemies! Ed. Alaranta on huolissaan samoista asioista kuin itsekin olen ja kristillinen liitto on ollut. Arvokeskustelua on käyty liian vähän näiden Eta — EY-asioiden valossa. Kun tiedetään, että EY:n tavoitteena on koko ajan taloudellisen voiton maksimointi, niin tässä valossa näyttää siltä, että heikot sortuvat vahvempien jalkoihin. Kun ajatellaan vain taloudellista voittoa, arvoasiat auttamattomasti jäävät toiselle sijalle.

Olen myös samalla tavalla kuin ed. Alaranta huolissani alkoholipolitiikasta. Tiedetään, että alkoholi-, tupakka- ja polttoaineveron harmonisointi EY-maiden tasolle merkitsisi sitä, että valtion verotulot vähenisivät noin 20 miljardilla markalla, ja korvaavia veroja on hyvin vaikea löytää. Yksistään alkoholipolitiikan yhtenäistäminen EY-tasolle merkitsisi noin 13—17 miljardin markan verotulojen supistumista, jos kulutuksen muutosta ei ole huomioitu. Tiedetään, että tähän asti valtio on saanut alkoholihaitoista aiheutuneiden kulujen vastapainoksi verotulot. EY-jäsenyys veisi näistä verotuloista valtaosan, ja liberaali alkoholipolitiikka tuhoaisi joidenkin arvioiden mukaan jopa yhden sukupolven Suomen kansasta. Näiden tietojen valossa alkoholipolitiikan tulevaisuus näyttää hyvin synkältä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Uusi hallituksen esitys

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan kesäkuun 12 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 96, joka nyt on edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan, jolle kaikkien muiden erikoisvaliokuntien tulee antaa asiasta lausunto:

1) Hallituksen esitys n:o 95 Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä

ulkoasiainvaliokuntaan:

2) Hallituksen esitys n:o 89 Pohjoismaiden Investointipankin Baltian maiden yrityksille myönnettävien luottojen valtiontakauksista

valtiovarainvaliokuntaan:

3) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi tullitariffilain liitteenä olevan teollisuustulliluettelon muuttamisesta

---

4) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Herra puhemies! Uutena kansanedustajana en tietenkään ole voinut osallistua vuonna 1989 mielenterveyslain uudistamisen käsittelyyn, mutta toteaisin kuitenkin heti aluksi, että tämä hallituksen muutosesitys mielenterveyslain 8 §:ään kyllä on tietyllä tavalla perusteltu ja tarpeellinen, mutta mielestäni kuitenkaan ei ole se, mitä minä toivoin tänne tulevaksi.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan: "Mielenterveyslain 8 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että alaikäisten hoito järjestetään erillään aikuisista. Tämä tarkoittaisi sekä niitä tilanteita, joissa alaikäinen on otettu psykiatriseen sairaalahoitoon tahdostaan riippumatta mielisairauden perusteella, että sellaisia tilanteita, joissa hoitoon ottaminen on tapahtunut vakavan mielenterveyden häiriön perusteella." Eli hallitus esittää, että alaikäisten hoito tulee järjestää erillään aikuisista ja ainoastaan, mikäli lapsen etu vaatii toisin, tästä voitaisiin luopua.

Perusteluissaan hallitus toteaa myös, että Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus edellyttää, että erityisesti vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin, kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Näin on, ja Suomihan on tämän sopimuksen omalta osaltaan ratifioinut, ja se sitoo myös meitä.

Muistutan kuitenkin, kun olen tutustunut voimassa olevan lain valmisteluun ja erityisesti siitä annettuihin lausuntoihin, että jo lokakuussa 1990 talousvaliokunnan vähemmistön vastalauseessa kiinnitettiin huomiota siihen, että hallituksen esityksessä erityisesti siinä muodossa, jonka mielenterveyslaki sai talousvaliokunnan enemmistön ja viime kädessä eduskunnan siunaamana, ei noudateta lapsen oikeuksien sopimuksen 37 artiklaa. On varmaan syytä lukea tuo artikla, jotta se kaikille on sitten selvä.

Sopimuksen 37 artiklan c-kohdan mukaan: "Sopimusvaltiot takaavat, että jokaista vapautensa menettänyttä lasta on kohdeltava inhimillisesti ja hänen synnynnäistä ihmisarvoaan kunnioittaen ja huomioiden hänen iästään johtuvat tarpeet. Erityisesti on huomioitava, että jokainen vapautensa menettänyt lapsi on pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin, kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin." Edelleen todetaan, että "jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjeiden ja vierailujen muodossa, paitsi erityisissä olosuhteissa".

Mutta on hyvä myös muistaa voimassa olevan mielenterveyslain syntyhistoria. Nimittäin nyt ehdotetaan, että 8 §:ää ja erityisesti 8 §:n 2 momenttia muutetaan ja otetaan lain 8 §:ään uusi 3 momentti. 2 momentti, jota nyt ollaan muuttamassa, ei alun perin sisältynyt ollenkaan hallituksen esitykseen, vaan se nimenomaan tuotiin valiokuntakäsittelyn aikana. Talousvaliokunnan enemmistö halusi lakiin kohdan, jonka nyt luen: "Alaikäinen voidaan määrätä tahdostaan riippumatta psykiatriseen sairaalahoitoon myös, jos hän on vakavan mielenterveyden häiriön vuoksi hoidon tarpeessa siten, että hoitoon toimittamatta jättäminen olennaisesti pahentaisi hänen sairauttaan tai vakavasti vaarantaisi hänen terveyttään tai turvallisuuttaan taikka muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta ja jos mitkään muut mielenterveyspalvelut eivät sovellu käytettäviksi."

Talousvaliokunnan enemmistölle ei riittänyt se, että tahdonvastaiseen hoitoon olisi voitu toimittaa ne, joilla selvästi on mielisairaus, vaan haluttiin ottaa alaikäisten kohdalla mukaan myös mielenterveyshäiriö, jonka tulkinta on huomattavasti paljon vaikeampi kuin mielisairauden. Tällainen lisäys lakiin sitten otettiin.

Eduskunnassa käytiin tältä osin monta kierrosta. Asia oli kahteen otteeseen myös suuressa valiokunnassa. Viime kädessä suuren valiokunnan käsittelyssä lisäys, joka on 2 momentin kohdalla — tämän momentin nojalla hoidossa olevaa alaikäistä saadaan pitää ainoastaan alaikäiselle tarkoitetulla osastolla — tuli eduskunnan päätökseksi. Tästä seurasi puolestaan se, että ne alaikäiset lapset, jotka voidaan toimittaa vastentahtoiseen hoitoon mielenterveyshäiriön perusteella, tulee hoitaa alaikäisille tarkoitetuilla osastoilla, mutta sitä vastoin niitä lapsia, joilla on selvästi todettu mielisairaus, voidaan lain mukaan hoitaakin aikuisille tarkoitetuilla osastoilla. Eli lakiin jäi selvä epäkohta, plus tämä todella tulkinnanvarainen kohta, jolloin alaikäinen, jolla ei ole siis todettu varsinaista mielisairautta, voidaan toimittaa vastentahtoiseen hoitoon.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan myös, että vuoden 1990 aikana on runsaat 60 alle 18-vuotiasta ollut mielenterveyslain 8 §:n tarkoittamassa psykiatrisessa sairaalahoidossa. Näistä runsaasta 60 nuoresta runsas puolet on ollut hoidettavana mielisairauden perusteella ja vajaa puolet alkavan mielenterveyshäiriön puolella. Eli joka tapauksessa tätä voidaan tulkita niin, että yli 20 mutta alle 30 lasta on ollut mielenterveyshäiriöiden perusteella vastentahtoisessa hoidossa. Kaikki nämä päätökset tulee alistaa lääninoikeuksien vahvistettavaksi, ja tässä todetaan myös, että päätöksiä on alistettu vuonna 1991 lääninoikeuksiin runsaat 80 eli hylkyjäkin on täytynyt tulla ilmeisesti. Tässä suhteessa tietysti valiokuntakäsittelyn aikana varmasti selviää myös se, onko tarpeen todellakaan säilyttää laissa enää 2 momenttia siinä

muodossa kuin se nyt sosiaali- ja terveysministeri Huuhtasen lakiesityksessä meille on toimitettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 93 vakuutuskassalaiksi ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta

ympäristövaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 94 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain kumoamisesta

---

7) Ed. Aittoniemen ym. lakialoite n:o 23 laiksi kansaneläkelain 25 §:n 2 momentin kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Keskusta toteuttaa tänä syksynä lupauksensa mukaisesti kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen täydellisenä! Me yritimme 90 syksyllä, tosin osittaista, uudistusta eli puolisoaleneman poistamista sillä tavalla, että kumpikin aviopuoliso saisi lisäosan 100-prosenttisena. Loppujen lopuksi kävi niin, että ensiksi eläkkeelle jäävän puolison osalta siihen asti, kunnes toinenkin puoliso jää eläkkeelle, aikaisemmin ollut 100 prosentin lisäosa laski 85 prosenttiin, ja vaikutus oli oikeastaan päinvastainen.

Herra puhemies! Jotta pääsisimme vähäisinä nyt suuren keskustan matkaan suuressa uudistuksessa, olemme tehneet lakialoitteen koskien puolisoaleneman poistamista siten, että kumpikin saisi täyden lisäosan. Sellaiset perusteet, että toisen kylki on lämmin ja perunat keitetään samalla kattilalla, eivät tänä päivänä ja tässä yhteiskunnassa ole enää päteviä. (Ed. Gustafsson: Pitää paikkansa kuitenkin!) — On lämmin ja kiehuu samassa kattilassa, mutta yksilöllisyyden vaatimukset vaativat, että kumpikin ovat tasa-arvoisia.

Herra puhemies! Olemme todella tyytyväisiä, että pääsemme Suomen keskustan mukaan nyt merkittävässä lakiuudistuksessa tältä vähäiseltä osin kuin lakialoitteemme edellyttää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on varmasti SMP:n ja ed. Aittoniemen taholta erittäin perusteellisesti harkittu. Mutta sikäli kuin minä huomaan, tästä tekstistä on jäänyt aivan olennainen osa pois perusteluista, ja se on se osa, jossa kerrotaan, miten tämä hanke rahoitetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 24 laiksi kunnallislain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! SMP:n lakialoite on tarkoitettu rinnakkaislakialoitteeksi hallituksen esitykselle n:o 70 koskien kunnallislain muuttamisesta niiltä osin kuin se muuttaa kunnanvaltuuston määräenemmistösäännöksiä.

Emme voi hyväksyä sitä, että nykyisen kunnallislain 50 § aiotaan kumota. Jos näin kävisi, kaikissa kunnan taloutta koskevissa asioissa päätöksenteko tapahtuisi yksinkertaisella enemmistöllä samoin kuin esimerkiksi uuden viran perustaminen tapahtuu yksinkertaisella enemmistöllä.

Kuten ryhmämme tällä viikolla äänesti, olemme sitä mieltä, että niin eduskunnassa kuin myös Suomen kunnissa tulee määräenemmistösäännöstö edelleen säilyttää. Tältä pohjalta toivon, että kun tämä aikanaan menee valiokuntaan käsiteltäväksi, tämä todella otettaisiin tarkkaan harkittavaksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Totean vielä sen, että kun valtionosuusuudistus nyt on tapahtumassa ja kun kunnille siirretään entistä enemmän päätöksentekoa niiden omaa taloutta koskevissa asioissa, niin samanaikaisesti juuri tämän tyyppinen enemmistöpäätöksiin meneminen vaikuttaa sen, että entistä varmemmin kunnissa tietyt heikommat ryhmät joutuvat jäämään varojen käytössä toisarvoiseen asemaan. Harvainvalta kunnissa yhdessä uudistetun valtionosuuslainsäädännön kanssa merkitsee sitä, että muutaman vuoden kuluessa nähdään varsinaisia hirmupäätöksiä, joissa tietyt heikompiosaiset, vammaiset ym., joilla ei ole poliittista voimaa ja valtaa, joutuvat jäämään toisarvoiseen asemaan. Siltä osin pidän ed. Mäkipään ensimmäisenä allekirjoittamaa lakialoitetta perusteltuna.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

9) Ed. Hautalan ym. lakialoite n:o 25 laiksi Kemijoen yläosan erityissuojelusta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Hallitus teki tänään iltapäivällä ylimääräisessä istunnossaan periaatepäätöksen Vuotoksen altaan rakentamisesta neljän ministerin vastustaessa ratkaisua. Ratkaisussa keskusta sai itselleen päähänpinttymäksi muodostuneen poliittisen epärehellisyyden monumentin: Vuotoksen altaan. Ilmeisesti ydinvoimaa vastustava ministeri Kankaanniemi on päätellyt hänkin Vuotoksen olevan osa ydinvoimapakettia, koska hän liittyi nyt hankkeen vastustajiin.

Tarkastelen aluksi hankkeen valmistelua siitä lähtien, kun hallitus viime keväänä otti Vuotoksen altaan rakentamisen uudelleen käsittelyyn vuoden 1982 kielteisen iltakoulupäätöksen jälkeen. Näin tehdessään hallitus rikkoi luottamuksen hallitusten päätösten pysyvyyteen. Tästä syystä eduskunnassa tehtiin vuosi sitten Vuotoksesta välikysymys. Tänään on aika palauttaa mieleen, mitä hallitus tuolloin lupasi.

Välikysymykseen hallituksen puolesta vastannut ministeri Juhantalo lupasi, että altaan ympäristövaikutukset selvitetään parhaan nykytiedon mukaisesti yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa ja myös yhteistyössä naapurimaiden kanssa kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Tuo lupaus on nyt rikottu. Hallitus torjui välikysymyskeskustelussa myös ed. Pulliaisen ponsiesityksen, jossa edellytettiin hallituksen tuovan eduskunnan käsiteltäväksi perusteellisen selvityksen Vuotoksen altaan taloudellisesta kannattavuudesta ja sen aiheuttamista haitoista ympäristölle ja ihmisille.

Pääministeri Aho vetosi keskustelussa voimakkaasti eduskuntaan, jotta se luottaisi hallitukseen. Näin pääministeri Aho sanoi: "Hallituksen tarkoituksena on saattaa eduskunnan tietoon kaikki ne sekä taloudelliset selvitykset että ympäristöselvitykset, joita Vuotos-hankkeesta tehdään. Tässä suhteessa toivon, että eduskunta voisi luottaa hallitukseen, mutta se ei näköjään sitä tee, ja tästäkin syystä on syytä tulkita kyseinen ponsiesitys epäluottamuslauseeksi."

Arvoisa puhemies! Tänään voi kysyä, kenen olisi tullut luottaa kehen.

Ympäristövaikutusten arviointia ei ensiksikään pitäisi jättää periaatepäätöstä seuraavaan vesioikeuskäsittelyyn monistakaan eri syistä. Vesioikeus ei ole velvollinen tai edes kykenevä selvittämään kaikkia niitä moninaisia vaikutuksia, joita altaan rakentamisella on hyvin eri tyyppisten arvojen muodostamaan vesi- ja maaekosysteemiin sekä talousalueen kokonaisuuteen. Selvitysvelvollisuus on kaikessa laajuudessaan poliittista laatua. Se olisi tullut täyttää ennen periaatepäätöksen tekemistä. Tämän velvollisuuden hallitus on väistänyt.

Jos ympäristövaikutusten arviointi jätetään periaatepäätöksen jälkeiseen aikaan, vesioikeuskäsittelyyn, on myös odotettavissa, että menetetään korvaamattomia luonnonarvoja, kun Kemijoki Oy:n toimesta aloitetaan raivaushakkuut.

Juuri samaan aikaan kun hallitus teki myönteisen periaatepäätöksen Vuotoksen altaan rakentamisesta, on valmistunut ehdotus, joka velvoittaa arvioimaan merkittävällä tavalla luontoa muuttavien hankkeiden ympäristövaikutukset. Tällaisia hankkeita ovat lakiehdotuksen perustana olevan EY-direktiivin mukaan mm. tekoaltaat.

Hallitus on ilmeisesti arvioinut, että on viimei-

nen hetki tehdä periaatepäätös Vuotoksesta, koska jo muutaman kuukauden kuluttua kansainvälistenkin sopimusten velvoittama laki ympäristövaikutusten arvioinnista olisi voimassa. Hallitus ei ole piitannut kansainvälisistä sopimuksista, jotka velvoittavat sitä Vuotos-hankkeessa. Sellaisia sopimuksia ovat Pohjoismaiden ympäristönsuojelusopimus, Itämeren suojelusopimus, julistus arktisen ympäristön suojelusta ja sopimus ympäristövaikutusten arvioinnista hankkeissa, joiden vaikutukset ulottuvat maiden rajojen yli.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen yhteiskuntataloudellisten laskelmien mukaan altaasta ei saa kannattavaa tekemälläkään. On käsittämätöntä, että allashanketta valmistellut ministeri Juhantalo on voinut rauhassa nimitellä tutkimuslaitoksen korkealle koulutettuja tutkijoita ja jopa sen johtajaa lintupönttömiehiksi. (Ed. Aittoniemi: Ministeri Juhantalo on ihan oikeassa!) Teistä itse kukin voi miettiä, miltä teistä tuntuisi, jos sattuisitte olemaan tiedemiehiä tai tiedenaisia ja joku toteaisi, että teiltä kului puoli vuotta tulostenne perustelujenne keksimiseen.

Olisi totisesti paikallaan, että valtiontilintarkastajat ottaisivat kantaa Vuotoksen altaan kannattavuuslaskelmista syntyneeseen kiistaan. Eduskunnan kyselytunneilla kiista ei ole selvinnyt, koska vastaajana on ollut kukapa muu kuin ministeri Juhantalo, vaikka onkin kiistan osapuoli.

Oikeuskansleri puuttui viime talvena siihen, että alueen asukkaita ei ollut kuultu hyvän hallintokäytännön hengessä. Asukkaita on nyt kuultu, mutta eduskunnan oikeusasiamiestä on pyydetty tutkimaan, miksi altaan rakentamiselle myönteisten lausuntojen painoarvoa on pidetty suurempana kuin kielteisten.

Vuotoksen alueen metsänparannusvarat on todettu laittomasti jäädytetyiksi.

Ilmeistä siis on, että hallitus ei kykene kantamaan Vuotos-päätöksessä poliittista vastuutaan tulevaisuudessa, kun se ei ole sitä kantanut tähänkään asti.

Arvoisa puhemies! Tämänpäiväinen periaatepäätös ei ollut lopullinen ratkaisu, älköönkä sitä sellaiseksi erehdyttäkö luulemaan. Jos nyt valittua tietä edetään, lopullisesti asian ratkaisee vesioikeus, kun se 5—6 vuoden selvitysten jälkeen arvioi, voidaanko altaalle antaa rakentamislupa. Hallitus ratkaisi tänään, minkälaista ääntä valtio käyttää omistajana valtionyhtiö Kemijoki Oy:ssä.

Poliittisen vastuunsa hallitus on väistänyt. Hallitus on väistänyt poliittisen vastuun siitä, että vesioikeuden päätöksen tuskallisina odotusvuosina Vuotoskiista runtelee aluetta ja sen asukkaita entistä katkerammin. Hallitus on väistänyt poliittisen vastuun siitä, että pysyviä työpaikkoja katoaa veden alle ja altaan tuomat työpaikat vain lykkäävät ponnistuksia uusien kestävien työpaikkojen synnyttämiseen. Hallitus on väistänyt poliittisen vastuun siitä, että tulevat sukupolvet saattavat arvostaa alkuperäistä luontoa vielä enemmän kuin nykyiset. Hallitus on väistänyt poliittisen vastuun siitä, että jos vesioikeus ei myönnä rakentamislupaa, kestää satoja vuosia ennen kuin luonto on palautunut ennallaan niissä korvissa, niillä rämeillä ja niillä nevoilla, jotka ehditään raivata ennen vesioikeuden ratkaisua. (Ed. Aittoniemi: Sietää raivatakin!)

Arvoisa puhemies! Ainoa kestävä ratkaisu tänä iltana, kun periaatepäätös on tehty myönteisenä, on se, että ympäristövaliokunnan eräiden jäsenten esittämä laki toteutetaan. Toteutuessaan laki merkitsisi sitä, että Vuotoksen allasta ei voida rakentaa. Aloitetta valiokunnan jäsenet ovat perustelleet mm. seuraavasti:

Ristiriidat alueen kunnissa ovat haitanneet kaikkea asioiden käsittelyä. Kunnissa toivotaan pikaista ratkaisua alueen tulevasta käytöstä.

Ainoaksi pysyväksi ratkaisuksi on esitetty alueen tuhoamista rakentamalla alueelle säännöstelyallas. Tämän esityksen tarkoituksena on osoittaa, että on olemassa myös kestävä, vaihtoehtoinen päätös, joka turvaisi alueen nykyiseen ympäristöön nojautuvan kehittämisen ja vastaisi myös alueen tärkeimmän kunnan Pelkosenniemen esittämiä kannanottoja.

Alueen vesiluonnon ja maaekosysteemien sekä ihmisten elinympäristön ainoa ja vakavin uhka on suunnitelma Vuotoksen tekoaltaan rakentamisesta. Hanketta on käsitelty hallituksessa toukokuusta 1991 alkaen. Asian valmistelun yhteydessä ei ole kuitenkaan tehty riittäviä ympäristövaikutuksia koskevia selvityksiä, jotka osoittaisivat, ettei hankkeesta ole suurempaa haittaa kuin hyötyä.

Kemijoen vesistö lakiesityksen tarkoittamalla alueella ja sen yläpuolisella jo koskiensuojelulailla suojellulla alueella on valtakunnallisesti ja jopa kansainvälisestikin arvokas kokonaisuus. Alueen luonnon ja maiseman suojelu on vahvasti perusteltua.

Alueen väestö, elinkeinot ja kunnalliselämä ovat joutuneet valtion omistaman voimayhtiön liiketaloudellisen kannattavuuden parantami-

seen tähtäävän, ympäristöä laajasti pilaavan hankkeen uhkaamiksi. Pitkällinen epävarmuus on aiheuttanut syviä ongelmia niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin henkisestikin.

Aluetta uhkaava hanke on yhteiskuntataloudellisesti kannattamaton, energiataloudellisesti merkityksetön ja ympäristölle erittäin haitallinen. Voimataloushankkeen pitkäaikaisuuden ja sitä suunnittelevan yhtiön erityisen aseman vuoksi ainoa tapa saada asia kohtuullisesti ja oikeudenmukaisesti ratkaistua on laatia kyseistä vesistön osaa koskeva erityislaki, joka lopullisesti estäisi voimatalousrakentamisen alueella.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Oli välttämätöntä, että edes lakialoitteen lähetekeskustelun muodossa eduskunnalla on mahdollisuus ottaa kantaa Vuotokseen samaan aikaan, kun hallitus erilaisten vaiheiden jälkeen asiasta on nyt päätöksensä tehnyt haluamatta kuunnella sen enempää alueen asukkaita kuin eduskuntaakaan.

Tämän asian yhteydessä ei voi liikaa korostaa johdonmukaisuuden vaatimusta ylipäänsä politiikan teossa ja vastuuta ihmisille aikaisemmin tehdyistä päätöksistä. Alueen väestö on jo aivan riittävästi joutunut kärsimään epävarmuutta. Epävarmuudenhan piti päättyä vuonna 1982, mutta nykyinen hallitus otti jälleen yllättäen esille noin vuosi sitten, ja tänään on hallituksen poliittinen kanta asiasta kuultu.

Poliittinen näytelmä, joka Vuotoksen yhteydessä on näytelty, on vertaansa vailla. Nähdyn ja kuullun perusteella ei voi välttyä vaikutelmalta, että hallituksen keskeisten puolueiden välillä oli sovittu, että Vuotos rakennetaan, kunhan vain ensin on suoritettu tarvittavat ja riittävät kumarrukset eri puolille.

Kokoomuksen on aivan erityisesti pitänyt vakuuttaa oma ympäristöväkensä, että eihän me, mutta kun. "Mutta kun" joudutaan lunastamaan nyt, sen jälkeen kun keskusta muutti puoluekokouksensa päätöksellä omaa, ydinenergian lisärakentamiseen kielteistä kantaansa. Aivan luonnollisestikin tämä johtopäätös on molempien valtahallituspuolueiden taholta kiistetty, mutta joka tapauksessa tämä on se kuva, mikä päähallituspuolueiden keskinäisestä keskustelusta on välittynyt.

Arvoisa puhemies! Antaessaan 4.6.91 vastauksen Vuotoksen altaan rakentamista koskevaan välikysymykseen, hallitus totesi eduskunnalle mm. seuraavaa: "Hallitus päätti, että kauppa- ja teollisuusministeriö ryhtyy valmistelemaan ehdotusta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Vuotoksen altaan rakentamisesta. Valmistelun yhteydessä arvioidaan hankkeen vaikutukset ympäristöön." Edelleen vastauksessa todetaan: "Hallitus edellyttääkin, että allashankkeen ympäristövaikutusten arviointi tehdään parhaan nykyisen tietämyksen mukaisesti." Tämän ed. Hautala jo edellä todisteli. Vielä lisää: "Vuotoksen altaasta varhemmin tehtyjen selvitysten ajankohtaisuus tulee tarkistaa ja täydentää niitä säännöstelystä ja tekoaltaasta sekä Kemijoen vesistön vedenlaatuun vaikuttavista tekijöistä vuoden 1982 jälkeen saaduilla tiedoilla ja kehittyneillä ennustusmenetelmillä."

Miten sitten on tapahtunut? Ympäristövaikutuksista on tehty ainoastaan yksi uusi selvitys ja sekin valtaisalla kiireellä kolmessa kuukaudessa. Aikaa kuitenkin olisi ollut myös kenttätöihin viime keväästä saakka. Kenttätyöt olisi pitänyt käynnistää jo viime kesänä ja jatkaa tuota työtä tänä kesänä. Tähän ei kuitenkaan haluttu ryhtyä, vaikka sekä ympäristöministeriö että vesi- ja ympäristöhallitus tarjoutuivat työssä auttamaan. Näihin kokemuksiin viitaten en voi mitään sille, että jo tässä vaiheessa suhtaudun melko skeptisesti tulevaan lakiin ympäristövaikutusten arvioinnista.

Nyt nähty Vuotos-näytelmä osoittaa, että ympäristövaikutusten arviointi on sanahelinää eikä todellisuudessa lainkaan pyritä saamaan aikaan kunnollisia selvityksiä. Tai jos selvityksiä on saatu ja ne eivät tyydytä hankkeen ajajia, jätetään selvitykset huomiotta. Näinhän kävi selvitykselle, jonka teki Valtion taloudellinen tutkimuskeskus Vuotoksen yhteiskuntataloudellisesta kannattavuudesta. Vattin selvityksessä Vuotoksen yhteiskuntataloudelliseksi hyödyksi on arvioitu 5—10 miljoonaa markkaa vuodessa. Se on siis se hyöty, johon rakentamisesta johtuvia ympäristöhaittoja olisi verrattava. Vattin omien tulosten ja laskelmien perusteella esitettiinkin, ettei hanke olisi kannattava, vaikka ympäristöhaittoja ei lainkaan otettaisi huomioon.

On selvää, että tällaisesta asiasta, jossa on erilaisia intressejä — sanotaan, että hyvinkin suuria intressejä — eri puolilta tulee erilaista tietoa. Minun mielestäni on kuitenkin kohtuutonta se, että nimenomaan Vattin tutkimukseen on mm. Kemijoki Oy:n ja kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta pyritty heittämään sellainen varjo, että tutkimus ei olisi pätevä. On kuitenkin sanottava, että niistä tutkimuksen tekijöistä, jotka ovat olleet liikkeellä Vuotoksen yhteydessä, Vattilla ei, toisin kuin esimerkiksi

edellä mainituilla tahoilla, ole ollut omaa intressiä asiassa, ja se on selvittänyt hanketta yhtenä monista julkisista investoinneista. Nyt esitetyn mukaan Vuotoksen ympäristövaikutusten arviointi jäisi Kemijoki Oy:n vastuulle.

Niin kuin täällä jo todettiin aikaisemminkin, Suomi on allekirjoittanut kansainvälisiä sopimuksia, mm. yleissopimuksen ympäristövaikutusten arvioinnista hankkeissa, joiden vaikutukset ylittävät valtioiden rajat. Periaatteena olisi, että tätä sopimusta noudatettaisiin jo siinä vaiheessa, kun sitä ei virallisesti ole saatettu voimaan. Vuotoksella on mm. Perämeren kautta vaikutuksia. Tästä syystä erityisesti myös Ruotsi on se ulkopuolinen taho, johon tässä yhteydessä pitäisi ottaa yhteyttä. Edelleen Suomi on mukana Itämeri-sopimuksessa ja sitoutunut sen perusteella vähentämään fosforikuormitustaan vähintään 50 prosentilla vuoteen 95 mennessä.

Ympäristöministeriön selvitysten mukaan Vuotoksen altaan vaikutus Kemijoen, Kemijärven ja Perämeren fosforipitoisuuteen olisi huomattava. Kemijoen virtauksen mukana purkautuu Perämereen nykyisin noin 400 tonnia fosforia vuodessa. Vuotoksen allas lisäisi Kemijoen fosforikuormitusta Perämereen 60—70 tonnia vuodessa. Lisäys on lähes 1,5 prosenttia koko Perämeren fosforikuormituksesta eli samaa suuruusluokkaa Kemin edustan teollisuuden fosforikuormituksen kanssa. On huomattava, että tässä tehty selvitys siitä, mikä on kuormituksen kokonaistaso, on huomattavasti suurempi kuin se, mitkä mm. KTM:n Vuotos-työryhmässä ennakoitiin.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut juuri aktiivisena Rion ympäristökokouksessa solmimassa kansainvälisiä ympäristösopimuksia. On jotenkin nurinkurista, että tällainen kansainvälistäkin huomiota saanut ympäristön väkivaltainen muuttaminen ja vesistökuormituksen lisääjä päätetään rakentaa välittömästi kauniiden puheiden ja sopimusten kirjoittamisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Nyt kuitenkin eduskunnalla on mahdollisuus lausua oma kantansa asiaan. Se tapahtuu ensinnäkin ottamalla käsittelyyn nyt esittelyssä oleva lakialoite. Toteutuessaanhan tämä lakialoite estäisi Vuotoksen altaan rakentamisen.

Ed. T a k a l a : Arvoisa puhemies! Tämä suojelulakiesitys on mielestäni hyvin perusteltu, ja voi hyvin yhtyä vaatimuksiin, millä perustellaan nimenomaan ympäristövaikutusten selvityksiä. Ei ole myöskään vaikea yhtyä ed. Hautalan kritiikkiin Vuotos-hankkeen valmistelun osalta ja varsinkin siltä osin, mikä koskee tämän hallituksen enemmistön ja varsinkin ministeri Juhantalon toimia Vuotos-asiassa.

Mielestäni keskeisintä tässä on se, että ajanmukaisia ympäristöselvityksiä ei ole tehty. Kun tiedetään, että hallitus on esimerkiksi vuosi sitten välikysymykseen vastatessaan todennut, että valmistelun yhteydessä arvioidaan hankkeen ympäristövaikutukset ja että hallitus edellyttää, että allashankkeen ympäristövaikutusten arviointi tehdään parhaan nykyisen tietämyksen mukaisesti, niin ei voi kuin hämmästellä, että sama hallitus sitten ei näitä selvityksiä tee ja suorastaan äänestää, että niitä ei tehdä.

Pitää myös todeta, että hallitus ei ole mitenkään ottanut huomioon ympäristövaliokunnan kannanottoa joulukuulta 91, jossa todetaan, että ympäristövaliokunnan mielestä allashankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä valmisteilla olevan yva-lainsäädännön periaatteita noudattaen ennen valtioneuvoston periaatepäätöksen tekemistä ja että tarvittavien lisäselvitysten tekeminen ja kansalaisten kuuleminen on aloitettava välittömästi.

Näin ollen lyhyesti voi todeta, että keskeisimmät syyt, miksi tämänpäiväisen tiedon perusteella voi sanoa, että allashankkeen haitat ovat suuremmat kuin hyödyt, ovat tässä ympäristövaikutusten selvityksen tekemättömyydessä, siinä että hankkeella ei ole energiataloudellista merkitystä, se on yhteiskuntataloudellisesti kannattamaton, sillä on laajasti ympäristöä pilaava ja ekosysteemiä vahingollisesti muuttava vaikutus ja menettelyssä ei noudateta kansainvälisiä sopimuksia ja että hankkeella on laaja kansalaisvastustus.

Mielestäni pelkät työllisyysperustelut eivät mitenkään ole riittäviä tämän kaltaiselle hankkeelle. Tällä en mitenkään vähättele suurta työttömyyttä alueella, mutta sen ratkaisuksi on löydettävä muut keinot, esimerkiksi yrittäjyyden suosiminen. Eikä myöskään tule vähätellä matkailuelinkeinon merkitystä alueelle. Sen perustana taas on ainutlaatuinen alkuperäinen, kaunis ja monimuotoinen luonto.

Omalta osaltani tässä lain aikaansaamisessa kannatan sitä, että lakialoite tullaan ottamaan käsittelyyn ympäristövaliokunnassa, ja tulen vastustamaan altaan rakentamista.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Suomen hallituksen edustajana Rio de Janeiron ympäristö- ja kehityskokouksessa ulkoministeri Paavo

Väyrynen puhui kauniita sanoja ympäristönsuojelusta, kestävästä kehityksestä, energian säästöstä ja niin edelleen ja ynnä muuta sellaista. Arvaan, että puhe esitettiin hyvin sujuvasti ja vieläpä aivan vakavalla naamalla. Naurussa siinä onkin pitelemistä, kun Paavo Väyrynen julistaa sanomaa ympäristönsuojelusta ja kestävästä kehityksestä. Onhan samainen Väyrynen ollut päätekijä, kun täällä puuhataan taas kerran ja nyt aivan väkisten yli 200 neliökilometriä Pelkosenniemen kunnasta hukuttavaa Vuotoksen allasta viidennen ydinvoimalan säätösähkön tuottajaksi.

Väyrynen kuului siihen hallitukseen, joka 1982 teki päätöksen siitä, ettei allasta tehdä. Perustelu kielteiselle päätökselle oli se, että kannattavuus on heikko altaalla ja että tulisi suuria ympäristöhaittoja ja muita menetyksiä. Merkittävää on se, että ympäristökysymyksiä 82 arvostettiin enemmän kuin vuonna 92. Ympäristökysymykset olivat 82 isommassa asemassa kuin kymmenen vuotta myöhemmin, vaikka ekologinen tietoisuus tuon jälkeen meillä kaikilla on, niin luulisin, kasvanut. Varmasti ja ilman muuta paikallisen väestön erittäin kova vastustus ja liikehdintä kymmenen vuotta sitten vaikuttivat päätökseen. Silloin kuunneltiin väkeä enemmän kuin nyt.

Hallituksen päätös 1982 oli kuulemma kuitenkin "vain iltakoulupäätös" eikä sido myöhempiä hallituksia, selittää Paavo Väyrynen nyt. Kuitenkin tuon hallituksen päätöksen jälkeen eduskunta on tehnyt lukuisia päätöksiä Vuotoksen altaasta ja nimenomaisesti kielteisen päätöksen mukaisia seuraamuspäätöksiä panemalla allasalueen elvyttämiseen rahaa useita kertoja. Nämä päätökset eduskunnassa on tehty yksimielisesti. Kaikkiaan eduskunta on pannut budjetteihin rahaa kielteisen allaspäätöksen jälkeen yli 30 miljoonaa markkaa tie- ja siltatöihin, maatalouden edistämiseen sekä metsänparannustöihin. Kukahan noistakin miljoonista kantaa vastuun, jotka nyt menetettäisiin, jos alue todella lopulta hukutettaisiin? Ensin elvytetään ja sitten lopuksi hukutetaan. Mitä järkeä siinä mahtaa olla?

Kun hallitus 1982 teki päätöksen, Väyrynen sanoi jo silloin, että te voititte nyt, mutta päätös muuttuu vielä. Tällaistakin päätöksentekomoraalia on olemassa. Kemijoki Oy:n hallintoneuvoston puheenjohtajana Väyrynen onkin ollut koko ajan rohkaisemassa yhtiötä jatkamaan altaan suunnittelua, ja viitisen vuotta sitten allasasia nostettiin uudelleen esille erittäin kovan rakentamispropagandan seuraamuksena.

Ongelmaksi tuolloin muodostui kuitenkin, kuten Tanskassa EU-asiassa, väki. Kävi nimittäin niin, että Pelkosenniemen kunnanvaltuustoon allasvaaleissa, jotka käytiin todella allasasian merkeissä, tuli allasta vastustava enemmistö. Edellinen hallitus otti tuon Pelkosenniemen kunnan eli allaskunnan kannan huomioon, mutta nykyinen keskustan johtama katsoo, että kunnan kanta voidaan sivuuttaa. Hyvin erikoista ajattelua minusta. Jos hallitus päättäisi sijoittaa ydinjätteitä Helsingin alueelle johonkin "hyvään peruskallioon", ei päätöstä taatusti edes yritettäisi viedä käytäntöön ohi Helsingin kaupunginvaltuuston, en ainakaan usko. Pelkosenniemi on etelästä katsottuna kaukana ja pieni, siksi tuon allaskunnan kanta eli kunnanvaltuuston kanta näköjään voidaan sivuuttaa päätöksenteossa. Sivuuttaminen on hallitustasolla mahdollista, mutta seuraamuksena on, sen minä arvaan, raju ja suora yhteenotto allasalueella mahdollisen päätöksen toimeenpanijoiden ja niiden välillä, jotka pari vuosikymmentä ovat saaneet hukuttamisuhasta kärsiä.

Herra puhemies! Vuotoksen allasta vastaan ollaan Lapissa ja muualla maassa hyvin laajasti. Kaleva-lehden teettämän gallupin mukaan vain 18 prosenttia suomalaisista kannattaa altaan rakentamista. Selkeän ei-kannan omaa 58 prosenttia suomalaisista ja ei osaa sanoa -kannalla on 24 prosenttia. Kantansa jo muodostaneista kokoomuksen kannattajista 18 prosenttia on puolesta ja 62 vastaan. SDP:n osalta luvut ovat 18 prosenttia puolesta, 61 prosenttia vastaan. Vasemmistoliiton tukijoista 16 prosenttia on puolesta, 81 prosenttia vastaan. Vihreiden tukijoista tukee allasta 12 prosenttia ja 73 prosenttia vastustaa. Keskustankin kannattajista vain 28 prosenttia on puolesta, 44 prosenttia vastaan.

Miksi Väyrynen, Juhantalo ja kumppanit sitten kuitenkin niin jääräpäisesti ovat allasta ajamassa?

Kyse on ensinnäkin uuden ydinvoimalan ja Vuotoksen altaan kytkystä. Vuotoksen allasta ei kukaan lähtisi tosimielellä ajamaan, ellei sitä ajateltaisi uuden ydinvoiman säätösähköksi. Vuotoksen tuottama lisäsähköhän olisi vain 0,6 prosenttia sähkönkulutuksen tasosta Suomessa eli siitä sähkömäärästä, joka meillä kulutetaan, alle prosentin. Perusvoimahankkeena Vuotoksen allas on taloudellisesti aivan järjetön.

Ydinvoiman säätösähköä allas tuottaisi lisää 5—10 prosenttia nykytasosta, ja tähän tarkoitukseen sitä allasta nyt puuhataan. Säätövoiman tuottajanakin altaan kannattavuus on kuitenkin

heikko eli noin 0, jos lainoille lasketaan 5 prosentin korko, kuten Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen Vattin seikkaperäinen tutkimus osoitti.

Taas kerran on muuten olemassa työnjako: yhdet ajavat säätösähköä, toiset puuhaavat ydinvoimaa. Näin näitä politiikan pelejä pelaillaan. Se on minun näkemykseni.

Väyrysen ja kumppaneiden allaskiihkeyteen vaikuttavat, se on Lapissa vielä hyvin yleinen käsitys, myös annetut lupaukset ja kytkyt. Tämä on meillä päin hyvin selvä käsitys. On annettu lupauksia, ja on olemassa tietyissä tilanteissa hyvin selvinä näkyvät kytkytkin: palvelus palveluksesta!

Herra puhemies! Allas aiheuttaisi suuria ympäristöhaittoja. Allasalueen pohjasta irtoaisi veteen turvetta, rapaa, mutaa, elohopeaa ja muita raskasmetalleja. Ne valuisivat alapuoliseen Kemijärveen ja Kemijokeen. Fosforikuormalisäys Perämerellä saakka olisi erittäin tuntuva, kuten puutteellisetkin ympäristöselvitykset ovat osoittaneet. Sääntelyn voimistamisesta seuraisi myös muita haittoja. Kemijokeen esimerkiksi ei muodostuisi enää veden korkeuden voimakkaan vaihtelun vuoksi kestävää jääpeitettä talvisin, ja näin kahden puolen jokea rakentuneet kyläkokonaisuudet särkyisivät. Oman kylän kohdalta tiedän jo näin tapahtuneen, kun siellä säännöstelyä harjoitetaan, ja sääntely voimistuu, kun näitä toimia suoritetaan.

Herra puhemies! Altaan puuhaajat puhuvat erittäin paljon työpaikoista. Vuotos-toimikunnan selvityksen mukaan allastyömaa työllistäisi rakennusaikana kymmenen vuoden aikana 100—300 työntekijää. He olisivat ensi vaiheessa pääasiassa metsänraivaajia ja sitten maansiirtoyritysten työntekijöitä. Työntekijöistä iso osa tulisi muualta. Lapin suurtyöttömyyden poistajaksi altaasta ei siis missään tapauksessa olisi. Työllisyydestä puhuvat sivuuttavat sen, että pysyviä työpaikkoja allas vain veisi. Niitä menisi maataloudesta, niitä menisi metsätyömiehiltä, jotka siellä nyt voivat pysyvästi hakkuutöitä suorittaa, ja poromiehiltä. Hirvasniemen paliskunta käytännössä menettäisi kaikki laidunmaansa, jos allas tulee. (Ed. Aittoniemi: Ei siellä ole paljon puitakaan!) — Kyllä siellä on. Jos ed. Aittoniemi käy alueeseen tutustumassa, käsitys muuttuu. — Myös hyviä hillasoita peittyisi veden alle. Arvokalojen kalastamiseen perustuvalta matkailutoiminnalta menisi pohja, koska arvokala on se, joka sinne esimerkiksi kalamatkailijoita vetää.

Allas maksaisi 1—1,5 miljardia. Jos nämä rahat käytetään toisin, pysyviä työpaikkoja pohjoiseen saadaan hyvin paljon. Välittömästi käynnistettävänä työkohteena tuolla alueella olisi esimerkiksi Rovaniemen — Kemijärven — Sallan rataosuus, joka jatkossa siten edistyisi, että rataosuutta jatkettaisiin Murmannin rataan eli 60 kilometriä vedettäisiin toiselle puolelle rajaa. Näin saataisiin yhteys Murmanskin satamaan ja sitä kautta meille avautuisi käyttöön Koillisväylä. Se olisi erinomainen pysyvä apu Lapin tilanteen parantamiseksi. Tuota väylää voitaisiin käyttää kuljetuksissa Kaukoitään, mutta myös Suomen kautta voitaisiin kuljettaa Kuolan tavaroita Euroopan markkinoille, kun tuo rata tehtäisiin. (Ed. Aittoniemi: Se rikkoisi taas maisemaa!) — No, siellä rata on jo olemassa, ed. Aittoniemi ja ratapohjakin Sallan ja Kantalahden välillä on olemassa. Mitään raivuutöitäkään ei tarvitse tehdä. Rata on olemassa, ja ratapohja odottaa vain kiskotusta toisella puolella rajaa.

Herra puhemies! Vuotos liittyy ydinvoimaan ja sitä kautta todella suureen kysymykseen: Pitääkö aina vain tuottaa lisää energiaa vai ruvetaanko sitä jossakin vaiheessa todella säästämään, josta säästämisestä niin paljon puhuttiin myös tässä maassa ennen vaaleja ja josta energian säästämisestä puhuttiin erittäin paljon Rion kokouksessa.

Kyse on myös siitä, miten tuotetaan energiaa. Vaihtoehdot tulevaisuuden osalta ovat joko uudella ydinvoimalalla ja siihen liittyvällä Vuotoksen altaalla tai sitten maakaasulla, jota Norjasta on tarjolla ainakin myöhemmin. Siihen "myöhempään" saakka me taatusti selviämme ilman muuta ryhtymällä säästämään energiaa tuotannossa, kotitalouksissa ja kaikkialla muuallakin, missä se on mahdollista, ja se on mahdollista kaikkialla. Me tuhlaamme energiaa hyvin paljon.

Vaihtoehtojen selvittely jää sivuun, ellei eduskunta puutu asiaan ja tule allasalueen asukkaiden, kemijokivartisten, ekologiasta huolta kantavien luonnon ja energian säästäjien avuksi. Mahdollisuus on siinä, että ympäristövaliokunta ottaa ed. Hautalan lakialoitteen käsittelyyn ja tekee siitä mietinnön ja tuo sen saliin, jolloin kansanedustajat pääsevät asiaa ratkaisemaan. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Ei tästä asiasta ole koskaan äänestetty eduskunnassa. On päinvastoin luvattu pääministerin suulla, että asiasta tehdään ympäristöselvitys, ennen kuin Vuotosasia ratkaistaan. Tämä oli aivan päivänselvä pääministeri Esko Ahon lupaus tältä paikalta,

kun energiasta keskusteltiin, että Vuotos-asiaa ei ratkaista, ennen kuin ympäristöselvitys on tehty, ja tätä ympäristöselvitystä ei koskaan tehty.

Tarvitaan kiireisiäkin toimia ja nimenomaan niitä, sillä vaikka hallitus ei voikaan antaa lupaa altaan rakentamiselle, sehän tulee vesioikeudelta, jos tulee koskaan, uhkana on se, että hyvin röyhkeästi toimiva Kemijoki Oy aloittaa alueella omistamillaan mailla välittömästi avohakkuut. Niitä ei minun järkeni mukaan voi aloittaa hallituksen päätöksen seuraamuksena, jossa annetaan vain lupa hakea altaan rakentamislupaa.

Mutta jotkut ovat sitä mieltä, että yksityismetsälaki venyy jopa niin paljon, että voidaan avohakkuisiin mennä. Minä en pysty tätä lakia niin lukemaan mitenkään, mutta joku on väittänyt, että näin se voidaan tulkita, että kun joku vain hakkaa omaa metsäänsä avohakkuuna, niin se on mahdollista ainakin silloin, kun suuryhtiö on asialla.

Kuitenkin yksityismetsälaissa sanotaan hyvin suoraan, että "metsää älköön hävitettäkö", ja todetaan edelleen: "Metsän hävittämistä on sellainen hakkuu sekä hakkuun jälkeen maan sellaiseen tilaan jättäminen tai sellainen käyttäminen, että metsän luontainen uudistaminen tai viljelyllä toteutettava uudistuminen joutuu vaaraan, samoin kuin kehitettäväksi kelvollisen metsän sellainen käsittely, joka on ristiriidassa sen järkevän kasvattamisen kanssa." Tämä on yksityismetsälain 1 § ja minusta kiistaton. Metsää ei saa hävittää eikä sen luontaista uudistumista saa vaarantaa.

Tästä on 2 §:ssä poikkeus, jossa lähdetään siitä, että avohakkuitakin voi suorittaa eli rajuja hakkuita, jos metsä hakataan teollisuuden tarpeisiin. Mutta tässä tullaankin tähän avainkohtaan. Miten Kemijoki Oy voi omin lupinsa tulkita nyt asian niin, että sillä on oikeus avohakkuisiin, kun ei ole lupaa kuitenkaan voimalaitoksen ja altaan rakentamiseen? Se on omavaltainen tulkinta, jonka Kemijoki Oy tekee. Jos lakia näin voidaan tulkita täysin omavaltaisesti ja miten vain, voiko ihmetellä, jos siellä ihmisetkin katsovat, jotka ovat toista mieltä, että täytyy sitten ryhtyä sellaisiin toimiin, joilla lain tulkinta on sellainen kuin ihmisjärki sanoo?

Herra puhemies! Tämän tulkinnan on eduskunnan kyselytunnilla antanut kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalo avohakkuiden mahdollisuuksista. Hän on nojautunut lausunnossaan maa- ja metsätalousministeriön tulkintaan. Nyt maa- ja metsätalousministeri on kuitenkin jäänyt kiinni siitä, että hän on rikkonut lakia, kun on keskeyttänyt metsänparannustyöt Vuotos-alueella. Eduskunnan oikeusasiamies on todennut, että maa- ja metsätalousministeri Martti Pura on toiminut väärin, virheellisesti, lakia rikkoen, kun tällaisiin toimiin meni. Kun ollaan näin epävarmalla pohjalla, vähin mitä voitaisiin kuitenkin tehdä, on se, että vähintään kiistanalaiseen avohakkuuhommaan ei nyt lähdettäisi. Jos lähdetään, minä tiedän, mitä siitä seuraa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Vuosi sitten vihreä eduskuntaryhmä teki välikysymyksen Vuotos-asiasta ja valitsi juuri puhuvan sen ensimmäiseksi allekirjoittajaksi ja puhemieheksi. Välikysymys on siinä mielessä tavanomaisesta välikysymyksestä poikkeava, että se perustui yksinomaan tiedolliseen substanssiin. Se merkitsi myös käytännössä sitä, että tuon välikysymyksen puhem.henkilö joutui altistumaan sille, että ne tiedot, jotka esitetään, ovat vääriä. Tämä altistuminen huipentui siihen, että Kemijoki Osakeyhtiö tuotti lehtereille suuren joukon asiantuntijoita, jotka auttoivat eduskunnassa lähinnä keskustapuolueen kansanedustajia käymään debattia juuri puhuvaa vastaan. Lopputulos keskustelusta oli, ettei tietojani asiassa voitu osoittaa vääriksi. Ne perustuivat kahdenkymmenen vuoden aikana saatuihin kokemuksiin allasasioista. Nyt on siis turha puhua tiedollisesta puolesta. Nyt puhutaan politiikkaa.

Vuonna 1982 valtioneuvosto teki täällä usein mainitun iltakoulupäätöksen asiasta. On todettu, että se oli iltakoulupäätös, se ei ollut siinä katsannossa sitova. Totean, että tähän iltakoulupäätökseen perustuen viidessä eri budjetissa osoitettiin Vuotos-alueelle elvytysrahaa. Joka ikinen kerta budjetin perusteluissa viitattiin tähän ratkaisuun, jonka eduskunta viisi kertaa yksimielisesti siunasi. Jo iltakoulupäätöksen toi julkisuuteen silloinen kepulainen ministeri Esko Ollila, joka vakuutti, että päätökset ovat pysyviä.

On siis kysymys hyvin laaja-alaisesti poliittisesta uskottavuudesta. Kun nyt istuva hallitus on päätynyt purkamaan kaiken tämän, on se ottanut äärimmäisen merkittävän kannanoton sekä poliittisesti että asiallisesti. Kunnioitan syvästi ministereitä Salolainen, Pietikäinen, Kankaanniemi ja Rehn siitä, että he ovat katsoneet voivansa asettua kolmentoista ministerin enemmistöä vastaan tässä asiassa. (Ed. Aittoniemi: Politiikka on politiikkaa!) — Voi, ed. Aittoniemi, politiikka on politiikkaa.

Mutta on hyvin mielenkiintoista ollut seurata sitä, miten joku näistä ministereistä on tarkoin perehtynyt asiaan. Olen hänen kanssaan keskustellut asiasta ulkopuolella kaiken julkisuuden. Hän on salissa tällä hetkellä: ministeri Kankaanniemi, ja olen voinut todeta, kuinka hän on syvällisen perehtymisen kautta päätynyt kannalleen, joka ei ole ollut julkisuudessa aiemmin tiedossa. (Ed. Vähänäkki: Juhantalo on vielä enemmän perillä!) — Juhantalo on kaikesta perillä omalla tavallaan ja milloin menestyy bisneksessään ja muissa hommissaan ja milloin taas ei, tällä kertaa menestyy politiikanteossa.

Toinen uskottavuusulottuvuus on siinä, mitä tämän istuvan valtioneuvoston jäsenet ovat puhuneet kansainvälisillä foorumeilla. Niitä lausuntoja on siteerattu tässä useaan otteeseen useamman edustajan toimesta. Juuri tällä tavalla, kun on kysymys selvästi ei kansallisesta vaan kansainvälisesti merkittävästä hankkeesta, juuri näin: puhumalla tänään tätä, tekemällä ensi viikolla juuri päinvastoin, menetetään kansainvälinen uskottavuus ja luotettavuus näissä asioissa.

Irvokkaaksi tämän asian tekee se, että tämän aamun lehdet kertoivat siitä, kuinka hallitus tulee antamaan yva-lainsäädäntöesityksen eduskunnalle syysistuntokaudella käsiteltäväksi ja samanaikaisesti toimii juuri päinvastoin, niin kuin edellä puhuneet edustajatkin ovat osoittaneet. Samalla tässä on tapahtunut erittäin suuri arvovaltamenetys ja todellinen substanssimenetys siinä, että ympäristöministeriö on tässä prosessissa nolattu. Ministeri Pietikäinen on tehnyt erittäin hyvää työtä tässä asiassa, taistellut oman kantansa puolesta, ja nyt olemme havainneet: hävinnyt äänin 13—4. Tämä ei ole yksittäinen tapaus, tämä on syvällinen periaatetappio. Se viitoittaa valitettavaa suuntaa tuleville ympäristöpoliittisille ratkaisuille. Tässä asiassa on petetty kansalaisia. Kepulaiset ovat käyneet kepulaisia vastaan. Enemmistö on jyrännyt vähemmistön eli paikalliset asukkaat.

Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä otti äsken esille seurauspuolesta hyvin tärkeän asian, jolla niin ikään on periaatteellisessa mielessä hyvin laajaa kantavuutta, nimittäin sen, että Kemijokiyhtiön toimitusjohtaja Kivinen ilmoitti eilen radiossa, että välittömästi kun yhtiökokous on siunannut altaan rakentamiseen ryhtymistoimenpiteet, mikä siis tapahtunee ihan lähipäivien tai -tuntien aikana, aloitetaan sillä alueella, minkä Kemijoki-yhtiö omistaa tällä hetkellä, metsäalueen raivaaminen, täysin vastoin sitä, mitä yksityismetsälaissa todetaan yksiselitteisen selvästi. Merkittävää on, että maa- ja metsätalousministeriö on siunannut tällaiset toimenpiteet. Siis tarkoituksenmukaisuusperusteella voidaan perustavaa laatua olevalla tavalla lain tarkoituksesta poiketa.

Olen henkilökohtaisesti syvästi järkyttynyt, että suuresti kunnioittamani metsätieteellisen tiedekunnan professorit ovat asettuneet tukemaan maa- ja metsätalousministeriötä tässä asiassa. Tuntuu siltä, ettei tämän jälkeen yksityismetsälailla ole mitään merkitystä. Tulee mieleen tapaus Takala, jossa oli kysymys muutamasta puusta, meikäläisen silmin katsottuna todellisesta kasvavasta metsästä, ja sitten mentiin oikeuteen. Nyt on tuhansien hehtaarien avohakkuusta kysymys, ilman että tiedetään mitään vesioikeuden päätöksestä. Minusta tämä on moraalisella tasolla ainakin rikollista toimintaa. Tuskin se eduskunta, joka yksityismetsälain on säätänyt, on ajatellut tällaisia ratkaisuja missään unelmissakaan.

Arvoisa puhemies! Minulla oli tilaisuus olla esitelmäkeikalla Keski-Euroopassa parisen kuukautta sitten ja tavata eräitä ympäristöaktivisteja, jotka ovat saman alan professoreita, millä itsekin toimin. He kysyivät, kuinka tämä hanke voi, ja ilmoittivat, että he tietävät, että laajat ympäristöaktivistijoukot ovat tästä asiasta eurooppalaisittain hyvin kiinnostuneita ja ovat valmiit tulemaan lausumaan omalla läsnäololla näkemyksensä tästä asiasta Suomeen, kun oikea hetki koittaa. Tehtäväni ei ole heitä kutsua tänne, mutta ei myöskään estää. Taistelu asiassa jatkuu.

Ed. R i n n e : Herra puhemies! Palaan vielä vihreitten puheenvuoroon laajemminkin, en niinkään edustajatoveri Pulliaisen, vaan siihen, että jotenkin tuntuu kummalta, että vihreät edelleen jaksavat uskoa keskustapuolueen puheisiin. Teot ja puheet ovat täysin vastakkaisia, ja kysyä sopii, kuinka kauan he mahtavat uskoa tähän huijaukseen.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Vuotoksen allashankkeen osalta on aivan liian vähän kiinnitetty huomiota sen valtiontaloudelliseen vaikutukseen. Valtiontaloudellisessa mielessähän koko allashanke on täysin järjetön. Kuten aiemminkin on käynyt ilmi, kymmenen viime vuoden aikana alueen elvyttämiseen on jo käytetty yli 30 miljoonaa markkaa verorahoja. Allaspäätöksellä valtio nyt aivan

samanmukaisesti laittaa rahat menemään virran mukana.

Toiseksi hanke on täysin kannattamaton taloudellisessa mielessä. Kemijoki Oy:n laskelmissakin hanke on kannattava vain, jos valtio a) rahoittaa altaan raivauskulut ja b) osallistuu yhtiön osakepääoman korotukseen eli maksaa siis sen. Tällaisella rahapanoksella tällä alueella voitaisiin saada aikaan huomattavia positiivisiakin hankkeita, kestäviä hankkeita, joilla ei tuhottaisi ympäristöä, esimerkiksi tiettyjä ratahankkeita, joihin ed. Tenniläkin jo viittasi.

Tällaisella oletuksella, jolla kannattavuuslaskelmat on tehty, valtio voisi aivan yhtä hyvin ryhtyä rahoittamaan vaikka kissanpissahiekan vientiä Saharan beduiineille. Se olisi ihan yhtä kannattavaa. Edellytys olisi vain se, että valtio rahoittaisi tämän operaation. Kannattavuuslaskelmissa on lähtökohtana se, että ne on tehty 5 prosentin reaalikorolla. Tällä hetkellä Suomessa pitkien lainojen korot ovat 12—13 prosentin luokkaa, siis varsin kaukana 5 prosentin reaalikorosta. Kun hanke on ajateltu toteuttaa tämän hallituksen aikana, näköpiirissä ei ole mitään sellaista, joka laskisi reaalikorot tämän hallituksen aikana tai tämän hallituksen toimilla 5 prosentin reaalikoron pintaan. Eli hanke on todella taloudellisesti kannattamaton.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Suomen aloitteellisuus sekä Ece:n yleissopimuksen että arktisen ympäristönsuojelusopimuksen solmimisessa asettaa meille todellakin erityisiä vaatimuksia ja velvoitteita ja nimenomaan vaatimuksia ja velvoitteita tehdä riittävät ympäristöselvitykset. Sitä hallitus ei todellakaan lupauksistaan huolimatta ole toteuttanut. Ja niin kuin ed. Rinnekin toi esille, sanat ja teot eivät täsmää. Siltä pohjalta sosialidemokraattinen ryhmä onkin tiivistänyt kantansa ja kertonut, että hallitus on tehnyt pikku ohituksen, ohittanut eduskunnan, kansalaismielipiteen ja luonnon tässä asiassa.

Ympäristöselvitysten tekeminen sillä tasolla, kuin suositukset esittävät, toisi monia parannuksia näihin tärkeisiin isoihin päätöksiin, mitä Vuotoskin merkitsee. On hankittava riittävät tiedot hankkeen vaikutuksista ympäristöön, jolloin niitä voidaan todella verrata hankkeesta saatavaan taloudelliseen hyötyyn, jonka ed. Luukkainen totesi hyvin vähäiseksi, merkityksettömäksi.

Toiseksi hankkeen suunnittelu on silloin avointa ja kaikki intressitahot voivat osallistua sekä tehtävien selvitysten määrittelyyn että niiden riittävyyden hyväksymiseen.

Kolmanneksi sikäli kuin on tehtävä jotakin, saadaan eri osapuolet hyväksymään helpommin ratkaisun sisältö eikä jouduta konfliktitilanteeseen.

Neljänneksi, mitä ed. Hautala puheenvuorossaan korosti, ei tule jättää asiaa vasta vesioikeuden lupakäsittelyn varaan, vaan asia olisi tullut poliittisesti selvittää ja tuoda kannat esille ennen sitä.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia! Jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän siirtymään puhujakorokkeelle.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron tarkoituksena vastata ed. Hautalan varsinaiseen puheenvuoroon, kun hän ensin totesi, että suunnitelma on kannattamaton. Sen jälkeen hän väitti, että sillä tuetaan voimayhtiöiden kannattavuutta. Mielestäni se on aika lailla ristiriitainen ajatus, jos oikein sen käsitin.

En ymmärrä sitä, että kun vihreät vastustavat käsitykseni mukaan ydinvoimaa, haluavat suojella suoalueita ja vastustavat, totta kai niin kuin kaikki me, ilman saastumisen takia fossiilisia polttoaineita, mistä he ottavat sen energian, jota yhteiskunnassa varmasti tulevaisuudessakin tarvitaan.

Tämä on Ahon hallituksen ensimmäinen sellainen päätös, jonka se pitkän jahkailun jälkeen on tehnyt perustelluista syistä. Täytyy lausua ihailuni, että hallitus on tähän sopimukseen asiassa päässyt.

On selvä asia, että tämä hanke kestää vielä pitkään. Ensin riidellään vesioikeudessa. Sen jälkeen alkaa jonkinlainen kettinkiralli, sitovat itsensä kettingeillä johonkin suon laidalle ja aloitetaan tämän tyyppinen jarruttelu. (Ed. Gustafsson: Aikooko ed. Aittoniemi olla mukana?) Olen sitä mieltä, että tätä ei yhteiskunnassa pidä sallia. Vesioikeuden päätöksen pitää tulla nopeasti ja sen jälkeen tulee hoitaa asiaa sillä tavalla, että työt lähtevät käyntiin.

Toivoisin myös sitä, että alustavat raivaustyöt ja muut aloitettaisiin välittömästi päätöksen jäl-

keen odottamatta vesioikeuden päätöstä, jotta ollaan tarpeeksi pitkällä siinä vaiheessa, kun tämä Lapille, sen työllisyydelle ja tulevaisuudelle erityisen tärkeä hanke saadaan liikkeelle. (Ed. Gustafsson: Tehdään Lex Aittoniemi!) — Sitä ollaan nyt niin vihreitä, niin vihreitä. Kyllä minä vihreiden puolelta asian ymmärrän, koska se heidän poliittinen perustansa, mutta kun on niin kauhean vihreätä muutenkin, että oikein järkikin näyttää muilla kansanedustajilla sekoavan.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua harmittaa se, että SMP:stä on kadonnut kaikki vihreys. Vielä kun koskiensuojelulakia säädettiin, niin Suomen maaseudun puolue oli aidosti ympäristöpuolue, mutta ed. Sulo Aittoniemen vaikutuksesta ilmeisesti SMP:n eduskuntaryhmä tukee raakaa vesirakentamista ja kaiken lisäksi erittäin epäkansanvaltaista toimintalinjaa, mitä hallitus on tässä suhteessa harrastanut. (Ed. Gustafsson: P. Vennamo oli ainoa järkimies siellä!)

Oikeusministeri Hannele Pokkahan teki väitöskirjan Suomen vesien rakentamisesta ja totesi, että on hyvin paljon mustia aukkoja ja on todellakin menetelty törkeästi, lähes mafiamaisesti, Suomen vesien rakentamisessa. Minä jollakin tavalla ymmärrän sotien sukupolvia. Kun piti asuttaa siirtoväki ja piti maksaa sotakorvaukset, niin silloin ei paljon ehditty tehdä ympäristöselvityksiä, ei osattukaan, ei kyselty kansalaisten mielipidettä. Mutta sitä minä en ymmärrä, että 90-luvulla jatketaan samalla tyylillä, samalla maalaisliittolaisella voimapolitiikalla myös ministeri Pokan tukemana sellaista vesienrakentamispolitiikkaa, jonka varmasti historia myöhemmin tuomitsee.

Minusta vihreät ovat tässä hyvällä asialla, ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on myös johdonmukaisesti vastustanut Vuotoksen altaan rakentamista.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Aikaisemmat puheenvuoron käyttäjät, lukuun ottamatta ed. Sulo Aittoniemeä, jolle onneksi ed. Liisa Jaakonsaari vastasi erittäin hyvin niin, ettei minun tarvitse enää siihen puuttua, ovat käsitelleet lakialoitetta erittäin monipuolisesti ja laajasti. Minusta tämänhetkinen tilanne Vuotoksen kohdalla on tullut todella erittäin hyvin selväksi.

Itseäni tässä asiassa on vaivannut koko ajan se, että altaan alueella asuvien ihmisten epävarmuus oman elämisensä jatkon mahdollisuuksista on todellakin erittäin häiritsevä.

Ympäristövaliokunta vaati jo 12.12.1991 kauppa- ja teollisuusministeriöltä selvitystä Vuotoksesta. Näyttää siltä, että eduskunnan tahtoa hallitus ei lainkaan noteeraa. Sitä ei ole millään tavalla otettu huomioon. Nimittäin valiokunta vaati, että allasalueella asuville ihmisille on turvattava taloudelliset mahdollisuudet tehdä ratkaisu alueelle jäämisestä tai sieltä lähtemisestä riippumatta siitä, rakennetaanko allas vai ei, tämän toteuttamiseksi on tarvittaessa muutettava verotusta ja tiloille myönnettyjä avustuksia koskevaa lainsäädäntöä ja valtiovarainministeriön on ryhdyttävä valmistelemaan asiaa välittömästi. Mitään tämän tyyppistä valmistelua ei todellakaan ole näköpiirissä, ei ole näkynyt missään eikä ole tapahtunut. Näin uutena kansanedustajana todella ihmetyttää se, että hallitus ei millään tavalla ole ottanut huomioon eduskunnan tahtoa.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Viljamaalle sanoisin, että poliittinen kanta Vuotoksen rakentamisessa mitattiin silloin, kun oli Vuotos-välikysymys.

Ed. Luukkaiselle olisin sanonut, että jos kissanpissahiekan myymisellä arabeille tehdään 300—400 työpaikkaa, niin sitä kannattaisikin sinne myydä.

Ed. Jaakonsaarelle sanoisin, että onneksi meillä tällä hetkellä on oikeusministerinä Pokka, joka on tutkinut vesirakentamista, jolloin ainakin voidaan varmistaa se, että samanlaisia mustia aukkoja, oikeudellisia epävarmuuksia, ei tässä tapauksessa synny.

Ed. Haavisto: Puhemies! Kun eilen päätöksen tultua tv-uutisissa jotkut Vuotoksen alueen asukkaat kommentoivat, että usko demokratiaan on mennyt, niin ymmärrän heitä aika hyvin siinä mielessä, että Suomessa näyttää olevan kyllä kykyä viedä pienet päätökset hyvinkin yksityiskohtaisesti ja tarkasti paragrafien mukaan. Mutta silloin kun tulee kyse suurista päätöksistä, otetaan nyt sitten paljon puhuttu Nacc-päätös taikka nyt tehty Vuotoksen päätös tai, niin uskon, ydinvoimapäätöksen valmistelu, niin nämä ovat niin suuria päätöksiä, etteivät ne tunnu mahtuvan suomalaiseen demokraattiseen järjestelmään, vaan niissä ainakin niiden kuvausten mukaan, joita on ollut jopa hallituksen työskentelystä, mennään tosiaan sieltä, mistä aita on matalin, ja etsitään kaikki keinot.

Totta kai, kuten ed. Aittoniemi povasi, konflikteja ja ristiriitoja on edelleen luvassa Vuotok-

sessa, kun tällaisia päätöksentekomenetelmiä käytetään: Ympäristövaikutuksia ei selvitetä. Paikallisten asukkaiden kantaa ei kuunnella. Siinä mielessä hallitus saa kyllä tästä juuri sitä, mitä se tällä päätöksellä kerjää. (Ed. Aittoniemi: Sehän on enemmistön kanta!)

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalle toteaisin, että kuitenkin välikysymyksen ja sen vastauksen jälkeen ympäristövaliokunta on asiaa käsitellyt ja siellä myös hallituspuolueen edustajat ovat erityisesti jopa eriävään mielipiteeseensä kirjanneet ympäristöselvityksen tarpeen. Teettääkö hallitus kansanedustajillaan aivan turhaa työtä? Onko sekin sitä samaa teatteria?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

10) Kertomus eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1989 ovat antaneet aihetta (K 6)

ulkoasiainvaliokuntaan:

11) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta 43. istuntokaudella 22.4.1991—7.2.1992 (K 9)

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

huomenna pidettävään kolmanteen täysistuntoon:

12) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 (K 7)

13) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 (K 8/1991 vp)

seuraavaan täysistuntoon:

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31 (VNP 2)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna torstaina kello 0.05.

Täysistunto lopetetaan kello 20.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen